

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
YENİ TÜRK DİLİ ANA BİLİM DALI

ŞİFAÜ'L-FUAD Lİ-HAZRET-İ SULTAN MURAD
(ZEYNEL ABİDİN BİN HALİL)
GİRİŞ- İNCELEME- METİN- DİZİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Necla BALUKEN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Osman ÖZER

OCAK 2016

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
YENİ TÜRK DİLİ ANA BİLİM DALI

ŞİFAÜ'L-FUAD Lİ-HAZRET-İ SULTAN MURAD
(ZEYNEL ABİDİN BİN HALİL)
GİRİŞ- İNCELEME- METİN- DİZİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Necla BALUKEN

Enstitü No : 122201102

Tezin Savunulduğu Tarih : 20.01.2016

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Osman ÖZER

Diğer Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER

Doç. Dr. Abdülbaki ÇETİN

OCAK 2016

ÖN SÖZ

Türk bilim tarihi, yetiştirdiği sayısız bilim adamıyla özellikle tıp alanında birçok eser barındırır. Özellikle 14. yüzyıldan başlayarak kaleme alınmış olan tıp metinleri, 16-17. yüzyıllarda oldukça verimli bir döneme girmiş; bu dönemde telif ve tercüme birçok eser verilmiştir. Bu eserler tıp adamlarının ilgisini çektiği kadar, dil özelliklerini tespit etmek, unutulmuş bazı sözcük ve terimleri gün ışığına çıkarmak açısından da dil bilimcilerin ilgisini çekmiştir.

Türk tıp tarihine ait birçok eser çalışılmış olup, çalışılan eserlerin çoğu 16. yüzyıla kadar olan dönemi kapsamaktadır. 16. yüzyıldan itibaren yazılmış olan eserler üzerinde yapılan çalışmaların ise yeterli olduğu söylenemez. Osmanlı Türkçesi Döneminde dilin ağırlaşmasını, bunun en önemli nedeni olarak göstermek yanlış olmayacaktır.

Üzerinde çalıştığımız Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sulţān Murād adlı eser, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir tıp eseridir. Bu eser hem tıp tarihi, hem de dil tarihi açısından değerli bir hazinedir. Eser, dönemin tıp anlayışını bir hekim ağzından dile getirmekte, dönemin söz varlığını, tıpla ilgili terimlerini ve dil özelliklerini yansıtmaktadır. Bu yönüyle hem tıp alanındaki araştırmacıları, hem de kültür ve dil özellikleri üzerinde çalışan araştırmacıları yakından ilgilendirebilecek bir eserdir.

Eserin Ankara Milli Kütüphane'de 001104 arşiv numaralı nüshası üzerinde yapılan bu çalışmamızın tıp tarihi ve dil tarihi ile ilgilenenler için faydalı olması en büyük dileğimizdir.

Bu çalışmamda bana yol gösteren ve destek olan kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Osman ÖZER'e teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
KISALTMALAR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
GİRİŞ	1
DİL ÖZELLİKLERİ	19
İMLA VE FONETİK	19
ÜNLÜLER	19
ÜNLÜ UYUMLARI	21
ÜNSÜZ UYUMU	25
TÜRKÇE SÖZCÜKLERİN YAZIMI	25
YABANCI SÖZCÜKLERİN YAZIMI	29
MORFOLOJİK ÖZELLİKLER	32
DURUM EKLERİ	32
İYELİK EKLERİ	34
FİİL ÇEKİM EKLERİ	35
BİRLEŞİK ZAMANLI FİİLLER	40
EK FİİL	41
KİŞİ EKLERİ	43
FİİLİMSİLER	44
METİN	49
DİZİN	105
KAYNAKÇA	319

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

Far. : Farsça

Fr. : Fransızca

Lat. : Latince

Rum. : Rumca

T. : Türkçe

Yun. : Yunanca

A : a, e

I : ı, i

U : u, ü

c. : Cilt

e. : Ek.

S. : Sayı

s. : Sayfa

st. : Satır

v. : Varak

< : Ekin gelişim yönünü gösterir

+ : İsme bağlanmayı gösterir

- : Fiile bağlanmayı gösterir

ÖZET

Anadolu'da yazıldığı bilinen ilk Türkçe tıp yazmaları 14. yüzyıldan sonrasına aittir. Ancak, şunu belirtmek gerekir ki, tıp bilimiyle ilgili çalışmalar çok daha eskilere dayanmaktadır. 15. yüzyıldan başlayarak 18. yüzyılın sonlarına kadar birçok alanda Türkçe eserlerin yazılması, Türkçenin yalnızca konuşma ve edebiyat dili değil, aynı zamanda bilim dili olduğunu da gösterir.

Büyük bir kısmı halka hitap eden tıp eserleri, sanatsal kaygıdan uzak oldukları için, ait oldukları dönemin dilini canlı bir biçimde yansıtmaktadır. Bundan dolayı bu eserlerin her biri bir hazine değeri taşımaktadır. Aynı zamanda Osmanlı Türkçesi için olduğu kadar genel anlamda Osmanlı tarihi üzerinde yapılan araştırmalar için de önemli bir kaynaktır.

Zeynel Abidin bin Halil tarafından 1628 yılında kaleme alınmış olan Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sultân Murâd adlı eser 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesine ait önemli tıp metinlerinden biridir. Eser, 17. yüzyıl tıp bilimini günümüze yansıtmayı, dönemin dil özelliklerini aktarmayı, Türk dilinin tarihi gelişiminin takip edilmesini sağlaması ve barındırdığı kelime hazinesiyle önem taşımaktadır. Bir tıp metni olan bu eser, birçok çalışmaya ışık tutabilecek niteliktedir. Eserin dört tane yurt dışı, 80 tane yurt içi olmak üzere toplam 84 nüshasının bulunması eserin, döneminin tanınmış ve bilinen önemli bir eseri olduğunu da göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sultân Murâd, Zeynel Abidin bin Halil, Dil incelemesi, Tıp tarihi.

ABSTRACT

The first known Turkish written source of medical manuscripts as belong to after 14th century in Anatolia. But for the interest, the work of medicine has been begun before this time. From 15th century to late of 18th century, there has been a lot of written sources of subjects, which shows us, Turkish is not just a written language, it is a scientific language at the same time.

Majority of the medicine compositions are targetting to the public, because of being far from to literary anxiety, the written sources reflects the language's dynamics of these times. Because of this reason each of them is treasure. At the same time it is important for the Ottoman Turkish Language and the Ottoman history.

Şifāü'l-Fuād li Hazret-i Sultān Murād which is written in 1628 by Zeynel Abidin bin Halil, is one of the important source of medicine from 17th century . It is important for, reflecting the specialities of the 17th century's language, the evolution of Turkish language and it includes a special vocabulary source. It is a kind of shed light on a lot of work. It has been four abroad copies and eighty domestic copies (total eighty four copies) and it already shows us that it is a well known and a famous medical source.

Key words: Şifāü'l-Fuād li Hazret-i Sultān Murād, Zeynel Abidin bin Halil, study of language, history of medicine.

GİRİŞ

14. yy.dan başlamak üzere Anadolu'da Türkçe tıp kitaplarının yazılmaya başlandığı bilinir. Gerek telif gerekse çeviri eserler, Anadolu beylikleri döneminden başlayarak hız kazanmış; 20. yüzyıla kadar artarak sürmüştür. Bunlardan yazılış tarihi belirlenebilen ilk telif tıp kitabı İshak bin Murad tarafından 1389-1390 tarihinde yazılmış olan Edviye-i Müfrede (Canpolat, 1973) adlı eserdir. Daha sonraki tarihlerde bu alanda yazılan eserlerin sayısı artarak devam etmiştir.

Tıp alanında yazılmış eserler, sağlık gibi hemen herkesi ilgilendiren bir alanda yazılmış olmalarından dolayı geniş ilgi uyandırmış, birçoğu da farklı dönemlerde çok sık kopya edilegelmişlerdir. Bu tür metinler günümüzde de ilgi çekmekte, bu bakımdan da değişik alanlarda çalışan pek çok araştırmacıya malzeme özelliği taşımaktadır. Ayrıca bu eserlerin her biri sağlık gibi geniş kapsamlı bir alanı konu edindikleri için söz varlığı açısından Türk dili araştırmaları için zengin birer kaynak özelliğindedir.

Besin adları, iklim koşulları, genel sağlık alanı, hastalık adları, organ adları, bitki adları ve ilaç olarak kullanılan pek çok maddeyi içermesi bakımından da geniş bir terminoloji yelpazesini kapsarlar. Eski tıp anlayışına dayalı olarak yazılmış olmaları, tıp tarihi ve özellikle Türk tıbbı yönünden araştırmacılar için önemlidir. Sağaltımla ilgili bazı halk inanışlarına yer vermiş olmalarından dolayı halk bilimi açısından da değer taşırlar.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Osmanlı Türkçesi Dönemi eserlerinden Zeynel Abidin bin Halil'e ait Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sulţān Murād adlı eseri, Latin alfabesine aktararak imla özellikleri, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı açısından incelemek ve dizimlerini hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Osmanlı Türkçesi dönemi bilimsel eserleri üzerinde çalışmalar yapılmıştır; ancak bu çalışmaların, özellikle 15. yüzyıldan sonraki eserler üzerinde yapılanların, yeterli olduğu söylenemez. Eserlerin kendi dönemleri açısından hem dil alanında hem de bilim olarak araştırılması, elbette önemlidir.

Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sulţān Murād adlı tıp eseri, 17. yüzyıl tıp bilimini günümüze yansıtması, dönemin dil özelliklerini aktarması ve zengin sözcük hazinesiyle önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu eser üzerinde çalışılmasındaki amaç, 17. yüzyıla ait bir tıp metni olan bu eseri çeviri yazı alfabesine aktarmak, eserin dil özelliklerini inceleyerek eseri dönem özellikleri ışığında değerlendirmek, dizini hazırlayıp söz varlığını ortaya koymaktır.

Kapsam

Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sulţān Murād'ın dört tane yurt dışı ve 80 tane yurt içinde olmak üzere toplamda 84 nüshası bulunmaktadır. Çalışmamızda kaynak olarak kullandığımız nüsha 01 hk 1104/2 arşiv numarasıyla Adana İl Halk Kütüphanesi koleksiyonundan (1034 dvd numaralı), Ankara Milli Kütüphane'de bulunan nüshadır. Bu nüsha 220*160-165*110 mm ölçülerinde harekeli nesih yazıyla yazılmış 64 varaktan oluşmuş bir yazmadır. Ebru kağıt kaplı, sol deffesi düşmüş bir cilt içinde olup, söz başları ve keşideleri kırmızıdır. Sultan IV. Murad adına yazılmıştır. Çalışmamızda destek nüshası olarak da, Süleymaniye Kütüphanesi Bağdatlı Vehbi koleksiyonunda 2/1421 numarada

kayıtlı nüsha kullanılmıştır.

Metod

Çalışmamız giriş, inceleme, metin ve dizinler olmak üzere bölümlendirilmiştir.

Giriş bölümünde, çalışılan eserin konusu, nüshası; ve müellifi üzerinde durulmuş, dönemin önemli tıp yazmaları hakkında kısa bilgiler verilmiş; böylece Şifâü'l Fuad li-Hazreti Sultan Murad'ın kendi döneminin diğer eserleri arasındaki yeri ve önemi gösterilmiştir. İnceleme bölümünde yazım özellikleri ses ve şekil bilgileri üzerinde durularak eserin dil özellikleri ortaya konmuştur. Metin bölümü eserin transkripsiyon işaretleriyle latinize edilerek aktarılmasından oluşturulmuştur. Son bölüm olan dizin bölümünde, dizinlerin hazırlanmasına geçilmiş, dizin hazırlanırken hata oranını en aza indirebilmek için özel bilgisayar programları kullanılmıştır.

Metin okunurken ve dizin oluşturulurken okunmuş veya anlam bakımından emin olunmayan sözcüklerin yanında soru işareti kullanılmıştır.

Çalışmamızın sonunda ise, yararlanılan kaynakların gösterildiği bibliyografya yer almaktadır.

16-17. Yüzyıllarda Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Bazı Tıp Eserleri

Alâim-i Cerrâhîn

Alâim-i Cerrâhîn adlı bu eser 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başlarına ait önemli bir cerrahnamedir. Kitap 22 bölümden oluşmuş olup, frengi hastalığından ve ateşli silah yaralanmalarından bahsetmesi bakımından önemlidir. “*Eser Çintar adlı Yunanca cerrahi kitabının tercümesi olması yanında Türk tıp üstadları Hacı Paşa, Sabuncuoğlu, Şirvanlı, Akşemseddin'den ilaç terkiplerini de içerir.*” (Bayat, 2003).

Şerh-i Mu'cizü'l-Kānūn

Muslihiddin Mustafa bin Şaban Sururi (1492-1562) tarafından yazılmış bir tıp kitabıdır. “*Tıp sahasında, asırlar boyunca bizde ve dışarıda okutulan İbni Sina'nın, yaklaşık bir milyon kelimelik büyük bir tıp ansiklopedisi olan, bütün eski tıp ile Müslüman tıbbını ihtiva eden meşhur Kanun isimli kitabının bir bölümünü tercüme ve şerh etmiştir. Şehzade Sultan Mustafa'nın doktorlarından birinin bir ilaç tarifini öğrenmek istemesi üzerine bu eserin önemini şehzadeye anlatan müellif, şehzadenin emriyle Türkçe açıklamalı bir şekilde tercüme eder.*” (Güleç, 2001:11).

Terceme-i Risāle-i Bihcin

Muslihiddin Mustafa bin Şaban Sururi'nin bir başka eseridir. Eserin aslı Hintçe olup, Türkçeye Farsçadan tercüme edilmiştir.

Terceme-i Zāhire-i Harzemşāhī

Ebu İbrahim Cürcani'nin 'Zahire-i Harzemşahi' adlı eserinin Ebu'l-Fazl Mehmed bin İdris bin Hüsameddin Defteri (öl. 982/1574) tarafından yapılan tercümesidir. Eserin ulaşılabilen tek nüshası hicri 959 (M. 1551) yılında yazılan ve mütercim hattı olan Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe yazmaları E.H 1832 numarada kayıtlı nüshadır. Eser her sayfasında 19 satır olmak üzere toplam 455 varaktır . (Doğan, 2009)

Mecmāü'l-Mücerrebāt

Necmeddin Mahmud bin İlyas eş-Şirazi'nin *El-Havi fi İlmi't-Tedavi* adlı eserinin tercümesidir. Eserin tercümesi Ahmed bin Bali tarafından yapılmıştır.

Terceme-i Mālā Yeseu't-Tıbb u Cehlehū

Hasan ibni Abdurrahman Efendi tarafından Havli Yusuf bin İsmail bin İlyas el-Ketbi (H.754-M. 1353)'nin aynı adlı eserine bazı ilavelerle yapılan bir tercümedir.

Menāfiü'n-Nās

Hekim Nidai tarafından 1566 yılında yazılan telif bir eserdir. Eser 60 babdan oluşmuştur. Türkiye'de ve dış ülkelerde çok sayıda nüshasının bulunması eserin, devrinin çok meşhur olan ve rağbet gören bir ürünü olduğunu gösterir. Eser üzerinde Sadettin Özçelik doktora çalışması yapmıştır (Özçelik, 2001).

Dürr-i Manzum

Hekim Nidai tarafından 1567 yılında tamamlanan ve devrin sultanı 2. Selim'e sunulan manzum bir tıp kitabıdır.

Rebīü's-Selāme

Yine Hekim Nidai tarafından yazılan ve eczacılıkla ilgili bir eserdir.

Kāmusü'l-Hikme ve't-Tıbb

Mütercimi ve müstensihi bilinmeyen ve dilinden bir dereceye kadar 16. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen oldukça hacimli bir eserdir (Adıvar, 1991:117).

Terceme-i Müfredāt

İbn-i Baytar'ın aynı adlı eserine Abdurrahman bin Yusuf Aksarayı (öl. 950/1543) tarafından yapılan tercümedir. *Eserin tespit edilebilen tek nüshası Kılıç Ali Paşa (Süleymaniye Ktp.) 4/716 numarada kayıtlıdır. Eser nesih hatla yazılmış 137 varaktır (Doğan, 2009).*

Enmücezü't-Tıbb

IV. Murat'ın başhekimî Emir Çelebi tarafından yazılmış olan 17. yüzyılın en önemli tıp eseridir. Yazma, “*bütün öteki tıp eserleri gibi, havanın, toprağın ve iklimin nitelikleri üzerine bir sağlık bilgisi bölümüyle başlar; anatomiden kısaca bahsettikten sonra, hastalıkların ve ilaçların teker teker açıklamasına geçer. Kitabın son bahsi de ilgi çekecek kadar önemlidir. Burada Emir Çelebi hekimlerin mutlaka anatomi öğrenmelerinin gerekli olduğunu ve hele savaşta bulunan hekimlerin, ölen askerlerin ölüleri üzerinde anatomi bilgilerini genişletmelerini ve eğer bu mümkün olmazsa maymunlar, domuzlar üzerinde teştiht yapmalarını kuvvetle tavsiye eder* (Adıvar, 1991:129).

Netīcetü't-Tıbb

Emir Çelebi'ye ait başka bir eserdir. “*Emir Çelebi'nin Balıkpazarı'nda açtığı dükkanında kendisinin bulunmadığı zamanlarda şakirdinin hastalara ilaç verebilmesi için rehber olmak üzere hazırladığı eseridir.*” (Bayat, 2010: 59).

Mücemmätü't-Tıbb

Derviş Siyāhi Larendevi tarafından kaleme alınmış olan manzum bir tıp eseridir (Uludağ, 1991:184).

Lügāt-ı Müşkilāt-ı Eczā

Derviş Siyāhi Larendevi'nin 1615 yılında yazdığı bir tıp sözlüğüdür. Bu eserde Arapça, Farsça, Grekçe, Hintçe, Süryanice, Ermenice ve İbranice şifalı bitki ve bitki köklerinin, şifalı taşlar ve killerin, çeşitli hayvan adlarının, birçok cevherin, çeşitli aşların, terkiplerin, macunların ve tıbbî terimin Türkçe karşılıkları verilmiş; kimi zaman da buldukları yerler, hangi hastalıklara iyi geldikleri ve nasıl kullanıldıkları hakkında bilgiler verilmiştir (Murad, 2009:11).

Risāle-i Hāsātü'l-Kilye ve'l-Mesāne

Devrinin ünlü hekimlerinden biri olan Ahi Çelebi tarafından kaleme alınmış bir eserdir. Eser böbrek ve mesane taşlarıyla ilgilidir.

Devāü'l-Emrāz

Sakızlı İsa Çelebi'nin 1644 yılında yazdığı 362 bölümden oluşan eserdir (Doğan, 2009:84).

Nizāmü'l-Edviye

Müfredat-ı Tıbb olarak da bilinen, ilaçların Arapça, Farsça ve Türkçe karşılıklarının alfabetik olarak sıralandığı hacimli bir tıp eseridir. Sakızlı İsa Çelebi tarafından kaleme alınmıştır (Şehsuvaroğlu, 1984:95).

Tādilü'l-Emzice fī Hıfz-ı Sıhhati'l-Beden

Osmanlı şairlerinden olan Şuuri Hasan Efendi Halebî (öl.1105/1693) tarafından kaleme alınan tıbbi bir eserdir. Eser Osmanlı vezirlerinden Ahmed Paşa adına yazılmıştır (Doğan, 2009:96).

Cerīdetü'l-Etibbā ve Harīdetü'l-Elibbā

Kahvecizade Ahmed ibni Hacı Hüseyin Efendi tarafından yazılan beş fasıldan oluşmuş olan bir tıp eseridir.

Teşrīh-i Ebdān ve Tercümān-ı Kibāle-i Feylosūfan

Şirvanlı Şemseddin-i İtaki tarafından yazılmış resimli bir anatomi kitabıdır.

Hāṣiye-i Levāzimü'l-Hikme fi't-Tıbb

Mehmed bin Ahmed bin İbrahim Edirnevi tarafından kaleme alınmış kapsamlı bir tıp kitabıdır.

Gāyetü'l-Beyān fī Tedbīr-i Bedeni'l-İnsān

1664 yılında İbni Sellum el-Halebî tarafından yazılmış olan eser, pratik bir el kitabı niteliğindedir. Sade bir dille yazılmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında tespit edilebilen 137 nüshasının bulunması, eserin devrinin tanınan ve değer verilen bir ürünü olduğunu gösterir. Bu eser üzerinde Zekiye Erbil tarafından doktora çalışması yapılmıştır (Elbir, 2000).

Resāilü'l-Müşfiye fī Emrāzi'l-Müşkile

Hayatizade Mustafa Feyzi Efendi tarafından kaleme alınmış beş kitaptan meydana gelen bir eserdir.

Terceme-i Akrabādin

Avrupalı yazar Melchios'un eserinin tercümesidir.

Tuhfetü'l-Erībü'n-Nāfi'a li'r-Rūhānī ve't-Tabīb

Sultan IV. Mehmet devri tarihçilerinden olan Hazerfen Hüseyin Efendi tarafından kaleme alınmış tıbbi bir eserdir.

Lisānū'l-Etibbā fi Lügāti'l-Edviye

İki bölümden oluşan bir tıp sözlüğü olan bu eser Hazerfen Hüseyin Efendi tarafından kaleme alınmıştır.

Kitāb-ı Usulü'l-Melāhame

Bu eser 1665 yılında İbni Adil tarafından yazılmış bir yıldıznamedir. Edebi ve folklorik bir tür olan melahamenin ve melahame yazma usulünün yazıldığı bir kitaptır. Eserde Arapça, Farsça, Rumca, Süryanice gibi dillere ait çeşitli yıldız ve menzil adları, burç adları başta olmak üzere gök bilimi ile ilgili birçok kelimenin yanı sıra çeşitli hayvan adlarının, birçok cevherin, hastalık adlarının ve bitki adlarının geçtiği görülür. Kelime hazinesi oldukça zengin olan eser bu yönüyle coğrafya, zooloji, tıp, botanik, halk bilimi gibi birçok bilim dalına kaynaklık edebilecek özelliktedir.

ŞİFĀÜ'L FUĀD Lİ-HAZRET-İ SULTĀN MURĀD

Klasik Osmanlı Türkçesini yansıtan Şifāü'l-Fuād li-Hazret-i Sultān Murād adlı eser, Zeynel Abidin bin Halil tarafından 1628 yılında kaleme alınmıştır. “*Fatih Darüşşifası başhekimî Zeynel Abidin bin Halil (Ö. 1647) tarafından 1628 yılında yazılmıştır. On yedi fasıldan oluşan eserde, günlük hayatta kullanılan bitkisel ve hayvansal yiyeceklerin özellikleri, yeme içme prensipleri ile saç uzatıcı ve cinsel gücü arttırıcı ilaç terkipleri verilmiştir.*” (Bayat, 2003).

17. yüzyılın ilk yarısına ait olan eser, Klasik Osmanlı Türkçesiyle yazılmış olmakla birlikte; tıp metni olmasına bağlı olarak sade, anlaşılır ve sanattan uzak bir dil ve anlatıma sahiptir. “*Ait olduğu dönemin beslenme ve giyecek folklorunu gözler önüne serer. Bu bakımdan bu eser, hem geçmişten gelen ve çok önemli olan folklor konularını taşıdığı için önemlidir, hem de bugünkü folklor bilgilerini göz önüne serdiği için değerlidir ve günümüz tıbbına bu açıdan ışık tutmaktadır.*” (Demirhan Erdemir, 1991).

Eser diğer Osmanlı tıp metinlerinde olduğu gibi, besmele, Allah’a hamd ve sena, peygamber efendimize ve ashabına salavatlarla başlamıştır. Daha sonra yazar kendi ismini belirtmiş, tıp ilminin önemi ve faydasından bahsederek eserini yazma amacını ortaya koymuştur. Yine yazar çeşitli tıp kitaplarından yararlandığını ve eserini Sultan Murad’a (IV. Murad) sunduğunu belirtmiştir: **3a/6-** *olanlaruñ zübdesini mu‘teber olan tıbb* **3a/7-** *kitāblarından iħrāc idüp bu kitāb-ı fāyıkde* **3a/8-** *ve hitāb-ı rāyıkde türķī dilince cem‘ idüp* **3a/9-** *zūbdeü sülāletüs-selātīn ve ‘umdetü naşāyihil-hevākīn* **3a/10-** *olan pādişāh-ı ‘azīmüş-şān* **3a/11-** *ve ‘amimül-ihsān hazret-i sultān murād...*

Eser on yedi bölümden oluşmaktadır. Yazar her bölüme fasıl adını vermiştir. Birinci fasılda yemek yemenin kuralları, ikinci fasılda su içmekle ilgili, üçüncü fasıl hububatın faydaları, dördüncü fasıl etin özellikleri ve faydaları, beşinci fasıl av hayvanlarının etlerinin faydaları, altıncı fasıl kuşların etlerinin faydaları, yedinci fasıl balıkların özellikleri ve faydaları, sekizinci fasıl sütün özellikleri ve faydaları, dokuzuncu fasıl taze yemişlerin

özellikleri ve faydaları, onuncu fasıl kuru yemişlerin özellikleri ve faydaları, on birinci fasıl bazı sebzelerin faydaları, on ikinci fasıl hoş kokulu taze çiçeklerin özellikleri ve faydaları, on üçüncü fasıl hoş kokulu buhurların özellikleri ve faydaları, on dördüncü fasıl bazı taşların ve mücevherlerin özellikleri ve faydaları, on beşinci fasıl elbiselerin (kumaşların) özellikleri ve faydaları, on altıncı fasıl saç ve sakal kıllarına iyi gelen devalar, on yedinci fasıl ise cinsel güce iyi gelen karışımlar ile ilgili bilgileri içermektedir.

Sonuç bölümünde yazar, kitabı yazmasıyla ilgili bilgiler ve dualarla eserini tamamlamıştır.

Eserde yer yer ayet ve hadislerden yararlanılmıştır. Eserin çalışmamıza kaynak olarak aldığımız 01 hk 1104/2 arşiv numaralı Milli Kütüphane nüshası, harekeli nesih yazıyla 1739 (1153) yılında yazılmış olup, müstensih Mehmed bin Molla Yusuf'tur: *...(64a/6) ve aḥvecihim ilā raḥmete rabbehü'l-ğaffār (64a/7) muḥammed bin molla yusuf ğaferellahu lehu (64a/8) velivālideyhi ve aḥsin ileyhimā (64a/9) ve ileyhi fī sene'î māh-ı muḥarreme'l-ḥarām(64a/10) fī sene'î selase ve ḥamsîn (64a/11) ve mi'ete ve elf...*

Bu nüsha, sayfa sayısı olarak 64 yaprak, 128 sayfadan oluşmaktadır. Ancak bu nüshanın bir sayfası (3a ile 3b arası) eksiktir. Bunun yanı sıra, 2b sayfası yanlış yazılmış olmasından dolayı (2a'nın tekrarı) üstü çizilmiştir. Metin kısmında bu sayfa bu yüzden boş bırakılmıştır. Sayfalardaki satır sayıları değişiklik göstermekte olup, çoğunlukla on birdir. Buna göre sayfalardaki satır sayıları şöyledir :

Satır sayısı on olan sayfalar : 27a, 27b, 28a, 28b, 34b, 35a, 35b.

Satır sayısı 12 olan sayfalar : 1b, 2a, 4a, 5b, 6a, 6b, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 10b, 12b, 13a, 13b, 14b, 15a, 15b, 16a, 16b, 21b, 22a, 22b, 23b.

Satır sayısı 13 olan sayfalar : 36b.

Geriye kalan diğer sayfaların satır sayıları 11'dir.

Çalışmamıza esas aldığımız nüshada, 3/a ile 3/b sayfaları arasında bir sayfalık kısım

eksiktir. Yardımcı nüshada bu kısım eksiksizdir. Söz konusu eksik sayfa yardımcı nüshada şu şekilde geçmektedir :

3a/4 ... *hān ibn-i sulṭān aḥmed hān* **3a/5** *eānehullahü'l-melikü'l- müsteān*
hazretlerinüñ serīr-i saādet **3a/6** *meṣuslarına tuḥfe-i kalem tā kim anlara daḥı seferde ve*
ḥaḍrada **3a/7** *bu kitāb-ı muḥtaşarda zıkr olınan eşyānuñ aḥkāmını* **3a/8** *zabt idüp ḥıfz-ı*
şahḥat için mekulāt melbusāta **3a/9** *müteāllik olan umūrda eṭbbāya mürācātdan*
müstağnī **3a/10** *olalar bu kitāb-ı müsteṭābuñ süṭūr-ı pür zuhūrında* **3a/11** *münderic olan*
fevāidi on yedi faşl üzerine **3a/12** *tertīb idüp şifāü'l-fūād li- hazret-i sulṭān* **3a/13** *murād*
diyü ad virdüm evvelki faşl yemek yemege müteāllik **3a/14** *olan kavāidüñ beyānındadır*
ikinci faşl şu **3a/15** *içmege müteāllik olan umūruñ beyānındadır*

3b

3b/1 *üçüncü faşl eşnāf-ı ḥubūb tabīātları ve vücūd-ı* **3b/2** *insāna müteāllik olan*
fāidelerinüñ beyānındadır **3b/3** *dördüncü faşl ḥalk içün de meşhūr olan lüḥūminuñ* **3b/4**
tabīātları ve vücūd-ı insāna müteāllik olan fāideleri **3b/5** *beyānındadır beşinci faşl*
tağlarda ve şahrālarda şayd **3b/6** *olınan vaḥşī ḥayvānātıñ lüḥūminuñ tabīātları* **3b/7** *ve*
vücūd-ı insāna müteāllik olan fāideleri beyānındadır **3b/8** *altıncı faşl havāda uçan*
kuşlarıñ lüḥūminuñ tabīātları **3b/9** *ve vücūd-ı insāna müteāllik olan fāideleri*
beyānındadır **3b/10** *yedinci faşl deryāda ve göllerde şayd olınan balıkların* **3b/11**
tabīātları ve vücūd-ı insāna müteāllik ...

ESERİN NÜSHALARI

Eserin ulaşabildiğimiz nüshaları 84'tür. Bu nüshalardan dördü yurt dışında, sekseni Türkiye kütüphanelerinde yer almaktadır. Nüshalarının çok oluşu, eserin döneminin bilinen önemli bir ürünü olduğunu göstermektedir.

Buna göre Şifāü'l Fuād li-Hazret-i Sultān Murād adlı eserin ulaşabildiğimiz yurt içi nüshaları şunlardır :

- 1- Süleymaniye Kütüphanesi, 01421-001 Bağdatlı Vehbi Koleksiyonu, 1-54 v., 15 st.
- 2- Süleymaniye Kütüphanesi, 01357 Bağdatlı Vehbi Koleksiyonu, 12 v., 17 st.
- 3- Süleymaniye Kütüphanesi, 00369 Darülmecnevi Koleksiyonu, 27 v., 23 st.
- 4- Süleymaniye Kütüphanesi, 03621 Fatih Koleksiyonu, 105 v., 9 st.
- 5- Süleymaniye Kütüphanesi, 00676-014 Hacı Beşir Ağa Koleksiyonu, 164-179 v., 23 st.
- 6- Süleymaniye Kütüphanesi, 05536-002 Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu, 17-35 v., 25 st.
- 7- Süleymaniye Kütüphanesi, 05563-001 Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu, 58 v.
- 8- Süleymaniye Kütüphanesi, 00389-007 Lala İsmail Koleksiyonu, 140- 159 v., 23 st.
- 9- Süleymaniye Kütüphanesi, 05567-002 Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu, 17-59 v., 22 st.
- 10- Süleymaniye Kütüphanesi, 05579-001 Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu, 1-58 v., 19 st.
- 11- Süleymaniye Kütüphanesi, 00566-002 Lala İsmail Koleksiyonu, 90-199 v., 15 st.
- 12- Süleymaniye Kütüphanesi, 01639 Laleli Koleksiyonu, 55 v., 15 st.

- 13- Süleymaniye Kütüphanesi, 01627 Laleli Koleksiyonu, 53 v., 13 st.
- 14- Süleymaniye Kütüphanesi, 3735- 007, Laleli Koleksiyonu, 119-159 v.
- 15- Süleymaniye Kütüphanesi, 00694-008, Reşid Efendi Koleksiyonu, 199-223 v., 25 st.
- 16- Süleymaniye Kütüphanesi, 00149-001, Şazeli Tekkesi Koleksiyonu, 1-47 v.,15 st.
- 17- Süleymaniye Kütüphanesi, 02116-009,Şehid Ali Paşa Koleksiyonu, 129-162 v., 17 st.
- 18- Süleymaniye Kütüphanesi, 02832-003, Şehid Ali Paşa Koleksiyonu, 25-37 v.
- 19- Süleymaniye Kütüphanesi, 08006 Beyazıd Koleksiyonu, 16-34 v.
- 20- Süleymaniye Kütüphanesi, 16367 Beyazıd Koleksiyonu, 71 v.
- 21- Süleymaniye Kütüphanesi, 03540-001, Nuruosmaniye Koleksiyonu 1-26 v.
- 22- Süleymaniye Kütüphanesi, 03541-001 Nuruosmaniye Koleksiyonu, 1-39 v.
- 23- Süleymaniye Kütüphanesi, 01747-001 Hüdai Efendi Koleksiyonu, 1-58 v.
- 24- Süleymaniye Kütüphanesi, 00408 Tahir Ağa Tekkesi Koleksiyonu, 33 v., 9 st.
- 25- Süleymaniye Kütüphanesi, 00583 Tahir Ağa Tekkesi Koleksiyonu, 64 v., 19 st.
- 26- Süleymaniye Kütüphanesi, 00085 Sütlice Dergahı Koleksiyonu, 27 v., 19 st.
- 27- Süleymaniye Kütüphanesi, 07233 Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 34 v., 19 st.
- 28- Süleymaniye Kütüphanesi, 07780 Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 56 v., 15 st.
- 29- Süleymaniye Kütüphanesi, 03850-001 Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 1-37 v., 21 st.
- 30- Süleymaniye Kütüphanesi, 0136-004 Esad Efendi Koleksiyonu, 65-93 v., 19 st.
- 31- Süleymaniye Kütüphanesi, 01367 Esad Efendi Koleksiyonu, 60-88 v.

- 32- Süleymaniye Kütüphanesi, 00460 Kesecizade Koleksiyonu, 51 v., 15 st.
- 33- Süleymaniye Kütüphanesi, 00152 Saliha Hatun Koleksiyonu, 36 v., 15 st.
- 34- Süleymaniye Kütüphanesi, 00219 Ali Emiri Koleksiyonu, 64 v.
- 35- Süleymaniye Kütüphanesi, 00140 Ali Emiri Koleksiyonu, 31 v.
- 36- Süleymaniye Kütüphanesi, 000141-01 Ali Emiri Koleksiyonu.
- 37- Süleymaniye Kütüphanesi, 00045 Ali Emiri Koleksiyonu, 45 v.
- 38- Süleymaniye Kütüphanesi, 00142 Ali Emiri Koleksiyonu, 33 v.
- 39- Süleymaniye Kütüphanesi, 00143 Ali Emiri Koleksiyonu, 64 v.
- 40- Süleymaniye Kütüphanesi, 1041-07 Hamidiye Koleksiyonu, 50-58 v.
- 41- Süleymaniye Kütüphanesi, 389-07 Lala İsmail Efendi Koleksiyonu, 140-159 v.
- 42- Süleymaniye Kütüphanesi, 001910-02 İzmirli İsmail Hakkı Koleksiyonu, 58-143 v.
- 43- Topkapı Kütüphanesi, 001691 Revan Köşkü Koleksiyonu, 64 v.
- 44- Topkapı Kütüphanesi, 001690-01 Revan Köşkü Koleksiyonu, 1-30 v.
- 45- Topkapı Kütüphanesi, 000577 Hazine Kitapları, 53 v., 11 st.
- 46- Topkapı Kütüphanesi, 001818 Emanet Hazinesi, 66 v., 13 st.
- 47- Topkapı Kütüphanesi, 001819 Emanet Hazinesi 42 v., 21 st.
- 48- Vahidpaşa İl Halk Kütüphanesi, 000799, 28 v., 19 st.
- 49- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 327-02, 132-156 v.
- 50- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 332-02, 1065(1655), 128-202 v.
- 51- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 266, 43 v.

- 52- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 35-01, 1-47 v.
- 53- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 24-02, 93-114 v.
- 54- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 334, 28 v.
- 55- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 363, 20 v.
- 56- Cerrahpaşa Kütüphanesi, 34, 35 v.
- 57- Çapa Kütüphanesi, 4452-02, 81-102 v.
- 58- Çapa Kütüphanesi, C/3334, 74 v.
- 59- Çapa Kütüphanesi, 4445, 52 v.
- 60- Milli Kütüphane, 001104, 9-73 v., nesih, 1739.
- 61- Milli Kütüphane, 06 Mil YzA 5275, 41 v., 15 st.
- 62- Milli Kütüphane, 06 Mil YzA 578-01, 1-17v., 27 st.
- 63- Milli Kütüphane, 06 Mil YzA 9529/2, 12-26 v., 16. st.
- 64- Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Yz.A 264, 1-35 v., 21 st.
- 65- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 3956-02, 32-61 v.
- 66- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 7150, 38 v.
- 67- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 7087, 34 v.
- 68- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 691, 67 v.
- 69- İstanbul Ünivesitesi Kütüphanesi, 7093, 30 v.
- 70- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 7095-01, 1-37 v.
- 71- 34 Ae Tıb 140, İstanbul Millet Kütüphanesi, 31 v., 17 st.

72- 34 Ae Tıb 141/1, İstanbul Millet Kütüphanesi, 1069, 45 v., 13 st.

73- 34 Ae Tıb 142, İstanbul Millet Kütüphanesi, 53 v., 17 st.

74- Tavşanlı Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi, 405-02, 14-46 v.

75- Muallim Cevdet Kütüphanesi 115, Türkiye Kütüphaneleri, 62 v.

76- Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 418-02, 188-199 v.

77- Manisa İl Halk Kütüphanesi, 3726-03, 30-60 v.

78- 1640/9, İzmir Milli Kütüphanesi, 118-136 v., 19 st.

79- Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 947, 77 v., 15 st.

80- Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, 3792-03 .

Eserin dört tane yurt dışı nüshası da şunlardır:

1-Almanya Milli Kütüphanesi, 2021,15-35 v.,34 st.

2-İngiltere Oriental Kütüphanesi,1157/1, 3-48 v.,17 st.

3-Kahire Milli Kütüphanesi-Mısır, 56, 45 v., 15 st.

4-Kahire Milli Kütüphanesi- Mısır S 4664, 29-38 v., 17 st.

Çalışmamızda kaynak olarak esas aldığımız nüsha, Adana İl Halk Kütüphanesi koleksiyonundan, Milli Kütüphane’de bulunan 001104 arşiv numaralı nüshadır. Destek nüshası olarak da, Süleymaniye Kütüphanesindeki Bağdatlı Vehbi koleksiyonunda 01421–001 arşiv numaralı nüshadan yararlanılmıştır.

Eserin Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki Şazeli Tekkesi 149-001 arşiv numaralı nüshası üzerinde, Dumlupınar Üniversitesinde Erdal Aydın tarafından yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Şunu da belirtmek gerekir ki, yapılan bu çalışmaya YÖK sayfasından, kısıtlı olduğu için ulaşamadık. Söz konusu çalışmanın, eserin hangi nüshası üzerinde yapıldığını öğrenmek için Kütahya Dumlupınar Üniversitesine gidip, Süleymaniye

Kütüphanesi'ndeki Şazeli Tekkesi 149-001 arşiv numaralı nüsha üzerinde çalışılmış olduğunu tespit ettik.

Zeynel Abidin bin Halil

Şifāü'l Fuād li-Hazret-i Sulţān Murād adlı eserin yazarı olan Zeynel Abidin bin Halil, İstanbul Eyüp'te doğmuştur. Doğum tarihi bilinmeyen yazarın ölüm tarihi 1647'dir.

Eserini yazarken Fatih Darüşşifāsı başhekimini olduğunu eserinde belirtmiş, medrese eğitimi görmüş ve müderrislik yapmıştır. Fatih Darüşşifāsı başhekimliği sırasındaki başarılı çalışmaları ile saray hekimleri arasında yer almıştır. 1638'de hekimbaşı tayin edilmiş olan Zeynel Abidin bin Halil, Galata kadılığı görevini de üstlenmiştir. Daha sonraları Eyüp(1641), Edirne(1642), İstanbul(1643) kadılıklarında bulunmuş; 1644 yılında kendisine, Tekirdağ arpalık olarak verilince kadılık görevinden ayrılmıştır. 1646'da hekimbaşılık görevinden azledilerek Mısır kadılığna tayin edilmiştir. Fakat burada bir yıllık kadılık süresini doldurmadan görevden alınmıştır. Bundan kısa bir süre sonra 1647 yılında hayatını kaybetmiştir. (Bayat, 1999:62).

Yazarın en önemli eseri Şifāü'l-Fuād li-Hazret-i Sulţān Murād'dır. Bu eseri dışında, tıpla ilgili Mesāil-i Tıbbiye adında başka bir eseri daha vardır. Ancak bu eser Şifā'ül-Fuād li-Hazret-i Sulţān Murād kadar ünlü değildir. *Zeynelabidin bin Halil tarafından yazılan eser, diğer eseri (Şifāü'l Fuād lî Hazreti Sulţān Murād) kadar hacimli ve tanınmış değildir* (Doğan, 2009:83).

Tıp alanındaki bu iki eserinin yanı sıra, yazarın tıp dışı konuları işleyen iki eseri daha vardır. *"Hekim Zeynel Abidin'in bu iki eserinin dışında Fezāil-i Medine, Zeynü'l-Bedür Şerh-i Esmā-i Hüsna gibi tıp dışı eserleri de vardır."* (Bayat, 2010).

DİL ÖZELLİKLERİ

İMLA VE FONETİK

17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin imla özelliklerini yansıtan Şifâ'ül-Fuâd li-Hazret-i Sulţān Murād harekeli nesih yazıyla kaleme alınmıştır. Sözcüklerde ve eklerde ünlüler çoğu zaman hareke, kimi zaman da hem hareke hem harfle gösterilmektedir. Eserin harekeli olması hem sözcüklerin hem de eklerin tespitinde büyük kolaylık sağlamıştır.

ÜNLÜLER

Eserde tespit edilen *a, e, i, o, ö, u, ü* ünlülerinin yanı sıra yabancı kökenli (Arapça ve Farsça) kelimelerde *ā, ī* ve *ū* ünlülerinin varlığı söz konusudur. Bununla birlikte kapalı *e* (è) sesine bir sözcükte rastlanmıştır : *éderse* 23b/10.

i - e

Türkçe sözcüklerde *e* ve *i* ünlülerinin kullanımında *i* ünlüsüyle yazımın ağırlıklı olduğu görülmektedir: *itmege* 1b/11, *on bişinci faşl* 4a/5, *biş dirhem* 60a/1, *ider* 8a/12, *dirler* 13a/7, *diyü* 19b/9, *didim* 26a/1, *zıkr idüp* 36b/13 *kuvvat virür* 15a/2, *zarar virür* 16b/10, *virüp* 28b/4, *irkegi ve dişisi* 20a/1, 20a/3, 20a/4, *irkegini* 20a/5, *irkek* 40b/6, *bilini* 56b/7, *bir gice* 58a/6 *keten bizinden* 56a/1, 56a/4, *bişiginde* 15b/11

Ancak *giy-* ve *çiğne-* fiillerinde yalnızca *gey-*, *çeyne-* şeklindeki yazımı tespit edilmiştir: *geymek* 55b/3, 55b/8, *geyüp* 56a/4, *geye* 56a/4, *geyerler* 56a/9, *geyerler imiş* 56b/4, *geymekden* 56b/5, *çeynemek* 46b/11, *çeyneyüp* 46a/2.

Bunların yanı sıra metinde zaman zaman aynı kelimenin ünlüler bakımından iki farklı imlayla yazıldığı görülmektedir. *ye-* fiilinin çoğunlukla *ye-* şeklinde yazımının yanında, *yi-* şeklindeki yazımı da tespit edilmiştir: *yemek* 5a/11, *yeyüp* 6a/5, *yenmek* 26b/4,

yedürseler 20b/6, *yerler* 24b/1, *yese* 25a/8, *yeyen* 23b/5, *yenmeye* 23b/10, *yeyen* 54b/10, *yeyecegi* 5a/6, *yenilen* 5a/4, *yemenüñ* 5a/2, *yinürse* 6a/12, *yinüldügi* 13b/5, 47b/8, *yirdi* 24a/7.

İkili yazımı, *ye-* sözcüğü dışındaki bazı sözcüklerde de görülmektedir: *geç* 9b/6, *giç* 14a/2, *ıg kecisi* 15b/2, *ıg kicisinüñ* 55a/8.

***i-e* Ünlüleri Dışındaki Diğer Ünlülerin Yazımı**

Ünlüler açısından farklı imla özelliği gösteren bazı kelimeler de şunlardır:

demüre 52a/4, *demürden* 52a/5, *demir diken* 61b/9.

biçuk 61b/5, *buçuk* 60b/9.

yavri 17b/9, *yavrusını* 16b/12, *yavruları* 17a/5.

kendü 20a/11, 49b/9, 50a/7, 8b/8, *kendünüñ* 51a/9, *kendüye* 54b/4, *kendüye* 17a/6, *kendiye* 7b/3, *kendi* 4b/2, 41a/4.

ıtlı 6b/4, 7a/7, 8b/9, *ıtlı* 9a/10, 26b/10.

yasemini 41b/5, *yasemen* 41b/4.

ıg kecisi 15b/2, *ıg kecisinden* 53b/9, *kecisinüñ* 53b/10, *kecisi* 54a/4, *ıg kicisinün* 54b/8.

gec 9b/6, *gic* 16a/11, *gic* 22a/4.

çekirdegi 23b/7, 29a/6, *çekürdegi* 23b/8.

sükker 15a/12, *şekeri* 47b/9.

Farklı imla özelliği olarak; *soğuk*, *soğu-* sözcüklerinde üç farklı yazım özellikle dikkat çekmektedir.

sovu- / sovuk

şovu~~k~~dur 30a/10, *şovu~~k~~dan* 31a/6, 37a/9, 39b/2, *şovumuş* 9a/6, *şovuduğundan* 61b/9, 60a/6.

savu- / savuk

şavumuş 9a/7, *şavuduğı* 16b/10, *şavuk* 56b/2, 6a/4,6b/7, *şavuklığı* 8b/10, 8b/9, 34a/5.

soğı- / soğu-

şoğıya 9a/2, *şoğuya* 60a/6.

Aynı satırda sözcüğün art arda iki farklı yazımı görülmektedir:

60a/6- tā kim *şoğıya şovuduğundan* sonra lazımdır ki nohud ve beyāz

ÜNLÜ UYUMLARI

KALINLIK-İNCELİK UYUMU

Şifāü'l-Fuād li-Hazret-i Sultān Murād'ın barındırdığı sözcük ve eklerde, Türk dilinin yapısında kalınlık-incelik uyumunun sağlam olduğu görülmektedir: *içinde* 60a/5, *ķabuğı* 60b/6, *arıķladır* 10b/5, *şovu~~k~~dur* 30a/10 *ıssıdan* 33a/1, *oğlancuķlara* 33a/3, *ķoķulasın* 41a/8, *bilinmemişdür* 44b/5, *ılıcaķ* 48b/2, *şuyına* 42a/6, *dilince* 3a/8, *ıscakdan* 26b/8, *üstinde* 59b/10.

DÜZLÜK-YUVARLAKLIK UYUMU

Metnimizde gerek sözcük kök ve gövdelerinde gerekse eklerde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar kendini göstermektedir. Bunun sebebi, düzlük-yuvarlaklık uyumunun Türk dilinde geç başlamış ve ağır gelişmiş olmasıdır.

Sözcüklerin kök ve gövdelerinde görülen bazı uyumsuzluklar olarak; *demür* 52a/4, *kendüye* 17a/6, *degüldür* 56b/10, *eyüsi* 9a/2, *deñlü* 55b/4 örnek gösterilebilir.

Sözcüklerin kök veya gövdelerine getirilen eklerde tespit edilen bazı uyumsuzluklar olarak da ; *üzeriñüze* 41b/9, *koñusu* 42b/3, *ñaynayup* 43b/11, *yedürseler* 48b/1, *aydur* 9b/7, *olunmuş* 58a/5, *üstinde* 59b/10, *ñalur* 1b/12, *eylemiñdür* 2a/7, *yañlu* 11b/11, *diyü* 19b/9, *ñatlu* 31b/1, *sizüñ* 41b/9 gibi bazı örnekleri de görülmektedir.

ÜNSÜZLER

ñ

17.yüzyıl Osmanlı Türkçesinde de Eski Türkçede var olan **ñ** sesi korunmuştur. Hem sözcüklerin kök ve gövdelerinde, hem de eklerde varlığı söz konusudur. Sözcük kökleri olarak; *siñirlere* 21b/8, *soñra* 25b/9, *öñ* 26b/4, *göñül* 34b/4, *beñzini* 46b/9, *piñarlarında* 54a/9, *deñlü* 55b/4 örnekleri gösterilebilir.

Bu ünsüzün, ek olarak ilgi eki ile 2. teklik ve çokluk iyelik eklerinde kullanıldığı görülmektedir: *anuñ* 23a/7, *ma ñdenüñ* 36b/4, *südlereñ* 21b/5, *didāruñla* 63b/6, *hicrānuñla* 64a/6, *sizüñ üzeriñüze* 41b/9, 47a/4.

Ancak, 2. tekil kişi iyelik eklerindeki **ñ** ünsüzünün bir sözcükte **n** şeklinde yazıldığı da tespit edilmiştir: *koñun* 42a/3.

Emir kipi 2. çoğul kişi eklerinde de **ñ**'nin yazımı görülmektedir: *ta ñim eyleñüz* 31b/8, *yeyiñ* 37a/13, *ñıñmañuz* 37a/1.

ng

Bu yazım bin (sayı) sözcüğünde karşımıza çıkmıştır: **bing** 48a/10.

Bin sözcüğünün biñ şeklindeki yazımı da söz konusudur: **biñ** 17b/2.

b - p

Metnimizde çoğunlukla **b** ünsüzünün yazımının yanı sıra **b**'nin **p**'ye dönüştüğü yazımlar da tespit edilmiştir. Bu seslerin yazımı düzensizdir: **barmağında** 49a/4, 50a/6, **barmağlarında** 51a/3, **bişürüp** 12b/12, **bişürseler** 10b/7, **birinc** 10b/11, **bād-zehr** 53a/3, 53a/4; **pirinc** 7a/3, 11a/4, 11a/3, 11a/6, **pād-zehr** 31a/2, **pıgarlarında** 54a/9.

n - m

Metnimizde dudak ünsüzlerinin benzeşmesine aykırılık söz konusudur: **zanbak** 42a/11, **zanbağnuñ** 42b/1, **penbe** 50b/1, **penbe ĩ** 52a/4, **penbeli** 55b/8, **ānberi** 58a/2, **ānberden** 44a/3.

c - ç

Metinde **c-ç**'nin kullanımı düzensizdir. Gerek sözcük başında ve ortasında olsun, gerekse sözcük sonunda olsun çoğunlukla **c** ünsüzünün kullanımının yanında aynı sözcükte **ç**'nin de kullanıldığı tespit edilmiştir: **gic** 10b/4, 16a/11, **keçi** 14b/11, **kecisini** 15b/5, **kici** 54b/8, **kecisinden** 53b/9, **kecisinüñ** 54b/6, 53b/10, **giç** 23a/5, 32b/2,, **ac** 5b/8, **güc** 62b/2, **saçı** 4a/7, **saca** 58a/10, **kiric** 44b/8, **turunc** 30a/8, **ağac kavunu** 29b/1, **tāclarında** 51a/7, **cılkafa** 57a/8.

ķ - ħ

Bu iki ünsüzün dahi sözcüğünde hep ħ şeklindeki yazımı tespit edilmiştir: **daħı**

1b/1, 1b/11, 2a/9, 5b/8, 6b/6, 20b/1, 20b/5, 53b/5, 56a/7.

Akşam, yoksa sözcüklerinde ħ'lı yazımı görülmüştür: *yoħsa* 56b/6, *aħsam* 6a/6, 60b/11.

Bunların yanında koku sözcüğü hem *koķu*, hem de *koķu* şeklinde yazılmıştır: *aġız koķusını* 31a/1, *hoş koķulu* 3b/8, 40b/10, *zanbaġınun koķusu* 42b/1, (*şusanun koķusu* 42b/3, *anun koķusu* 42b/10, *aġız koķusun* 43b/8, *koķusını* 41a/6, 41a/7, *koķun* 42a/3, *koķusu* 42b/1, *koķulu* 43b/2, *aġız koķusun*, 47b/1, *koķusu* 54b/4.

d - t

Bu sesin yazımı da düzensizdir. Eski Türkçede sözcük başında bulunan *t* sesi, bu dönemde ince ünlülerin yanında *d* olabilmektedir: *dülbend* 55b/3, *dögülmüş* 59a/1, *demür* 52a/4, *degüldür*, 4b/5, *dirlir* 55a/8, *deġlü* 56a/4, *dilerem* 63b/3.

Gerek sözcük başında, gerek sözcük ortası veya sonunda olsun; kalın ünlülerin yanında çoğunlukla *t* sesi olmakla beraber *d*'li örneklerin de varlığı söz konusudur: *taġlarda* 15a/9, 45a/4, *taġlarında* 45a/2, *taġ* 53b/9, 54a/3, *şıġır südi* 21b/3, *südlery* 21b/5, 21a/8, *südidür* 21a/9, 21b/6, *süd* 22a/3, *südden* 22a/3, *daķına* 49a/1, *taķınan* 49a/3, 49b/7, *taķinsa* 49b/6, *ıtılan* 37a/6, *dutar* 55b/4, *dānesi* 9b/11, *birer dāne* 24a/7, *toġduġı zaman* 49b/10, *ıtut* 28b/7, 28b/9, *toġrayalar* 59a/1, *tükiren* 34a/8, *bir mikdār* 50b/3, *mikdārı* 59a/8, *ıtaķılda* 52a/10, *yumurda* 53b/6, *keklik yumurdası* 60b/11, *don* 56a/1.

Metinde *t* ve *d*'nin yazımında dikkat çeken bir sözcük de dışarı sözcüğünün yazımıdır. Bu sözcük taşra şekliyle karşımıza çıkmaktadır: *taşrada* 54a/6, 54a/11, 56b/6, *taşra* 56b/4.

Fiilden fiil yapım eki olan *-dUr*, ekinde yalnızca *d*'li yazımın varlığı tespit

edilmiştir: *karışdurup* 61b/9, *kuşdurup* 48b/2, *itdürür* 40b/2.

ğ - y

Bu iki ünsüzle ilgili olarak tespit edilen, *çeyne-* ve *öyle* (öğle vakti) sözcüklerinde y'li yazımı söz konusudur: *çeynemek* 46b/11, *çeyneyüp* 46a/2, *öyleye* 6a/3.

g -v

Bu iki ünsüz, *döv-* fiilinde *g* ile yazılmıştır: *dögülmüş* 59a/1, *dögüp* 60a/3.

Soğu- fiilinde hem *g*, hem *v* ile yazımı söz konusudur: Ancak bu yazım düzensizdir: *şavuk* 8b/9, 6a/4, *şavudugı* 16b/10, *şavumış* 9a/7, *şoğya* 9a/2, *şoğuya* 60a/6.

ÜNSÜZ UYUMU

Metnimizde ekleşme sırasında sert ünsüzle biten sözcüklerde ünsüz uyumunun (sertleşmenin) görülmediği tespit edilmiştir. Özellikle *d* ünsüzü ile başlayan eklerde bu durum sıkça görülmektedir: *kuvvetde* 1b/12, *cihetden* 2a/11, *olunmağdur* 5a/7, *terk eylemekdür* 5b/12, *harâretde ve bürüdetçe* 10b/12, *yoğdur* 11a/5, *karışdurup* 22b/5, *ayttı* 39b/11, *yâbisdür* 48a/8, *âteşden* 60b/10, *gögüsde* 35b/10, *geymekden* 56b/5.

TÜRKÇE SÖZCÜKLERİN YAZIMI

Şifâü'l-Fuâd li-Hazret-i Sulţân Murâd'da geçen Türkçe bazı sözcüklerin yazımlarıyla ilgili olarak şu kullanımlara rastlanmaktadır.

ZAMİRLERİN YAZIMI

O - Onlar

O ve onlar kişi ve işaret zamirleri metnimizde a ve anlar şeklinde görülmüştür:

anların 1b/1, anuğla 2a/2, 2a/3, anuğ kalbini 11b/10, anuğ yanına 15b/6, andan sonra 17b/6.

Bu yazımın yanı sıra o işaret ve kişi zamirinin ol şekli de karşımıza çıkmaktadır: *birisi oldur ki... 2a/7, 2a/9; ol rivayet ider ki bir ademün yanında yakut olsa idi ol 49a/9.*

Kendi

Bu zamirin yazımı düzensizdir. Hem düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun olarak *kendi*, hem de bu uyuma aykırı olarak *kendü* şeklinde görülmektedir: *kendiye 7b/3, kendi 41a/4, kendüye 17a/6, kendü 20a/11, 49b/9, kendüleri 20b/7.*

Kimse

Belgisiz zamir olan kimse sözcüğünün de metnimizde düzensiz bir yazımı vardır. Hem kimse, hem de kimesne şeklinde görülmektedir: *bir kimesne 11b/9, 12a/9, ol kimesnenüj 12a/10, 18a/9, bir kimesne 16a/12, 50b/11; bir kimse 37b/2, 42b/8, bir kimseye 48b/1, ol kimse 50a/8.*

SIFATLARIN YAZIMI

O

O işaret sıfatının yazımının hem *ol*, hem de *şol* olduğu görülmektedir: *şol nesnedir 4b/1, şol kadar 8b/10, 20a/8, 54a/1, şol zeytun kim 33a/8; ol zaman 8a/10, 9b/10, ol kimesnenüj 12a/10, ol yağdan 19a/11, ol otdan 45a/6, ol kişi 48b/3.*

Hangi

Metinde bu sözcük *kaçan* ve *kanķı* şeklindeki yazımlarıyla karşımıza çıkmaktadır: *kaçan âdemüj 5b/2, kaçan ma de 32a/1, kaçan kim 51b/11; her kanķı hılķı 18a/6, 21b/11, 27a/2, kanķı hılķı 28b/1, her kanķı cins 48b/10, her kanķı üzından 51b/8.*

Sayı Sıfatları

Sayı sıfatlarında bugünkü yazımından farklı olarak tespit edilen bazı sayıların yazımı şu şekildedir: *yigirmi dirhem* 60b/5; *biş dirhem* 60a/1, 57b/4, *on bişinci faş* 55b/1, *sekisan yaşında kocacuklara* 20a/11, *toğuzuncu faş* 23a/8.

ZARFLARIN YAZIMI

Şimdi

Zaman zarfı olan şimdi, *imdi* şeklinde tespit edilmiştir: *imdi* 4b/3.

Akşam

Bu zaman zarfı *aşsam* olarak harekelenmiştir: *aşsam* 6a/6, *şabāh* ve *aşsam* 60b/11.

Yine

Bu durum zarfı *gene* şeklinde görülmektedir: *gene tiz*, *şoğıya* 9a/2.

Önce

Bu zaman zarfının yazımı da *öñ* şeklinde olarak tespit edilmiştir: *tu āndan öñ* 26b/4.

BAĞLAÇLARIN YAZIMI

İle

Bu bağlaç ayrı yazılmış olmasının yanı sıra sözcüğe bitişik olarak da yazılmıştır: *şoğan ile bardālı* 7a/4, *ıtlı kavun ile bal* 7a/7, *balık ile süd* 6b/11, *ve dañı ne yense oyla enār* 7a/1, *kuş etleriyle şarmısak* 7a/3.

Ki

Ki bağlacının yazımında ikilik görülmektedir. Bu bağlaç çoğunlukla *ki* olmak üzere, hem *ki* hem *kim* olarak harekelenmiştir: *didim ki* 4b/11, *gerekdür ki* 5a/1, *lāyık olan oldur ki* 6a/12, *dimişler ki* 8b/5, *dir ki* 11b/5, *aydur ki* 24a/1, *rivāyet olunur ki* 13a/11, *lāzımdur ki* 56a/3; *tā kim* 5a/3, *anuḡ içündür kim* 7b/4, *şol kadar ola kim* 8b/10, *buyurur kim* 11a/2, *getürür kim* 20a/9, *illā kim* 25a/4, *aytdı kim* 39b/11.

Ama

Bu bağlaç *ammā* şeklinde harekelenmiştir: *ammā* 4b/4, 5a/10, 7a/9, 8a/6, 10a/5, 14a/4, 53a/10.

Dahi

Dahi bağlacı *daḥı* olarak tespit edilmiştir: *az daḥı olmaya* 5b/6, *ve daḥı* 5b/8, 5b/10, 6a/4, *sirke daḥı* 13a/1, *bunuḡ daḥı* 30a/8, *bir kısmı daḥı* 53a/7, *bir devā daḥı* 59a/10.

Ve

Metnimizde *ve* olarak kullanılan bu bağlaç, bir yerde *vü* şeklinde harekelenmiştir: *bögrekde olan aḡrıya vü öksürüğe nāfi dūr... 41b/3.*

Yoksa

Bu bağlacın yazımı *yoḥsa* şeklinde karşımıza çıkmaktadır: *yoḥsa* 56b/5.

EDATLARIN YAZIMI

İçin

İçin edatının yazımının *içün* şeklinde olduğu tespit edilmiştir: *ekl-i ḡdā için* 5a/5, *terkiḡ itmek için* 8a/3, *ecel için* 47a/5, *anuḡ içündür ki* 50a/11.

Bazı sözcüklerde bu edatın bitişik yazıldığı da görülmektedir: *anuḡçün* 21b/3, *olduḡçün* 21b/10, 56b/1.

İle

Metinde vasıta durum eki görevini üstlenmiş olan *ile* edatı zarf yapma görevinde de kullanılmıştır. Bu edat ayrı yazılmış olmasının yanı sıra sözcüğe bitişik olarak da yazılmıştır. Bitişik yazımında sözcüğün başındaki *i* ünlüsünün bazen düştüğü, bazen de düşmediği tespit edilmiştir: *kendi maḡdesi ile* 4b/2, *yemekler ile* 6b/3, *anuḡ ile* 6b/5, *kar ya buz ile* 9b/6; *anuḡla* 6a/6, *göğercin etiyle* 12b/5, *dimekle* 19a/4, *ḡāyetle* 14b/6, *zeytün yağla* 12b/12, *şuyula* 17a/2, *olmaḡla* 54a/10, *müşkile* 16b/1.

Karşı

Bu edat düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışında *karşu* şeklinde tespit edilmiştir: *taḡlardan şarḡī yillerde karşı düz yirlere aḡa* 9a/5.

Deḡin

Bu edat bir yerde *degin* olarak tespit edilmiştir: *ḡiyāmete degin* 42a/7.

YABANCI SÖZCÜKLERİN YAZIMI

Şifāü'l-Fuād li-Hazret-i Sulḡān Murād adlı eserde, Arapça ve Farsça bazı sözcüklerin yazımında farklılıklara rastlanmıştır. Bunlardan, *şihḡat* sözcüğünün *şahḡat* şeklinde harekelendiği görülmektedir: *şahḡati* 2a/4, *şahḡat -i vücud* 2a/1, *şahḡatde* 3a/3.

Sabah sözcüğünde hem şeddeli hem şddesiz ikili yazımı söz konusudur: *şabbāḡ* 57b/8, *şabāḡ* 60b/11.

Hastalık sözcüğü *ḥastelik* şeklinde harekelenmiştir: *ḥastelik* 1b/9, *ḥasteligi* 2a/4, *ḥastelikden* 14b/6, 56b/10.

Sıbyan sözcüğü, *ṣabyānuḡ* 22b/2 örneğinde görüldüğü gibi *ṣabyān* şeklinde harekelenildiği tespit edilmiştir.

Uzv sözcüğü *ʿāzv* şeklinde harekelenmiştir: *her ḵanḵi ʿāzvından* 51b/8, 54a/2, *ʿāzva* 15b/9.

Hubub sözcüğü, 9b/3'te *ḥabūb* şeklinde harekelenmişken; müdavemet sözcüğü, *midavimet* (6a/8, 6a/9, 6a/11, 6b/2, 22b/9); mübaşeret sözcüğü *mübaşiret* (20a/10) şeklinde harekelenmiştir.

Cüz sözcüğünün *cüzv* olarak harekelenmesi, tespit edilen farklı yazımlardan biridir: *her cüzvinüḡ* 30a/9, 30b/10.

Zümrüt sözcüğünde dikkat çeken üç farklı yazım söz konusudur: *zümerred* 49b/11, 49b/7, 50a/2; *zümürred* 49b/4; *zümürrüd* 50b/3, 53b/1.

Sahk sözcüğünde ise iki farklı yazım görülmektedir: *ṣaḥḵ idüp* 49b/1, 50b/6, 52a/9; *ṣaḥḵ idüp* 49b/4, 57b/5.

YABANCI SÖZCÜKLERDE KISALTMA

Arapça bazı sözcüklerde aşağıdaki kısaltmalar tespit edilmiştir:

raḍiya: (Raḍyallāhu'nun kısaltılmışı) *İbn-i ʿAbbās raḍiya* 31b/3.

ṣal'am: (ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem'in kısaltılmışı) *peyḡamber ṣal'am* 31b/4.

te^c : (te^cālā'nın kısaltılmışı) 41a/2.

te^ʿanh: (te^ʿālā ʿanhu'nun kısaltılmışı) *Enes bin Mālīk raḍyallahu te ʿanh* 37a/10.

MORFOLOJİK ÖZELLİKLER

DURUM EKLERİ

İLGİ (TAMLAYAN) EKİ

İlgi durum ekinin, metinde çoğunlukla düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışında yuvarlak şekliyle **+(n)U η** olarak yazımı söz konusudur: *anlaru η her biri 1b/1, sem inü η 1b/1, âdemü η balgamını 12b/1, ba $\dot{k}$ lanu η çiçegine 12b/2, hayvânâ η lu $\dot{h}$ umunu η $\dot{t}$ abi $\dot{u}$ tları 15a/10, geyigü η a $\dot{k}$ cigerini 15a/12, bunu η gıdâsı 28b/8, zümürrüdü η haşşası 50b/3, üstinü η kabu $\dot{g}$ i 60b/6.*

Az da olsa bu ekin düz şekli **+(n)I η** , birkaç sözcükte tespit edilmiştir: *devâları η beyânundadır 4a/10, geyikleri η göbегinde 45a/3, içini η kara kabu $\dot{g}$ i 47b/9.*

İlgi ekinin yazımında, su sözcüğünde bu ekin hem **+u η** hem de **+nu η** şeklindeki yazımı görülmektedir: *şuyu η eyüsi 8b/8, şunu η eyüsi 8b/12.*

BELİRTME DURUM EKİ

Metnimizde belirtme durum eki iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Biri **+I** biçimindeki yazımı, diğeri ise 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra gelen **+n** ekidir. Bu ek düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışında kullanılmıştır.

+I: *şusızlı $\dot{g}$ i keser 26b/2, südini $\dot{g}$ i 36b/1, âdemi $\dot{g}$ i 43b/1, burnını $\dot{g}$ i 54a/11, bunı $\dot{g}$ i 13a/6, sevdâyı $\dot{g}$ i 15b/7, fındu $\dot{g}$ i 34a/9, güli $\dot{g}$ i 41a/8, kanını $\dot{g}$ i 16a/8.*

+n: *eti η yemek 15b/7, şafrânu η galebesi η 27b/8, kanın hiddeti η 27b/9, âdemü η başı η 34a/9, âdemü η görü η 34a/10, kuşürü η 63a/11, âdemü η uyku η 42b/11.*

YÖNELME DURUM EKİ

Yönelme durum eki +A biçiminde ünlü uyumuna uygun olarak tespit edilmiştir: *cem itmege* 7a/8, *zarar olduĝına* 7a/8, *vücūd-ı insāna* 3b/11, *ādemlere* 22a/2, *kalbe* 50b/7, *incüye* 50b/8, *içine* 59ba/1, *üstine* 59a/2, *ana* 59a/2.

BULUNMA DURUM EKİ

Bulunma durum ekinin, +dA olarak ünlü uyumlarına uygun, ancak ünsüz uyumuna aykırı bir şekilde yazımı görülmektedir: *içinde* 58a/1, *üstinde* 58a/2, *harāretde bürüdetde* 55b/11, *ķavukda ve bögrekde* 12b/7, *maħlukāda* 1a/4, *ṭubīātda* 10a/9, *beyānındadır* 20b/10, *ķitab-ı kerīminde* 20a/10.

36a/3- ķabuĝın ōyduķda sonra sūkker ile ķarıřdurup...örneĝinde geķen ōyduķda sözcüğündeki bu ekin, +dAn ayrılma durum ekinin görevini üstlendiĝi görülmektedir.

AYRILMA DURUM EKİ

Bu ek de bulunma durum ekinde olduĝu gibi ünlü uyumlarına uygun, ünsüz uyumuna aykırı olarak +dAn şeklinde tespit edilmiştir: *elimden* 25b/10, *eylemegüden* 55a/11, *geymekden murād bedeni bürüdetden...56b/5*, *bişmişden* 40b/8, *cünūndan ve cüzāndan* 41b/9, *baraşlan* 41b/10, *küçükden* 22b/10.

Ayrılma durum ekinin bir sözcükte +dIn şeklinde yazımına rastlanmıştır: *semāya ūrūc eyledüĝümdin sonra* 25b/8.

İYELİK EKLERİ

Metnimiz tüm kişilerdeki iyelik eklerini barındırmaktadır. Buna göre kişilere göre tespit edilen iyelik ekleri şunlardır:

1. Tekil ve Çoğul Kişi İyelik Ekleri

1. kişi iyelik ekleri birkaç sözcükte sınırlı sayıda görülmektedir:

ih̄tiyār eyledüğüm mesā'il-i ṭayyibe² ebū'l-ḥükemā ḥazret-i idris nebī ṣalavātullahi (62a/3), örneğinde görülen bu ek +*m* şeklindedir.

bu cihetden bizim üzerimize vācib oldı ki...(2a/11) örneğinde görülmüş olup +*mIz* şeklindedir.

2. Tekil ve Çoğul Kişi İyelik Ekleri

2. kişi iyelik eklerinin de sınırlı sayıda karşımıza çıktığı tespit edilmiştir. 2. tekil kişi iyelik eki olan +*n*'nin yazımında, hem *n*'li hem *ḡ*'li harekelenme söz konusudur:

ve ne laṭīf koḡun vardır...(42a/3)

bimār-ı hicrānuḡa rüṣyet-i didāruḡla dermān it yā rabbi bu kitabuḡ (63b/6)

2. çoğul kişi iyelik eki düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında, yalnızca *üzeriḡüz* sözcüğünde görülmektedir: *sizüḡ üzeriḡüze* 41b/9, 43a/5, 47a/4.

3. Tekil ve Çoğul Kişi İyelik Ekleri

Metinde bu eke, özellikle 3. tekil kişi de sıkça rastlanmıştır. 3. tekil kişi iyelik eki düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışında +(s)*I* düz şekliyle yazılmıştır.

olunmuş beyāz günlük otı koyup ālevsiz kömür üstüne āhiste (59a/4)

kızıl hardāl biş dirhem yanmış bersiyāh ve şān gūli cūmlesini (57b/11)

ko kusı kalbe ve dimāğa kuvvet virüp kanı ziyāde ider ıssı günlerde (44b/10)

ēanber koqlamak cigerinde harāret olan ādeme zarar ider meger ki cevz (44b/11)

iden mürekkeb devālaruñ beyānıdadur on yedinci (4a/8)

Bir sözcükte 3. tekil kişi iyelik ekinin iki defa kullanıldığı görülmektedir: süddelerisini 42a/9.

3. çoğul kişide de, iyelik ekinin +IArI şekliyle yazımı tespit edilmiştir:

mütemeyyiz m̄ ihtiyār eyledükleri eşyādan fī-zemāninā (3a/1)

olan eşyānuñ tabīātları vücūd-ı insāna müte ʿallik (3b/2)

ıssı otlarun tabīātları vücūd-ı insāna müte ʿallik (3b/11)

FIİL ÇEKİM EKLERİ

Şifāü'l-Fuād li-Hazret-i Sultān Murād, bugünkü Türkiye Türkçesinde var olan kip eklerinden -AcAk gelecek zaman ve -yor şimdiki zaman ekleri dışındaki diğer bütün kip eklerini barındırmaktadır. Ancak -AcAk gelecek zaman ekinin, zaman eki olarak değil; sıfat-fiil eki olarak karşımıza çıktığını belirtmek gerekmektedir. Metnimizde fiil çekiminde kullanılan belli başlı kip ekleri şunlardır:

Geniş Zaman

Bu ek çoğu zaman düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışında yuvarlak şekliyle (-Ur) tespit edilmiştir. Ancak düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun kullanımı da birkaç sözcükte karşımıza çıkmaktadır:

semirdir tabi ʿatı mu tedildür lākin südde ir ās ider (10b/2)

ider ba $\bar{k}$ la bedeni tertib idüp **semirdür** lākin (12a/11)

tu $\bar{z}$ lı ta $\bar{a}$ ma müdāvimet itmek ādemi **arı $\bar{k}$ ladur** (6a/11)

beksemāt müceffidür ādemi **arı $\bar{k}$ ladur** tabi ātı kab $\bar{z}$ (10b/5)

ādemü $\bar{n}$ balğamını ziyāde idüp başı **a $\bar{g}$ ridur** ha $\bar{s}$ sa (12b/1)

illā kuvvetde ve **şahhat-i** beden ile ta $\bar{h}$ şil **kılur** (1b/12)

pāre pāre **pāreler** tāze no $\bar{h}$ ud ni $\bar{f}$ fā $\bar{h}$ dur a $\bar{g}$ ız ko $\bar{k}$ usu (12b/8)

getürür bögrilce üç cins olup kızıl a $\bar{k}$ ve **qara** (12b/9)

olan yerleri idi e $\bar{t}$ bbā **dirler** ki boyun eti (13b/12)

çıkarurlar anu $\bar{n}$ tabi ātı hār u yābisdür ma $\bar{d}$ e $\bar{t}$ (33a/9)

ço $\bar{k}$ dur ammā ma $\bar{d}$ ede ço $\bar{k}$ durmayup **çıkar** (23b/2)

ikisini da $\bar{h}$ ı insān ta $\bar{h}$ şil itmege imkān **olmaz** (1b/11)

bir mi $\bar{k}$ dār şu içmek zarar **virmez** belki te $\bar{h}$ ir (8a/11)

ider ise muta $\bar{z}$ arrır **olurlar** ve da $\bar{h}$ ı se $\bar{h}$ erlerde (8a/12)

Görülen Geçmiş Zaman

Bu ekin çoğunlukla düz şekliyle (-**DI**) düzlük-yuvarlaklık uyumunun dışındaki yazımının yanı sıra, düzensiz bir şekilde bazı sözcüklerde yuvarlak şekli de (-**DU**) tespit edilmiştir:

beyān **eyledim** evvelā bilmek gerekdür ki yemek (3a/1)

za f̄f **didim** ki f̄i zemāninā meşhūr olup (4b/11)

tavuk yumurdası kadar **oldı** sonra gögercin yumurdası (10a/1)

viridiler elimden düşürüp iki pāre **oldı** (25b/10)

diyü buyurdılar leyle ²i esrāda cennetü'l-me vāya dāhil olup sidretü'l-müntehānuḡ
(40a/4)

getürdiler mübārek ellerine alup **koḡladılar** ba ⁵dehu (31b/5)

şallallahu te ⁵ālā ⁵aleyhi ḡazretini **gördüm** (24a/5)

olur z̄irā bir ādem **görmedük** katl olunup barmaḡında p̄irūze ḡātem (51a/5)

re isü'l eḡḡbbā idüm on yedi günde tesvīd idüp tamām **eyledüm** elḡamdulillahi
(64a/2)

Duyulan Geçmiş Zaman

Duyulan geçmiş zaman eki düzlük – yuvarlaklık uyumunun dışında yalnızca düz
şekliyle (- **mIş**) karşımıza çıkmaktadır:

dimişler ki cima ⁵dan şonra ⁵asel şerbeti içmek (8b/5)

vaca ⁵ını kat ⁵ider tecrībe **olunmuşdur** tokuzıncı (23a/8)

bārid ü yābisdür ba ⁵zilar böyle **dimişler** ba ⁵zilar daḡı ḡār u yābisdür bu bir (48a/8)

çıkan kat ⁵ider felahatnāme şāḡibi **yazmuş** ki keten (38b/1)

İstek Kipi

Eserde istek kipinin çok sık kullanıldığı görülmektedir. Bu ek bugünkü gibi –A şeklinde tespit edilmiştir:

*gene tîz **şoğıya** ve daħı suyuñ eyüsi oldur ki (9a/2)*

*ħalkuñ gözine gāyetle şirin **görine** çepel (16b/2)*

*megerki sucker veyā ʿasel ile ıslāħ idüp **yeyeler** (11a/7)*

***müdāvimet itmeyeler** ħātime bu ʿabd-ı faķır pür-taķşır zeynel ʿabidm̄ (61b/11)*

***damzralar** idi ħulağ içinde olan ħurdı (26b/6)*

Şart Kipi

Şart kipi eki olan –sA, metinde sıklıkla karşılaştığımız eklerden biridir:

*ider sükker ile veyāħud ʿasel ile **bişürseler** (10b/7)*

*derisinden bir şofra **yapsalar** anuñ yanına fāre gelmeye (15b/6)*

*bişiginde başı altına **kosalar** idi uyuyup raħat (15b/11)*

*ısrduğı yere **ursalar** anuñ zararını def^c idüp (23a/7)*

*yaķı **eyleseler** idi sigilleri giderür ağac (29b/10)*

*semirdür auñ içündür ki ħātūnlar bürüncük gömlek geyerler ħāricden **geyilse**
(56a/9)*

Emir Kipi

Emir kipinin 3. çokluk kişi çekimi dışında, diğer kişilerdeki çekimi karşımıza çıkmaktadır:

***olsun** kim kulüb-ı müşrikinde mürtekiz olan (1a/10)*

***kavuna** ta ^{zīm} eyle **güz** taḥkikā kavun cennet (31b/8)*

*ve daḥi hindübā^ı zikr idüp **yeyiḡ** diyü emr (36b/13)*

*buyurdu ammā şuyını **sıkmaḡuz** zīrā bir gün yoḡdur ki illā (37a/1)*

*nāzır olan **bilsün** ve āḡāh **olsun** kim bu kitābda derc idüp (62a/2)*

***kereminden** işyānını āfv idüp maḡāmını kuşūr-ı cinān it yā rabbi (63b/2)*

*ile yazdırmaḡa sa^ıy eyleyen kerimü 'ş-şān hüsn-i ḡātime **iḡsān** it (63b/4)*

*eyleyüp yüzük **taḡnuḡ** zīrā taḡkikāken āḡik faḡrı ifnā ider (51b/5)*

*te ālā aleyhi ve sellem üç kere meh meh meh didiler ya nī böyle **dime** (40a/3)*

Gereklilik kipi:

Türkiye türkçesindeki **-mAlI** gereklilik kipi eki, metnimizde görülmemektedir. Bu kipin çekiminde **-mAk gerek** yapısının kullanıldığı tespit edilmiştir:

*içe kāfūr ile **koḡulamak gerekdür** misk ḡabi atı ḡār ü yābisdür (45a/1)*

*zamān içiniḡ kara ḡabuḡı soyup penīr şekeri ile **yenmek gerekdür** (47b/9)*

*boncuḡ yerine zümerred **aşnak gerekdür** tā kim anlara şar^ı zaḡmetinden (49b/11)*

yaz günlerinde münāsib olan don gömlek keten bizinden **olmak gerekdür** (56a/1)

BİRLEŞİK ZAMANLI FİİLLER

Metnimizde birleşik zamanlı çekim de sıkça karşımıza çıkmaktadır:

Şart Birleşik Zamanı

kıyāsa muḥālīfdür kişi her ne kadar mu îād **olursa** (7b/1)

ğalīz ğidālara mu îād **oldıysa** tadrīcle (7b/6)

dileyen eger kendünüñ daḥı **olmazsa** yanında olan refīkinden (51a/9)

fincān sıgır südi içe eger bir hafta miḳdārı **müdüvemet iderlerse** (61a/2)

Hikaye Birleşik Zamanı

Hikaye birleşik zamanı çekiminde *i-* ek fiilinin hem bitişik hem de ayrı yazıldığı tespit edilmiştir. Bitişik yazımında *i*'nin hem düşmediği, hem düştüğü görülmektedir:

ve sellem hindübā **severleridi** ve daḥı çok yerleridi (36b/12)

ve āvrat yeyüp mücāmi āt **itselerdi** olan evlādlar irkek olur şoğan (40b/6)

insāna nazār idüip enbiyā āleyhisselām kokusını koqlamaḳ **dilese idi** (41a/7)

çıkan misk gibi **koḳardı** eger miski bān yağıyla karışdurup başa (45a/7)

birer dāne **yirdi** ebū zeyd ḳureyšīden rivāyet (24a/7)

Rivayet Birleşik Zamanı

Metnimizde bu birleşik çekime aşağıdaki iki sözcükte rastlanmış olup yazımının ayrı olduğu tespit edilmiştir.

*astārını taşra **geyerler imiş** onlardan su ʿāl iden ādeme **dirler imiş** kim (56b/4)*

EK FİİL

Ek fiil çekiminde diğer fiil çekimlerinde olduğu gibi kişi ve zaman çeşitliliği görülmektedir. Karşılaşılan örneklerin çoğu, ek fiilin geniş zaman 3. tekil kişi çekimidir. Bu ek düzlük- yuvarlaklık uyumunun dışında +**dUr** şekliyle tespit edilmiştir.

*iki nev ʿ**üzerinedür** bir nev ʿine dünyevī ve (1b/8)*

*fāʿideler **beyānıdadur** on bişinci faʿl muṭlaḳā (4a/5)*

*virür lākin kesret isti ʿmāli **eyü degüldür** bildurcınun (16b/4)*

*aḳarsa sühulet ile münḳatı ʿola üçinci ḥāşşa **oldur** ki (51b/9)*

***ḳalur** ammā ḳaz tabi ʿatı ördek tabi ʿatı **gibidür** (17b/8)*

***didükleridür** eyyām-ı bāda ekli cāiz degüldür zīrā ḥummāya (26a/7)*

Ek fiil geniş zaman 3. tekil kişi eki olan –**dUr** ekinin yazımının, bir sözcükte; *şu içmege tālib olmağa sebep **oludur** ki...*(7b/10) şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

+**dUr** eki birkaç sözcükte düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyarak, +**dIr** şeklinde de düzensiz bir şekilde karşımıza çıkmaktadır:

***ḥullelerindendir** ve şuyı **şifādur** tatluluḳı (31b/9)*

*sevdāʿı taḥrīk idüp ḡam ve ḥüzün īrās ider **müseddidür** (39b/7)*

***zarardır** lākin yarpuz anun zararını def ʿider büber tabi ʿatı (46b/2)*

Ek fiil geniş zamanı 2. tekil kişi ekinin yazımı da aşağıdaki örneklerde karşımıza

çıkılmaktadır:

ya *h̄i* sen **kimünsin** didim didi ki *zulme katl olunan* (26a/3)

idüp buyurdular ki mā aḥsenūke ve tayyibe riḥuke ya h̄i sen ne güzelsen (42a/2)

Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi, düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı şekilde tespit edilmiştir:

içinde bāzincan ile kabaḳ var idi aṣḥābdan bir kimesne ayıtdı kim (39b/11)

re ṣū'l- eḥbbā idüm on yedi günde tesvīd idüp tamām eyledüm elḥamdülillahi (64a/2)

Ek fiilin ulaç biçimi **iken**'in örnekleri de metnimizde mevcuttur. Hem isimden hem de fiilden sonra yazımı görülmektedir. Hem bitişik hem de ayrı yazılan bu ekin, bitişik yazımında **i-** fiilinin bazen düştüğü, bazen de düşmediği tespit edilmiştir:

*yalvanuḡ etini ısıcak **iken** yemek gerekdür zīrā* (16b/9)

*sevdāyı taḥrīk ider eyüsi yavru **iken** isti māl* (17b/9)

*ḥaḳīḳ götüren ādeme ḥıṣmına cevāb **virürken** cervābdan āciz* (51b/7)

***bilmeziken** yedürseler idi anlar daḡı uyḳudan* (20b/1)

*dögüp sūd **kaynarken** içine koyalar bunlar ile bir miḳdār kaynaduḡından* (60a/3)

Bildirme Eki Olarak –dUr

Ek fiilin geniş zaman 3.tekil kişi eki olan **+dUr** eki isim soylu sözcüklerin yanı sıra, çekimli fiillerin sonuna da gelerek bildirme eki olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ek düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında görülmektedir:

*müşābih otlar **zıkr olunmuşdur** on dördüncü faşl cevāhirüñ (4a/3)*

*ba'ḍehu tadrīcile bu hāle **gelmişdür** etmegüñ eyüsi buğday (10a/4)*

*aşlı **bilinmemişdür** gerçi kim hind deryāsınun kenārında bulurlar (44b/5)*

*yākutdan hātım olan kimsenüñ suya boğulduğı **görülmemişdür** (49a/5)*

Ancak düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan bu ek; *diyü ihfā idüp **gizlemişdür** bir ādem anı ağız içine koyup şakız (58b/7)* örneğinde görüldüğü gibi, düz şekliyle tespit edilmiştir.

Bu ekin, sıfat-fiilin sonuna geldiği de görülmektedir:

***hastelikden kalmışdur** ādeme nāfi'dür sığır eti (14b/7)*

KİŞİ EKLERİ

Metnimizde fiil çekiminde kullanılan kişi ekleri Türkiye Türkçesindeki gibidir. En sık ve sık sık karşılaşılan kişi çekimleri, 3. tekil ve çoğul kişilerdir. Bunun yanında, 2. tekil kişi çekimine rastlanmamıştır. Diğer kişi ekleri, 1. tekil ve çoğul kişiler ile 2. çoğul kişi ekleri ile birkaç sözcükte karşılaşmıştır:

*ya hī sen kimünsin **didim didi** ki zulme katlı olunan (26a/3)*

*eger ta'āmdan sonra **yeseler** ishāl (27a/8) ider ayvayı çok yemek mayāşıl (27a/9)
zahmeti ziyāde ider alıç tabi'atı (27a/10)*

*enşārdan bir kimesnenüñ ziyāfetine **varduk** bir kışā getürdi (39b/10)*

*marrını istihrāc ve istinbāf idüp bu kitābı **taşnıf eyledüm** lākin (62a/7)*

Tespit ettiğimiz eklerden geniş zaman ekinden sonra gelen 1. tekil ve 2. çoğul kişi

eklerinin Türkiye Türkçesindekinden farklı olduğu görülmektedir:

görüürim ki *ka^{ba}ğı çok^yersiz* ***buyurdılar*** ki ... (39a/9)

nazar itmekle *şifā-ı şadr* ***hāşıl ola ilāhi ricā iderem*** ki *senden bu* (63a/10)

senden dilerem ki *bu kitābdan istinsāh eyledükde* *hüsn-i ha^t* (63b/3)

FİİLİMSİLER

İsim-Fiiller

Türkiye Türkçesinde kullanılan **-mA^k**, **-mA** ve **-Iş** isim-fiil eklerinde **-Iş** örneğine rastlanmamıştır. Bunun dışındaki **-mA^k** metnimizde işlek olarak kullanılmıştır. **-mA** ekinin kullanımındaki örnekler ise sınırlı sayıdadır:

yemezüden evvel ***hareketlenmekdür*** tā kim ma^cdede (5a/3)

tuzlı ta^āma ***müdāvimet itmek*** ādemi arı^kladur (6a/11)

ve da^hı her ne yese oyla enār ***cem^c olmak*** ve (7a/1) *da^hı yaş ile üzüm* ***cem^c olmak***
ve da^hı sirke (7a/2)

yūnus balığı ***dimekle*** ma^rūfdur ammā şahī^hi dü^gün (19a/4)

hāşıl olan ***kuşmağı*** keser kirās ta^bī^ātı (28a/10)

ma^cdeye kuvvet virür gönül ***dönmesini*** (34b/4)

ider gül şuyına batırup ***ko^klamak*** gerekdür *zerrīn kadeh* *hazret-i peygamber*
(41b/6)

ese idi şöyle za^f olur ki ***uçmağa*** (16a/6)

*bāda ağac kavununu **koğunmak** ādemün vücūdında (29b/7)*

*her levnden bulunur ammā zehri **def itmede** kuvveti za'ifdür (53b/3)*

*bu kitābuñ ihtisār üzre **olmasını** ihtiyār idüp eşya²-i gayr-ı (62b/4)*

Sıfat- Fiiller

Metinde tespit edilebilen sıfat-fiil ekleri **-mİş**, **-An**, **-AcAK**, **-mAz** ekleridir. Bunlardan **-An**, **-mİş**, **-dUk** eklerinin sıklıkla kullanıldığı; **-mİş** ve **-dUk** eklerinin ise düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı tespit edilmiştir:

*ve dahı mümkün **olduğı** mertebe ıssı ta'āmdan (6a/7)*

*ma'de içinde **olan** gıdā tecfif itmege yakın (8a/1) **olacak** harāreti ta'dil olup gıdā'ı terkik (8a/2)*

*mutlakā **yaramazdur** tatlu şular **bulunmaduğı** yerde (9a/10) acı şuları kaynadup takfir **olundduğundan** sonra (9a/11)*

*buğday bununı tabi'atları mu'edildür **bişmiş** buğday (9b/5)*

*yağları tiz hāzım olur ammā etden **yaramaz** (14a/10) gıdālar hāşıl olup şafra'ı ziyāde ider (14a/10)*

***zarar virecek** yırtıcı kuşları **gördüğü** gibi fark (17a/7)*

*kavununun eyüsi gāyet büyük **olandur** aña (29b/4)*

*(30a/4) ağulı canavar **şokmuş** ādeme andan üç dirhem (29b/4)*

*kabuğın **soydukdā** sonra sükker ile karışdurup (35b/3)*

*fērah getirür zehir **yeyen** ādeme nāfi^ˆdür yākutı ma^ˆcūn idüp (48b/9)*

*koyup anuḡ üstine **örtecek** kadar şakız ağacı yemişi kim aḡa ḡabbetül-ḡadrā
(59a/2)*

Zarf- Fiiller

Metnimizde zarf-fiilerden sıkça kullanılan **-Up** ekidir. Bu ekin yanı sıra **-ken**, **-Inca**, **-U**, **-dUkça** ekleridir. **-Up** dışındaki diğer eklerin kullanımı sınırlı olup, **-dUkça** eki bir sözcükte görülmektedir. Bu eklerden **-up**, **-dUkça** ve **-U** eki düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak yazıldığı tespit edilmiştir:

*şāfi^ˆ taşdan ve toprakdan **çıkmayup** taşlı (9a/3) ve topraklı yerden **çıkup** yüksek yerlerden ve (9a/4)*

*idi ve daḡı mercümek yeyüḡ **diyü** emr eylediler (11b/2)*

*olan budur ki bişmezden evvel zeyt yağıla **yaḡlayup** (17b/5)*

***bilmeziken** yedürseler idi anlar daḡı uyḡudan (20b/1)*

*āḡiḡ götüren ādeme ḡışmina cevāb **virürken** cevābdan āciz (51b/7) **olup** ilzām olmaya daḡı ikinci ḡāşşa her ḡankı āzvından ḡan (51b/8)*

***yakup** dişler dibine sürseler dişlerüḡ etini **berkidüp** ḡanı (52a/7)*

*içinde nişfi **kalınca** ḡaynadalar ba^ˆdehu āteşden **indürüp** şuyını (57b/6)*

*bī-ḡarār **olup** ol devā^ˆı ağzından **çıkarmayınca** birkaç def^ˆa cimā^ˆ (58b/9)*

***ḡaynadup** süd **ḡoyulunca** ḡoylanmaḡa başladığı gibi yigirmi dirhem şaḡāḡul*

(59b/11) *dögüp* *süd kaynarken* içine koyalar bunlar ile bir miqdār kaynaduğından

(60a/3)

nef^c hāşıl oldukça lutf idüp bu muhtācuñ dağı ilā yevm-i tenādd (62b/9)

Transkripsiyon İşaretleri

ː

s

ḥ

ḥ

z

ş

đ, ž

ţ

ẓ

˘

ĝ

ķ

ŋ

è

METİN

1/a

(1) bismillahi'r-raḥmani'r-raḥīm (2) ḥamd ü bī-ḥadd ve ṣenā-i bī-aded ol ḥalīm ḥayy ṣamed (3) ḥazretine olsun kim bu ʿālemi ʿademden vücūda (4) getirüp cümle maḥlūḳātda ṣeref-i nutḳ ile (5) insānı mümtāz eyleyüp *ve ʿalleme ādeme'l-esmā'e küllehā* (6) ḥiṭab-ı müsteṭāb ile ʿaḳlı ʿilmi ādeme (7) naṣīb kıldı ve ṣad hezār bār ṣalavāt-ı mütevelliyāt (8) ol resūl-i ekrem ṣallallāhü ʿaleyhi ve sellem ḥazretlerinin (9) *muʿcizi bimāi ve enṣaḳḳe'l-kamer* olan ravza-i muṭahharasına (10) olsun kim ḳulüb-ı müşrikinde mürtekiz olan (11) küfre dārū-yı hidāyet ile devā kıldı

1/b

(1) ve daḥı āl-i aṣḥābı üzerine olsun kim anların her biri hidāyet ṣem'inün (2) ṣu'lesi ile maḳṣad-ı aḳṣāya yol buldı ammā ba'dehu (3) bu ʿabd-ı zelīl rāci-yi luṭf-ı celīl zeynel ʿābidīn bin ḥalīl (4) luṭfullāhi te'ālā *bihimā fi ta'cīli ve te'cīli* (5) aydur ki bu ṣan'at tıbb-ı eṣref ṣanāyi'ci ve arıḳ-i (6) biṣanayici den olmaḳıla ʿilm-i ebdān ḳarīn ʿilm-i (7) edyān oldı ḳudemā-i ḥükemā dirler kim meṭālīb (8) iki neṣf üzerinedür bir neṣfine dūnyevī ve (9) bir neṣfine uḥrevī dirler dūnyāda müstefād olınan (10) lezzetdür āḫiret için ricā olınan ḥayrātdur bunların (11) ikisini daḥı insān taḥṣīl itmege imkān olmaz (12) illā ḳuvvetde ve saḫḫat-ı beden ile taḥṣīl kıılır

2/a

(1) ṣaḫḫat-ı vücūd daḥı tamām olmaz illā ʿilm-ü (2) tıbbın aḫkāmını bilüp anuḳla ʿamel kıılmak (3) ile olur ʿilm-i tıbb bir ʿilimdür ki anuḳla (4) vücūd-ı insānın ṣaḫḫati ve

hasteligi ma'lūm (5) olur bu 'ilm-i tıbbı evvel vaż' iden (6) feylesof iki nesne için vaż' (7) eylemişdür birisi oldur ki anuñla (8) beden-i insānda mevcūd olan şahhat hıfz (9) olunur birisi dañı oldur ki hastelik (10) hālinde mefkūd olan şahhat bilinür (11) bu cihetden bizim üzerimize vācib oldı ki (12) bu bābda kudemā²-i muḥaddisīn ve eṭıbbā²-i

2/b

Mükerrer sayfa (2/a'nın mükerreri).

3/a

(1) mütemeyyizīn ihtiyār eyledükleri eşyādan fī zemāninā (2) isti'māli keşir olup vücūd-ı insāna zamān-ı (3) şahhatde nāfi' ve marāz hālinde 'illeti dāfi' (4) olmağıla meşhūr 'ālem ve maḳbūl benī ādem (5) olanlardan me'kulata ve melbūsāta müte'alliḳ (6) olanların zübdesini mu'teber olan tıbb (7) kitāblarından ihrāc idüp bu kitāb-ı fāyıkde (8) ve hitāb-ı rāyıkde türki dilince cem' idüp (9) zübdetü sülāletüs-selāṭīn ve 'umdetü teşāyihil-ḥevāḳīn (10) olan pādīşāh-ı 'azīmüŝ-şān (11) ve 'amimül-iḥsān ḥazret-i sultān murād

NOT: Bu kısım (3a-3b arası) esas aldığımız nüshada eksiktir. Yardımcı nüshadan aldığımız eksik olan kısım, aşağıdaki gibidir ve belirtilen satır numaraları yardımcı nüshadaki satır numaralarıdır:

(4) ... *hān ibn-i sultān aḥmed hān* (5) *e 'ānehullāhü'l-melikü'l-müşte'ān ḥazretlerinüñ ser'ir-i sa'ādet* (6) *me'nuslarına tuḥfe-i ḳalem tā kim anlara dañı seferde ve ḥaḳrada* (7) *bu kitāb-ı muḥtaşarda zıkr olınan eşyānuñ aḥkāmını* (8) *zabṭ idüp hıfz-ı şahhat için me'kulāt melbusāta* (9) *müte'alliḳ olan umūrda eṭıbbāya mür'āc'atdan müstaḡnī* (10) *olalar bu kitāb-ı müsteṭābuñ süṭür-ı pür zuhūrında* (11) *münderic olan fevā'idi on yedi faşl üzerine* (12)

tertīb idüp şifāü'l-fūād li-ḥazret-i sultān (13) murād diyü ad virdüm evvelki faşl yemek yemege müteʿallik (14) olan kavāʿidüñ beyānındadır ikinci faşl şü (15) içmege müteʿallik olan umūruñ beyānındadır (1) üçüncü faşl eşnāf-ı ḥubūb tabīʿatları ve vücūd-ı (2) insāna müteʿallik olan fāʿideleriniñ beyānındadır (3) dördüncü faşl ḥalk içünde meşhūr olan lühūminuñ (4) tabīʿatları ve vücūd-ı insāna müteʿallik olan fāʿideleri (5) beyānındadır beşinci faşl tağlarda ve şahrālarda şayd (6) olunan vaḥşī ḥayvānātuñ lühūminuñ tabīʿatları (7) ve vücūd-ı insāna müteʿallik olan fāʿideleri beyānındadır (8) altıncı faşl havāda uçan kuşlaruñ lühūminuñ tabīʿatları (9) ve vücūd-ı insāna müteʿallik olan fāʿideleri beyānındadır (10) yedinci faşl deryāda ve göllerde şayd olunan balıklarūñ (11) tabīʿatları ve vücūd-ı insāna müteʿallik...

3/b

(1) olan fāʿideler beyānındadır sekizinci faşl südden ḥāşıl (2) olan eşyānuñ tabīʿatları vücūd-ı insāna müteʿallik (3) olan fāʿideler beyānındadır tokuzuncı faşl tāze (4) yemişlerüñ tabīʿatları vücūd-ı insāna müteʿallik olan (5) fāʿideler beyānındadır onuncı faşl meʿkūlāta müteʿallik (6) olan tāze otlar tabīʿatları beyānındadır vücūd-ı (7) insāna müteʿallik olan fāʿideler beyānındadır on (8) birinci faşl hoş koḥulı tāze çiçekler tabīʿatları (9) vücūd-ı insāna müteʿallik olan fāʿideler beyānındadır (10) on ikinci faşl hoş koḥulı buḥūrlar ve daḥı (11) ıssı otlaruñ tabīʿatları vücūd-ı insāna müteʿallik

4/a

(1) olan fāʿideleri beyānındadır on üçüncü faşl (2) yaʿnī ispanak ve marul ve maʿdanos ve daḥı bunlara (3) müşābih otlar zıkr olunmuşdur on dördüncü faşl cevāhirüñ (4) tabīʿatları

vücūd-ı insāna müte^ʿallik olan (5) fā^ʿideler beyānındadır on bişinci faşl muṭlaḳā (6) libāsa müte^ʿallik olan fā^ʿideler beyānındadır on (7) altıncı faşl şacı ve şakalı tīz bitürüp ve uzun (8) iden mürekkeb devālaruḡ beyānındadır on yedinci (9) faşl ādemi semirdüp ve kuvvetini ziyāde idüp (10) cimā^ʿa lezzet ve kuvvet viren mürekkeb devālaruḡ (11) beyānındadır *vallāhu'l müveffıku ve ileyhi'l-müste^ʿān* (12) evvelki faşl yemek yemege müte^ʿallik olan

4/b

(1) ḳavā^ʿidüḡ beyānındadır ġıdā şol nesnedir ki beden-i (2) insāna māyetehallel olmaḡ için kendi mādesi ile (3) acısa da te^ʿşīr ider bulunmaz ise imdi ṭabī^ʿat (4) ammā isti^ʿmāl olunan ġıdā üç ḫālde ḫālī (5) degüldür yā laṭīf olur veyā ġalīz olur (6) veyā ikisi ortasında mutavassıṭ olur bunlaruḡ (7) laṭīf veyā ġalīz olanları bilmek vācibdür zīrā (8) ġıdā isti^ʿmāl olunduġı zamān eyüsini ve kemini ma^ʿlüm (9) olmayınca nāfi^ʿ olanları isti^ʿmāl olup zarar (10) virenleri terk olunmaz binā^ʿenalāzalike bu ^ʿabd-ı (11) za^ʿīf didim ki fī zemāninā meşhūr olup (12) beyne'n-nās isti^ʿmāl olanları ^ʿalā sebili'l-icmāli

5/a

(1) beyān eyledim evvelā bilmek gerekdür ki yemek (2) yemenüḡ üç şartı vardır evvel birisi ṭa^ʿām (3) yemezüden evvel ḫareketlenmekdür tā kim ma^ʿdede (4) evvel yenilen ṭa^ʿāmuḡ baḳiyesi ḳalmayup (5) ekl-i ġıdā için ma^ʿde ḫālī ve müteheyyi ola (6) ikinci şartı yeyecegi ṭa^ʿāmuḡ miḳdārı (7) ta^ʿdīl olunmaḡdur eger i^ʿtidālden ḫāric (8) olup ziyāde olursa ma^ʿdeye sıḳlet (9) virüp andan kesel ve za^ʿf ḫareket (10) ve ba^ʿzı marāz ḫādiş olur ammā (11) yemeği az yemek ādemi tendürüst ve ^ʿömrini

5/b

(1) e^fzūn ider nitekim e^flāṭūn ḥekīm aydır *iza kalle ta^fmul-mer²-i* (2) *āṣe* yaⁿī kaçan ādemūḡ (3) ta^fāmı miḡdārda az olsa idi ^omri uzun (4) olur ammā calinūs ḥekīm aydır lāyık (5) olan budur ki ta^fām çok olmaduđı gibi (6) az dađı olmaya zīrā ḡayrū'l-umūri evsaṭ (7) ma^zmūnında ma^ksūd ve ma^tlūb i^tidāldür (8) ve dađı ta^fāma i^ttāhı variken aç durmaḡ (9) gerekdür zīrā iḡlāṭ ma^fdeye müncezbe olup (10) ma^fdeyi ifsād ve dađı ma^fdede karaḡura peydā olur (11) üçüncü şart ta^fāmdan sonra çok çok hareket (12) itmegi terk eylemekdür lākin cüz²ice hareket

6/a

(1) idüp ba^fdehu sākin olmaḡ gerek zīrā ta^fāmdan (2) sonra çok hareket eylemek südde²-i māsarīkā (3) ḡadīs olur kış günlerinde ta^fāmı öyleye (4) yakın yemek gerekdür ve dağı şavuk ta^fāmı yenmemek (5) gerekdür ammā yaz günü irkence yemegi yeyüp (6) ve aḡşam yemegini ikindiden sonra yemek gerekdür (7) ve dağı mümkün olduğı mertebe ıssı ta^fāmdan (8) şa^kınmaḡ gerekdür muṭlakā tatlı yemeklere müdāvimet (9) itmek i^ttihā²yı keser ve ekşilere müdāvimet (10) itmek ādemūḡ sinjirlerine zarar ider (11) tuzlu ta^fāma müdāvimet itmek ādemi arıḡladur (12) lāyık olan oldur ki her ne yinürse

6/b

(1) yenilen ta^fām bir biriyle ta^dīl olunup yenilse (2) her zamān bir cins yemege müdāvimet olunmaya (3) me^selā ḡāyet yağlı yemekler ile ba^fzı tuzlu (4) ve acı nesnelere yenile ḡāyet tatlı nesne yense (5) idi anuḡ ile ekşice nesnelere yeyeler (6) ve dağı bir ıssı nesne yense idi anuḡla bir (7) şavuk nesne yeneler tā kim yedüğü ta^fām (8) ta^dīl oluna

aşhâb-ı tecrîbe dirler kim (9) ba'zı nesnelere vardır kim ma'deye içinde (10) anların ikisi bir günde cem' olmak vücûda (11) zarar verir meselâ balık ile sd cem' (12) olmak ve dağı sd ile ekşi cem' olmak

7/a

(1) ve dağı her ne yese oyla enâr cem' olmak ve (2) dağı yaş ile üzüm cem' olmak ve dağı sirke (3) ile pirinc cem' olmak ve dağı kuş etleriyle (4) şarmısak cem' olmak ve dağı soğan ile hardalı (5) cem' olmak ve dağı taze balık incir cem' olmak (6) taze pınır balık yumurdası cem' olmak ve dağı (7) tatlı kavun ile bal cem' olmak gibi bunlar (8) ma'de içinde cem' itmege zarar olduğına şübhe (9) yoğdur ammâ bu zıkr olınan umr mizâcn (10) i'tidâline kıyâs olunur lâkin âdet (11) kıyâsun hkmini ibtâl ider zîrâ i'tiyâd

7/b

(1) kıyâsa muhâlifdir kişi her ne mu'tâd olursa (2) def'ata terk eylemekte sret çeküp mutazarrır (3) olur her âdemün me'lfesi kendiye tabi'at (4) olmuşdur ann içündür kim fuhl-i hükemâ (5) dirler ki i'tiyâd tabi'at-ı sâniyedir eger (6) gâlib gıdâlara mu'tâd olduysa tedricle (7) kesmek gerekdir vallâhu a'lemu tağkîken ikinci (8) faşl ş içmege müte'allik olan umruğ (9) beyânındadır insâna âtişe galebe idüp (10) ş içmege tâlib olmağa sebep oludur ki (11) harâret tabi'atda gâlib olup

8/a

(1) ma'de içinde olan gıdâ tecfif itmege yakın (2) olacak harâreti ta'dil olup gıdâı terkik (3) itmek içün tabi'at mufter olup şsusuzluk (4) peydâ olur mizâcı harâret üzre olan âdeme (5) lâyık olan budur ki ta'âmdan sonra yarım (6) sâ'at miqdârı tevakkf idüp şy ie

ammā (7) mizācī bürüdet üzre olanlar yemekden sonra bir iki (8) sâat miqdârı teḥîr idüp şuyı ba^cdehu (9) içmek gerekdür ma^cdesi gâyet ile ḥarâret (10) üzre ola ol zamân teḥîr itmeyüp (11) bir miqdâr şuy içmek zarar virmez belki teḥîr (12) ider ise mutazarrır olurlar ve daḥı seḥerlerde

8/b

(1) aç ƣarnına şuy içmek memnû^cdur ve daḥı uyƣudan (2) uyanup şuy içmekde zarar vardur ve daḥı ḥamām (3) içinde veyāḥūd ḥamāmdan sonra şuy içmek (4) zarar virür meger ki ^casel şerbeti içeler ba^czılar (5) dimişler ki cimā^cdan sonra ^casel şerbeti içmek (6) bedenden ḥāric olan cevher-i meniye bedel (7) olup ƣuvvet-i cimā^cıyyeye noƣsān götürmez ammā (8) şuyun eyüsi oldur ki kendü zātında gâyet (9) şavuk ola ve daḥı gâyet tatlı olup ta^cāmı (10) ḥazmı ola ammā şavuklığı şol ƣadar ola kim (11) ādemün dişini uyuşdurup aƣzını üşütmeye (12) buƣraḥ aydur ki şunun eyüsi oldur ki ateşde

9/a

(1) ve güneşde tîz ışınup ḥalî üzerine ƣonulduğı zamân (2) gene tîz şoğıya ve daḥı şuyun eyüsi oldur ki (3) şāfî taşdan ve topraƣdan ƣıƣmayup taşlı (4) ve topraƣlı yerden ƣıƣup yüksek yerlerden ve (5) taƣlardan şarkî yillerde ƣarşu düz yirlere aƣa (6) ƣar yā buz ile şovumış şularun mizācī bozılır (7) meger ki ḥāricde tedbîr ile şavumış ola (8) ve daḥı yağmur şuları gâyet laḥıfdür öksürüğe (9) nāfî^cdür lākin tîz fāsîd olur ƣuyu şuları (10) muḥlaƣā yaramazdur tatlı şular bulunmaduğı yerde (11) acı şuları ƣaynadup taƣḥîr olunduğundan sonra (12) anuḥ buḥārından ḥāşıl olan şular isti^cmāl

9/b

(1) olunur ve dağı vezinde ve lezzetde sakıl olan şuları (2) kaynadup ıslah ideler *vallāhu teālā alemu* (3) üçüncü faşl eşnāf-ı habūbuñ tabiatları ve vücūd-ı (4) insāna müteallik olan fāideler beyānındadır (5) buğday bunun tabiatları mu'tedildir bişmiş buğday (6) aşı galizdür ve dağı tuffāhdır geç hazm olur kabül-aḥbār (7) raḍyallāhu anhü aydur ki hazret-i ādem aleyhisselām (8) cennetden çıkdığı zamān aña bir miqdār (9) buğday dānesi virilüp bu senün ve evlādınun (10) hişsesi ve gıdāsıdur didiler ol zamān hazret-i (11) idrīs as zamānına gelince buğdayun her dānesi deve (12) kuşu yumurdası gibi idi idrīs as zamānında

10/a

(1) tavuk yumurdası kadar oldu şonra gögercin yumurdası (2) kadar oldu hazret-i yūsuf as zamānında gelince fındık (3) kadar idi hazret-i yūsuf as zamānına noḥud kadar oldu (4) baḍehu tetricle bu hāle gelmişdür etmegün eyüsi buğday (5) etmegidür ammā tuzı ve hamir berāber ola taze bişmiş (6) ola ādemi semirdüp tendürüst eyler ıssı olmaya (7) zira ıssı etmek ādemi ziyāde şuşadup ma'de'i (8) ifsād ider etmegi çok yemek südde irāş (9) ider hāş etmek tabiatda mu'tedildir tiz hazm (10) olur simitden laḥidür ḥarcı etmek ma'dede (11) çok durmayup tiz çıkar ve tabiatı telyin (12) ider gıdāşı azdur çok yemek heke ve cürb

10/b

(1) getirür ḥulka laḥidür ve gıdāeti çokdır bedeni (2) semirdir tabiatı mu'tedildir lakin südde irāş ider (3) eyüsi gāyetle pişmiş olandır çörek galizdür (4) gic hazm olur ma'desi

ķavī olanlara nef̄ ider (5) beksemāt müceffidür ādemi arıķladır řabī̄atı ķabz̄ (6) ider nişasta řabī̄atı bārid yābisdür südde řrās̄ (7) ider sükker ile veyāhūd ʿasel ile bişürseler (8) zararını def̄ idüp öksürüğe nef̄ ider arpa (9) řabī̄atı bārid yābisdür ğidāēti buğdaydan azdır arpa (10) etmeği ķābızdur ammā arpa şuyı müleyyindür řarāreti (11) def̄ idüp öksürüğe nef̄ ider birinc (12) řarāretde ve bürüdetde muʿtedildür insānuğ mizācına

11/a

(1) sāir řubūbātđan muvāfiķdur şazret-i resül řallallāhu (2) ʿaleyhi ve sellem buyurur kim *levkāne'l-erizzu reculen řekīmen liennehu řifāu'n lādāu'n fīhi* (3) yaʿnī eger pirinc ādem olaydı (4) řekīm olurđı zīrā pirinc řifādur pirincden (5) marāz yoķđur ādemüğ beğzini ķızdurup bedenini (6) semirdür süddesi olanlara pirinc çoķ yemek cāiz degüldür (7) meger ki sükker veyā ʿasel ile ıřlāĥ idüp yeyeler (8) bir miķđār yübüseti vardur mercümeķ řabī̄atı yābisdür (9) ķandan ĥāsıl olan marāzları taĥrīķ ider (10) boğaz ağrısına şuyıyla ğarğara itmek nāfīdür (11) şazret-i resül řallallāhu ʿaleyhi ve sellemden rivāyet

11/b

(1) olunur ki mercümeķ ile ķabaķ yemeği severler (2) idi ve daĥı mercümeķ yeyüğ diyü emr eylediler (3) idi ve ve daĥı mercümeķ yemek ādemüğ ķanını (4) keser şazret-i peyğamber řallallāhu teʿālā ʿaleyhi ve sellem (5) imām beyĥāķī rivāyet idüp dir ki şazret-i (6) peyğamber řallallāhu ʿaleyhi ve sellem buyururlar ki (7) *men ekele'l-ludbāe' bi'l-ʿadesi raķķe ķalbuĥu ʿinde zikrillāhi evdefī ʿeynāĥu ve zeĥebe kibere ʿanĥu* (9) yaʿnī bir kimesne ķabaķ ile mercümeķ yese idi (10) allāĥ zikr olunduğı zamān anuğ ķalbini raķīķ (11) olup ğözleri yaşlı olur ve daĥı andan

12/a

(1) kibir giderür ammā mercüme yemek göze za^cf (2) virüp ādemün erligin keser yüregi kabz ider (3) bakla tabi^catı bārid yābisdür ammā i^ctidāli qarībdür (4) bakla² çok yemek aklı ifsād ider galīzdür niffāhdır (5) kabuğunu çıkarup yemek gerekdir ammā hazret-i (6) peygamber şallallāhu te^cālā aleyhi ve sellem buyururlar kim *men ekele* (7) *fevlete biḡaṣrihā aḥrecellahu te^cālā minhu'ddāe* (8) ya^cnī hazret-i resül aleyhisselām buyurur kim (9) bir kimesne bakla² kabuğı ile yese idi allāh (10) ol kimesnenün bedeninden ol kadar marazı iḥrāc (11) ider bakla bedeni tertīb idüp semirdür lākin

12/b

(1) ādemün balgamını ziyāde idüp başı ağrıdır (2) bakla baklanuñ çiçegine çok çok bakmak gam (3) ve hüzn getirür noḡud tabi^catı ḡār-ı yābisdür (4) bişmiş noḡud āvāzı güzel eyler ve daḡı cimma^ca (5) kuvvet virür ḡuṣūṣā gögercin etiyle bişmiş ola (6) bunu idrār ider ḡuṣūṣā kara noḡuduñ şuyı bevli (7) idrār idüp kavuḡda ve bögrekte olan taşları (8) pāre pāre pāreler tāze noḡud niffāhdur ağız koḡusu (9) getirür bögrilce üç cins olup kıızıl aḡ ve (10) kara olur cümlesinün tabi^catı birdür ekser ḡalk (11) beyazını isti^cmāl iderler niffāhdır ma^cdeye ve baḡarsıqlara (12) gider meger ki zeytün yağıyla pişürüp ıṣlāḡ

13/a

(1) ideler sirke daḡı ıṣlāḡ ider menini ziyāde idüp (2) cimma^ca kuvvet virür mücerrebdür dördinci faşıl ḡalk içinde (3) lühümüñ tabi^catları ve vücūd-ı insāna müte^callik olan (4) fayideler beyānındadır koyun eti insānuñ mizācına (5) muvāfiḡdur cümle etlerün tabi^catı ḡār-ı raṭıbdür lākin (6) cümle etlerden efdal olan toklı etidür toklı (7) bir yaşında koyuna

dirler eṭṭibbā ḥavḻī dirler (8) ḥāzret-i peygamber ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem *seyyidü taʿāmi ehli dünyā* (9) *ve ehli cenneti e'l-laḥmu* yaʿnī ehli dünyānuḡ (10) ve ehli cennetüḡ taʿāmlarınuḡ seyyidi laḥmdur ḥāzret-i (11) ʿāyişe raḡyallāhu ʿanhādan rivāyet olunur ki ḥāzret-i (12) peygamber ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem koyun etinüḡ

13/b

(1) öḡ kollarını ve boynını sāir ʿāzından ziyāde (2) severler ebū hureyre ḥāzret-i raḡyallāhu ʿanhudan (3) rivāyet olunur ki ḥāzret-i peygamber ṣallallāhu (4) ʿaleyhi ve sellem buyururlar kim *enne lilḡalbi ferḡetün inde ekli'l-laḥmi* (5) yaʿnī taḡḡiḡ et yinüldüḡi zamān (6) ḡalb içün ferah vardır ibn-i ʿabbās ḥāzretlerinden (7) raḡyallāhu ʿanhu rivāyet olunur ki (8) *aḡabbu'llahmi ilā resüllillah ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi* (9) *ve sellem elḡutifu ve neḡūhu* yaʿnī peygamber ṣallallāhu (10) teʿālā ʿaleyhi ve sellem ḥāzretlerine lüḡümüḡ (11) sevgüli yeri kürek eti ve küreke yaḡın (12) olan yerleri idi eṭṭibbā dirler ki boyun eti

14/a

(1) tiz ḡazm olur dil eti daḡı tiz ḡazm olur (2) ammā baş eti ḡalīzdür ḡiḡ ḡazm olur lākin (3) cimāʿa ḡuvvet virür paḡa başdan laṭīfdür (4) işkenbe ḡalīzdür ammā sirke ve şarmısak (5) ile olur cümle ḡayvānuḡ içinde olan (6) aʿzāsından taşradaki aʿzāsı laṭīfdür (7) koyun eti ḡanı ziyāde idüp ādemüḡ (8) ḡarāretini arturur ve daḡı bedene ḡuvvet (9) virür ve cimāʿa ḡuvvet virür koyunuḡ (10) yaḡları tiz ḡazm olur ammā etden yaramaz (11) ḡıdālar ḡāşıl olup şafraʿı ziyāde ider

14/b

(1) kuzı eti balgāmı ziyāde ider ƙocalara ve balgāmī (2) mizāclı olan ādemlere zarar idüp imrāz-ı balgāmı (3) taħrīk ider evlāsı kebāb idüp yemekdür (4) keçi eti ğalīzdür sevdāyı ziyāde ider sevdāyī (5) mizāc olan ādemlere zarar ider oğlak eti (6) ğāyetle laṭīfdür bedene ƙuvvet virür hastelikden (7) ƙalmıřdur ādeme nāfi^cdür Őığır eti (8) bārid yābisdür sevdāyı ziyāde idüp sevdāyī (9) olan marāzları arturur ğāyet ğalīzdür (10) evlād-ı ʿarab laħm-ı dūcāc dirler (11) buzağı eti Őığır ve keçi ve ƙoç etinden (12) ğayırıldur buzağı etinden dem-i Őāliħ tevellüd

15/a

(1) ider ğıdāsı keşirdür Őehveti ziyāde idüp (2) cimā^ca ƙuvvet virür tavuħ eti mu^ctedildür (3) dimāğa ve ƙavāya ƙuvvet virür eyüsi oldur ki (4) yumurdalanmış ola veyāħūd ötmemiş (5) ola şavtı güzel ider tīz ğazm olur (6) lākin bud eti ve göğüs etini ƙoç südde getirür (7) ımlıħ eti ğāyet laṭīfdür tīz ğazm olur bedene andan (8) ğāřıl olan ğıdā ziyāde ƙuvvet virür beşinci fařl (9) tağlarda ve taşlarda ve saħrālarda řayd olan (10) vaħřī ğayvānātun lūħūminun ğabī^catları beyānındadır (11) geyik eti ğabī^catı ğār-ı yābisdür cimā^ca ƙuvvet (12) virür eger geyikün aħ cigerini ƙığarup sūkker

15/b

(1) ile bişürüp zayğun-nefes olan ādeme yedürseler (2) def ider tağ kecisi ğabī^catı bārid yābisdür anuğ etini (3) yemek sevdāyı taħrīk ider anuğ boynuzını egeleyüp (4) bir miřkālını şar^c tutan ādeme yedürseler idi (5) şar^cı zāīl ider ğaşşa tağ kecisini tutup anuğ (6) derisinden bir şofra yapsalar anuğ yanına fāre gelmeye (7) tavışan eti ğabī^catı ğār-ı

yābisdür etin yemek sevdāyı (8) tahrik ider eger tavışan kanını zehirli oğ doğınan (9) ʿazva sürseler idi zararını def ider haşsa eger (10) tavışan başını çok çok ağlayan oğlancığun (11) bişiginde başı altına kosalar idi uyuyup rahat (12) ola altıncı faşl havāda uçan kuşlar

16/a

(1) lühūminuñ vücūd-ı insāna müteʿallık olan fāʿideler (2) beyānındadır turāc dağı tabiʿat-ı harāret üzere iʿtidāldür (3) qarībdür keklik eti tarāc etinden laṭīfdür meniʿi (4) ziyāde idüp cimāʿa kuvvet virür haşsa havā hoş (5) olup şimālī yeli ese idi ziyāde semiz olur lodos (6) ese idi şöyle zaʿf olur ki uçmağa (7) kādīr olmaz süglün eti tabiʿatı hār-ı yābisdür anuñ (8) etini yemek cümle kuşlaruñ etinden efdāldür ādemüñ (9) ʿaqlını ziyāde idüp dimāđa kuvvet virür keklik (10) tabiʿatı hār-ı raṭībdür ādemi semirdür ve dağı (11) cimāʿa kuvvet virür lākin bir miqdār gic hażm olur (12) haşsa şāhibü'l-minhāc aydur ki bir kimesne keklik

16/b

(1) ödini müşgile qarışdurup yanında getürse idi (2) halkuñ gözine gāyetle şirīn görine çepel (3) tabiʿatı hār-ı raṭībdür ādemi semiz eyler cimāʿa kuvvet (4) virür lākin kesret istiʿmāli eyü degüldür bıldırcınuñ (5) eyüsi gāyetle semiz olandur vacaʿ-ı mafāşılı olan (6) ādeme nāfiʿdür ammā etini çok çok yemek de mizācı (7) harāret üzere olan ādemüñ siñirlerine zarar (8) ider zīrā tabiʿatı bıldırcın tabiʿatına qarībdür ammā (9) yalvanuñ etini ısıcağ iken yemek gerekdür zīrā (10) şavuduğı gibi fāsid olur ādeme zarar virür gögercin

(11) ʔabīʕatı h̄ār-ı yābisdür ġāyetle muḳavvīdür cimāʕa ḳuvvet (12) virür huşūşā yavrısını pilicden hafīfdür ammā

17/a

(1) ammā harāreti bir miḳdār ziyādedür mizācından harāret (2) olanlar ḳoruk şuyıla yemek gerekdür dirler kim (3) gögercin cümle ḳuşlardan yügrek ve zekī olur (4) ammā şoġanı gördükde süst olup ziyāde (5) uçmaġa ḳādir olmaz ġāyet zekāsından yavruları (6) tüylenmeye başladıġı zamān sāʕīr ḳuşlardan kendüye (7) zarar virecek yırtıcı ḳuşları gördüġi gibi fark (8) idüp yuvası içinde gizlenür ammā serce (9) ʔabīʕatı h̄ār u yābisdür eti dürāc etinden ġalīzdür (10) bādem yağıla bişürüp yemek gerekdür cimāʕa ziyāde (11) ḳuvvet virür huşūşā beynisin yemek meniʕi ziyāde

17/b

(1) ider hikāyet idür ki dişisile çüft olduġı zamān (2) günde biġ kere cimāʕ ider şafravīyyüʕ-mizāc olan (3) ādemlere serce eti zarar virür ördek ʔabīʕatı (4) h̄ār-ı raʕibdür ördek eti giç ḳazm olur lāyık (5) olan budur ki bişmezden evvel zeyt yağıla yağlayup (6) andan şoġra ıssı otlar ile bişürüp yeyeler cimāʕa (7) ḳuvvet virür levni güzel idüp şavtı şāfī (8) ḳılır ammā ḳaz ördek ʔabīʕatı gibidür (9) sevdāyı taḫrīk ider eyüsi yavrı iken istiʕmāl (10) olunmaġ gerekdür yedinci faşl deryāda ve göllerde (11) şayd olınan balıġlar ʔabīʕatı ve vücūd-ı insāna müteʕallik

18/a

(1) olan fāʕideler beyānındadır balıġ ʔabīʕatı (2) muḫlakā tāze olduġı zamān bārid raʕibdür maʕdesi (3) harāret üzere olanlar tiz ḳazm olur ḫuzlu (4) şuda olan balıġuḡ eti harārete ḫatlu

şu (5) balığından ziyāde māyıldür balık eti siñirleri (6) gevşedir südde īrās ider ma^cdede her kankı hıltı (7) bulursa aña döner ammā yaraқан zahmetine nāfi^cdür (8) haşşa hükemā dirler ki yaraқana mübtelā olan (9) kimesnenüñ öñine bir қab şu қoyup içine sağ (10) balıklar қosalar idi balıklar hareket idüp (11) oynadıklarına haste nazār itmek ile yere қan

18/b

(1) zahmeti andan zā^ıil olup şu içinde meyyit (2) gibi olurlar қaya balığı tabi^catı sāyir balığa (3) nisbetile i^ctidāle қarībdür eyüsi gāyetle hurde (4) olandur zararı cümle balıklardan azdur қalkān balığı (5) tabi^catı bārid-i raṭībdür cümle balıklardan efdaldür (6) yılan balığı tabi^catı sā^ıiri balıklara kıyās ile (7) ısıcaқdur anuñ kebābı ziyāde cimā^ca ziyāde (8) kuvvet virüp cimā^cuñ lezzetini ziyāde ider (9) şazan balığı tabi^catı harārete қarībdür ādemüñ (10) şavtnı güzel idüp cimā^ca kuvvet virür (11) ammā gic hazm olur dimāga zarar ider tırna

19/a

(1) balığı tabi^catı bārid-ı raṭībdür ma^cdede gic hazm olup (2) siñirlere zarar ider za^cfirān zararını def^c ider (3) bir büyük balık dahı vardur ki halk içinde (4) yūnus balığı dimekle ma^crūfdur ammā şahīhi düğün (5) balığıdur levni siyāh olur başı hınzīr başı (6) gibidür yaşşı olur ağı ve burnı hınzīra müşābihdür (7) ekşeri zamānda deryāda yalınuz gezmeyüp birkaçı bir yerde (8) cem^c olup gezerler eti yenmez şu kelbinüñ eti gibidür (9) tabi^catı bārid-i yābidür gāyetle yağlı olur yağınuñ (10) tabi^catı harāret üzerinedür eger hançalı bu balıguñ (11) yağı içinde bişürüp ol yağdan sağır

19/b

(1) olan ādemiñ kulağına damlatsalar idi Őađırlıđın (2) gidere eger bu balıđıñ yağını vaca^c-ı mafāşılı olan ādeme (3) yedürseler veyāhūd ağrısı olan ^cazva sürseler (4) idi vaca^cını teskīn idüp vaca^cını (5) mafāşılı def^c ider haşşa bu balıđıñ dişini (6) çok çok ağlayan ođlancuđlarıñ yanına (7) aşakosalar min ba^d ağlamayup rahat ola (8) minel ^cacāyib bir balığ vardur ki ğāyet küçük (9) kelere beñzer tıbb kitāblarında sümyeke-i şayda diyü (10) ad yazmışlardır şuyra velāyetinde eyyām-ı rebi^cde (11) bir ayazma içinde şayd iderler andan ğayrı

20/a

(1) yerde olmaz anuñ irkegi ve dişisi tutulduğı (2) zamān ma^clūm olur evvel buhar olduğı zamān (3) irkegi ve dişisi hareket idüp olurlar olduğları zamānda (4) kelb gibi irkegi ve dişisi bir birinden ayrılmayup bir yerde (5) tutulurlar anlarıñ hareketi zamānda irkeğini şayd (6) idüp tuzlarlar vaqt-i hācetde andan biçuğ (7) dirhem balığı sirke içinde ışladup yerlere ba^cdehu (8) bir miđdār yağup uyurlar cimā^ca şol kadar kuvvet (9) getirür kim anı ekl iden ādem uyurken (10) uyanup cimā^ca mübāşiret ider hattā cimā^cdan (11) kalmış sekisan yaşında kocacucılara kendü

20/b

(1) bilmez iken yedürseler idi anlar dağı uykudan (2) kalkduğı gibi birkaç def^a cimā^ca tālīb (3) yumurda şarusı koyup yeseler dağı ziyāde nef^c (4) ider haşşa anuñ irkegi ricālün kuvvetini (5) tahrīk ider eylüdügi gibi dişisi dağı ^cavratlara (6) yedürseler idi şabra kādir olmayup cimā^ca (7) kendüleri tālīb olurlar sekizinci faşl (8) südden hāşıl olan eşyānuñ

ṭabīʿatları (9) vücūd-ı insāna müteʿallik olan fāʿideler (10) beyānındadır allāhu teʿālā kitāb-ı kerīminde (11) buyurur *ve enhārun min lebenin lem yeteḡeyyer feʿmuhu*

21/a

(1) sūd māʿiyyetde ve semmiyyetde ve cenbetden mürekkebdür (2) cübiyyeti bārid yābisdür andan ḡidāʿ-i ḡalīz ḡāşıl (3) olur sümmiyyeti muʿtedildür bedene mülāyimdür (4) māʿiyyeti ḡār-ı raṭıbdür cümle sūdlerüñ ṭabīʿatı (5) ḡarāretdür bürüdetde muʿtedildür lākin her birinüñ (6) ṭabīʿatı südi alınan ḡayvānuñ ṭabīʿatı gibidür (7) muṭlakā sūdün efdalı kız emzüren ʿavratuñ (8) südidür ammā sāʿir sūdlerüñ eyüsi şıḡır (9) südidür ibn-i mesʿūd raḡyallāhu ʿanhudan rivāyet (10) olunur *ḡale resūlillāhi şallallāhu ʿaleyhi ve sellem* (11) *mā enzele min dāʿin illā velehu devāʿun feʿaleyküm bielbāniʿl-baḡari feinnehu turummu minküllü şecerin*

21/b

(1) yaʿnī ḡazret-i peyḡamber şallallāhu (2) ʿaleyhi vesellem buyurur kim allāhu teʿālā ḡazreti bir derd indürmez (3) illā anuñçün bir devā vardur şıḡır südi sizün (4) üzerinüze olsun zīrā her şecerden bir şıḡır (5) sūdinden şonra sūdlerüñ eyüsi keci südi ve andan şonra (6) koyun südidür mādemi süd maʿdede fāsıd olmaya (7) ḡidāsı laṭıfdür dimāḡı ziyāde idüp cimāʿa kuvvet (8) virür südi çok yemek dişlere ve sinjirlere zarar ider (9) meḡer ki tuş ile veyā şeker veyāḡūd ʿaselle bişürüp (10) ışlah ideler sūd ḡāyet laṭıfdür olduḡıçün (11) maʿdede her ḡankı ḡıltı burulsa aña tābiʿ (12) ḡazret-i peyḡamber şallallāhu ʿaleyhi ve sellem

22/a

(1) *lebenu rediyyun li'l-meḥvumine yüresü şuddā* ya^{ñi} sıtma tutan (2) ādemlere süd yaramazdur şudā^c irāş ider ağız (3) ṭabī^catı süd ṭabī^catına qarībdir ammā südden galīzdür (4) ma^cdede gic ḥazm olup ma^cde³i incidür ağız çok (5) yemekden bedende yaramaz ıḥlat mütevellid olur bal (6) ve şeker anuḡ muşliḥidür südi ve ağız çok yeyen (7) ādemüḡ vücūdından ḡāyetle bit ḥāşıl olur ḳaymaḳ (8) ṭabī^catı ḥār-ı raṭıbdür rivāyet olunur ki ḥazret-i resül (9) şallallāhu te^ālā ^caleyhi vesellem bir ḥātün aldılar leyle³-i (10) zifāfda ol ḥātün ile balıla ḳaymaḳ yerler idi (11) ebū dāvūd rivāyet idüp ider ki ḥazret-i resül (12) şallallāhu te^ālā ^caleyhi vesellem ḳaymaḳ ile ḥurmā³

22/b

(1) severler idi ḳaymaḳ ağız aḡrısına ve ḳurı öksürüḡe (2) nāfi^cdür eger şabyānuḡ dişi etini ḳaymaḳ ile ovsalar (3) idi dişleri sühület ile bite idi yılan şoḳduḡı (4) yere ḳaymaḳ yaḳı idüp ursalar zararını def^c ider sükker (5) ile ḳarışdurup yeseler āvāzı boḡılan ādemüḡ (6) şavtını laṭıf ider eger ḳaymaḡı ḥamāmda sürünseler (7) idi ādemi semirdür yoḡurt ṭabī^catı bürüdet üzerinedür (8) eyüsi oldur ki ekşi olmaya mizācı ḥarāret (9) üzre olanlara nāfi^cdür her ādeme yoḡurda müdāvimet (10) itmek zararlı meḡer ki küçükdür mu^ctād olunmuş (11) ola penā³ir eskisinüḡ ṭabī^catı eger tuzlu (12) ise ḥār-ı yābisdür ammā tāzesinüḡ ṭabī^catı

23/a

(1) bürüdet üzredür laṭıfdür ḡıdāsı keşirdür (2) ādemi semirdür tāze penā³iri çok yemekden ḳavukda (3) bögrekde taş ḥāşıl olur ceviz ve daḡı (4) ^casel zararını def^c ider ḳurı penā³ir ādemi (5) arıḳladup ma^cdesine zarar idüp giç ḥazm (6) olur ammā eski penā³ir zeherli

hayvān (7) ısırdığı yere ursalar anuñ zararını def idüp (8) vacaını kaṭ ider tecrube olunmuşdur toḳuzuncı (9) faşl tāze yemişlerünñ ṭabīati ve vücūd-ı insāna (10) müteallik beyānındadır muṭlakā fākihenünñ (11) vücūd-ı insāna gıdāsı kalīle kemmiyeti keşirdür

23/b

(1) incir ṭabīati ḥār-ı raṭıbdür gıdāeti gayrı yemişlerden (2) çokdur ammā maḍede çok durmayup çıkar (3) ṭabīati ishāldür öksürüğe nāfidür şafrāvīyyü'l-mizāc (4) olan ādemlere zarar ider incir çok (5) çok yeyen ādemünñ gögsinde gevdesinde çıbanlar (6) çıkup biti ziyāde olur üzüm kabuğı bārid-i (7) yābisdür çekirdegi daḥı böyledür ammā üzümünñ (8) içi ḥār-ı raṭıbdür ve müleyyindür çekürdegi ve kabuğı kabzıdır (9) üzümünñ eyüsi oldur ki kemāliyle olmuş ola (10) bağdan kesüldüğü gibi yenmeye eger unıñ éderse (11) gāyet laṭıfdür üzümünñ karasında beyazı eyüdür (12) ḥazret-i āyişe raḍyallāhu teālā anḥā rivāyet

24/a

(1) idüp aydur ki *reeytu resūlillahi şallāhu* (2) *teālā aleyhi ve sellem yeḥuzu unḳude'l-inebi biyedihil-yusrā ve yetenā vele biyedihil-yumnā ve yeḳülü* (3) yaḥnī ḥazret-i āyişe (4) raḍyallāhu teālā anḥā aydur ki peygamber (5) şallāhu teālā aleyhi vesellem ḥazretini gördüm (6) şol eliyle üzüm şalkımını tutup sağ eliyle (7) birer dāne yirdi ebū zeyd ḳureyşiden rivāyet (8) ider ki ḥazret-i resūl şallāhu teālā aleyhi (9) vesellem fākiheden biṭṭih ile üzümü severdi rivāyet (10) olunur ki ḥazret-i resūl aleyhisselām (11) ḥazret-i selmān raḍyallāhu anhu ile oturup

24/b

(1) üzüm yerler idi Һazret-i selmān farsī lafzı (2) ile buyurdılar ki yā selmān *dü dü* ya^ñ ikişer (3) ikişer ye ve dağı rivāyet olunur ki Һazret-i (4) resül  aleyhisselām gāh olurdu ki yedükleri (5) zamān şalkımından şıyırup yerlerdi Һattā üzümün (6) şuyı mübārek şakallarına aқardı ammā barmaқ (7) üzümü üzümün cemi[ ] nev[ ]inden eyüdü gāyet (8) laţıfdür nıfı anlara kıyās ile azdur taқviyet (9) ider ɡıdāsı laţıfdür enār taбі[ ]atı Һār-ı raţıbdür (10) Һafaқana nāfi[ ]dür ebū nā im idüp aydur ki (11) enes bin mālİK rađyallāhu te alā  anhu Һazret-i resül

25/a

(1) şallallāhu  aleyhi vesellem nārdan suāl (2) eyledi Һazret-i peygamber  aleyhisselām buyurdılar ki (3) *mā min rümmānetin illā ve fiĥā ĥabbetün min rümmāneti'l-cenneti* (4) ya^ñ bir nārdan yoқdur illā kim andan (5) cennet nārlarından bir Һabbe vardur Һazret-i  alī (6) rađyallāhu  anhudan rivāyet olunur ki (7) *men ekele rümmaneten nevvellāhu te alā ĥalbehu* ya^ñ (8) bir kimesne nār yese idi allāĥ te alā (9) anuĥ Һalbini nūrlandırur eţıbbā dirler ki (10) ekşi nār şafrāyı Һaţ[ ] ider leffān (11) ma[ ]denüĥ Һarāretine nāfi[ ]dür envā[ ]-ı enār

25/b

(1) ma[ ]deye Һuvvet virür ammā sıtma (2) Һutan ādeme eyü degüldür zīrā tekşif-i mesāmm (3) ider elma taбі[ ]atı bārid-i raţıbdür ekşisi (4) yābisdür ca[ ]fer-i şādık rađyallāhu  anhu (5) aydur ki Һa amlar i inde elma şerbetler i inde (6) mā[ ]-i zezem gibidür  uĥbe bin  amirden rivāyet (7) olunur ki peygamber şallallāhu  aleyhi vesellem (8) aydur ki leyle[ ]-i esrāda

semāya  ur c eyled g mdin (9) sonra cennet-i  adna dāh l oldım baņa bir elma (10)
virdiler elimden d ş r p iki p re oldu (11) i inde h r-ı  ayndan bir h r   ıkkı

26/a

(1) ben didim ki *limen ente k le lil halifeti'l-ma t li zulema ve hiye* (2)  osm n ibn-i  aff n
ra yall hu  anhu (3) ya n  sen kim n sin didim didi ki z lme  atlı olan (4) hal fen n kim
 osm n bin  aff n ra yall hu  anhu atlı (5) elma y rege  uvvet vir p  demi fera -n k
eyler (6) ma de i da ı ta vietet ider hu u en tu fesi misk-i elma (7) did klerid r eyy m-ı
b da ekli c iz deg ld r z r  humm ya (8) ve  uf nete isti d dı vardur ek i elma nisy n (9)
get r r  demi unutsan ider emr d ta b atı b rid-i (10) y bisd r ma deye  uvvet vir r
ziy de ta lı (11) olursa  afr yı m ste il olur eger ki ziy de

26/b

(1) ta lı olmayup ek iye m il olursa  afr yı (2)  a  id p  usuzlu ı keser ma de i  abs id p
(3) ta b atı  abz ider  eft li ta b atı b rid-i y bisd r (4)  uf nete isti d dı vardur ta  mdan
 n yenmek (5) gerekd r yapra ını d k p  uyunu  ula  i ine (6) damz ralar idi  ula  i inde
olan  urdı (7) hel k ider eger  ekirdegin n i ini g l  uyuyla d k p (8) ısıc ktan h şil olan
ba  a rısına s rseler (9)  ıda ı def id p  ar reti keser  ayısı (10) ta b atı b rid-i ra ibd r
zerd lin n ta lısıdır (11) t zesi  afr yı ta r k id p  urusı

27/a

(1)  afr yı  a  id p ma dede gic  azm olup (2) her  ankı h lt  bulursa aņa ta b  olur (3)
ayva ek isinin n ta b atı b rid-i y bisd r (4) ta lısı b rid-i ra ibd r ma deye  uvvet vir r (5)
ta  amı  azm itd r p  u ma ı def ider (6) amm  cirmi  akild r gic  azm olurur eger (7)

eger ta'āmdan evvel yeseler tabī'atı kabz ider (8) eger ta'āmdan sonra yeseler ishāl (9) ider ayvayı çok yemek mayāşıl (10) zahmeti ziyāde ider alıç tabī'atı

27/b

(1) bārid-i yābisdür ba'zılar bārid-i raṭıbdür dimişler (2) iki cins olur bir cinsi kırmızı ve birisi (3) şaru olur şarusını yemek mizācı harāret (4) üzre olanların kuvvet-i cimā'asını taḥrīk (5) ider alıç tağ yemişlerinden lāyık gıdā yerine (6) yeyüp devā maḥallinde istī'māl eylemek gerekdür (7) büyük ādemlerden ziyāde oğlanuqların (8) mizāclarına muvāfıkdur zīrā şafrānuḡ galebese (9) ve kanın ḥiddetin teskīn ider alıcı çok (10) yemek ādemün başını aḡrıdup balgāmī

28/a

(1) marazlardan kulınc ve daḡı göbek büyümesini (2) iḥdāş ider rāziyāne tohumu ve (3) 'ūd-ı hindī ve daḡı anīson zararını def (4) idüp ıslāḡ ider erik tabī'atı (5) bārid-i yābisdür ma'de'i gevşek ider (6) şusuzluğu keser ishāl ider kurusu ısladup (7) şuyın içeler şafrā'yı ishāl ider (8) kızılıç tabī'atı bārid-i yābisdür ishāli (9) kaṭ ider ma'deye kuvvet virür şafrādan (10) ḥāşıl olan kuşmaḡı keser kirās tabī'atı

28/b

(1) bārid-i raṭıbdür ma'dede çok durmaz kanḡı (2) ḡıltı bulursa aḡa tābī' olup ma'de'i (3) ifsād ider vişne tabī'atı bārid-i yābisdür (4) ma'deye kuvvet virüp şafrā'yı kaṭ (5) eyler harāreti teskīn idüp līneti def (6) ider lākin bir miqdār nezle'i taḥrīk ider (7) tūt beyāzınun tabī'atı incīr tabī'atına (8) yaḡındur lākin bunun gıdāsı incīrden azdur (9) ekşi kara tūt tabī'atı bārid-i raṭıbdür (10) bir miqdār kabzı vardur boḡaz aḡrısına

29/a

(1) nāfi^cdür ta^cāma iştihā getirür hāmınuñ tabī^catı (2) sımāk tabī^catı gibidür ağac kavunu bunuñ (3) kavā²-ı muhtelifesi vardur üstünüñ şarı kabuğı (4) hār-ı yābisdür bu şarı kabuğına muttaşıl olan (5) beyāz eti bārid-i raṭıbdür içinüñ ekşi eti (6) bārid-i yābisdür çekirdegi hār-ı raṭıbdür harāreti (7) ruṭūbetine gālibdür ḥazret-i peygamber şallallāhu (8) ^caleyhi vesellem ağac kavunına dā²imā nazār iderler (9) idi zīrā ki aña nazār eylemek sürür getirür (10) ḥazret-i peygamber şallallāhu te^cālā ^caleyhi ve sellem (11) *meşeli'l-mü'mini kemeşeli'l-etruceti te^cmuhā ṭayyibun veriḥuhā ṭayyibün*

29/b

(1) ya^cnī mü'minüñ mişāli ağac (2) kavununuñ mişāli gibidür ta^cāmı güzel rāyiḥası (3) güzel bu ḥadīs-i şaḥīḥinde muşarraḥdur ağac (4) kavununuñ eyüsi gāyet büyük olandur aña (5) süsi dirler diyār-ı mışırda ve iskenderiyyede ve (6) ^cirāk taraflarında gāyetle iri olur eyyām-ı (7) bāda ağac kavununu koğunmak ādemüñ vücūdında (8) havānuñ fesādında ḥāşıl olan ^cufūneti işlāḥ (9) ider eger kabuğını döküp sigilleri üzerine (10) yağı eyleseler idi sigilleri giderür ağac (11) kavununuñ içinüñ yemek ma^cdenüñ ve cigerüñ ḥarāretlerini

30/a

(1) def^c idüp kuvvetlerini ziyāde ider şafrāyı kaṭ^c (2) idüp kanı şāfī kıılır kalbi takviyet idüp (3) ādeme feraḥ virür eger ağac kavununuñ çekirdeğini şoyup (4) ağılı canavar şokmış ādeme andan üç dirhem (5) miḳdārı içürseler tiryāk-ı ekberden ziyāde teşīr (6) idüp zehriñ zararını def^c ider ammā ağac kavununu (7) yemek şadra ve siñirlere zarar virür şarāb-ı ḥaşḥāş (8) anuñ zararını def^c ider ṭurunc bunuñ daḥı (9) ağac kavunu gibidür her

cüzvinün bir cins tabîatı (10) vardır eger turunc kabuğunu şovukdur ağrıyan (11) dişün üstine kosalar ağrısını sâkin ider

30/b

(1) turuncın tabîatı ba'zılar bārid-i raṭibdür dimişler (2) anı yemek cimā'a kuvvetini za'if idüp şehvetinün (3) harāretini söyündürür şafrā'yı kaṭ' ider (4) mizācı harāret üzre olanlara nāfi'dür ma'de'i (5) bir miqdār gevşek ider ammā çekirdeginün (6) tabîatı hār-ı yābisdür eger başa yağı eyleseler (7) dimāğda hāşıl olan mādeleri taḥlīl ider zehir (8) içen ādeme çekirdegin saḥḥ idüp şarāb ile (9) içerseler kalbe kuvvet virüp zehrin zararını def' (10) ider leymün bunun daḥı her cüzvinün bir (11) tabîatı vardır kabuğunun tabîatı hār-ı yābisdür

31/a

(1) ma'deye kuvvet virüp ağız koḥusını güzel (2) pād-zehr gibi cümle zehirlerin zararını def' idüp (3) kalbine kuvvet virür leymün içi bārid-i yābisdür (4) ıhlāt-ı ḡalīze'i kaṭ' idüp balgamı taḥlīl ider (5) eger leymünün içini kara behaḳa sürseler cilde cilā (6) virüp behaḳı ve temregüyi def' ide çiçeği şovukdan (7) hāşıl olan zükāmı def' idüp burun içinde (8) olan süddeleri açar çekirdeginün tabîatı hār-ı yābisdür (9) leymünün çeynemek diş ağrısına nāfi'dür (10) leymünün cemi'ni eczāsınınun tabîatları (11) gibidür kavun tabîatı bārid-i raṭibdür

31/b

(1) ba'zılar dir ki ḡāyet tatlu kavununun tabîatı (2) harārete māyildür ḳanḳı ḥıltı bulursa aḳa (3) müsteḥlīl olur ibn-i 'abbās raḍiya rivāyet (4) ider peygamber şal'am ṭā'ifden kavunu

hediyeye (5) getürdiler mübârek ellerine alup kôkladılar ba°dehu (6) yere koyup buyurdılar
‘azimü’l-bıttîhe feinnehâ min huleli’l-cenneti mâ°uhâ şifâ°u ve helâvetuhâ mine’l-cenneti
(7) ya°nî (8) kavuna ta°zîm eylenüz tahkîkâ kavun cennet (9) hullelerindendir ve şuyı
şifâdur tatluluğı (10) cennetdendir kavunı çok yemek ma°de’i gevşek (11) idüp hayza
‘illetini ihdâş ider

32/a

(1) kaçan ma°de içinde kavun fâsid olsa zehir (2) gibi olur ma°de içinde çıkarup (3)
sirkencebîn sâdic ile yumak gerekdür kavuğda ve (4) bögrekde hâşıl olan taşlara nâfi°dür
her (5) kim ki kavunun kökinde iki dirhem miğdâr içse (6) ma°dede olan ahlâtı kay° ile
ihrâc ider (7) eyyâm-ı vebâda kavun yemek câ°iz degüldür karpuz (8) tabî°atı bārid-i
raṭıbdür emrâz-ı hārriye nāfi°dür (9) hummā-yı muḥrikaya nāfi°dür bevli idrār idüp (10)
meşâne’i yaykar karpuz yemek cāyız degüldür (11) rāvendi karpuz içinde ısladup

32/b

(1) içseler istiskāya nāfi°dür hıyār (2) tabî°atı bārid-i raṭıbdür ma°dede giç hazm (3) olur
sıklet virür bal ile yenmek gerekdür (4) hıyārı kôklamak ısıdan olan baş (5) ağrısına
nāfi°dür sirkede olmuş hıyār (6) tırşuyı ma°denün harâretini kaṭ° idüp (7) şafrâyı daḥı kaṭ°
ider onıncı faşl kurı (8) yemişlerün tabî°atları ve vücūd-ı insāna (9) müte°allik olan
fā°ideler beyânındadır (10) igde bunun tabî°atı bārid-i yābisdür (11) eger igde yeseler
veyāhūd kaynadup

33/a

(1) şuyın içseler ıssıdan hāşıl olan öksürüğe (2) nāfi^cdür ishāli ve kuşmağı def^c ider eger (3) küçük oğlançuklara anasının südi ile (4) ezüp içürseler ishāli kaṭ^c idüp (5) mizācları ta^cdīl ider ma^cdeye zarar idüp (6) hāzımı kem ider penīr şekerı anuñ zararını def^c (7) ider sülüsü'l-bevl olanlara nāfi^cdür (8) zeytūn şol zeytūn kim andan yağ (9) çıkarurlar anuñ ṭabī^catı hār-ı yābisdür ma^cdeⁱ (10) ve şehvet-i ṭa^cāmı kavī ider ammā hıltı (11) sevdāyı ziyāde idüp sehri ve şıdāı

33/b

(1) ĩrāş ider eger yağı alınmış zeytūnı hātūnlara (2) getürseler hayz kanını keser eger kavrulmuş (3) arpa unı ile yürege yağı eyleseler (4) bir nice zamāndan beri ^cārız olan ishāli (5) kaṭ^c ider bādem ṭabī^catı hār-ı raṭıbdür ādemi (6) semirdür öksürüğü olan ādeme nāfi^cdür (7) cigerde ve ṭalakda olan süddeleri açar (8) bir miqdār giç hāzım olur acı bādem (9) bögrekdeki olan ṭaşları pāreleyüp (10) pāk ider tāze bādem gālīzdür neffāhdur (11) üstünüñ yeşil kabuğı şafrāyı kaṭ^c

34/a

(1) idüp içresi şafrāyı ṭahrīk ider cevz ṭabī^catı (2) hār-ı yābisdür ağız içinde ufağ çıbanlar çıkarup (3) dile şıket virüp giç hāzım olup baş (4) ağırdur ma^cdeye yaramaz bal ile karışdurup (5) yeseler şavuk ma^cdeli ādeme nāfi^cdür (6) fındık ṭabī^catı harāret ile i^ctidāle karībdür (7) cimā^ca kuvvet virüp ma^cdede giç hāzım olur (8) öksürüğe ve kan tükiren ādeme nāfi^cdür (9) finduğı çok yemek ādemün başın ağırdup (10) gönlin bulandurur fındık ṭabī^catı (11) hār-ı yābisdür diyār-ı halebde çok olur

34/b

(1) şām fisduğı didükleri nesnedür cimā°a (2) ziyāde kuvvet getirür öksürüğe nāfi°dür (3) cigerde hādīs süddeleri açar (4) ma°deye kuvvet virür gönül dönmesini (5) men° ider balgāmı arıdup çıkarır (6) keçi boynuzı tabī°atına ihtilāf vardır (7) ba°zılar bārid-i yābisdür dimişler ammā (8) °ufūneti ve kabzı bürüdetine delālet (9) ider cālinus aydur ki keçi (10) boynuzınuñ tāzesi yüregi

35/a

(1) sürer kurası kabzdur hāmını sigillere ursalar (2) sigilleri koparup düşürür (3) şāhibü'l-minhāc aydur ki tāze ma°deye kemdür hāzım (4) olmaz kurası dağı gıc hāzım olur (5) ğādā°ıyyeti azdur penīr şekeri zararını def° (6) ider eger boynuzıñı kaynadup şuyın (7) içseler öksürüğe fā°ide ider tıbb-ı (8) nebevīde yazar ki hāzret-i süleymān nebī (9) °aleyhisselām °aşāsı keçi boynuzı (10) ağacından idi kestāne tabī°atı

35/b

(1) mu°tedildür zehri def° ider ma°dede giç hāzım olup (2) şık şık şu dökmege nāfi°dür şu içinde bişürüp (3) kabuğın şoydukda şonra sükker ile karışdurup (4) yeseler cimā°a kuvvet virür habbül-°azīz (5) tabī°atı hār-ı yābisdür mağrib diyārında ve şehrü'l-zülde (6) biter ğāyet laţifdür menī°i ziyāde idüp (7) cimā°a kuvvet virür ve kabuğı ğāyet şakıldür (8) ma°dede gıc hāzım olmayup çıkar (9) °unnāb tabī°atı bürüdete qarībdür mu°tedildür (10) kanuğ hiddeti def° ider akcigerde ve göğüsde olan

36/a

(1) illetlere nâfi'dür unnâbı kaynadup şuyın (2) içmek harâretten hâşıl olan öksürügi (3) giderür ma'denüñ harâretin ta'dîl ider bir (4) miqdâr giç hazm olup tevellüd-i balgam ider (5) kuş üzümü anı ıslâh ider eyüsi cürihan (6) velâyetinden gelür on birinci faşl me'kulâta (7) müte'allik olan tâze otlaruñ vücūd-ı insâna (8) müte'allik olan fâ'ideler beyânındadır marul (9) tabî'atı bârid-i raṭıbdür ma'denüñ harâretüñ (10) ta'dil idüp tîz hazm olur âdemüñ uykusın (11) getirür kuvvet-i cimâ'iyye'î za'îf ider marulı

36/b

(1) çok yemek göze zarar virür ammâ hâtūnlaruñ südini (2) ziyâde ider beyân acı marul hendübānuñ bostānīsidür (3) tohumınuñ tabî'atı bârid-i yâbisdür ammâ tâze yaprağınuñ tabî'atı (4) bârid-i raṭıbdür müftehdür süddeleri açar ma'denüñ ve (5) cigerlerüñ kuvvetlerüñ ziyâde ider mübârek nesnedür (6) her mizâca muvâfiğdur mizâcı bürüdet üzre (7) olanlara bilhâşşa nef' ider bir miqdâr kabzı (8) vardur haşşa fuşül-ı erba'anuñ tabî'atına (9) müsteḥil olup yaz günlerinde tabî'atı harârete (10) mâ'il olup kış günlerinde bürüdeti ziyâde (11) olur hazret-i peygamber şallallāhu te'âlâ 'aleyhi (12) ve sellem hindübā severler idi ve daḥı çok yerlerdi (b13) ve daḥı hindübā'ı zıkr idüp yeyiñ diyü emr

37/a

(1) buyurdı ammâ şuyını şıkmañuz zîrâ bir gün yoğdur ki illâ (2) anuñ üzerine cennet kaçrelerinden bir kaçre düşer (3) kerevîz tabî'atı hâr u yâbisdür süddeleri açar erüñ ve (4) avratuñ kuvvet-i cimâ'iyyesini tahrîk ider gebe (5) hâtūnlar yeseler doğurdukları oğlancuğlar şara' (6) zahmetine mübtelâ olur sidügi tıtılan âdeme virseler (7) bevlîñ yolını

açup vaca^ını sâkin ider ve dağı ağız (8) kokuşını güzel ider âdemün zekâsın ziyâde idüp (9) hıfzını artuğ ider şovukdan olan diş ağrısına (10) nâfi^ıdür enes bin mâlik rağyallâhu te^ıanh rivâyet ider ki (11) peygamber şallallâhu te^ıâlâ ^ıaleyhi vesellem buyurur ki *men ekele*

37/b

(1) *kerevîze ve nâme t̄ābet fūkuhetehu ve emine min vac^ı đirusi* (2) ya^ını buyururlar ki bir kimse kerevîz yeyüp uyusa ağızunun (3) kokuşını güzel idüp azu dişlerinün ağrısından emîn (4) olur ma^ıdenevâz bu dağı kerevîzün nev^ıindendür (5) haşş tabi^ıatı h̄ār-ı yâbisdür kerevîzden lañıfdür (6) ağız kokuşın keser ta^ıāmı tiz hażm itdürür (7) şişleri taħlil idüp bevli idrâr ider köki (8) kavuğda ve bögrekde olan taşu arıdup çıkarır (9) ve hātūnların hayzını açar semiz ot tabi^ıatı bārid-i (10) rañıbdür şafrāyı ka^ı idüp maħrūrü'l-mizâc âdemlere (11) gāyet nâfi^ıdür rivâyet olunur ki hażret-i peygamber şallallâhu te^ıâlâ

38/a

(1) ^ıaleyhi ve sellem hażretlerinün mübârek ayaklarında harâret peydâ (2) olup semiz otını alup mübârek ayakları üstine (3) şıķup harârete hıffet gelip raħat oldukları hâlde (4) *allāhümme bārik fihā inne fihā şifā^ıun min sitetin ve tis^ıine dā^ıun* (5) diyü buyurdılar lâkin mizâcı bürüdet üzre olanlara (6) ziyâde isti^ımâl itmeyeler zîrâ kuvvet-i cimā^ıyye^ı za^ıf (7) ider semiz otını çok yemek ğışşı irâş ider muşlihi (8) kerevîzdür tere tabi^ıatı h̄ār-ı yâbisdür nezle^ı taħrîk ider (9) ma^ıdeye zarar ider kuvvet-i cimā^ıyye^ı taħrîk ider tarhūn (10) tabi^ıatı h̄ār-ı yâbisdür ma^ıdeden ğiç çıkar ağız kokuşın (11) tarhūn çeynemek fā^ıide idüp dişleri pek ider diplerinden

(1) çıkan kanı kaç^ç ider felahatnâme şahibi yazmış ki keten (2) tohumu veyā tūrb içine koyup dikseler tarhūn biter ba^çzılar (3) dirler ki ^çaķır-ķarhā tarhūn kökidür ammā ğalať iderler (4) ıspanak tabi^çatı i^çtidāle ħarārete ķarībdür her tabi^çata (5) ıspanak yemek muvāfiķdur ammā ādeme ħarāret virüp şavtı (6) ziyāde içürür pazı tabi^çatı ħār-ı raťibdür cimā^ça kuvvet (7) virür öksürüĝe nāfi^çdür bādem yaĝıyla bişürüp (8) yemek gerek pazı^ı çok yemek ādemün ķarnında namāz-bozı (9) iĥdāş ider laĥine tabi^çatı ħār-ı yābisdür ĝalīzdür (10) niffāĥdur bādem yaĝıyla ve kimnūn ile bişürüp yemek gerekdür (11) tā kim zararını az ider eger ziyāde semiz et ile bişürürler ise

(1) ĝalaťı i^çtidāle ķarīb olur ķabaķ tabi^çatı bārid-i raťibdür maĥrürü'l-mizāç (2) olanlara ĝāyet nāfi^çdür ma^çde içinde tūrmayup tīz çıkar (3) ma^çdeye ve baĝırsaķlara ĥuşuşen ķolon didükleri baĝarsuĝa zarar (4) ider balĝamdan ĥāşıl olan ķuluncı ziyāde ider biber ve daĥı (5) yarpuz anuĝ muşliĥidür şafrādan ĥāşıl olan ^çilletleri def (6) ider ĥāşşeten şemsün te^çşirinden ĥāşıl olmuş ola enes (7) bin mālik rađyallāhu te^çālā ^çanhdan rivāyet olunur ki peyĝamber şallallāhu (8) te^çālā ^çaleyhi vesellem ķabaĝı ĝāyet severidi ben didim ki yā resūllillah (9) görürim ki ķabaĝı çok yersiz buyurdılar ki *innehu yuksirü'd-dimāĝ* (10) ve *yezidu fil^çaķli* ya^çnī taĥķiķen ķabaķ dimāĝı çok idüp (11) ^çaķlı ziyāde ider nāne tabi^çatı ħār-ı yābisdür cümle otlaruĝ

(1) seyyididür ma^cdeye kuvvet virür velâkin çok yeseler kanı yakup (2) cimâ^a zarar kudüz kelb talayan âdeme nâfi^cdür ma^cdenün şovukdan (3) olan ^cilletlere nâfi^cdür balgamı ka^f idüp şafrâyı ta^hrîk ider (4) bāzincan ^ṭabî^catı h̄ār-ı yābisdür eger yağ içinden bişürseler (5) lînet virür sirke ve sumāk içinde bişürseler kabz ider ve (6) da^hı ma^cde ve böğür ağrısını i^hdās ider bāzincan çok yemek (7) sevdā²yı ta^hrîk idüp ğam ve h̄üzün īrās ider müseddiddir (8) bevāşırū^ḡ tevellüdine bā^ciş olur ^cabdullah bin ^cabbās ra^dyallāhu te^cālā (9) ^canh rivāyet iderler ki peyğamber şallallāhu te^cālā ^caleyhi vesellem ile (10) enşārdan bir kimesnenün ziyāfetine varduk bir kış^a getürdi (11) içinde bāzincan ile kabak var idi aşhābdan bir kimesne ayıtdı kim

(1) yā resūl bāzincan yeme zīrā emerre²i sever idi ta^hrîk idüp ağzı (2) da^hı ko^ḡudup marāz īrās ider didi ḡazret-i resūllillah şallallāhu (3) te^cālā ^caleyhi vesellem üç kere *meh meh meh* didiler ya^cnī böyle dime (4) diyü buyurdılar leyle²-i esrāda cennetül-me²vāya dā^hil olup (5) sidretü'l-müntehānu^ḡ altında bāzincan dallarını aşılı görüp didim yā cebrā²il (6) al bāzincan ya^cnī cebrā²il bāzincan degül midür cebrā²il ^caleyhisselām (7) *na^cam* yā muḡammed diyüp cebrā²il didi ki yā muḡammed bu bir şecerdür ki allāhu (8) te^cālānu^ḡ vaḡdāniyetine cümle otlardan evvel ikrār idüp senün nübüvvetü^ḡne (9) da^hı ikrār eylemişdür *men ekelehā ^calā ennehā dā²u kānet leḡü dā²u ve men ekelehā alā ennehā şifā²u kānet leḡü şifā²u* (10) didi kim ki marāz niyetine yese marāz olur (11) kim ki devā niyyetine yese devā ve şifā olur didi ^ṭurp ^ṭabî^catı

(1) hār-ı yābisdür balgāmı kaṭṭ idüp maḍdeye kuvvet virüp taḍāmı tīz haẓm (2) itdürür neffāhdur giç haẓm olur cimāa ziyāde kuvvet virür şalgām (3) ṭabīati hār-ı yābisdür turpdan tīz haẓm olur semiz etile bişmek gerekdür (4) buḥārı menḍ idüp cimāa kuvvet virür neffāhdur hāvuc ṭabīati muḍtedildür (5) ḥarārete qarībdür eṭıbbā buña zencebilü'l-ḥarż dirler cimāa ḍazīm kuvvet virür (6) ve ḍavrat yeyüp mücāmīat itselerdi olan evlādlar irkek olur şoğan (7) ṭabīati hār-ı yābisdür ğıdāıyyeti çokdur haẓma muḍin olup cimāa kuvvet (8) virür eger şoğanı çig yeseler balgāmı kaṭṭ ider ammā bişmişden balgām mütevellid (9) olur şarmışak ṭabīati hār-ı yābisdür maḍdeḍi ve kalbi kızdırur buḥārı dimāğa (10) çıkup aĝrıdur ḍakreb şoĝana nāfiḍür on ikinci faşl hoş koĝulı (11) tāze çiçeklerin ṭabīatları vücūd-ı insāna müteḍallik olan fāḍideler beyānındadır

(1) ḥazret-i peygamber şallallāhu teḍālā ḍaleyhi ve sellem buyurur kim *innellahe teḍālā ḥeleke'l-virde* (2) *min behāıhi vecceḍelehu riḥe enbiyāıhi men erāde enyenzure ilā behāıllahi teḍ ve'l-yeşumme* (3) *riḥe enbiyāıhi felyenzuru ila'l-virdi yeşumme yaḍnī* ḥazret-i peygamber şallallāhu teḍālā (4) ḍaleyhi ve sellem buyurur kim taḥḳıken allāhu teḍālā güli kendi ḍizzetinden ve ḥüsn-i (5) zeynetinden ḥalk idüp peygamberlerinün şalavātüllah ḍalā nebiyyinā ve ḍaleyhisselām (6) koĝusını güle virdi her kim ki allāh teḍālā ḥazretlerinün ḍizzetiyle (7) insāna naẓar idüp enbiyā ḍaleyhisselām koĝusını koĝlamak dilese idi (8) güli koĝulasın güli koĝulamak dilese eklen ve şurben istiḍmāl eylemek (9) kalbe ve dimāğa kuvvet virür süddeleri açar ṭabīati bārid şafrāyı teskīn (10) idüp

şafırādan hāşıl olan marāzları def ider gül şuyı bayılmağa (11) ve ıssıdan  arız olan baş ağrısına f ided ur d şek içine g l

41/b

(1) koyup  st ne yatmak cim uñ kuvvetini keser benifşe tabi atı b rid-i ra ıbd ur ıssıdan (2) baş ağrısına benifşe koqlamak f ide ider benifşe şar bı d r 'l-cenbe ve (3) b grekte olan ağrıya v   ks r ge n fi d ur amm  ma de'i gevşek ider (4) y semen tabi atı h r-ı y bisd ur y semen koqlamak kocalara n fi d ur y semen (5) yağı kılıç za metine f ide ider y semini çok koqlamak adem ñ beñzini şarı (6) ider g l şuyına batırıp koqlamak gerekd ur zerrin-kadeh h zret-i peygamber (7) şallall hu te al   aleyhi ve sellem  aleyk m *bişemmi'l-nercisi feinne filkalbi h bbet 'l-c n ni* (8) *ve'l-c z mi ve'l-baraşı l yakte uh  ill  huve* ya n  zerrini koqlamak (9) siz ñ  zeriñize olsun kim ta kiken kalbde c n ndan ve c z mandan ve (10) ve baraşdan bir e er vardır anı bir nesne kesmez ill  zerrin-kadeh keser enes (11) ra yall hu te al   anh riv yet ider ki bir g n t ifden peygamber şallall hu te al 

42/a

(1)  aleyhi ve sellem h zretine  abher ihd  eylediler m b rek ellerine alıp medh (2) id p buyurdılar ki *m  e sen ke ve tayyibe ri h ke* ya n  sen ne g zelsen (3) ve ne la if ko un vardır h zret-i enes ra yall hu te al   anh aydur ki (4) *f nekese re esehu hey en min res lillahi şallall hu te al   aleyhi ve sellem* (5) *ve huve menkusu re si il  yevmi'l-kıyame i* ya n  h zret-i peygamber şallall hu (6) te al   aleyhi ve sellemden utanıp başın a ağı egdi ol zam ndan (7) kıy mete degin boynı egrid ur tabi atı h r-ı y bisd ur zerrin-

kağeğ (8) koğlamak ruğubetden olan baş ağrısını def ider huşuşen (9) ĥamāmdan şonra koğlasalar dimāguđ süddelerisini açar zerrīn (10) kağeğ şoğanı fetīl idüp götüren  avrat gebe olmaz (11) zanbağ tağı atı ĥār-ı yābisdür zanbağ yusalar yüzde olan

42/b

(1) lekeleri gidüp yüze cilā virür zanbağınuğ koğusu dimāđda olan (2) fuğulı tađlīl idüp dimāđı pāk ider řuřām tağı atı ĥār-ı yābisdür (3) ađ ve mā'i olur şüsenüğ koğusu issıdan ĥāřıl olan (4) bař ağrısına źarar ider ammā  akreb şoğan ādeme nāfi dür (5) tağak ağrısına yağı eyleseler vaca ını def ider fesligān buđārī (6) ve müslimde yazar ki ĥāzret-i peygamber řallallāhu te ālā  aleyhi vesellem buyurur kim (7) *men  urıde  aleyhi reyĥānū felā yeruddu feinnehu ĥefīfu'l-ĥemli zekiyyü'r-rāyiĥeti* (8) ya nī bir kimse reyĥān  arź eyleseler idi redd eylesesün (9) zīrā reyĥān götürmek āsāndur rāyiĥası gāyet tīz ve lağıfdür (10) tağı atı ĥār-ı yābisdür anuđ koğusu şalbe ve dimāđa kuvvet virür (11) üstüne řu şacup koğlasalar ādemüđ uyđusun getirür ođul otı

43/a

(1) tağı atı ĥār-ı yābisdür koğusu dimāđa ta dīl ider ođul otunu şerbet (2) idüp iğseler sevdādan ĥāřıl olan ĥafakana ziyāde fāide ider (3) ĥāzret-i enes rađyallāhu te ālā  anh rivāyet ider ki ĥāzret-i peygamber řallallāhu (4) te ālā  aleyhi ve sellem buyurđı kim * aleyküm bi'l-mezzi zencūři feinnehu li'l-cüřřāmi* (5) ya nī marāź-ı biĥuř ĥıřmı sizüğ üzeriņüze olsun kim zerbiĥuři (6) ĥıřmı didükleri marāza nāfi dür tağı atı ĥār-ı yābisdür ma deye kuvvet (7) virüp inđırmađı def ider eđer ki balığ otunu sirke iğinde şaynadup (8) diři ağrıyan ādem ağzında şutsa idi fil-ĥāl vaca ını sākin ider (9) şebbüy tağı atı ĥār-ı

yābisdür gice ile kokuşu ziyāde olur (10) eger ki şebbūy'ı dögüp bevāşırı olan ādeme yakı eyleseler (11) vaca'ını teskīn idüp bevāşırı def' ider şebbūy kokuşmak

43/b

(1) dervīşlere nāfi'dür ādemi 'aşıq ider şovukdan olan baş ağrısına (2) nāfi'dür on üçüncü faşl hoş kokuşu buhūr ve dahı ıssı otların (3) tabi'atı vücūd-ı insāna mütē'allik olan fā'ideler beyānındadır 'ūd (4) tabi'atı hār-ı yābisdür bu bir ağacdur ki hind deryāsında ba'zı (5) cezirelerde biter anuñ kökünü çıkarup tekrār yere gömerler tā kim (6) habes yerleri çürüyüp lafi kala 'ūduñ duhānı gāyet lafi'dür (7) yürece ve cigere ve ma'deye kuvvet virür dimāga nef' idüp süddeleri açar (8) havāss-ı hamse'i tiz idüp ādeme ferah virür 'ūd çeynemek ağız kokuşın (9) lafi ider ma'cūn idüp yeseler ta'amı hazm itdürüp cimā'a (10) kuvvet virür 'anber tabi'atı hār-ı yābisdür bağıdāda yerden (11) zift kaynaduğı gibi hind deryāsının dibinden kaynayup çıkar

44/a

(1) deryā kenārından bulurlar ba'zılar dirler ki deryā-yı hindde olan balıklar (2) ka'r-ı deryāda 'anberi ekl idüp ölürler ve hind deryāsının sevāhilünde (3) olan şayyādlar ölmüş balıkları bulup 'anberden helāk olduğini (4) bilürler karnı içinde 'anberi ihrāc idüp cem' iderler ba'zılar ol (5) balıguñ yumurdasını 'anberdür ammā 'anberün bu nev'i maqbül degüldür ba'zılar (6) dirler ki bu kavlin aşlı yokdur tüccārdan ba'zılar hikāyet idüp (7) dirler ki hind velāyetinden gāyetle yüksek tağlar vardur ki andan (8) insān çıkmāga imkān degüldür ol tağdan güzel kokuşu ba'zı otlar (9) biter kim anuñ yaprağı ekl iden gāzālda

misk hāşıl olup (10) çiçeğin cem^c iden arular içinde ^canber hāşıl olup seyller (11) ve yağmurlar deryāya getirüp deryā kenārında bulurlar ehl-i vuķūfdan

44/b

(1) ba^czılar dirler ki havā şedīd olduğı zamān deryā-yı hindün (2) temevvücinden üstinde bir cins şarıca köpük hāşıl olur havā laţif (3) olduğı zamān deryānuñ kenārına cem^c olup şemşek te^şşirinden ol (4) maħalalde ^canber hāşıl olur dirler ammā haķīkat hāl budur ki ^canberün (5) aşlı bilinmemişdür gerçi kim hind deryāsınun kenārında bulurlar (6) ammā ^can-aşlı neden hāşıl olduğın bilmezler eyüsi oldur ki (7) eşhib olur yağlı ola siyāhı yaramazdur gāh olur ki balmūmı (8) ve lāden ve zam³ag ve kiric katup hīle iderler maķbül olan (9) ^canberden vezinde hafif olup rengi bozrak olandur ^canberün (10) koķusu kalbe ve dimāga kuvvet virüp kanı ziyāde ider ıssı günlerde (11) ^canber koķlamak cigerinde harāret olan ādeme zarar ider meger ki cevz

45/a

(1) eyice kāfūr ile koķulamak gerekdür misk tabī^catı hār-ı yābisdür (2) özbek velāyetinün etrāfında ve haţā ve hatan tağlarında olan (3) geyiklerin göbегinde hāşıl olur hikāyet iderler ki ol (4) tağlarda bir laţif ot biter kim rāyihası miskden aţyebdür ol (5) otdan ğayrı hayvān yese eti ve kanı misk gibi koķardı laţife (6) şāhibü'l-minhāc aydur ki bir kimesne ol otdan yese idi andan (7) çıkan misk gibi koķardı eger miski bān yağıyla karışdurup başa (8) sürseler nezle³i men^c idüp dimāga kuvvet virür eger şebbüy (9) yağıyla karışdurup zekerün başına sürseler idi çok cimā^ca (10) mu^cin olur toğurmayan hātünlar kendülere ^cilac eyledüği (11) zamān içine misk kosalar gebe olmağa mu^cin olur miski çok

(1) koqlamak ve yanında gotürmek ademün beñzini şarardur miski ma'cün ile (2) ve şerbet ile çok istimāl eylemek ağız koqusını kem ider şandal (3) tabi'atı bārid-i yābisdür ma'deye kuvvet virür ıssıdan olan baş (4) ağırsına gül şuyı ile sürseler ağırsını giderür ve hafakana (5) şandal şarābı nāfi'dür harāreti def idüp bedene kuvvet virür (6) ammā bir miqdār kabzdur karanfil tabi'atı hār-ı yābisdür ma'deye (7) ve cigere ve dimāğa kuvvet virür gönül dönmesini def ider sevdāyı (8) def idüp kalbe ferah getirir ağızda olan koqu'yı güzel (9) ider ve dağı gözüñ nūrını ziyāde ider dārcin tabi'atı (10) hār-ı yābisdür sürme idüp göze çekseler gözüñ zulmetini (11) giderir nūrını ziyāde ider dārcin ma'cün idüp yeseler

(1) cigerde olan süddeleri açup istiskā'yı def ider ve dağı kalbi tefrih (2) idüp ma'deye kuvvet virür dārcin çeyneyüp cimā'a kuvvet virüp (3) cimā' mahallinde zekere sürseler cimā'a kuvvet ve lezzet virür kim ta'bir (4) olunmaz dār-ı fülful hār-ı yābisdür ma'deye kuvvet virüp ta'amı tiz (5) hazm olmağa mu'in olur men'i ziyāde kuvvet idüp cimā'a kuvvet virür (6) zencebıl tabi'atı hār-ı yābisdür hıfzı ziyāde ider sürme idüp (7) göze çekseler nūrını ziyāde ider ma'de'i ve ciger şovuklığını giderüp (8) ıslah ider cimā'a kuvvet virür balgam-ı galizi eridüp ishāl ider (9) nurunbā tabi'atı hār-ı yābisdür mirāk-ı bātında olan riyāhı taħlil idüp (10) şoğan ve şarmısak rāyihasını kaç idüp ādemi semirdüp kalbi (11) tefrih ider ağılu cānavar şoğduğı ādeme nef'i var sevdā'yı

(1) ishāl ider ba°zilar dirler ki nurunbādı çok isti°māl kabza (2) zarardır lākin yarpuz anuñ zararını def° ider büber tabi°atı (3) hār-ı yābisdür ma°dede olan yelleri dağıdur sıjirleri kızdurur (4) balgamı pāk ider na°taravuz ile qarışdurup beha°kı olan ādeme (5) sürseler beha°kı def° ider ğalīz ta°āmları la°ṭif idüp (6) cimā°a kuvvet virür ammā kimnün tabi°atı hār-ı yābisdür yürekde (7) olan şoğılcan katl idüp ri°hi ta°hlīl ider eger kimnünü sa°ḥk (8) idüp sirke ile istinşā°k eyleseler idi burun kanını keser (9) kimnünü çok isti°māl eyleseler ādemüñ beñzini şarı ider °asel (10) ile ma°cün idüp yeseler istiskā°yı ve fālici giderür kimnünü tuz (11) ile çeynemek göz kapağında biten kılı kopardur yirine tükürseler

(1) bir dağı bitmeye çörek otı ebū hureyre ra°dyallāhu te°ālā °anh rivāyet idüp (2) dir ki hāzret-i peyğamber şallallāhu te°ālā °aleyhi ve sellem *‘aleyküm bihazīhi’l-ḥabbeti’s-sevdā’i feinne fiḥā şifā°u min külli dā°in illā’s-sāme* (3) diyü buyurdılar (4) ya°nī sizün üzeriñüze olsun bu ḥabbe°-i sevdā kim ta°ḥkīken (5) anda her marazdan ḥalāş i°çün devā vardur illā ecel i°çün yo°ğdur (6) diyü buyurdılar tabi°atı hār-ı yābisdür balgamı ka°t idüp yelleri ve yürek (7) şişini ta°hlīl ider eger çörek otını kavurup bir gök bez i°çinde (8) isti°mām eyleseler ādemüñ süddelerin açup zükāmı giderür ḥayzı (9) tutilan °avratların göbeline çörek otını ya°kı itseler ḥayzı (10) açar °asel şerbeti ile ezüp i°çeler kavu°ğda ve bögrekde olan ta°şı (11) ayırup çıkara balgamdan sevdādan olan ḥummāya nāfi°dür cevzü°-ṭıb

(1) bununun tabîatı hâr-ı yâbisdür ma^cdeye ve cigere kuvvet virür ağız kokusun (2) güzel idüp lağva ve fâlice nâfi^cdür talak ağrısının giderür (3) kuşmağı men^c ider marazına nâfi^cdür eger ki cevzi saħk idüp (4) hayzdan sonra hâtunlar götürseler idi gebe olmağa mu^cîn olur (5) eger ma^ccün idüp yeseler zekeri kavî idüp cimâ^a ziyâde (6) kuvvet virür cevz-i hindî tabîatı harâretle itidâle karîbdür (7) sık sık şu dökmekde hâşıl olan kederi def^c idüp cimâ^a (8) kuvvet virüp gıdâ^{iyyeti} çokdur ma^cdeye sıklet virür yinildüğü (9) zamân içinin kara kabuğı soyup penîr şekeri ile yenmek gerekdür (10) hindüstân cevzin çok yemek âdemün gönlin döndürüp (11) yüregini bayıldur eger bu illetler zâhir olursa üstine eşki

(1) nâr şarâbı içeler maştakî sin ile te ile dağı mestekî luğatdür hâr-ı yâbisdür (2) günlükden nâfi^c ve lañfidür maştakî çeynemek başda olan balgamı çeküp (3) hıfzı ve zekkâ^{yı} ziyâde idüp cigerde olan şişe nâfi^cdür ma^cdeye (4) kuvvet virüp ma^cdenün içinde olan rîhi gegirmek ile ihrâc ider (5) ba^czılar meşâmene zarar ider keşîr ile isti^cmâl gerekdür maştakînün (6) muşlihi keşîrândur dimişler on dördüncü faşl cevâhirün tabîatları (7) ve vücūd-ı insâna müte^callik olan fâideler beyânındadır elmâs tabîatı (8) bârid-i yâbisdür ba^czılar böyle dimişler ba^czılar dağı hâr-ı yâbisdür bu bir (9) taşdur ki cümle cevâhir bunun ile delinür ammâ elmâsı kurşun (10) ile delerler eger elmâsı bing päre eyleseler her pâresi üç köşeli köşeli (11) olur serendîb velâyetinde bir dere vardur anda bulurlar

(1) elmās semm-i k̄ātildür bir kırāṭı ādemi helāk ider bir kimseye elmās yedürseler (2) anuḡ ʿilācı budur ki evvelā ılıcaḡ Şu içüreler baʿdehu yağıla kuşdurup (3) baʿdehu süd içüreler tā kim zehrini def idüp ol kişi ḡalāŐ (4) ola ḡaŐŐa ḡekīm aristo aydır ki elmāŐı ağız içine (5) almak cāʿiz degüldür bilḡāŐŐa dişleri kırar yāḡut ṭabīʿatı (6) muʿtedildür üç Őımf olur gök ve Şarı ve daḡı kıızıl olup (7) nāra müŐābih olandur kim aḡa yāḡut-ı rümmānī dirler vezinde cümle (8) ṭaŐlardan ağırdur aḡa āteŐ zarar virmez ḡalbe kuvvet virüp (9) feraḡ getirür zehir yeyen ādeme nāfiʿdür yāḡutı maʿcün idüp (10) yeseler zehrini her ḡanḡı cins olursa olsun anuḡ zararını (11) def ider ḡāŐŐa Őerīfe aresteṭālis ḡekīm aydır kim

(1) bir Őehirde ṭāʿün olsa yāḡutdan ḡātem daḡına veyāḡüd kılade (2) idüp götüren kimesne biemrillāhi teʿālā tāʿün iŐābet itmeye ve daḡı (3) ḡalḡuḡ gözine heybetlü görine ve daḡı yāḡut yüzük ṭaḡınan (4) ādemi biemrillāhi teʿālā yıldırım urmaya ve daḡı Őuya boḡulmaya barmaḡında (5) yāḡutdan ḡātim olan kimsenüḡ Őuya boḡulduḡı görülmemiŐdür (6) ḡāŐŐa ḡarībe aḡmed bin yūsuf iltiḡaŐı altı yüz otuz tāriḡinde (7) diyār-ı mıŐırda Őerīf-i cevherī dirler bir kimesne var idi cevāhir (8) ʿilmini ziyāde bilüp dāimā diyār-ı mıŐırdan hindüstāna varur gelürdi (9) ol rivāyet ider ki bir ādemüḡ yanında yāḡut olsa idi ol (10) ḡayrı zamānda çekmeḡe ḡādir olmaduḡı kemānı yanında yāḡut (11) olduḡı vaḡit çeker yāḡutı zāʿit zamānda aḡzına ḡosa

49/b

(1) idi şusuzluğu keser yâkutu saḥḥ idüp kıranfil ile yeseler kıalbe (2) kıuvvet virüp ḥafaḳanı def^ı ider zümerred ṭabī^ıatında iḥtilâf (3) vardur ba^ızılar ḥār-ı yābisdür ba^ızılar bārid-i yābisdür dimişler zehir (4) yemiş ādeme üç arpa ağırı zümürredi saḥaḥ idüp içürseler (5) idi zehrün zararını def^ı ider zümerredün ḥāşşasından (6) sonra şar^ı zaḥmetine mübtelā olan kışı zümerredden ḥātım ṭaḳımsa (7) idi anuḡ şara^ı def^ı ider ve daḡı zümerred ḥātımı ṭaḳıman ādemün (8) yanına zehirli ḥayvān gelmez ḥāşşa ḥekīm aristo rivāyet (9) ider ki kendü zamānında ḥizmet eylediğı pādışāhlara vaşiyet (10) idüp dir idi kim şāhzādelere ṭođduğı zamān boyuncuḳlarına (11) boncuḳ yerine zümerred aşmaḳ gerekdür tā kim anlara şar^ı zaḥmetinden

50/a

(1) emīn olup ṭā^ıün işābet itmeye ve daḡı anlara zehirli ḥayvān zafer (2) bulmaya ehl-i tecribe dirler ki yılan zümürredi görse fil-ḥāl iki gözleri (3) kör olur la^ı ṭabī^ıatı mu^ıtedildür beliḡşān velāyetinde gelür (4) evlād-ı ^ıacem lā^ıyı ḥazf idüp yerine dal getirüp bediḡşān dirler (5) eyüsi la^ı-i bediḡşānī dimekle ma^ırūfdur la^ılün levni yāḳuta beñzemez (6) lākin yāḳutuḡ levni buḡa ġālibdür eger bir kimesne barmağında yigirmi arpa (7) ağırı la^ılden yüzük ḳaşı idüp kendü yanında götürse idi (8) ol kimse ḳorḳulu düş görmeye ḥāşşa la^ılün ḥāşşasındandır (9) ki eger ḥayvān kısmınuḡ dişisi la^ıli çok götürse idi eger (10) ḥayvān-ı nāṭıḳdur ve eger ġayr-ı nāṭıḳdur şehvet-i cimā^ıiyyesi (11) ḥareket idüp gelüp irkeğine ṭālib olur anuḡ içündür ki

(1) hātūnlar la^{li} ekseri zamānda penbe içinde hıfz idüp yanlarında az götürürler (2) zeberced tabī^{atı} bārid-i yābisdür şekilde zümerrede beñzer ammā levni (3) bir miqdār beyāza mā^{ildür} zümürdün hāşşası bundan çokdur (4) lākin zübercede bir hāşşa vardır ki zümerrede yokdur hāşşa (5) zübercedi hamīr içinde koşalar hamīrün keyfiyyetini tebdīl idüp (6) sirke ider zübercetden bir tırnağ miqdārı saħk idüp içseler (7) idi kalbe kuvvet virüp gözün nūrını ziyāde ider incü (8) tabī^{atı} mu^{tedildür} bürüdete mā^{ildür} incüye çok nazār eylemek gönülde (9) olan ğamı def^{ider} incüyi ma^{cūna} katup yeselerdi vaca^{-ı} kalbi ve hafākanı (10) ve daħı vesveseⁱ def^{ider} ammā kavuğa zarar virür muşlihi mercāndur (11) pīrūze tabī^{atı} bārid-i yābisdür eger bir kimesne bir miqdār pīrūzeⁱ

(1) dögüp içürseler ba^{dehu} aña zehir yedürseler kār eylemez eger ^{akreb} şokan (2) ādeme içürseler idi zehrini def^{ider} hāşşa ahmed-i tiffāşī kitābında (3) yazar ki mülük-ı ^{acemde} ekseri zamānda barmağlarında pīrūze hātemi gidermezler (4) ve daħı i^{tikād} idüp dirler ki pīrūzeⁱ götüren ādem katilden emīn (5) olur zīrā bir ādem görmedük katl olunup barmağında pīrūze hātem (6) bulına anuñ içündür ki sāir cevhere nisbet ile pīrūzeye ziyāde (7) raġbet idüp başlarında ve tāclarında götürürler hikāyet (8) iderler kim ceng maħallinde ve ğayrı zamānda hışmına muqābil olmağ (9) dileyen eger kendünün daħı olmazsa yanında olan refīkinden (10) alup hışmına muqābil ola ^{akik} tabī^{atı} hār-ı yābisdür (11) ammā āteşe yağşuk? tabī^{atı} bārid-i yābis olur bu ^{akikün}

(1) envā^ı çokdur ammā eyüsi bilād-ı yemende ve dağı sevāhil-i baħr-ı rūmiyeden (2) gelendür  aķıķden h atem g t rmeķ faķrı iz le id p ķalbe ķuvvet (3) vir r kim nitekim h zret-i res l  allall hu  aleyhi ve sellem buyurur kim (4) *tehetemu bil aķıķi feinnehu yenfi'l-feķre* ya^{n }  aķıķ ile h atem (5) eyley p y z k taķınuņ z r  tahķıķen  aķıķ faķrı ifn  ider (6) faķiri ign  ider h şsa  aķıķden  c h şsa vardur evvelkisi (7)  aķıķ g t ren  deme hışmına cev b vir rken cev bdan  aciz (8) olup ilz m olmaya dağı ikinci h şsa her ķanķı  azvından ķan (9) aķarsa s h let ile m nķatı^ı ola  c nci h şsa oldur ki (10)  aķıķ g t ren  dem ņ dişleri  illetden em n ola bell r (11)  ab ati b rid-i y bisd r ķaķan kim bir maħallde řu bulunmayup

(1)  dem g yet şuşasa bell rı ağızı iķinde ķoyup dudakları (2) yumsa şusuzlğı keser eger g neşe  utup muķ belesinde bell rı (3) ķav y h d penbe ķosalar anuņ ziy sından  teş peyd  olup (4) penbe^ı yaķar  akmaķ  aşı yerine isti^ım l id p bell rı dem re (5) ursalar dem rden  teş  ıķar h şsa sikek bell rdan ķaķup (6)  stine ķonmaz merc n  ab ati b rid-i y bisd r eger merc nı (7) yaķup dişler dibine s rseler diřler ņ etini berkid p ķanı (8) keser eger dişleri merc n k liyle ovsalar dişleri bey z (9) olup cil  vir r ve ķuvvetin ziy de ider eger merc nı saħķ (10) id p iķseler h faķanı def^ı id p  alaķda olan  illetleri (11) gider r merc n-ı s f f ķan t k rmeği keser dişleri

(1) beyāz ider cümle zehirlerün zararını def ider hāşşa mercānı (2) şara^c tutan ādemün boynına aşı kosalar şara^c giderür anuñ içündür (3) ki oğlancıklarınun boynına mercān aşarlar yeşim tabi^catı (4) bārid-i yābisdür cālinüs hekīm aydır kim ma^cdenün üstine hāricden (5) yeşim aşı komak ma^cde ağrısını def ider hāşşa yeşim götüren (6) ādeme yıldırım işābet eylemez hattā dirler ki bir şehirde çok yıldırım (7) düşse idi ol şehirde bir münāre gibi mīl yapur^c alem yerine yeşim (8) kosalar idi biemrillahi te^cālā ol semte işābet itmeye yeşb tabi^catı (9) ruṭūbete qarībdür bu bir taşdur ki yeşime müşābihdür yemen diyārından (10) gelür lākin yeşimden yumşakdur her ne levn istense boyanmak (11) kābildür bād-ı zehr tabi^catı i^ctidāl üzredür cümle zehirleri

(1) def ider bād-ı zehrün vücūd-ı insāna te^cşiri şuşa benzer ki bir kāse (2) içine şu koyup içe bir iki dāne za^cfirān teli kosalar ol za^cfirānuñ (3) rengi şuya çıķup nice boyarsa bād-ı zehr daḡı vücūd-ı insāna (4) bilcümle te^cşir idüp zehrün zararını işlāḡ ider bād-ı zehr muṭlakā (5) zehrün te^cşirini ibṭāl idüp işlāḡ iden tiryāke dirler (6) ammā ḡalk içinde ma^crūf olan bād-ı zehr üç kısımdur bir kısmı (7) ma^cdenīdür ma^cdenī olan zehirleri def ider bir kısmı daḡı (8) bād-ı zehrün nebātīdur nebātī olan zehirleri def ider bir (9) kısmı daḡı ḡayvānīdür ḡayvānīden ḡāşıl olan zehirleri def (10) ider ammā aḡmed-i tiffāşī yazduḡı üzre bād-ı zehir iki şınıfdur (11) bir şınıfı ḡayvānī ve bir şınıfı daḡı ma^cdenīdür ma^cdenī olan şınıfı

53/b

(1) muşıl etrāfında ve velāyet-i ç̄inden gelür zümürürd ma^cdeninde daḥı (2) bulunur bunun eşnāfi ve elvānı çoḡdur şarı olur aḡ olur (3) her levnden bulunur ammā zehri def^c itmede kuvveti za^cıfdür (4) eyüsi ḥayvānīsidür bu bir taşdur ḡāyetle ḥafīf olup (5) şarıya mā^cil olur ve daḥı ḡāyetle gevşek olur ḥattā eliyle (6) kırmaḡ k̄ābildür şogan gibi ḡat ḡat olup yumurda (7) ḡabuḡı gibi şoyılır tüccārdan ba^czılar bād-ı zehriḡ ḥayvānīsi (8) geylān velāyetinde bir cins ilanḡ boynuzıdır ammā bu nev^ci az bulunur (9) bād-ı zehriḡ eyüsi ḡaḡ kecisinden olandır ḥükemā dirler ki bād-ı zehr (10) bulunan ḡaḡ kecisiniḡ bir zamān olur ki göḡli zehirli ḥayvān (11) eti yemek ister varup bulduḡı yerde ilan vesāir zehirli

54/a

(1) ḥayvānı şol ḡadar yer ki cemi^ci a^czāsına zehir te^cşīr idüp ol (2) ḥarāretille bād-ı zehr andan ḥāşıl olur ammā ḡanḡı ^cazvından olduḡı (3) iḡtilāfdür bunda üç ḡavl vardur evvelkisi oldur ki bu ḡaḡ (4) kecisi yılanı bir mertebe yer ki cemi^c-i a^czāsından gicişmek (5) peydā olur bir vechile def^c itmeḡe ḡādir olmaz āḡir (6) cümle a^czāsını şuya batırup hemān gözlerin taşrada (7) alıḡor ol zamān gevdesinden ḥāşıl olan ḥarāretten başınıḡ (8) buḡarı gözine gelüp gözinden aḡar ol gözinden aḡan (9) gözinüḡ pıḡarlarında döküp bād-ı zehr andan ḥāşıl olur (10) ḡāḡ olur ki ḥarāreti ziyāde olmaḡıla gözlerini daḥı şuya batırup (11) nefes almaḡ için taşrada hemān burnını ḡalur ol zamān

54/b

(1) bād-ı zehr burnınıḡ deliklerinden ḥāşıl olur ḥekīm dīşḡorbedes (2) bu ceyrān şuya batduḡı zamān boynuzları taşrada ḡalur anuḡ (3) içündür kim anuḡ boynuzını buḡur

eyledükleri mevzi^ce zehirli (4) hayvān yakın gelmeyüp kaçır eger kokuşu kendüye yetişüp kaçmağa (5) kâdir olmaz ise fil-hāl hilāk olur ikinci kavlı bād-ı zehir tağ (6) kecinün yüreginde olur dirler bu kavlı ibn-i aḥmedün kavlidir (7) bunun aşı yokdur üçüncü kavlı sevl-i meşānede taş ḥāşıl (8) olduğu gibi bād-ı zehir dağı tağ kecinün ödi içinde ḥāşıl (9) olur dimişler bu kavlı cümleden şahaleti zīrā şıgırır ödinden (10) ḥāşıl olan ḥaraza dağı böyledür bād-ı zehir ilan yeyen (11) meymūndan olur dirler ḥāşşa bād-ı zehriḡ ḥāşşasındandır

55/a

(1) ki cümle zehirli şeyⁱ def^c ider ammā gayrı tiryāklar böyle degüldür (2) zīrā anların her biri bir cins zehre ve her biri bir tabī^cata maḥşūşdur (3) ammā bād-ı zehir bunlardan mübārek ve mümtāzdır zīrā her tabī^cata (4) nāfi^c ve her zehre dāfi^cdür zīrā kim bunun nefini anlar gibi yalḡut (5) degüldür bilḥāşşadır bād-ı zehirden üç arpa ağı yemek (6) zehri bil-küllüye iḡrāc idüp zararını def^c ider böyle (7) mübārek ḡacer olmaz zīrā hemān bu ḥāşşa yeter kim cümle eṡibbā (8) ittifaḡ idüp dirler kim üç arpa ağı bād-ı zehir vücūd-ı (9) insānda olan zehir her ne maḡūle olursa olsun ḡattā (10) ṡā^cunun zehrini ibṡāl idüp rūḡa mevt işābet (11) eylemegünḡden ḡıfz ider dimişler *fetebārekellāḡü'l-^cazizü'l-ḡekimü*

55/b

(1) on bişinci faşl muṡlakā libāsa müte^callik olan eşyānuḡ (2) tabī^catları ve vücūd-ı insāna müte^callik olan fāⁱdeler beyānındadır (3) penbe tabī^catı ḡār-ı yābisdür dülbend gömlek geymek ādemün (4) gevdesini ıssı dutar her ne deḡlü ince ve yumşak olursa (5) ol kadar laṡif olur şāḡibül minhāc aydır kim eger (6) pamuḡdan ḡāşıl olan libās ḡāşin olup ḡalīz

olursa (7) bedeni arıkladur mizācı harāret üzre olan ādemlere dülbend (8) gömlek dađı ziyāde penbeli esbāb geymek zarar ider meger ki (9) altında keten bizinden astār ideler veyāhūd kaftān içinde olan (10) penbe keten ile qarışdurup koyalar keten tabīc̄atı hār-ı yābisdür (11) ammā keten olan esbābuñ tabīc̄atı harāretde bürüdetde mućtedildür

56/a

(1) yaz günlerinde münāsib olan don gömlek keten bizinden olmağ gerekdür (2) eyüsi ğāyet yumşak olandur bedenün harāretini tağıl ider bir kimesne (3) ziyāde semiz olmağa istemese aña lāzımdur ki kışın çırpılmış keten (4) bizinden gömlek geyüp yazın çırpılmamış gömlek geye zīrā çırpılmamış (5) gömlek geymek ādemi arıkladur harīr tabīc̄atı mućtedildür harārete yağındur (6) ipekden olan kumāşlaruñ tabīc̄atları harārete qarībdür ve mućtedildür pamuğ (7) gibi ādemi kızdırmaz ve dağı harīr geymek ādemün gevdesinde bit hāşıl olmağa mānić (8) olup kalbe ve rūha kuvvet virür ferah getirür dimāğa kuvvet virüp ādemi (9) semirdür anuñ içündür ki hātūnlar bürüncük gömlek geyerler hāricden geyilse (10) dağı nef'i muqarrerdür eger penbe ile hılt idüp andan bir kaftān itseler (11) idi tabīc̄atı bürüdet üzre olan ādeme fāyide ider kuṭnī ve kadīfe

56/b

(1) böyledür pamuğ ile harīr muhteliṭ olduğıcün kuṭnī dirler hikāyet (2) aqşā-yı mağribde bir şehir vardur ki ğāyetle havāsı şavuğ olup halkınuñ (3) tabīc̄atları bürüdet olmağıla kaftānlarınuñ yüzini içeri tarafına geyüp (4) astārını taşra geyerler imiş anlardan suāl iden ādeme dirler imiş kim (5) harīri geymekden murād bedeni bürüdetden hıfz eylemekdür yoḥsa (6) taşrada olduğından ne hāşıl olur hāşsa şāhibü'l-minhāc (7) aydır ki şarı harīrden

kuşatmak âdemün bilini şedd idüp cimā'a (8) kuvvet virür kākum tabī'atı mu'tedildir harārete qarībdür semerķand diyārında (9) olur kākum kürki geymek tabī'atı mu'tedildir olanlara dağı tāze yigitlere (10) muvāfiķdur ammā koca kişilere ve hastelikden kalķan ādemlere eyü degüldür (11) sencāb tabī'atı minhācü'l-behān hācī 'ayān idür ki üzre semmūra

57/a

(1) kayās eyle bārid-i raṭıbdür ammā kütüb-i ṭıbbuķ ekşerinde mu'tedildir dimişler (2) yigitlerün mizācına eyüdür hāşşa çiçek çıkarān ādemlere bilhāşşa (3) sencāb nāfi'dür semmūr tabī'atı cümle kürklerden ıssıdur mu'tād (4) olmayan tāze yigitlere semmūr geymek zarar idüp kanlarını yaķar ammā (5) kocalara nāfi'dür balģamdan olan nıķrisi zaķmetine nāfi'dür muṭlaķā (6) ayakda olan balģamī marāzlarını def' ider zerdevā ve sańsar kürki (7) tabī'atta semmūr gibidür cılķafa tabī'atı hār-ı yābisdür vaca'-ı mafāşıl (8) cılķafa geymek def' ider ve dağı riķ-i bevāşıra taḥlīl ider yigitlere cılķafa (9) geymek zarar ider ammā pīrlere ğāyet nāfi'dür vaşak tabī'atı (10) hār-ı yābisdür lākin semmürdan azdır bedeni kızdurup cimā'ıyye'i kuvveti (11) taḥrīk ider araķah aĝrısına nāfi'dür bögrekte ve meşānede olan

57/b

(1) 'ilel-i bāride'i def' ider maḥrūrü'l-mizāc olan âdemün cesedini kızdurup (2) zarar ider vaşak geymek 'ādet idinen ādemlere bevāşır zaķmetinden emīn (3) olur on altıncı faşl şac ve şaķal mülāyim idüp tiz uzadur (4) gerekdür kim biş dirhem kara çörek otı ve biş dirhem defne toĝumu iki (5) dirhem 'ūd-ı hindī cümlesini saḥaķ idüp iki fincān şu (6)

içinde nişfi kalınca kaynadalar ba°dehu âteşden indürüp şuyını (7) süzeler biş çekirdek misk ezferi sahak idüp ol şuyun (8) içine katalar her gün şabbāh tarağı ol şuya batırıp şacı ve şakalı (9) anuñla taraya kılları t̄iz bitürüp ḡayet siyāh olur bir şuya dağı kim (10) şac ve şakal kıllarını uzun ider on biş dirhem pazı üç dirhem (11) kızıl hardal biş dirhem yanmış bersiyāh ve şān güli cümlesini iki yüz dirhem

58/a

(1) şu ile içinde nişfi kalınca kaynadup ba°dehu pāk süzüp bir mişkāl (2) °anberi ol şu ile âteş üstinde karışdurup her gice şacı ve şakalı (3) anuñla yuyup bir miqdār yağ ile yağlayalar şakalı ḡayet t̄iz bitürüp (4) şac kılımı ḡayet uzun ider bir yağ kim şacı ve şakalı ḡayet (5) uzun idüp siyāh ider on dirhem şahk olunmuş hām lādeni (6) alup otuz dirhem mers̄in yağı içinde bir gün bir gice ısladup (7) ba°dehu °alevsiz kömür üstünde lāden eriyince kaynadup içine misk (8) katup âteşden indüreler hammāmdan çıkdığı zamān kıl olmayan (9) yerlere sürseler kıl bitüre eger sürdükleri yerde za°if (10) kıl var ise kuvvet virüp uzun ide eger şaca sürseler (11) şacı ḡayetle uzun siyāh ve mülāyim ider eger başun çiçekden ve gayrı

58/b

(1) yaradan bir iki yıldan berü kıl bitmemiş var ise anuñla yağlayalar tā kim (2) kılları bitüp yara yeri belürsüz ola ammā eski yara olmaya aña (3) te°şir itmez *vallāhu yeḥluḳu mā yeşāu ve yeḥtār ve hüve'l-ḥekīmü'l-muḥtār* (4) ammā on yedinci faşl ādemi semirdüp kuvvetini ziyāde eyledüğinden (5) sonra erün ve °avratuñ kuvvet-i cimā°iesini arturup mücāmi°atda (6) lezzetini ziyāde iden devālaruñ beyānındadır bir devā kim hükemā sırr-ı

ekber (7) diyü ihfâ idüp gizlemiştir bir âdem anı ağızı içine koyup şakız (8) gibi çeynese idi zekeri kıvâma gelüp şol kadar tekâzâ ider kim (9) bî-karâr olup ol devâ'ı ağızından çıkarmayınca birkaç def'a cimâc (10) iderse dağı hareketi sâkin olmaz dimişler şan'atı oldur ki on iki (11) dirhem tâze bilâdiruñ üst kabuğından alup mikrâs ile gâyet

59/a

(1) hurde toğrayalar şöyle kim dibekde döğülmiş gibi ola anı çömlek içine (2) koyup anuñ üstüne örtecek kadar şakız ağacı yemişi kim anja hâbbetü'l-ħadrâ (3) dirler andan hâşıl olan yağdan koyalar anuñ üzerine ziyâde saħk (4) olunmuş beyaz günlük otı koyup °alevsiz kömür üstüne âhiste (5) âhiste kaynadup kıvâma götüreler ba°dehu biş çekirdek ağı hâliş (6) maħmûde katup kıvâma geldükden sonra âteşden indürüp bir fağfûri (7) kab içine koyup ağızını bağlayup hıfz ide vaqt-i ħâcetde (8) andan bir dirhem miqdârı alup ağızından şakız gibi çeyneye hemân (9) zekeri kıvâma getürüp cimâc tekâzâsı zâhir olur her kaçan kim ağızından (10) çıkarsalar sâkin olur bir devâ dağı kim mâlâyese° şâhib-i esrâr-ı (11) mektümedendür diyü yazmış şan'atı oldur ki biş dirhem ada şoğanı

59/b

(1) yigirmi dirhem zanbağ yağı içinde bişürüp tamâm muħarrâ biždüğinden sonra (2) süzilüp yağz alalar ba°dehu ol yağdan tabanz altzna sürüp yire (3) başmadan yatup uyuyalar bir hafta mütevâliyeten böyle ideler cimâc'a (4) ziyâde kuvvet virüp zekeri kavî eylemekde °azîm nef'i vardır bir (5) şerbet kim âdemüñ vücüdını kavî idüp erüñ ve °avratuñ kuvvet-i (6) cimâc'iyesini şöyle taħrîk ider kim şabra tākātleri kalmayup (7) bî-karâr olup °âciz kalalar şerbeti içdükden sonra iki sâc'at (8) geçdügi gibi te'sîr itmege

başlayup bir meclisde birkaç defa cimā^c arzūsı peydā (9) ider şan^catı oldur ki evvelā bir vaqiyye keci südini alup içine elli dirhem (10) şeker kırk dirhem kudret helvāsı ^calevsiz kömür üstinde yap yap (11) kaynadup süd koyulınca koylanmağa başladuğı gibi yigirmi dirhem şakākul

60/a

(1) on dirhem huşsetü'l-şaleb biş dirhem havlincān iki dirhem kebābe (2) üç dirhem ısrığan tohumı on dirhem hāvuc tohumı cümlesini başka başka (3) döğüp süd kaynarken içine koyalar bunlar ile bir miqdār kaynaduğından (4) sonra āteşden indürüp süzeler içine saħk olunmuş kırāt (5) miski katup bir şışe içinde ağzın kapayup hıfz ideler (6) tā kim soğuya şovuduğundan sonra lāzımdur ki noħud ve beyāz (7) soğan ile yeyüp ba^cdehu üstine südden yüz dirhem içe (8) tā kim nef'inden ^cacā^{ib} müşāhede ideler bir cevāriş kim her (9) mizāca muvāfik ve her tabī^cata muṭābıkdur anı isti^cmāl iden (10) erüñ ve ^cavratuñ bedeni ne kadar za^cif ise aña kuvvet (11) virüp beñzi kızıl ider cimā^ca şol kadar kuvvet virür kim

60/b

(1) her ne deñlü cimā^c olursa bedene za^cf gelmeye anı dāimā isti^cmāl itmege (2) mu^ctād iden er ve ^cavrat cimā^cdan şol kadar lezzet bulup şafā (3) ide kim dāimā cimā^c arzūsı andan gitmeye şan^catı oldur ki (4) on dirhem kabuğı çıkmış beyāz bādem on dirhem habbü'ş-şanevber (5) yigirmi dirhem şam fisdığı biş dirhem dārcīn üç dirhem za^cfırān (6) havlincān on biş dirhem üstinüñ kabuğı şoyulmuş hendüstān (7) cevzinüñ içi on dirhem habbüz-zelem cümlesini başka başka saħk (8) idüp ba^cdehu yüz dirhem nebāt şekerini

saḥḥ tā kim ḥelwā gibi (9) ola ba^cdehu köpügi alınmış iki yüz dirhem ^casele buçuḡ dirhem ḥālīṣ (10) misk ḡatup āteṣden indükden sonra eczā ile ḡarıṣdurup (11) ma^ccūn ideler her ṣabāḥ ve aḥṣam ol ma^ccūndan keklik yumurdası

61/a

(1) ḡadar isti^cmāl idüp üstine sükker ile ıṣlāḥ olunmuş bir küçük (2) fincān ṣıḡır südi içe eger bir hafta miḡdārı müdāvimet iderlerse (3) fā³idesinden nice ^cacāyib müṣāhede olunur bir nice zamāndan berü cimā^cdan (4) ḡalmıṣ ādemlere bile ziyāde ḡuvvet virür bir cevāriṣ daḡı her ne (5) vaḡt olursa olsun bir miṣḡālını isti^cmāl iden ādemün bir buçuḡ (6) sā^cat geḡdükden sonra ṣabra ṡāḡati ḡalmayup bir nice def^a cimā^c (7) ^cārzūsını def^a idemeye ṣan^catı oldur ki ṣaḡāḡul ḡuṣṣetü'l-ṣa^cleb (8) ṣu teresinün toḡumu ıṣırgan toḡumu budāḡ ağacınun yemiṣi ya^cnī (9) lisān-ı ṣaḡvūr demir diken toḡumu ḡavlicān turp toḡumu her birinden biṣer (10) dirhem zencebīl cevz-i bevva dārcın ḡuranfil za^cfirān esrār her birinden (11) dörder dirhem alup başḡa başḡa dögüp ḡarīrden eleyeler tā kim

61/b

(1) sürme gibi ola ba^cdehu on biṣ dāne biṣmiş serḡenün beynisini ḡıḡarup (2) kırḡ dirhem nebāt ṣekeriyle sercelerün beynisini ḡarıṣdurup elli (3) dirhem ṣıḡır südinün içinde elli dirhem ṣaḡankur ṡuzını ḡaynada ba^cdehu (4) ol ṣeker ile ḡarıṣmış serçelerün beynini āteṣde iken südün içine (5) ḡatup pālūde gibi ḡarıṣdurup biṣüreler rub^c dirhem misk biçuḡ miṣḡāl (6) ^canberi saḥḡ idüp ol südün içine ḡatalar ba^cdehu üç yüz dirhem (7) ḡāyet laṡīf ^caseli ḡivāma geṡürüp ol biṣmiş südi āteṣ üstinde (8) ^casel ile ḡarıṣduralar ba^cdehu āteṣden indürüp ^caseli bir miḡdār (9) ṣoviduḡından sonra saḡaḡ olınan eczā²ı daḡı bal ile

karışdırup (10) vaqt-i hâcetde istîmâl olına mizâcî harâret üzre olanlar katı çok (11) müdâvimet itmeyeler hâtime bu  abd-ı fak r p r-tak r zeynel- abid n

62/a

(1) bin hal li'l-hak ri'r-r ci  afvir-rabbehi'l-kad r aydır ki bu kit b-ı m stet ba (2) n zır olan bils n ve  g h olsun kim bu kit bda derc id p (3) i tiy r eyled g m mes il-i tayyibe  eb 'l-h kem  hazret-i idr s neb  şalav t llahi (4)  al  nebiyyin  ve  aleyhi zam nından i bu sene seb a ve şel s n ve elfa t r hine (5) gelince fu ul-ı h kem  te lif eyled kleri k t b-i me h rede mevc d olan (6) a v l-ı ma b le istink  id p h zz k-ı e bb  i tiy r eyled kleri mes il-i (7) marrını isti r c ve istinb t id p bu kit bı ta n f eyled m l kin (8) bu kit bda e ya -ı mu telifen n c mlesini cem  itmege ihtim mı tam ve edviye -i (9) m freden n her birini eylemege ikd m ve şer  eylemege iltiz m eyledim eger (10) c mlesini  alel-ta sil ta r r ve tekm l olunma a sa y ve bel g ve g   -i (11) b -dirig eylesem idi  ilm-  t bba intis bı olmayan i v n bu kit bı

62/b

(1) ş d- b şun ndan bir fa ide a zına imk n olmaz idi z r  her nesne kim (2) ta  il olına anu  h fzı g c olur * ayr 'l-kel m m  kalle ve delle* ma m nı (3) mu tez sınca her kel munu  mu ta arı ma l b h fzı  s n olanı merg bdur (4) bu kit bu  i ti r  zre olmasını i tiy r id p e ya -ı  ayr-ı (5) me h re i terk id p halk-ı cih n her zam n ist m l itmege mu t d (6) oldukları e yanu  a v lini bey n eyled m t  kim hazret-i c bir ra yall hu te al  (7)  anh riv yet eyled gi * ayr 'n-n si enf eh m linn si* had s-i şer f fehv sınca (8)  amme -i n sa bu  ilm-i şer fden ma r m  almayup m ntef  olalar anlara (9) nef  h  il

olduğça luṭf idüp bu muḥtācuḡ daḡı ilā yevm-i tenādd (10) ḡayr ile yād idüp fātīḡa³-i ṡerīfe kır³āti ile ṡād ideler (11) ʿilm-i ṡıbb ṡerīf ʿilmdür ki edyān-ı muḡtelife aṡḡābından bir kimesne yoḡdur ki

63/a

(1) bu ʿilm-i ṡıbbı inkār ide cümlesi ikrār idüp ʿilm-i ṡıbbdan intifā³a (2) ṡālibdür ve ʿulūm-ı ṡettā erbābından bir ferd yoḡdur ki sāir ʿulūma (3) ʿālim olmaḡıla ʿilm-i ṡıbbıa iḡtiyācdan müstaḡnī ola anlar daḡı ṡıbb ʿilminden (4) müntefi³ olmaḡa rāḡıblardur binā³en³alā-zalīk her kimseye lāyıḡdur ki ʿilm-i ṡıbbı niṡvedār (5) ve fenn-i tebāyi³den ḡıṡṡedār olalar ammā bu daḡı lāzımdur ki bu kitābuḡ (6) fāyidesi cümleden ziyāde ṡol mübtedīleredir kim ʿilm-i ṡıbbı ve fenn-i tebāyi³i (7) bilmeyüp me³kūlāt ve meṡrūbād ve melbūsāt ve meṡmūmāt emrinde (8) her zamān bir üstād-ı fāyıḡden ve ṡabīb-i ḡazıḡdan su³āl itmeḡe muḡtāc (9) olmaya vevkü³l-murād su³āl itmeḡe bir üstād bulmaduḡı zamān bu kitāba (10) nazār itmeḡle ṡifā³ı-ṡadr ḡāṡıl ola ilāḡı ricā iderem ki senden bu (11) kitāb-ı suṡūr-ı pür-zuhūrından vāḡı³ olan ḡuṡūrın dāmen-i luṭf

63/b

(1) ile setr idüp ḡalemi ve keremi ile ıṡlāḡ iden pīr u cüvānuḡ kemāl-i (2) kereminden ʿıṡyānını ʿafv idüp maḡāmını ḡuṡūr-ı cinān it yā rabbi (3) senden dilerem ki bu kitābdan istinsāḡ eyledükde ḡüsn-i ḡaṡ (4) ile yazdırmaḡa sa³y eyleyen kerimüṡ-ṡā³n ḡüsn-i ḡātıme iḡsān it (5) yā rabbi bu kitāba mālīk olup müṡālī³a itmeḡe ṡālib olan (6) bimār-ı hicrānuḡa rü³yet-i didāruḡla dermān it yā rabbi bu kitābuḡ (7) ḡāṡıyesinden olan münḡileri terk itmeyüp yazmaḡdan olan (8) zaḡmetini üstinde olan noḡṡa³i cezmini ref idüp zaḡmetini

(9) raḥmete tebdīl it yā rabbi bu kitābuḡ teʿlifine tāriḡ-i mezbūr (10) cemāziyeʿl-aḡiresinüḡ evāsıḡında mübāşiret olunup ol (11) zamān bu fakīr maḡmiyeʿ-i istānbulda ebūʿl-feth şultān muḡammed ḡān

64/a

(1) eskenehullahu teʿālā beḡhubu celleʿl-cenānı binā eyledüḡi bimāristānda reʿisüʿl-ʿeḡıbbā
(2) idüm on yedi günde tesvīd idüp tamām eyledüm (3) elḡamdüllillahi zevfeḡnāʿl-itmāme
ve ḡaḡnī lenaʿl-fevde bihazel-merāmi ve şalavatü veʿs-selām (4) ʿalā ḡayri ḡaḡkihi ve
nebiyyihi muḡammedin ve ālihi ve aşḡābihiʿl-kirāmi temmet (5) temmetül-kitāb biʿavniʿl-
meliküʿl-vehḡāb min yedi aḡʿafiʿl-ʿibād (6) ve aḡvecihim ilā raḡmete rabbihiʿl-ḡaffār (7)
muḡammed bin molla yusuf ḡaferellahu lehu (8) velivālideyhi ve aḡsin ileyhimā (9) ve
ileyhi fī seneʿi māh-ı muḡarremeʿl-ḡarām (10) fī seneʿi şelase ve ḡamsīn (11) ve miʿete ve
elf (12) ilāḡı iḡfir li kātibihi (13) veʿl-cemiʿiʿl-müminīn (14) veʿl-mümināt (15) 1153

DİZİN

A

a : O

a. + ға 18a/7, 21b/11, 27a/2, 28b/2, 29a/9, 29b/4, 31b/2, 48b/7, 48b/8, 51a/1, 56a/3, 58b/2, 59a/2, 60a/10, 9b/8

a. + nda 47a/5, 48a/11

a. + ndan 11b/11, 15a/7, 17b/6, 18b/1, 19b/11, 20a/6, 21a/2, 21b/5, 25a/4, 30a/4, 33a/8, 44a/7, 45a/6, 54a/2, 54a/9, 56a/10, 59a/3, 59a/8, 5a/9, 60b/3

a. + nı 20a/9, a. 30b/2, 36a/5, 41b/10, 58b/7, 59a/1, 60a/9, 60b/1

a. + nlar 20b/1, 55a/4, 63a/3

a. + nlara 24b/8, 49b/11, 50a/1, 62b/8

a. + nlardan 56b/4

a. + nlaruñ 1b/1, 20a/5, 55a/2, 6b/10

a. + nuñ 11b/10, 15b/2, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 16a/7, 18b/7, 20a/1, 20b/4, 21b/3, 22a/6, 23a/7, 25a/9, 30a/8, 33a/6, 33a/9, 37a/2, 39a/5, 42b/10, 43b/5, 44a/9, 46b/2, 48b/10, 48b/2, 49b/7, 50a/11, 51a/6, 52a/3, 52b/2, 54b/2, 54b/3, 56a/9, 59a/2, 59a/3, 62b/2, 6b/5, 7b/4, 9a/12

a. + nuñla 2a/2, 2a/3, 2a/7, 57b/9, 58a/3, 58b/1, 6b/6

[=98]

ādem : <Ar. Adem, insan.

a. 11a/3, 20a/9, 3a/4, 43a/8, 51a/4, 51a/5, 52a/1, 58b/7, 9b/7

a. + e 14b/7, 15b/1, 15b/4, 16b/10, 16b/6, 19b/2, 1a/6, 22b/9, 25b/2, 30a/3, 30a/4, 30b/8, 33b/6, 34a/5, 34a/8, 37a/6, 38b/5, 39b/2, 42b/4, 43a/10, 43b/8, 44b/11, 46a/11, 46b/4, 48b/9, 49b/4, 51a/2, 51b/7, 52b/6, 56a/11, 56b/4, 8a/4

a. + i 10a/6, 10a/7, 10b/5, 16a/10, 16b/3, 22b/7, 23a/2, 23a/4, 26a/5, 26a/9, 33b/5, 43b/1, 46a/10, 48b/1, 49a/4, 4a/9, 56a/5, 56a/7, 56a/8, 58b/4, 5a/11, 6a/11

a. + iñ 19b/1

a. + lerden 27b/7

a. + lere 14b/2, 14b/5, 17b/3, 22a/2, 23b/4, 37b/10, 55b/7, 56b/10, 57a/2, 57b/2, 61a/4

a. + üñ 11a/5, 11b/3, 12a/2, 12b/1, 14a/7, 16a/8, 16b/7, 18b/9, 22a/7, 22b/5, 23b/5, 27b/10, 29b/7, 34a/9, 36a/10, 37a/8, 38b/8, 41b/5, 42b/11, 45b/1, 46b/9, 47a/8, 47b/10,

49a/9, 49b/7, 51b/10, 52b/2, 55b/3, 56a/7, 56b/7, 57b/1, 59b/5, 5b/2, 61a/5, 6a/10, 7b/3, 8b/11

[= 113]

āgāh : < Far. Bilgili, haberli.

ā. olsun62a/2

āḥir : < Ar. Son, sonraki.

ā. 54a/5

āḥiret : < Ar. Ahiret, öteki dünya.

a. 1b/10

āhiste : < Far. Aheste, yavaş, ağır.

ā. 59a/4, 59a/5

[= 2]

āl : < Ar. Aile, evlat.

ā. + ı aşḥābı 1b/1

ārzū : < Far. Arzu, istek, heves.

ā. + sı 59b/8

āsān : < Far. Kolay.

ā. 62b/3

ā. + dur 42b/9

[= 2]

āṭiše : < Ar. Susuzluk, hastalıktan gelen susuzluk.

ā. 7b/9

āteş : < Far. Ateş, od, hararet.

ā. 48b/8, 52a/3, 52a/5, 58a/2, 61b/7

ā. + de 61b/4, 8b/12

ā. + den 57b/6, 58a/8, 59a/6, 60a/4, 60b/10, 61b/8

ā. + e 51a/11

[= 13]

āvāz : < Far. Ses, seda.

ā. + ı 12b/4, 22b/5

[= 2]

a^çzā : < Ar. Organlar, uzuvlar.

a. + sı 14a/6

- a. + sına 54a/1
a. + sından 14a/6, 54a/4
a. + sını 54a/6
[= 5]
- °āciz : < Ar. Aciz, zayıf, güçsüz.
°ā. alalar 59b/7
°ā. olup 51b/7
[= 2]
- °ādet : < Ar. Usul, tabiat, alışkanlık.
°ā. idinen 57b/2, 7a/10
[= 2]
- °ālem : < Ar. Alem, dünya, cihan.
°ā. 3a/4
°ā. + i 1a/3
[= 2]
- °ālim : < Ar. Alim, bilgin.
°ā. 63a/3
- °āmmē : < Ar. Umuma has.
°ā. + i nāss 62b/8
- °ārız : < Ar. Vaki, gelen.
°ā. olan 33b/4, 41a/11
[= 2]
- °ārzū : Bkz. °ārzū.
°ā + sı 60b/3
°ā + sını 61a/7
[= 2]
- °āş : < Far. Yemek, aş.
°ā. 5b/2
- °āşık : < Ar. Aşık, birine veya bir şeye tutkun.
°ā. ider 43b/1
- °āyişe : < Ar. Hz. Ayşe
°ā. 23b/12, 24a/3
[= 2]

- ʿabbās : < Ar. İbn-i Abbas.
 ʿa. 13b/6, 31b/3
 [=2]
- ʿabd : < Ar. Kul.
 ʿa. + 1 zaʿīf 4b/10, ʿa. + 1 faḳīr 61b/11, ʿa. + 1 zelīl 1b/3
 [=3]
- ʿabdullah bin ʿabbās : Abdullah bin Abbas
 ʿa. 39b/8
- ʿabher : < Ar. Nergis çiçeği.
 ʿa. 42a/1
- ʿacāʾib : < Ar. Acaip, tuhaf.
 ʿa. 60a/8
- ʿacāyib : Bkz. ʿacāʾib.
 ʿa. 19b/8, 61a/3
 [=2]
- ʿacem : < Ar. İnanlı.
 ʿa. 50a/4
 ʿa. + de 51a/3
 [=2]
- ʿaded : < Ar. Adet, sayı.
 ʿa. 1a/2
- ʿadem : < Ar. Yokluk.
 ʿa. + den 1a/3
- ʿadn : Ar. Cennet, firdevs.
 ʿa. + a 25b/9
- ʿafv : < Ar. Suçunu bağışlama, af.
 ʿa. idüp 63b/2
- ʿaḳır-ḳarhā : < Ar. Pire otu, nezle otu.
 ʿa. 38b/3
- ʿaḳīḳ : < Ar. Akik taşı, kırmızı renkli değerli taş.
 ʿa. 51a/10, 51b/10, 51b/4, 51b/5, 51b/7
 ʿa + den 51b/2, 51b/6
 ʿa + üḡ 51a/11

[= 8]

°aql : Ar. Akıl, us.

°a + ı 12a/4, 1a/6, 39a/11

°a + mı 16a/9

[= 4]

°aḳreb : < Ar. Akrep.

°a. 40b/10, 42b/4, 51a/1

[= 3]

°alā : < Ar. Yüce, ulu, yüksek.

°a. 41a/5, 4b/12, 62a/4, 64a/4

[= 4]

°alem : < Ar. Minare tepesi.

°a. 52b/7

°alev : < Far. Alev, ateş.

°a + siz 58a/7, 59a/4, 59b/10

°a + siz kömür 58a/7, 59a/4, 59b/10

[= 6]

°aleyhi : < Ar. Onun üzerine.

°a. 62a/4

°aleyhi ve sellem : < Ar. 'Allah'ın selameti onun üzerine olsun.' anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz.

°a. 38a/1, 41a/4, 42a/1

[= 3]

°aleyhisselām : < Ar. 'Ona selam olsun!' anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz.

°a. 12a/8, 24a/10, 24b/4, 25a/2, 35a/9, 40a/6, 41a/5, 41a/7, 9b/7

[= 9]

°aleyküm : < Ar. Sizin üzerinize.

°a. 41b/7, 43a/4, 47a/2

[= 3]

°alī : < Ar. Hz. Ali.

°a. 25a/5

°amel : < Ar. Amel, iş, niyet.

- °a. kılmak 2a/2
- °amīmü'l-ihsān : < Ar. İhsanı, bağışı umumi olan.
°a. 3a/11
- °anber : < Ar. Amber, ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan külrengi bir madde.
°a. 43b/10, 44a/10, 44b/11, 44b/4
°a. + den 44a/3, 44b/9
°a. + dür 44a/5
°a. + i 44a/2, 44a/4, 58a/2, 61b/6
°a. + üñ 44a/5, 44b/4, 44b/9
[= 14]
- °an-aşl : < Ar. Aslında.
°a. 44b/6
- °arab : < Ar. Arap.
°a. 14b/10
- °arż : < Ar. Sunma, bildirme.
°a. eyleseler 42b/8
[= 1]
- °arż : Bkz. °arż.
y. 40b/5
- °as : < Ar. Aleyhisslamın kısaltması.
°a. 10a/2, 10a/3, 9b/11, 9b/12
[= 4]
- °aşā : < Far. Değnek, sopa, dervişlerin taşıdıkları sopa.
°a. + sı 35a/9
- °asel : < Ar. Bal.
°a. 10b/7, 11a/7, 23a/4, 46b/9, 47a/10, 61b/8, 8b/4, 8b/5
°a. + e 60b/9
°a. + i 61b/7, 61b/8
°a. + le 21b/9
°a. şerbeti 47a/10, 8b/5
[= 14]
- °avrat : < Ar. Kadın.

- °a. 40b/6, 42a/10, 60b/2
 °a. + lara 20b/5
 °a. + ların 47a/9
 °a. + uç 21a/7, 37a/4, 58b/5, 59b/5, 60a/10
 [= 10]
- °ayān : < Ar. Belli, açık.
 °a. idür 56b/11
- °ayn : < Ar. Pınar.
 °a. + dan 25b/11
- °azīm : < Ar. Büyük.
 °a . 40b/5, 59b/4
 °a. + üş-şān 3a/10
 [= 3]
- °azīz : < Ar. Muhterem, sevgili.
 °a. 35b/4
- °azv : < Ar. Uzuv, organ.
 °a. + a 15b/9, 19b/3
 °a. + ından 13b/1, 51b/8, 54a/2
 [= 5]
- acı : Acı.
 a. 6b/4, 9a/11
 a. bādem 33b/8, a. marul 36b/2
 [= 4]
- acı- : Acımak.
 a.-sa 4b/3
- aç : Aç, tok olmayan.
 a. 5b/8, 8b/1
 [= 2]
- aç- : Açmak.
 a.-ar 31a/8, 33b/7, 34b/3, 36b/4, 37a/3, 37b/9, 41a/9, 42a/9, 43b/7, 47a/10
 a.-up 37a/7, 46a/1, 47a/8
 [= 13]
- ad : Ad, isim.

a. 19b/10

ada soğanı : Zambakgiller familyasından büyük soğanlı, beyaz çiçekli ve çok yıllık otsu bir bitki.

59a/11

ağac : Ağaç.

a. + dur 43b/4

a. + ı 59a/2

a. + ından 35a/10

a. + ınuğ 61a/8

[= 13]

ağac kavunu : Ağaç kavunu, sedef otugiller familyasından meyvesi yenen bir bitki.

a. + ı 29a/2, 30a/9

a. + ına 29a/8

a. + ını 30a/6

a. + ınuğ 29b/1, 29b/10, 29b/3, 30a/3

a. + unı 29b/7

[= 9]

ağılı : Zehirli, ağulu.

a. 46a/11

ağır : Ağır, hafif olmayan.

a. + dur 48b/8

ağız : Ağız, ilk süt.

22a/2, 34a/2, 48b/4

a. + da 45b/8

a. ıokusu 12b/8

a. ıokusun 37b/6, 38a/10, 47b/1

a. ıokusını 37a/7, 45b/2

a. ıoğusun 43b/8

a. ıoğusını 31a/1

a. ağrısına 22b/1

[= 13]

ağla- : Ağlamak.

a.-mayup 19b/7

- a.-yan 15b/10, 19b/6
[= 3]
- ağrı : Ağrı, sızı.
a. 49b/4, 50a/7, 55a/5, 55a/8, 59a/5
a. + sı 19b/3
a. + sın 47b/2
a. + sına 11a/10, 22b/1, 22b/1, 26b/8, 28b/10, 31a/9, 32b/5, 37a/9, 41a/11, 41b/2, 42b/4, 42b/5, 43b/1, 45b/4, 57a/11
a. + sından 37b/3
a. + sın 30a/11, 39b/6, 42a/8, 45b/4, 52b/5
a. + ya 41b/3
[= 28]
- ağrı- : Ağrımak, sızlamak.
a.-yan 30a/10, 43a/8
[= 2]
- ağrı(t)d- : Ağrıtmak, sızlatmak.
a.-ır 12b/1
a.-up 27b/10, 34a/9
a.-ur 34a/4, 40b/10
[= 5]
- ağulı : Zehirli, ağulu.
a. canavar 30a/4
- ağız : Ağız, ilk süt.
a. + ı 19a/6, 22a/4, 22a/6, 40a/1, 52a/1, 58b/7
a. + ın 60a/5
a. + ina 49a/11
a. + ında 43a/8
a. + ından 58b/9, 59a/8, 59a/9
a. + ını 59a/7, 8b/11
a. + inuğ 37b/2
[= 14]
- aḥkām : < Ar. Hükümler, emirler.
a. + źnž 2a/2

- aḥmed : İbni Ahmed.
a. + üñ 54b/6
- aḥmed-bin-yūsuf-iltiqaṣī : Astroloji ve cevahir ilmiyle ün yapmış biri.
a. 49a/6
- aḥmed-i tiffāṣī : Ahmed Tiffaṣī.
a. 51a/2, 53a/10
[=2]
- aḥvāl : < Ar. Durumlar.
a. + ini 62b/6
- aḥire : < Ar. Son.
a. + sinüñ 63b/10
- aḥlaṭ : < Ar. İnsan vücudunda farz olunan dört unsur kan, salya, safra, dalak.
a. + ı 32a/6
- aḥşam : Akşam.
a. 60b/11, 6a/6
[=2]
- aḥz : < Ar. Alma, kabul etme.
a. + ina 62b/1
- aḥ : Beyaz.
a. 12b/9, 15a/12, 42b/3, 53b/2
[=4]
- aḥ- : Akmak.
a.-a 9a/5
a.-an 54a/8
a.-ar 54a/8
a.-ardı 24b/6
a.-arsa 51b/9
[=5]
- aḥciger : Akciğer.
a. + de 35b/10
a. + ini 15a/12
[=2]
[=2]

- aķşā-yı mağrib : < Ar. Fas, Merakeş, Afrika'nın Mısır ötesindeki kuzey kısmı.
a. + de 56b/2
- aķvāl : < Ar. Sözlər.
a. 62a/6
- al : Kırmızı.
a. 40a/6
- al- : Almak.
a.-alar 59b/2
a.-dılar 22a/9
a.-ııı 27b/9
a.-maķ 54a/11
a.-up 31b/5, 38a/2, 42a/1, 51a/10, 58a/6, 58b/11, 59a/8, 59b/9, 61a/11
[= 13]
- alıç : Alıç, ekşi muşmula, barut ağacı.
a. 27a/10, 27b/5
[= 2]
- alıķo- : Alıkoymak.
a.-r 54a/7
- alın- : Alınmak.
a.-an 21a/6
a.-mış 33b/1, 60b/9
[= 3]
- allāh : < Ar. Allah, rab.
a. 11b/10, 12a/9
[= 2]
- allāh te'ālā : < Ar. Yüce Allah.
a. 25a/8, 41a/6
[= 2]
- allāhu te'ālā : < Ar. Yüce Allah.
a. 20b/10, 21b/2, 41a/4
[= 3]
- almaķ : Almak.
a. 48b/5

alt : Alt, üstün karşıtı.

a. +ına 15b/11, 59b/2

a. +ında 40a/5, 55b/9

[=4]

altı : Altı sayısı.

a. +ncı 15b/12, 4a/7

[=2]

altı yüz otuz : Altı yüz otuz.

a. 49a/6

ammā : < Ar. Ama, fakat, lakin.

a. 10a/5, 10b/10, 12a/1, 12a/3, 12a/5, 14a/10, 14a/2, 14a/4, 16b/12, 16b/6, 16b/8, 17a/1, 17a/4, 17a/8, 17b/8, 18a/7, 18b/11, 19a/4, 1b/2, 21a/8, 22a/3, 22b/12, 23a/6, 23b/2, 23b/7, 24b/6, 25b/1, 27a/6, 30a/6, 30b/5, 33a/10, 34b/7, 36b/1, 36b/3, 37a/1, 38b/3, 38b/5, 40b/8, 41b/3, 42b/4, 44a/5, 44b/4, 44b/6, 45b/6, 46b/6, 48a/9, 4b/4, 50b/10, 50b/2, 51a/11, 51b/1, 53a/10, 53a/6, 53b/3, 53b/8, 54a/2, 55a/1, 55a/3, 55b/11, 56b/10, 57a/1, 57a/4, 57a/9, 58b/2, 58b/4, 5a/10, 5b/4, 63a/5, 6a/5, 7a/9, 8a/6, 8b/10, 8b/7

[=73]

ana : Ana, anne.

a. +sınur 33a/3

anīson : < Rum. Anason, maydonozgillerden bir yıllık otsu bir bitki.

a. 28a/3

araḫah : ?

a. +ağrısına 57a/11

aresteṭālis : Yunan filozofu Aristo.

a. ḫekīm 48b/11

arıtd- : Arıtmak, temizlemek.

a.-up 34b/5, 37b/8

[=2]

arıḫla(t)d- : Zayıflatmak, arıktlatmak.

a.-ır 10b/5

a.-up 23a/5

a.-ur 55b/7, 56a/5, 6a/11

[=5]

aristo : Yunan filozofu Aristo.

a. 48b/4, 49b/8

[=2]

arpa : Arpa.

a. 10b/10, 10b/8, , 49b/4, 50a/6, 55a/5, 55a/8

a. etmeği 10b/9

a. şuyı 10b/10

a. unı 33b/3

[=9]

artuğ : Artık, fazla, ziyade, üstün.

a. 37a/9

artur- : Artırmak, fazla bırakmak.

a.-up 58b/5

a.-ur 14a/8, 14b/9

[=3]

aru : Arı.

a. + lar 44a/10

aryih : < ?

v. 1b/5

aş- : Asmak.

a.-arlar 52b/3

a.-mağ 49b/11

[=2]

aşağo- : Asakoymak, asadurmak.

a.-mağ 52b/5

a.-salar 19b/7, 52b/2

[=3]

ařhāb : <Ar. Peygamber efendimizi görme ve sohbetine erme şerefini kazanmış kimseler.

a. 6b/8

a. + dan 39b/11

a. + ı 1b/1

a. + ından 62/b11

- a. + ı tecrube 6b/8
[=4]
- aşılı : Asılı, asılmış.
a. + ı 40a/5
- aşl : < Ar. Asıl, kök, hakikat.
a. + ı 44a/6, 44b/5, 54b/7
[=2]
- aštār : < Far. Astar, iç kumaş.
a. + ını 56b/4
a. ideler 55b/9
[=2]
- aş : Aş, yemek.
a. + ı 9b/6
- aşğ : Aşğ.
a. + ı 42a/6
- aşyeb : < Ar. Daha, en, pek güzel.
a. + dür 45a/4
- ayağ : Ayak.
a. + da 57a/6
a. + ları 38a/2
a. + larında 38a/1
[=3]
- ayazma : Rum. Kutsal su anlamında olan, şifalı olduğuna inanılan tatlı su kaynağı.
a. 19b/11
- ay(t)d- : Ayıtmak, söylemek, demek.
a.-ır 48b/11, 48b/4, 52b/4, 55b/5, 56b/7, 5b/1, 5b/4, 62a/1
a.-ur 16a/12, 1b/5, 24a/1, 24a/4, 24b/10, 25b/5, 25b/8, 34b/9, 35a/3, 42a/3,
45a/6, 56b/11, 8b/12, 9b/7
[=22]
- ayır- : Ayırmak.
a.-up 47a/11
- ayıt- : Ayıtmak, söylemek, demek.
a.-dı 39b/11

- ayrıl- : Ayrılmak.
a.-mayup 20a/4
- ayva : Ayva.
a. 27a/3
a. + y1 27a/9
[= 2]
- az : Az, çokun karşıtı.
a. 38b/11, 50b/1, 53b/8, 5a/11, 5b/3, 5b/6
a. + dır 10b/9, 57a/10
a. + dur 10a/12, 18b/4, 24b/8, 28b/8, 35a/5
[= 13]
- azu : Azı dişleri.
a. dişlerinüñ 37b/3
- bāb : < Ar. Bölüm, konu.
b. + da 2a/12
- bād-ı zehir : Bkz. bād-ı zehr.
b. 53a/10, 54b/10, 54b/5, 55a/3, 55a/8
b. + den 55a/5
[= 6]
- bād-ı zehr : Panzehir.
b. 52b/11, 53a/3, 53a/4, 53a/6, 53b/9, 54a/2, 54a/9, 54b/1, 54b/8
b. + iñ 53b/9, 54b/11
b. + üñ 53a/1, 53a/8, 53b/7
[= 14]
- bādem : < Far. Badem.
b. 33b/10, 33b/5, 33b/8, 60b/4
b. yağıla 17a/10
b. yağıyla 38b/10, 38b/7
[= 7]
- bā'is : < Ar. Sebep olan.
b. olur 39b/8
- bān : < Ar. Sorgun ağacı, bey söğüdü.
b. yağıyla 45a/7

- bār : < Far. Defa, kez, kere.
b. 1a/7
- bārid : < Ar. Soğuk, soğuk özelliğe sahip nesne.
b. 10b/6, 10b/9, 14b/8, 15b/2, 18a/2, 21a/2, 41a/9, 12a/3
[= 7]
- bāride : < Ar. Soğuk, soğuk özelliğe sahip nesne.
b. + ʾi 57b/1
- bārid-i raṭīb : < Ar. Soğuk-nemli.
b. + dūr 18b/5, 19a/1, 25b/3, 26b/10, 27a/4, 27b/1, 28b/1, 28b/9, 29a/5, 30b/1, 31a/11, 32a/8, 32b/2, 36a/9, 36b/4, 37b/9, 39a/1, 41b/1, 57a/1
[= 19]
- bārid-i yābis : < Ar. Soğuk-kuru.
b. 51a/11
b. + dūr 19a/9, 23b/6, 26a/9, 26b/3, 27a/3, 27b/1, 28a/5, 28b/3, 29a/6, 31a/3, 32b/10, 34b/7, 36b/3, 45b/3, 48a/8, 49b/3, 50b/11, 50b/2, 51b/11, 52a/6, 52b/4
b. + idür 28a/8
[= 23]
- bāṭın : < Ar. İç, iç yüz, karın.
b. + da 46a/9
- bāzincan : < Ar. Domates, patlıcan.
b. 39b/11, 39b/4, 39b/6, 40a/1, 40a/5, 40a/6, 40a/6
[= 7]
- ba^cd : < Ar. Sonra.
b. 19b/7
- ba^cdehu : < Ar. Ondan sonra.
b. 10a/4, 1b/2, 20a/7, 31b/5, 48b/2, 48b/3, 51a/1, 57b/6, 58a/1, 58a/7, 59a/5, 59b/2, 60a/7, 60b/8, 60b/9, 61b/1, 61b/3, 61b/6, 61b/8, 6a/1, 8a/8
[= 21]
- ba^czi : Bazi.
b. 43b/4, 44a/8, 5a/10, 6b/3, 6b/9
b. + lar 27b/1, 30b/1, 31b/1, 34b/7, 38b/2, 44a/1, 44a/4, 44a/5, 44a/6, 44b/1, 46b/1, 48a/5, 48a/8, 48a/8, 49b/3, 49b/3, 53b/7, 8b/4
[= 23]

- bağ : Bağ.
b. + dan 23b/10
- bağarsık : Bkz. bağırsak.
b. + lara 12b/11
- bağarsu(k)ğ : Bkz. bağırsak.
b. + a 39a/3
- bağdād : Bağdat.
b. + da 43b/10
- bağırsak : Bağırsak.
b. + lara 39a/3
- bağla- : Bağlamak.
b.-yup 59a/7
- bahr : < Ar. Deniz, büyük göl veya nehir.
b. + ı rūmiye51b/1
- bağ- : Bakmak.
b.-mağ 12b/2
- bağiye : < Ar. Artan, kalan, artık.
b. + si 5a/4
- bağla : Bakla.
b. 12a/11, 12a/3, 12b/2
b. + nuğ 12b/2
b. + ı 12a/4, 12a/9
[=6]
- bal : Bal.
b. 22a/5, 32b/3, 34a/4, 44b/7, 61b/9, 7a/7
b. + ıla 22a/10
[=7]
- balgam: < Ar. Balgam, eski tıp anlayışına göre bünyeyi oluşturan dört ana öğeden biri.
b. 36a/4, 40b/8
b. + dan 39a/4, 47a/11, 57a/5
b. + ı 14b/1, 14b/2, 31a/4, 34b/5, 39b/3, 40b/1, 40b/8, 46b/4, 47a/6, 48a/2
b. + ımı 12b/1
b. + ı ğalīzi 46a/8

[= 17]

balgāmī : < Ar. Balgamla ilgili, soğuk mizaçlı.

b. 14b/1,

b. maražlardan 27b/10,

b. maražlarını 57a/6

[= 3]

balı(k)ğ : Bkz. balık.

b. + a 18b/2

b. + ı 18b/2, 18b/4, 18b/6, 18b/9, 19a/1, 19a/4, 20a/7

b. + ıdur 19a/5

b. + ıı 19b/2

b. + ından 18a/5

b. + uı 18a/4, 19a/10, 19b/5, 44a/5

[= 15]

balık : Balık.

b. 18a/1, 18a/5, 19a/3, 19b/8, 43a/7, 6b/11, 7a/5, 7a/6

b. + lar 17b/11, 18a/10, 18a/10, 44a/1

b. + lara 18b/6

b. + lardan 18b/4, 18b/5

b. + ları 44a/3

b. eti 18a/5

b. otunu 43a/7

b. yumurdası 7a/6

[= 19]

balmūmı : Balmumu, arıların peteklerini yapmak için karın halkalarında bulunan balmumu bezlerinden salgıladıkları yumuşak, sarı veya daha koyu madde.

b. 44b/7

b(e)aı : Bkz. ben.

b. + a 25b/9

baraş : < Ar. Abraşlık, vücutta yer yer beyaz lekeler oluşturan ve tedavisi mümkün olmayan bir hastalık.

b. + dan 41b/10

barma(k)ğ : Bkz. barmağ.

b. + ında 49a/4, 50a/6, 51a/5

[= 3]

barmaq : Parmak.

b. üzümü 24b/6

b. + larında 51a/3

[= 2]

baş- : Basmak.

b.-madan 59b/3

baş : Baş.

b. 14a/2, 34a/3

b. + a 30b/6, 45a/7

b. + da 48a/2

b. + dan 14a/3

b. + ı 12b/1, 15b/11, 19a/5, 19a/5

b. + ın 34a/9, 42a/6

b. + ına 45a/9

b. + ını 15b/10, 27b/10

b. + ını 54a/7

b. + larında 51a/7

b. + u 58a/11

b. + ağırsına 26b/8, 32b/4, 41a/11, 41b/2, 42b/4, 43b/1, 45b/3

b. + ağırsını 42a/8

b. + eti 14a/2

[= 27]

başka : Başka, diğer.

b. 60a/2, 60a/2, 60b/7, 60b/7, 61a/11, 61a/11

[= 6]

başla- : Başlamak.

b.-duğı 17a/6, 59b/11

b.-yup 59b/8

[= 2]

bat- : Batmak.

b.-duğı 54b/2

batır- : Batırmak.

b.-up 41b/6, 54a/10, 54a/6, 57b/8

[=4]

bayıl(t)d- : Bayılmak.

b.-ur 47b/11

bayılma(k)ğ : Bayılmak.

b. + a 41a/10

bedel : < Ar. Bedel, karşılık.

b. olup 8b/6

beden : < Ar. Beden, vücut.

b. 1b/12

b. + de 22a/5

b. + den 8b/6

b. + e 14a/8, 14b/6, 15a/7, 21a/3, 45b/5, 60b/1

b. + i 10b/1, 12a/11, 55b/7, 56b/5, 57a/10, 60a/10

b. + ini 11a/5

b. + üñ 56a/2

b. + inden 12a/10

b. + i insāna 4b/1

b. + i insānda 2a/7

[=20]

bedihşān : < Far. Bedahşan, şark coğrafyasında lal denen yakutuyla ünlü bir şehir.

b. 50a/4

bedihşānī : < Far. Bedahşan'la ilgili, Bedahşan'a ait.

b. 50a/5

behağ : < Ar. Abraşlık hastalığı, pul pul beyazlık ve alaca bir renk meydana getiren bir deri hastalığı.

b. + a 31a/5

b. + ı 31a/6, 46b/4, 46b/5

[=4]

beksemāt : < Far. Peksimet, katı ekmek.

b. 10b/5

belīg : < Ar. Düzgün söz söyleyen, düzgün söz veya eser.

- b. 62a/10
- beliḥṣān : Bkz. bediḥṣān.
- b. 50a/3
- belki : Belki.
- b. 8a/11
- bellūr : <Ar. Billur, kristal, gayet şeffaf ve parlak taş veya pek saf ve temiz beyaz cam.
- b. 51b/10
- b. + dan 52a/5
- b. + ı 52a/1, 52a/2, 52a/4
- [= 5]
- belürsiz : Belirsiz.
- b. 58b/2
- ben : Ben, 1.tekil kişi zamiri.
- b. 26a/1, 39a/8
- [= 2]
- beḥz : Beniz.
- b. + i 60a/11
- b. + ini 11a/5, 41b/5, 45b/1, 46b/9
- [= 5]
- beḥze- : Benzemek.
- b.-mez 50a/5
- b.-r 19b/9, 50b/2, 53a/1
- [= 4]
- benifşe : <Far. Menekşe.
- b. 41b/1, 41b/2, 41b/2
- [= 3]
- benī ādem : <Ar. Ademoğulları, insanoğlu.
- b. 3a/4
- berāber : <Far. Beraber, bir arada.
- b. 10a/5
- beri : Beri, bu yana.
- b. 33b/4

berki(t)d- : Pekitmek, berkitmek, sağlamlaştırmak.

b.-üp 52a/7

bersiyāh : ?

b. 57b/11

berü : Bkz. beri.

b. 58b/1, 61a/3

[=2]

bevāşır : < Ar. Basurlar, mayasıllar.

b. 57b/2

b. + a 57a/8

b. + ı 43a/10, 43a/11

b. + uş 39b/8

b. + zaşmetinden 57b/2

[=6]

bevl : < Ar. İdrar, sidik.

b. 33a/7

b. + i 12b/6, 32a/9, 37b/7

b. + iñ 37a/7

b. + iñ yol.ını 37a/7

[=6]

bevvā : < Ar. Hindistan cevizi.

b. 61a/10

beyān : < Ar. Açıklama, izah, bildirme.

b. 36b/2

b. + ındadır 15a/10

b. + ındadır 13a/4, 16a/2, 18a/1, 20b/10, 23a/10, 32b/9, 36a/8, 3b/1, 3b/3, 3b/5, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 40b/11, 43b/3, 48a/7, 4a/1, 4a/11, 4a/5, 4a/6, 4a/8, 4b/1, 55b/2, 58b/6, 7b/9, 9b/4

b. eyledim 5a/1

b. eyledüm 62b/6

[=30]

beyāz : Bkz. beyāz.

b. 29a/5

beyāz : < Ar. Beyaz, ak.

b. 52a/8, 52b/1

b. + a 50b/3

b. + ınuḡ 28b/7

b. + ı 23b/11

b. + ımı 12b/11

b. bādem 60b/4

b. şoğan 60a/6

b. + günlükotı 59a/4

[=9]

beyhaķī : İmam Beyhaki.

b. 11b/5

bey(i)n : Beyin.

b. + ini 61b/4

beyne'n-nās : < Ar. Halk arasında.

b. 4b/12

beyni : Bkz. beyn.

b. + sin 17a/11

b. + sini 61b/1, 61b/2

[=3]

bez : Bez.

b. 47a/7

bıldırcın : Bıldırcın.

b. 16b/8

bıldurcın : Bkz. bıldırcın.

b. + uḡ 16b/4

bıṭṭīḡ : < Ar. Kavun, karpuz.

b. 24a/9

bī : < Far. Kelimelerin başına getirilerek –sız, -maz anlamı katan Farsça ön ek.

b. + ḡadd 1a/2

b. + ḡarār olup 59b/7, 58b/9

[=3]

biber : < Yun. Biber.

- b. 39a/4
- biçuk : Bkz. buçuk.
b. 20a/6, 61b/5
[= 2]
- bī-dirig : < Far. Esirgenmeyen, esirgemeyen, elinden geleni yapan.
b. 62a/11
[= 1]
- biḥūş : < Far. Şaşkın, deli, bayılma.
b. ḥışmı 43a/5
- bil : Bel.
b. + ini 56b/7
- bil- : Bilmek.
b.-meyüp 63a/7
b.-meziken 20b/1
b.-mezler 44b/6
b.-sün 62a/2
b.-üp 2a/2, 49a/8
b.-ürler 44a/4
b.-mek 4b/7, 5a/1
[= 9]
- bilād : < Ar. Memleketler, şehirler.
b. + yemen 51b/1
- bilādir : < Far. Beladır, ilaç olarak kullanılan ve Hindistan'da yetişen bir meyve.
b. + uḡ 58b/11
- bilcümle : < Ar. Cümleten, bütün, hep.
b. 53a/4
- bile : Dahi, de.
b. 61a/4
- bilḥāşşa : < Ar. Özellikle, hele, mahsus.
b. 36b/7, 48b/5, 57a/2
b. + dır 55a/5
[= 4]
- bilin- : Bilinmek

- b.-ür 2a/10
b.- memişdür 44b/5
[=2]
- bil-küllıye : < Ar. Büsbütün, bütün bütün.
b. 55a/6
- bimār : < Far. Hasta.
b. + ı hicrānuğa 63b/6
- bimāristān : < Far. Hastane.
b. + da 64a/1
- bin : < Ar. Oğul.
b. 25b/6, 26a/4, 37a/10, 39a/7, 39b/8, 62a/1
[=6]
- biğ : Bin sayısı.
b. 17b/2
- binā : < Ar. Yapı, yapma, kurma.
b. eylediği 64a/1
- binā^{en}alā-zalik : < Ar. Bundan dolayı, bunun üzerine.
b. 63a/4
- binā^{en}alāzalıke : Bkz. binā^{en}alā-zalik.
b. 4b/10
- bing : Bkz. biğ.
b. 48a/10
- bir : Bir sayısı.
b. 11a/8, 11b/9, 12a/9, 13a/7, 15b/4, 15b/6, 16a/11, 16a/12, 17a/1, 18a/9, 19a/3, 19a/7, 19b/11, 19b/8, 1b/8, 1b/9, 20a/4, 20a/4, 20a/8, 21b/2, 21b/3, 21b/4, 22a/9, 25a/4, 25a/5, 25a/8, 25b/11, 25b/9, 27b/2, 28b/10, 28b/6, 2a/3, 30a/9, 30b/10, 30b/5, 33b/4, 33b/8, 36a/3, 36b/7, 37a/1, 37a/2, 37b/2, 39b/10, 39b/10, 39b/11, 40a/7, 41b/10, 41b/10, 41b/11, 42b/8, 43b/4, 44b/2, 45a/4, 45a/6, 45b/6, 47a/1, 47a/7, 48a/11, 48a/8, 48b/1, 48b/1, 49a/1, 49a/7, 49a/9, 50a/6, 50b/11, 50b/11, 50b/3, 50b/4, 50b/6, 51a/5, 51b/11, 52b/6, 52b/7, 52b/9, 53a/1, 53a/11, 53a/11, 53a/2, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53b/10, 53b/4, 53b/8, 54a/4, 54a/5, 55a/2, 55a/2, 56a/10, 56a/2, 56b/2, 57b/9, 58a/1, 58a/3, 58a/4, 58a/6, 58a/6, 58b/1, 58b/6, 58b/7, 59a/10, 59a/6, 59a/8, 59b/3, 59b/4, 59b/8, 59b/9, 60a/3, 60a/5,

60a/8, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 61a/4, 61a/5, 61a/5, 61a/6, 61b/8, 62b/1, 62b/11, 63a/2, 63a/8, 63a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/2, 6b/6, 6b/6, 8a/11, 8a/7, 9b/8

b. + dür 12b/10

b. + i 1b/1, 55a/2, 55a/2

b. + inden 20a/4, 61a/10, 61a/9

b. + ini 62a/9

b. + er 24a/7

[= 141]

birisi : Biri.

b. + nün 21a/5

b. + si 27b/2, 2a/7, 2a/9, 5a/2

b. + yle 6b/1

[= 6]

birincisi : < Far. Pirinç.

b. 10b/11

birkaç : Birkaç.

b. 20b/2, 58b/9, 59b/8

b. + ı 19a/7

[= 3]

bişanayic : < Ar. ?

b. + den 1b/6

biş : Beş sayısı.

b. 57b/11, 57b/4, 57b/4, 57b/7, 59a/11, 59a/5, 60a/1, 60b/5

b. + er 61a/9

b. + inci 15a/8

[= 9]

biş- : Pişmek.

b.-düginden 59b/1

b.-mezden 17b/5

b.-miş 10a/5, 12b/4, 12b/5, 61b/1, 61b/7, 9b/5

b.-mişden 40b/8

b. -mek 40b/3

[= 10]

- bişi(k)g : Beşik
b. + inde 15b/11
- bişür- : Pişirmek.
b.-eler 61b/5
b.-seler 10b/7, 39b/4, 39b/5
b.-üp 15b/1, 17a/10, 17b/6, 19a/11, 21b/9, 35b/2, 38b/10, 38b/7, 59b/1
b.-ürler 38b/11
[= 14]
- bit : Bit.
b. 22a/7, 56a/7
b. + i 23b/6
[= 3]
- bit- : Çıkmak, ortaya çıkmak, yetişmek.
b.-e 22b/3
b.-en 46b/11
b.-er 35b/6, 38b/2, 43b/5, 44a/9, 45a/4
b.-memiş 58b/1
b.-meye 47a/1
b.-üp 58b/2
[= 10]
- bitür- : Bitirmek, sona erdirmek.
b.-e 58a/9
b.-üp 4a/7, 57b/9, 58a/3
[= 4]
- biz : Bez.
b. + inden 55b/9, 56a/1, 56a/4
[= 3]
- biz : Biz, kişi zamiri.
b. + im 2a/11
- boğaz : Boğaz.
b. ağırsına 11a/10, 28b/10
[= 2]
- boğıl- : Boğulmak.

- b.-an 22b/5
- boğul- : Bkz. boğıl-.
- b.-duğı 49a/5
- b.-maya 49a/4
- [=2]
- boncuğ : Boncuk.
- b. 49b/11
- bostānī : <Far. Sebze bahçesi, kavun-karpuz.
- b. + sidür 36b/2
- boya- : Boyamak.
- b.-rsa 53a/3
- boyan- : Boyanmak.
- b.-mağ 52b/10
- boyun : Bkz. boyun.
- b. + ı 42a/7
- b. + ına 52b/2, 52b/3
- b. + ını 13b/1
- [=4]
- boynuz : Boynuz.
- b. + ı 34b/6, 35a/9
- b. + ıdur 53b/8
- b. + ını 35a/6
- b. + ını 15b/3, 54b/3
- b. + ları 54b/2
- b. + ını 34b/10
- [=8]
- boyun : Boyun.
- b. eti 13b/12
- boyuncuğ : Boyuncuk.
- b. + larına 49b/10
- bozıl- : Bozulmak.
- b.-ur 9a/6
- bozrağ : Bozırak, bozarak, bozca, bozumsu.

b. 44b/9

bögrek : Böbrek.

b. + de 12b/7, 23a/3, 32a/4, 37b/8, 41b/3, 47a/10, 57a/11

b. + deki 33b/9

[=8]

bögrilce : Börülce.

b. 12b/9

bögür : Böğür.

b. ağrısını 39b/6

böyle : Böyle.

b. 40a/3, 48a/8, 55a/1, 55a/6, 59b/3

b. + dür 23b/7, 54b/10, 56b/1

[=8]

bu : Bu.

b. 10a/4, 19a/10, 19b/2, 19b/5, 1a/3, 1b/3, 1b/5, 29a/4, 29b/3, 2a/11, 2a/12, 2a/5, 37b/4, 3a/7, 40a/7, 43b/4, 44a/5, 44a/6, 47a/4, 47b/11, 48a/8, 4b/10, 51a/11, 52b/9, 53b/4, 53b/8, 54b/2, 54b/6, 54b/9, 55a/7, 61b/11, 62a/1, 62a/11, 62a/2, 62a/7, 62a/8, 62b/4, 62b/8, 62b/9, 63a/1, 63a/10, 63a/5, 63a/5, 63a/9, 63b/11, 63b/3, 63b/5, 63b/6, 63b/9, 7a/9, 9b/9

b. + dur 17b/5, 44b/4, 48b/2, 5b/5, 8a/5

b. + ға 40b/5, 50a/6

b. + nda 54a/3

b. + ndan 50b/3

b. + nı 12b/6

b. + nlar 60a/3, 7a/7

b. + nlara 4a/2

b. + nlardan 55a/3

b. + nlaruñ 4b/6, 1b/10

b. + nuñ 28b/8, 29a/2, 30a/8, 30b/10, 32b/10, 47b/1, 48a/9, 53b/2, 54b/7, 55a/4,

9b/5

[=78]

buçuk : Buçuk, yarım.

b. 60b/9, 61a/5

[=2]

bud : But, kalça ile diz kapağı arası kısım.

b. eti15a/6

budağ : Yaşayan ağaçta dalın gövde içinde kalması sonucu oluşan sert bölüm, ağaç gövdesinde tomurcuk çıkacak yuvarlak boğum, ağaç dalı.

b. ağacınun yemişi 61a/8

buğday : Buğday.

b. 9b/5, 9b/5, 9b/9

b. + dan 10b/9

b. + un 9b/11

b. + etmegidür 10a/4

[=6]

buḥār : < Ar. Buhar, buğu.

b. + ı 40b/4, 40b/9, 54a/8

b. + ından 9a/12

[=4]

buḥārī : Buhari.

b. 42b/5

buḥūr : < Far. Tütsü.

b. 43b/2

b. + lar 3b/10

b. eyledükleri 54b/3

[=3]

buhar : Bkz. buḥār.

b. 20a/2

buḫraṭ : < Ar. Eski Yunan hekimi meşhur Hipokratis.

b. 8b/12

bul- : Bulmak.

b.-dı 1b/2

b.-duğı 53b/11

b.-maduğı 63a/9

b.-maya 50a/2

b.-up 44a/3, 60b/2

b.-urlar 44a/1, 44a/11, 44b/5, 48a/11

b.-ursa 18a/7, 27a/2, 28b/2, 31b/2

[= 14]

bulandır- : Bulandırmak.

b.-ur 34a/10

bulın- : Bkz. bulun-.

b.-a 51a/6

b.-an 53b/10

b.-ur 53b/2, 53b/3, 53b/8

[= 5]

bulun- : Bulunmak.

b.-maduğı 9a/10

b.-mayup 51b/11

b.-maz 4b/3

[= 3]

bur(u)n : Bkz. burun.

b. + ı 19a/6

b. + ını 54a/11

b. + ınıñ 54b/1

[= 3]

burun : Burun.

b. 46b/8

b. içinde 31a/7

[= 2]

burul- : Dönmek, bükülmek.

b.-sa 21b/11

buyur- : Buyurmak.

b.-dı 37a/1, 43a/4

b.-dılar 24b/2, 25a/2, 31b/6yer.e, 38a/5, 39a/9, 40a/4, 42a/2, 47a/3, 47a/6

b.-ur 11a/2, 12a/8, 20b/11, 21b/2, 37a/11, 41a/1, 41a/4, 42b/6, 51b/3

b.-urlar 11b/6, 12a/6, 13b/4 37b/2

[= 24]

buz : Buz.

- b. 9a/6
- buzağı : Buzağı.
- a. eti14b/11,
b. etinden14b/12
[=2]
- büber : Bkz. biber.
- b. 46b/2
- bürüdet : < Ar. Soğukluk.
- b. 22b/7, 23a/1, 36b/6, 38a/5, 56a/11, 56b/3, 8a/7
b. + de 10b/12, 21a/5, 55b/11
b. + den 56b/5
b. + e 35b/9, 50b/8
b. + i 36b/10
b. + ine 34b/8
[=15]
- bürüncük : Bürümcek.
- b. gömlek 56a/9
- büyük : Büyük.
- b. 19a/3, 27b/7, 29b/4
[=3]
- büyü- : Büyümek.
- b.-mesini 28a/1
- cābir : Hz. Cabir.
- c. 62b/6
- cā^ziz : < Ar. Uygun, olabilir, olur.
- c. 32a/7, 48b/5
[=2]
- calinūs : < Lat. İslam tıbbını etkileyen ünlü Grek tabip ve filozofu, Galenos.
- c. 34b/9
c. ĥekīm 5b/4, 52b/4
[=]
- cānavar : < Far. Canavar, zararlı hayvan.
- c. 46a/11, 30a/4

- cāyız : Bkz. cā'iz.
c. 11a/6, 26a/7, 32a/10
[=3]
- ca^cfer : < Ar. Hz. Ali'nin torunlarından altıncı imam.
c. + i şādık 25b/4
- cebrā'īl : < Ar. Dört büyük melekten biri.
c. 40a/5, 40a/6, 40a/6, 40a/7
[=4]
- cem^c : < Ar. Toplama, yığma.
c. olmak 6b/10, 6b/11, 6b/12, 7a/1, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/5, 7a/6, 7a/7
c. olup 19a/8, 44b/3
c.iden 44a/10
c.iderler 44a/4
c.idüp 3a/8
c.itmege 7a/8, 62a/8
[=18]
- cemāziye^l-aḥire : < Ar. Arabi ayların altıncısı.
c. + sinūḡ 63b/10
- cemī^c : < Ar. Cümle, hep, bütün.
c. 24b/7
c. + ni 31a/10
c. + i a^czāsına 54a/1
c. + i a^czāsından 54a/4
[=4]
- cenān : < Ar. Kalp, yürek, gönül.
c. + ı 64a/1
- cenb : < Ar. Yan, taraf.
c. + e 41b/2
- cenbet : < Ar. Katılık.
c. + de 21a/1
- ceng : < Far. Cenk, savaş, vuruşma.
c. 51a/8
- cennet : < Ar. Cennet, uçmak, bahçe.

c. 25a/5, 37a/2
c. + den 9b/8
c. + dendür 31b/10
c. + üñ 13a/10
c. hüllelerindendir 31b/8
c. + ül-me³vāya 40a/4
c. + i ⁶adna 25b/9
[=8]

cennet-i ⁶adn : <Ar. Kuran-ı Kerim’de geçen cennet isimlerinden biri. Allah’ın görüleceği en yüksek cennet. c.c.

c. + i ⁶adna 25b/9
[=1]

cennetü’l-me³vā : <Ar. Kuran-ı Kerim’de geçen cennet isimlerinden biri.

c. + me³vāya 40a/4

cesed : <Ar. Ceset, ölü vücut.

c. + ini 57b/1

cevāb : <Ar. Cevap.

c. + dan 51b/7
c. virürken 51b/7
[=2]

Cevāhir : <Ar. Cevherler, kıymetli taşlar.

c. 48a/9, 49a/7
c. + üñ 48a/6, 4a/3
[=4]

cevāriş : <Far. Bir grup macunun genel adı.

c. 60a/8, 61a/4
[=2]

cevher : <Ar. Değerli taş.

c. 8b/6
c. + e 51a/6
c. + meniye 8b/6
[=3]

- cevherī : <Ar. Cevhere ait olan veya değerli taşlarla yapılmış ve işlenmiş olan,
kuyumcu.
c. 49a/7
- ceviz : Ar. Ceviz.
c. 23a/3
- cevz : Bkz. ceviz.
c. 34a/1, 44b/11, 47b/6, 61a/10
c. + i 47b/3
c. + in 47b/10
c. + inüj 60b/7
[=7]
- cevzüt-ııb : <Ar. Küçük hindistan cevizi.
c. 47a/11
- cevz-i bevvā : <Ar. Hindistan cevizi.
c. 61a/10
- cevz-i hindī : <Ar. Hindistan cevizi.
c. 47b/6
- ceyrān : Far. Ceylan, geyik.
c. 54b/2
- cezīre : <Ar. Ada.
c. + lerde 43b/5
- cezm : <Ar. Kesin karar, niyet.
c. + ini 63b/8, 63b/8
[=2]
- cılkaıa : Çalkafa, cılkaıa, kurdun ense postundan yapılan kürk.
c. 57a/7, 57a/8, 57a/8
[=3]
- ciger : <Far. Ciğer, bağır.
c. 46a/7
c. + de 33b/7, 34b/3, 46a/1, 48a/3
c. + e 43b/7, 45b/7, 47b/1
c. + inde 44b/11
c. + ini 15a/12

- c. + lerüñ 36b/5
c. + üñ 29b/11
[= 12]
- cihān : <Far. Dünya, alem.
c. 62b/5
- cihet : <Ar. Yön, taraf, sebep.
c. + den 2a/11
- cilā : <Ar. Parlatma, parlaklık.
c. virür 42b/1, 52a/9
c. virüp 31a/5
[= 3]
- cild : <Ar. Cilt, ten, deri.
c. + e 31a/5
- cimā^c : <Ar. Çifleşme.
c. 17b/2, 46a/3, 58b/9, 59a/9, 59b/8, 60b/1, 60b/3, 61a/6
c. + a 13a/2, 14a/3, 14a/9, 15a/11, 15a/2, 16a/11, 16a/4, 16b/3, 16b/11, 17a/10,
17b/6, 18b/10, 18b/7, 20a/10, 20a/8, 20b/2, 20b/6, 21b/7, 30b/2, 34a/7, 34b/1, 35b/4,
35b/7, 38b/6, 39b/2, 40b/2, 40b/4, 40b/5, 40b/7, 43b/9, 45a/9, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/8,
46b/6, 47b/5, 47b/7, 4a/10, 56b/7, 59b/3, 60a/11
c. + a.sını 27b/4
c. + dan 20a/10, 60b/2, 61a/3, 8b/5
c. + uñ 18b/8, 41b/1
c.ider 17b/2
c.iderse 58b/9
[= 59]
- cimā^cie : Bkz. cimā^c
c. + sini 58b/5, 59b/5
[= 2]
- cimā^ciyye : Bkz. cimā^c.
c. + si 50a/10
c. + sini 37a/4
c. + ʔi 36a/11, 38a/6, 57a/10
c. + ye 8b/7

[=6]

cimmā^c : Bkz. cimā^c.

c. + a 12b/4

cinān : < Ar. Cennetler, uçmaklar, bahçeler.

c. 63b/2

cins : < Ar. Çeşit, tür, soy.

c. 12b/9, 27b/2, 30a/9, 44b/2, 48b/10, 53b/8, 55a/2, 6b/2

c. + i 27b/2

[=9]

cirm : < Ar. Cisim, hacim.

c. + i 27a/6

cübiyyet : < Ar. ?

c. + i 21a/2

cümle : < Ar. Bütün, hep, hepsi.

c. 13a/5, 13a/6, 14a/5, 16a/8, 17a/3, 18b/4, 18b/5, 1a/4, 21a/4, 31a/2, 39a/11,
40a/8, 48a/9, 48b/7, 52b/1, 52b/11, 54a/6, 55a/1, 55a/7, 57a/3

c. + den 54b/9, 63a/6

c. + si 63a/1

c. + sini 57b/11, 57b/5, 60a/2, 60b/7, 62a/10, 62a/8

c. + sinüñ 12b/10

[=30]

cünün : < Ar. Delirme, çıldırma, delilik.

c. + dan 41b/9

cürb : < Ar. Uyuz.

c. 10a/12

cürihān : Cürihan özel yer ismi.

c. 36a/5

cüvān : < Far. Civan, genç, taze delikanlı.

c. + uñ 63b/1

cüzām : < Ar. İnsan vücudunda onulmayan çibanlar ve yaralar oluşturan hastalık.

c. + dan 41b/9

cüz²ice : < Ar. Az, pek az.

c. 5b/12

cüzv : < Ar. Çeşit, tür.

c. + inün 30a/9, 30b/10

[=2]

çağmağ taşı : Demir ya da çelikle sürtünmekle kıvılcım çıkaran bir çeşit kuvars.

ç. 52a/4

çek- : Çekmek.

ç.-er 49a/11

ç.-seler 45b/10, 46a/7

ç.-üp 48a/2, 7b/2

ç.-mege 49a/10

[=6]

çekirde(k)g : Bkz. çekirdek.

ç. + i 23b/7, 29a/6

ç. + in 30b/8

ç. + ini 30a/3

ç. + inün 26b/7, 30b/5, 31a/8

[=6]

çekirdek : Çekirdek.

ç. 57b/7, 59a/5

[=2]

çekürde(k)g : Bkz. çekirdek.

ç. + i 23b/8

çepel : ?

ç. 16b/2

çeyne- : Çiğnemek.

ç.-mek 31a/9, 38a/11, 43b/8, 46b/11, 48a/2

ç.-se 58b/8

ç.-ye 59a/8

ç.-yüp 46a/2

[=8]

çıban : Çıban.

ç. + lar 23b/5, 34a/2

[=2]

- çık- : Çıkmak.
ç.-an 38b/1, 45a/7
ç.-ar 10a/11, 23b/2, 35b/8, 38a/10, 39a/2, 43b/11, 52a/5
ç.-duğı 58a/8, 9b/8
ç.-mağa 44a/8
ç.-mış 60b/4
ç.-up 23b/6, 40b/10, 53a/3, 9a/4
ç.-dı 25b/11
ç.-mayup 9a/3
[= 17]
- çıkār- : Çıkarmak.
ç.-a 47a/11
ç.-an 57a/2
ç.-ır 34b/5, 37b/8
ç.-mayınca 58b/9
ç.-salar 59a/10
ç.-up 12a/5, 15a/12, 32a/2, 34a/2, 43b/5, 61b/1
ç.-urlar 33a/9
[= 13]
- çırpıl- : Hızla ve kesik kesik silkelenmek, kesilmek.
ç.-mamış 56a/4, 56a/4
ç.-mamış gömlek 56a/4, 56a/4
ç.-mış 56a/3
ç.-mış keten 56a/3
[= 6]
- çig : Çiğ, pişmemiş.
ç. 40b/8
- çin̄ : Çin.
ç. + den 53b/1
- çiçe(k)g : Bkz. çiçek.
ç. + i 31a/6
ç. + in 44a/10
ç. + ine 12b/2

[=3]

çiçek : Çiçek.

ç. 57a/2

ç. + den 58a/11

ç. + ler3b/8

ç. + leriñ 40b/11

[=4]

çiçek çıkar- : Çiçek hastalığına yakalanmak.

ç.-an 57a/2

çok : Çok.

ç. 6a/2, 10a/11, 10a/12, 10a/8, 11a/6, 12a/4, 12b/2, 12b/2, 15a/6, 15b/10, 15b/10, 16b/6, 16b/6, 19b/6, 19b/6, 21b/8, 22a/4, 22a/6, 23a/2, 23b/2, 23b/4, 23b/5, 27a/9, 27b/9, 28b/1, 31b/10, 34a/11, 34a/9, 36b/1, 36b/12, 38a/7, 38b/8, 39a/10, 39a/9, 39b/1, 39b/6, 41b/5, 45a/11, 45a/9, 45b/2, 46b/1, 46b/9, 47b/10, 50a/9, 50b/8, 52b/6, 5b/11, 5b/11, 5b/5, 61b/10

ç. + dır 10b/1

ç. + dur 23b/2, 40b/7, 47b/8, 50b/3, 51b/1, 53b/2

[=57]

çömlek : Çömlek, tencere.

ç. 59a/1

çörek : Çörek, çörek otu.

ç. 10b/3

ç. otı 47a/1, 57b/4

ç. otım47a/7, 47a/9

[=5]

çüft : Çift.

ç. olduğu 17b/1

çürü- : Çürümek.

ç.-yüp 43b/6

da : Da, de bağlacı.

d. 26a/6, 4b/3

[=2]

dāfi^c : < Ar. Def eden, savan, iten.

d. 3a/3

d. + dūr 55a/4

[=2]

dağı(t)d- : Dağıtmak.

d.-ur 46b/3

dağı : Dahı, da, de bağlacı.

d. 11b/11, 11b/2, 11b/3, 12b/4, 13a/1, 14a/1, 14a/8, 16a/10, 16a/2, 19a/3, 1b/1, 1b/11, 20b/1, 20b/3, 20b/5, 23a/3, 23b/7, 24b/3, 28a/1, 28a/3, 2a/1, 2a/9, 30a/8, 30b/10, 32b/7, 35a/4, 36/b13, 36b/12, 37a/7, 37b/4, 39a/4, 39b/6, 3b/10, 40a/2, 43b/2, 45b/9, 46a/1, 47a/1, 48a/1, 48a/8, 48b/6, 49a/2, 49a/3, 49a/4, 49b/7, 4a/2, 50a/1, 50b/10, 51a/4, 51a/9, 51b/1, 51b/8, 53a/11, 53a/3, 53a/7, 53a/9, 53b/1, 53b/5, 54a/10, 54b/10, 54b/8, 55b/8, 56a/10, 56a/7, 56b/9, 57a/8, 57b/9, 58b/10, 59a/10, 5b/10, 5b/6, 5b/8, 61a/4, 61b/9, 62b/9, 63a/3, 63a/5, 6a/4, 6a/7, 6b/12, 6b/6, 7a/1, 7a/2, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 8a/12, 8b/1, 8b/2, 8b/9, 9a/2, 9a/8, 9b/1

[=95]

dāhil : < Ar. İç, içeri, içinde.

d.oldım 25b/9

d.olup 40a/4

[=2]

dāimā : < Ar. Her vakit, her zaman.

d. 49a/8, 60b/1, 60b/3

[=3]

dā'imā : Bkz. dāimā.

d. 29a/8

dal : < Ar. Osmanlı alfabesinin onuncu harfi.

d. 50a/4

dāmen : < Far. Etek.

d. + i luṭf 63a/11

dāne : < Far. Tane, adet.

d. 24a/7, 53a/2, 61b/1

d. + si 9b/11, 9b/9

[=5]

- dār-ı fülful : <Far. Ar. Karabiberin uzunca bir çeşidi, tarçın tohumu denilen kuyruklu biber.
d. 46a/4
- dārcīn : <Far. Tarçın.
d. 45b/11, 45b/9, 46a/2, 60b/5, 61a/10
[=4]
- dārū : <Far. İlaç.
d. + yı hidāyet 1a/11
- dārū'l-cenb : <Ar. Göğüs sancısı, akciğer zarı iltihabı, zatü'l-cenb.
d. + e 41b/2
- dāvūd : Ebu Davud.
d. 22a/11
- dağın- : Takınmak.
d.-a 49a/1
- dal : Dal.
d. + larını 40a/5
- damlat- : Damlatmak.
d.-salar 19b/1
- damzır- : Tamzırmak, tamzurmak, damlatmak.
d.-alar 26b/6
- de : Da, de bağlacı.
d. 16b/6
- def : <Ar. Giderme, savma, ortadan kaldırma.
d. ide 31a/6
d. idemeye 61a/7
d. ider 15b/2, 15b/9, 19a/2, 19b/5, 22b/4, 23a/4, 27a/5, 28b/5, 30a/6, 30a/8, 30b/9, 33a/2, 33a/6, 35a/5, 35b/1, 35b/10, 39a/5, 41a/10, 42a/8, 42b/5, 43a/11, 43a/7, 45b/7, 46a/1, 46b/2, 46b/5, 48b/11, 49b/2, 49b/5, 49b/7, 50b/10, 50b/9, 51a/2, 52b/1, 52b/5, 53a/1, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 55a/1, 55a/6, 57a/6, 57a/8, 57b/1
d.idüp 10b/11, 10b/8, 23a/7, 26b/9, 28a/3, 30a/1, 31a/2, 31a/7, 45b/5, 45b/8, 47b/7, 48b/3, 52a/10
d. itmede 53b/3
d. itmege 54a/5

- [=61]
- def'a : < Ar. Defa, kere, kez.
d. 20b/2, 58b/9, 59b/8, 61a/6
- [=4]
- def'at : < Ar. Def etme, giderme.
d. + a 7b/2
- defne : < Yun. Defne ağacı.
d. tohumu 57b/4
- degin : Değın, dek, kadar.
d. 42a/7
- degül : Değil.
d. 40a/6
d. + dür 11a/6, 16b/4, 25b/2, 26a/7, 32a/10, 32a/7, 44a/5, 44a/8, 48b/5, 4b/5, 55a/1,
55a/5, 56b/10
- [=14]
- del- : Delmek.
d.-erler 48a/10
- delâlet : < Ar. İz, işaret, gösterme, tanıklık etme.
d. ider 34b/8
- delik : Delik.
d. + lerinden 54b/1
- delin- : Delinmek.
d. -ür 48a/9
- dem : < Ar. Kan.
d. 14b/12
- demir : Demir.
d. 61a/9
- demir dikenı : Akdeniz ülkelerinde doğal olarak bulunan, tüylü ve otsu bir bitki.
d. + tohumu 61a/9
- demür : Demir.
d. + den 52a/5
d. + e 52a/4
- [=2]

- dem-i şālih : < Ar. İyi, elverişli kan.
d. 14b/12
- deñlü : Denli, kadar.
d. 55b/4, 60b/1
[= 2]
- derc : < Ar. Toplama, biriktirme.
d. idüp 62a/2
- derd : < Far. Dert, hastalık.
d. 21b/2
- dere : Dere.
d. 48a/11
- deri : Deri, cilt.
d. + sinden 15b/6
- dermān : < Far. Çare, ilaç, takat, güç.
d. it 63b/6
- dervīş : < Far. Derviş, Allah için alçakgönüllülüğü ve fukaralığı kabul eden veya bir tarikata bağlı olan kimse.
d. + lere 43b/1
- deryā : < Far. Deniz, okyanus.
d. 44a/1
d. + ya 44a/11
d. + da 17b/10, 19a/7, 44a/2
d. + nuñ 44b/3
d. + sında 43b/4
d. + sınıñ 43b/11, 44a/2, 44b/5
d. + yı hindde 44a/1
d. + yı hindüñ 44b/1
[= 12]
- devā : < Ar. İlaç, çare.
d. 21b/3, 40a/11, 47a/5, 58b/6, 59a/10
d. + larıñ 4a/10
d. + laruñ 4a/8, 58b/6
d. + ı 58b/9

- d. kıldı 1a/11
d. olur 40a/11
d. maḥallinde 27b/6
[= 12]
- deve kuşu : Deve kuşu.
d. 9b/11
- dīşkorbedes : <Fr. Rene Descartes, ortaçağın ünlü filozof, hekim ve matematikçisi.
d. 54b/1
- di- : Demek, söylemek.
d.-di 26a/3, 40a/10, 40a/11, 40a/2, 40a/7
d.-diler 40a/3, 9b/10
d.-dim 4b/11, 26a/1, 26a/3, 39a/8, 40a/5
d.-dükleri 39a/3, 34b/1, 43a/6
d. + dükleridür 26a/7
d.-me 40a/3
d.-mekle 19a/4, 50a/5
d.-mişler 27b/1, 30b/1, 34b/7, 48a/6, 48a/8, 49b/3, 54b/9, 55a/11, 57a/1, 58b/10,
8b/5
d.-r 11b/5, 31b/1, 47a/2, 49b/10
d.-rler 13a/7, 13a/7, 13b/12, 14b/10, 17a/2, 18a/8, 1b/7, 1b/9, 25a/9, 29b/5, 38b/3,
40b/5, 44a/1, 44a/6, 44a/7, 44b/1, 44b/4, 46b/1, 48b/7, 49a/7, 50a/2, 50a/4, 51a/4, 52b/6,
53a/5, 53b/9, 54b/11, 54b/6, 55a/8, 56b/1, 56b/4, 59a/3, 6b/8, 7b/5
d.-yü 11b/2, 19b/9, 36/b13, 38a/5, 40a/4, 47a/3, 47a/6, 58b/7, 59a/11
d.-yüp 40a/7
[= 76]
- di(p)b : Bkz. dip.
d. + inden 43b/11
d. + ine 52a/7
[= 2]
- dibek : Dibek, taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan.
d. + de 59a/1
- didār : <Far. Yüz, çehre.
d. + uñla 63b/6

- dik- : Dikmek.
d.-seler 38b/2
- dil : 1.Dil, lisan. 2.Tatma organı.
d. + e 34a/3
d. + ince 3a/8
d. eti 14a/1
[= 3]
- dile- : Dilemek, istemek.
d.-rem 63b/3
d.-se 41a/7, 41a/8
d.-yen 51a/9
[= 4]
- dimāğ : < Ar. Dimağ, beyin.
d. + a 15a/3, 16a/9, 18b/11, 40b/9, 41a/9,42b/10, 43a/1,
43b/7, 44b/10, 45a/8, 45b/7, 56a/8
d. + da 30b/7, 42b/1
d. + ı 21b/7, 39a/10, 42b/2
d. + uş 42a/9
d. + uşsüdde.lerisini 42a/9
[= 18]
- dip : Dip, kök.
d. + lerinden 38a/11
- dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde bir değerinde bir ağırlık ölçüsü.
d. 20a/7, 30a/4, 32a/5, 57b/10, 57b/10, 57b/11, 57b/11, 57b/4, 57b/4, 57b/5, 58a/5,
58a/6, 58b/11, 59a/11, 59a/8, 59b/1, 59b/10, 59b/11, 59b/9, 60a/1, 60a/1, 60a/1, 60a/2,
60a/2, 60a/7, 60b/4, 60b/4, 60b/5, 60b/5, 60b/5, 60b/6, 60b/7, 60b/8, 60b/9, 60b/9, 61a/10,
61a/11, 61b/2, 61b/3, 61b/3, 61b/5, 61b/6
[= 42]
- diş : Diş.
d. + i 22b/2, 43a/8
d. + ini 19b/5, 8b/11
d. + ler 52a/7
d. + lere 21b/8

- d. + leri 22b/3, 38a/11, 48b/5, 51b/10, 52a/11, 52a/8, 52a/8
d. + lerinüñ 37b/3
d. + lerüñ 52a/7
d. + üñ 30a/11
d. + ağırsına 31a/9, 37a/9
[= 18]
- dişi : Dişi, kadın.
d. + si 20a/1, 20a/3, 20a/4, 20b/5, 50a/9
d. + sile 17b/1
[= 6]
- diyār : <Ar. Memleket, ülke.
d. 34a/11
d. + ında 35b/5, 56b/8
d. + ından 52b/9
d. + ı halebde 34a/11
d. + ı mışırda 29b/5, 49a/7
d. + ı mışırdan 49a/8
[= 8]
- doğur- : Doğurmak.
d.-duqları 37a/5
- doğın- : Dokunmak.
d.-an 15b/8
- don : Elbise, kılık kıyafet.
d. 56a/1
- dög- : Ezmek, dövmek.
d.-üp 43a/10, 51a/1, 60a/3, 61a/11
[= 4]
- dögül- : Ezilmek, dövülmek.
d.-miş 59a/1
- dök- : Dökmek.
d.-mekde 47b/7
d.-üp 26b/5, 26b/7, 29b/9, 54a/9
d.- mege 35b/2

- [= 6]
dön- : Dönmek.
d.-er 18a/7
d.- mesini 34b/4, 45b/7
[= 3]
döndür- : Döndürmek, bulandırmak.
d.-üp 47b/10
dör(t)d : Dört sayısı.
d. + er 61a/11
d. + inci 13a/2
[= 2]
döşek : Döşek, yatak.
d. 41a/11
dudağ : Dudak.
d. + ları 52a/1
duḥān : < Ar. Tütün, duman.
d. + ı 43b/6
dur- : Durmak.
d.-mağ 5b/8
d.-mayup 10a/11, 23b/2
d.-maz 28b/1
[= 4]
dut- : Tutmak.
d.-ar 55b/4
dü : < Far. İki.
d. 24b/2, 24b/2
[= 2]
dücāc : < Ar. Tavuk, horoz, piliç cinsi.
d. 14b/10
dügün balığı : Rengi siyah, başı yassı bir balık türü.
d. + dur 19a/4
dülbend : < Far. Tülbent.
d. 55b/3, 55b/7

- [=2]
dünyā : < Ar. Dünya, alem.
d. 13a/8
d. + da 1b/9
d. + nuḡ 13a/9
- [=3]
dünyevī : < Ar. Dünyaya ait, dünyayla ilgili.
d. 1b/8
- dürāc : < Ar. Turaç veya çilkuşu, sülüngiller familyasından bir kuş türü.
d. etinden 17a/9
- düş : Rüya, düş, hayal.
d. 50a/8
- düş- : Düşmek.
d.-se 52b/7
d.-er 37a/2
d. görmeye 50a/8
- [=3]
düşür- : Düşürmek.
d.-üp 25b/10
d.-ür 35a/2
- [=2]
düz : Düz.
d. 9a/5
- ebdān : < Ar. Bedenler, vücutlar, cisimler.
e. 1b/6
- ebü : < Ar. Ata, baba.
e. 13b/2, 22a/11, 24a/7, 24b/10, 47a/1
e. + l-fettaḡ 63b/11
e. + l-ḡükemā 62a/3
- [=7]
ecel : < Ar. Ecel, ömrün sonu.
e. 47a/5
- eczā : < Ar. Ecza, parçalar, kısımlar.

- e. 60b/10
e. + sınıu 31a/10
e. + ³ i 61b/9
[=3]
- e (t)d- : Etmek, yapmak.
e. -erse 23b/10
- edviye : < Ar. İlaç, ilaçlar.
e. + ³ i müfredenüñ 62a/8
- edyān : < Ar. Dinler.
e. 1b/6
e. + ı muhtelif 62b/11
[=2]
- efdal : < Ar. Daha faydalı, üstün.
e. olan 13a/6
e. + dür 16a/8, 18b/5
e. + i 21a/7
[=4]
- eflātūn : < Ar. Sokrates'in öğrencisi, Aristo'nun hocası olan meşhur Yunan filozofu, Eflatun.
e. hekīm 5b/1
- efzūn : < Far. Fazla, çok.
e. 5b/1
- eg- : Eğmek, bükmek.
e.-di 42a/6
- egele- : Eğelemek, eğe ile düzleştirmek, aşındırmak.
e.-yüp 15b/3
- eger : < Far. Eğer, şayet.
e. 7b/5, 11a/3, 15a/12, 15b/8, 15b/9, 19a/10, 19b/2, 22b/11, 22b/2, 22b/6, 23b/10, 26a/11, 26b/7, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 29b/9, 30a/10, 30a/3, 30b/6, 31a/5, 32b/11, 33a/2, 33b/1, 33b/2, 35a/6, 38b/11, 39b/4, 40b/8, 43a/10, 43a/7, 45a/7, 45a/8, 46b/7, 47a/7, 47b/11, 47b/3, 47b/5, 48a/10, 50a/10, 50a/6, 50a/9, 50a/9, 50b/11, 51a/1, 51a/9, 52a/2, 52a/6, 52a/8, 52a/9, 54b/4, 55b/5, 56a/10, 58a/10, 58a/11, 58a/9, 5a/7, 61a/2, 62a/9
[=58]

- egri(t)d- : Eğriltmek, bükmek.
e. +ür 42a/7
- ehl : < Ar. Sahip, malik.
e. + i cennetün 13a/10
e. + i cenneti 13a/9
e. + i dünyā 13a/8
e. + i dünyānuḡ 13a/9
e. + i tecribe 50a/2
e. + i vuḡūfdan 44a/11
[=6]
- ekber : < Ar. Daha büyük, en büyük, pek büyük.
e. 58b/6
e. + den 30a/5
[=2]
- ekl : < Ar. Bir şey yeme, yenilme.
e. + i 26a/7
e. iden 20a/9, 44a/9, 5a/5
e. idüp 44a/2
e. + i ġidā 5a/5
[=6]
- eklen : < Ar. Yiyerek, yenerek.
e. 41a/8
- ekrem : < Ar. Daha kerim, çok şeref sahibi, pek cömert.
e. 1a/8
- ekşer : < Ar. En çok, daha ziyade.
e. 12b/10
e. + i 51a/3
e. + inde 57a/1
[=3]
- ekşeri : < Ar. Çok defa, çoġu.
e. 19a/7, 50b/1
[=2]
- ekşi : Ekşi.

e. 22b/8, 29a/5, 6b/12

e. + lere 6a/9

e. + si 25b/3

e. + sinüñ 27a/3

e. + ye 26b/1

e. elma 26a/8

e. karatut 28b/9

e. nār 25a/10

[= 10]

ekşice : Ekşi gibi.

e. 6b/5

el : El.

e. + iyle 24a/6, 24a/6, 53b/5

e. + lerine 31b/5, 42a/1

e. + imden 25b/10

[= 6]

ele- : Elemek.

e.-yeler 61a/11

elfa : < Ar. Bin sayısı.

e. 62a/4, 62a/4

[= 2]

elli : Elli sayısı.

e. 59b/9, 61b/2, 61b/3

[= 3]

elma : Elma.

e. 25b/3, 25b/5, 25b/9, 26a/5, 26a/8

[= 5]

elmās : < Yun. Elmas, bilinen kıymetli taş.

e. 48a/7, 48b/1

e. + ı 48a/10, 48a/9, 48b/4

[= 5]

elvān : < Ar. Renkler, çeşitler, rengarenk.

e. + ı 53b/2

- emerre : < Ar. Daha acı, pek acı.
e. + ʔi 40a/1
- emīn : < Ar. Korkusuz, güvenen, şüphe etmeyen.
e. ola 51b/10
e. olup 50a/1
e. olur 51a/4, 57b/2, 37b/3
[= 5]
- emr : < Ar. Emir, buyruk.
e. + inde 63a/7
e. eylediler 11b/2
e. buyurdı 36/b13
[= 3]
- emrāz : < Ar. Marazlar, hastalıklar.
e. + ı ḥārriye 32a/8
- emrūd : < Far. Armut.
e. 26a/9
- emzür- : Emzirmek.
e.-en 21a/7
- enār : < Far. Nar.
e. 24b/9, 25a/11, 7a/1
[= 3]
- enbiyā : < Ar. Peygamberler, nebiler.
e. 41a/7
- enes : Hz. Enes.
e. 41b/10, 42a/3, 43a/3
[= 3]
- enes bin mālīk : Enes bin Malik
e. 24b/11, 37a/10, 39a/6
[= 3]
- enşār : < Ar. Yardımcılar.
e. + dan 39b/10
- envāc : < Ar. Çeşitler, türlüler.
e. + ı 51b/1

- e. + ı enār 25a/11
[=2]
- er : Erkek.
e. 60b/2
e. + üñ 37a/3, 58b/5, 59b/5, 60a/10
[=5]
- erbāb : < Ar. Sahipler, malikler, ehil.
e. + ından 63a/2
- erba^ca : < Ar. Dört.
e. + nuñ 36b/8
- eri- : Erimek.
e.-yince 58a/7
- eri(t)d- : Eritmek.
e.-üp 46a/8
- erik : Erik.
e. 28a/4
- erli(k)g : Erlik, erkeklik.
e. + in 12a/2
- eşer : < Ar. Nişan, iz.
e. 41b/10
- eşnāf : < Ar. Sınıflar, çeşitler, cinsler.
e. + ı ḥabūbuñ 9b/3
e. + ı 53b/2
[=2]
- esbāb : < Ar. Sebepler, vasıtalar.
e. 55b/8
e. + uñ 55b/11
[=2]
- es- : Esmek.
e. -e 16a/5, 16a/6
[=2]
- eski : Eski.
e. 23a/6, 58b/2

- e. + sinüñ 22b/11
[=3]
- esrā : < Ar. İsrā, geceleyin yürütme, gönderme.
e. + da 25b/8, 40a/4
[=2]
- esrār : < Ar. Sırlar, gizlenen veya bilinmeyen şeyler.
e. 59a/10, 61a/10
[=2]
- eşhib : < Ar. Eşheb, beyaz.
e. 44b/7
- eşki : Bkz. ekşi.
e. 47b/11
- eşyā : < Ar. Nesnelere, mevcut olan şeyler.
e. + dan 3a/1
e. + nuñ 20b/8, 3b/2, 55b/1, 62b/6
[=5]
- eşya³ : Bkz. eşyā.
e. + ı muhtelifenüñ 62a/8
e. + ı gayrī 62b/4
[=2]
- et : Et.
e. 13b/5, 38b/11
e. + den 14a/10
e. + i 13a/4, 13b/11, 13b/12, 14a/1, 14a/2, 14a/7, 14b/1, 14b/11, 14b/4, 14b/5,
14b/7, 15a/11, 15a/2, 15a/6, 15a/7, 15b/7, 16a/3, 16a/7, 17a/9, 17b/3, 17b/4, 18a/4, 18a/5,
19a/8, 19a/8, 29a/5, 29a/5, 45a/5, 53b/11
e. + idür 13a/6
e. + ile 40b/3
e. + in 15b/7
e. + inden 14b/11, 14b/12, 16a/3, 16a/8, 17a/9
e. + ini 15a/6, 15b/2, 16a/8, 16b/6, 16b/9, 22b/2, 52a/7
e. + inüñ 13a/12, 13a/12
e. + iyle 12b/5

- e. + lerden 13a/6
e. + leriyle 7a/3
e. + lerüñ 13a/5
[=53]
- eṭıbbā : < Ar. Tabipler, hekimler.
e. 13a/7, 13b/12, 25a/9, 40b/5, 55a/7, 62a/6, 64a/2
[=7]
- eṭıbbā³ : Bkz. eṭıbbā.
e. + i mütemeyyizīn 2a/12
- eṭrāf : < Ar. Etraf, taraflar.
e. + ında 45a/2, 53b/1
[=2]
- etme(k)g : Bkz. etmek.
e. + i 10a/8, 10b/10
e. + idür 10a/5
e. + üñ 10a/4
[=4]
- etmek : Ekmek.
e. 10a/10, 10a/7, 10a/9
[=3]
- evāsıṭ : < Ar. Ortalar, orta günler.
e. + ında 63b/10
- evlā : < Ar. Daha uygun, daha layık.
e. + sı 14b/3
- evlād : < Ar. Veletler, çocuklar.
e. + muñ 9b/9
e. + lar 40b/6
e. + ı^ᶜarab 14b/10
e. + ı^ᶜacem 50a/4
[=4]
- evsaṭ : < Ar. Bir şeyin ortası, ortadaki.
e. 5b/6
- evvel : < Ar. Önce, ilk, birinci.

- e. 17b/5, 20a/2, 27a/7, 2a/5, 40a/8, 5a/2, 5a/3, 5a/4
[=8]
- evvelā : < Ar. İlk olarak, ilkin.
e. 48b/2, 59b/9, 5a/1
[=3]
- evvelki : < Ar. T. Birinci, ilk, eski, önceki.
e. 4a/12
e. + si 51b/6, 54a/3
[=3]
- eyice : İyice.
e. 45a/1
- eyle : İle, öyle, onun gibi.
e. 57a/1
- eyle- : Eylemek, etmek yardımcı fiili.
e.-di 25a/2
e.-diler 11b/2, 42a/1
e.-dim 5a/1, 62a/9
e.-düginden 58b/4
e.-dügi 45a/10, 49b/9, 62b/7, 64a/1
e.-dügüm 62a/3
e.-dügümdin 25b/8
e.-dükde 63b/3
e.-dükleri 3a/1, 54b/3, 62a/5, 62a/6
e.-düm 62a/7, 62b/6, 64a/2
e.-mege 62a/9
e.-megi 62a/9
e.-megünden 55a/11
e.-mek 27b/6, 29a/9, 41a/8, 45b/2, 50b/8, 6a/2
e.-mekde 59b/4, 7b/2
e.-mekdür 56b/5, 5b/12
e.-mesün 42b/8
e.-mez 51a/1, 52b/6
e.-mişdür 2a/7, 40a/9

- e.-ñüz 31b/8
e.-r 10a/6, 12b/4, 16b/3, 26a/5, 28b/5
e.-seler 29b/10, 30b/6, 33b/3, 42b/5, 42b/8, 43a/10, 46b/8, 46b/9, 47a/8, 48a/10
e.-sem 62a/11
e.-yen 63b/4
e.-yüp 1a/5, 51b/5
[=58]
- eylü- : Bkz. eyle-.
e.-dügi 20b/5
- eyü : İyi.
e. 16b/4, 25b/2, 56b/10
e. + dür 23b/11, 24b/7, 57a/2
e. + si 10a/4, 10b/3, 15a/3, 16b/5, 17b/9, 18b/3, 21a/8, 21b/5, 22b/8, 23b/9, 29b/4, 36a/5, 44b/6, 50a/5, 51b/1, 53b/4, 53b/9, 56a/2, 8b/12, 8b/8, 9a/2
e. + sini 4b/8
[=28]
- eyyām : < Ar. Günler, gündüzler.
e. + ı bāda 26a/7, 29b/6
e. + ı rebî'de 19b/10
e. + ı vebāda 32a/7
[=4]
- ez- : Ezmek.
e.-üp 33a/4, 47a/10
[=2]
- ezfer : < Ar. Güzel kokulu şey.
e. + i 57b/7
- fā'ide : < Ar. Fayda, menfaat.
f. 62b/1
f. + dür 41a/11
f. + ler 16a/1, 18a/1, 20b/9, 32b/9, 36a/8, 3b/1, 3b/3, 3b/5, 3b/7, 3b/9, 40b/11, 43b/3, 48a/7, 4a/5, 4a/6, 55b/2, 9b/4
f. + leri 4a/1
f. + sinden 61a/3

- f. ider 35a/7, 41b/2, 41b/5, 43a/2
f. idüp 38a/11
[=25]
- fākihe : < Ar. Yemiş, meyva.
f. + den 24a/9
f. + nūġ 23a/10
[=2]
- fālic : < Ar. Felçli.
f. + i 46b/10
f. + e 47b/2
[=2]
- fāre : < Ar. Sıçan, fare.
f. 15b/6
- fāsid : < Ar. Kötü, fena, yanlış, bozuk.
f. olur 16b/10, 9a/9
f. olsa 32a/1
f. olmaya 21b/6
[=4]
- fātiĥa³ : < Ar. Fatiĥa suresi.
f. + i şerife 62b/10
- fāyide : Bkz. fā³ide.
f. ider 56a/11
f. + ler 13a/4
f. + si 63a/6
[=3]
- fāyik : < Ar. Faik, fevkinde bulunan, manevi olarak üstünde olan.
f. + de 3a/7
f. + den 63a/8
[=2]
- faġfūri : < Far. Faġfur,çini porselen, Çin'de porselenden yapılan kapkacak.
f. şab 59a/6
- faķir : < Ar. Aciz, zavallı, biçare, yoksul, züġürt.
f. 61b/11, 63b/11

- f. + i 51b/6
[=3]
- faḵr : < Ar. Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.
f. + i 51b/2, 51b/5
[=2]
- fark : < Ar. Fark, ayrılık, başkalık.
f. idüp 17a/7
- farsī : < Ar. Farsça, İranca, Acemce.
f. 24b/1
- faşl : Bkz. faşl.
f. 13a/2
- faşl : < Ar. Bölüm, kısım.
f. 15a/8, 15b/12, 17b/10, 20b/7, 23a/9, 32b/7, 36a/6, 3b/1, 3b/10, 3b/3, 3b/5, 3b/8,
40b/10, 43b/2, 48a/6, 4a/1, 4a/12, 4a/3, 4a/5, 4a/7, 4a/9, 55b/1, 57b/3, 58b/4, 7b/8, 9b/3
[=26]
- fehvā : < Ar. Mana, anlam, sözü gereğince.
f. + sınca 62b/7
- felaḥatnāme : < Ar. Far. Çiftçilik, ziraat kitabı anlamında özel eser ismi.
f. 38b/1
- fenn : < Ar. Fen, ilim.
f. + i tebāyi^cden 63a/5
f. + i tebāyi^ci 63a/6
[=2]
- ferah : < Ar. Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.
f. 13b/6
f. getirir 45b/8
f. götürür 48b/9, 56a/8
f. virür 30a/3, 43b/8
[=6]
- ferah-nāk : < Ar. Far. Sevinçli, mutlu.
f. eyler 26a/5
- ferd : < Ar. Fert, kişi.
f. 63a/2

- fesād : < Ar. Bozukluk.
f. +ında 29b/8
- fesligān : < Yun. Fesleğen.
f. 42b/5
- fetīl : < Ar. Fitol.
f. idüp 42a/10
- feylesof : < Ar. Filozof, alim.
f. 2a/6
- findık : < Far. Fındık.
f. 10a/2, 34a/6
[=2]
- findu(k)ğ : Bkz. findık.
f. +ı 34a/9
- fisdı(k)ğ : Bkz. fisdık
f. +ı 60b/5
- fisdık : < Ar. Fıstık.
f. 34a/10
- fisdu(k)ğ : Bkz. fisdık
f. +ı 34b/1
- fī zemāninā : < Far. Zamanımızda, şimdiki zaman içinde.
f. 3a/1, 4b/11
[=2]
- fil-ḥāl : < Ar. Hemen, şimdi, mutlaka.
f. 43a/8, 50a/2, 54b/5
[=3]
- fincān : < Far. Fincan.
f. 57b/5, 61a/2
[=2]
- fuḥūl : < Ar. Akıllı, zeki, değerli adamlar.
f. +ı ḥükemā 7b/4, 62a/5
[=2]
- fuṣūl-ı erbaʿa : < Ar. Dört mevsim ilkbahar, yaz, sonbahar, kış.
f. +nuḡ 36b/8

- fuzūl : < Ar. Lüzumsuz fazla şey veya söz.
f. +ı 42b/2
- fülful : < Ar. Biber, karabiber.
f. 46a/4
- ğālib : < Ar. Fazla, üstün, çok.
ğ. + dür 29a/7, 50a/6
ğ. olup 7b/11
[=3]
- ğāyet : < Ar. Gayet, oldukça, fazla.
ğ. 14b/9, 15a/7, 17a/5, 19b/8, 21b/10, 23b/11, 24b/7, 29b/4, 31b/1, 35b/6, 35b/7,
37b/11, 39a/2, 39a/8, 42b/9, 43b/6, 52a/1, 56a/2, 57a/9, 57b/9, 58a/3, 58a/4, 58a/4,
58b/11, 61b/7, 6b/3, 6b/4, 8a/9, 8b/8, 8b/9, 9a/8
ğ. + le 10b/3, 14b/6, 18b/3, 19a/9, 44a/7, 53b/4, 53b/5, 56b/2, 58a/11
[=40]
- ğāyetle: < Ar. Gayet, oldukça, son derece.
ğ. 16b/11, 16b/2, 16b/5, 22a/7, 29b/6
[=5]
- ğalaṭ : < Ar. Yanlış, yanlışlık.
ğ. +ı 39a/1
ğ. iderler 38b/3
[=2]
- ğalebe : < Ar. Üstünlük, fazlalık.
ğ. 7b/9
ğ. + sin 27b/8
[=2]
- ğālīz : < Ar. Yoğun, kesif, yapışkan.
ğ. 21a/2, 46b/5, 4b/5, 4b/7, 7b/6
ğ. + dür 9b/6, 10b/3, 12a/4, 14a/2, 14a/4, 14b/4, 14b/9, 17a/9, 22a/3, 33b/10, 38b/9
ğ. olursa 55b/6
[=17]
- ğālīze : Bkz. ğālīz.
ğ. + ʾi 31a/4
- ğam : < Ar. Keder, dert, tasa.

- ğ. 12b/2, 39b/7
ğ. + ı 50b/9
[= 3]
- ğargara : Gargara, ilacı ağızda çalkalama.
ğ. itmek 11a/10
- ğarībe : < Ar. Evvelce görülmemiş, şaşılacak şey. ?
ğ. 49a/6
- ğayrı : < Ar. Başka, diğer,
ğ. 19b/11, 23b/1, 45a/5, 49a/10, 51a/8, 55a/1, 58a/11, 62b/4
[= 8]
- ğayr : < Ar. Başka, diğer, Arapça sıfatların başında ‘-sIz, değil’ olumsuzluk anlamı katar.
ğ. + ı nāṭıkdur 50a/10,
- ğazāl : < Ar. Ceylan, geyik.
ğ. + da 44a/9
- ğidā : < Ar. Gıda, besin, yiyilip içilen şeyler.
ğ. 15a/8, 27b/5, 4b/1, 4b/4, 4b/8, 5a/5, 8a/1
ğ. + lar 14a/11
ğ. + lara 7b/6
ğ. + şı 10a/12
ğ. + sı 15a/1, 21b/7, 23a/1, 23a/11, 24b/9, 28b/8
ğ. + sıdur 9b/10
[= 17]
- ğidāe^t : < Ar. Besin, gıda değeri.
ğ. + i 10b/1, 10b/9, 23b/1
[= 3]
- ğidā^p : Bkz. ğidā.
ğ. + ı 8a/2
ğ. + ı ğalīz 21a/2
[= 2]
- ğidā^{iyyet} : Bkz. ğidāe^t.
ğ. + i 35a/5, 40b/7, 47b/8
- ğışş : < Ar. Karışıklık, hile, hainlik.

- ğ. +1 38a/7
gāh : <Far. Arasıra, bazı, kimi.
g. 24b/4, 44b/7, 54a/10
[= 3]
- gebe : Gebe, hamile.
g. 37a/4, 42a/10, 45a/11,
g. olmağa 47b/4
[= 4]
- gec : Geç.
g. 9b/6
- geç- : Geçmek.
g.-dügi 59b/8
g.-dükden 61a/6
[= 2]
- gegir- : Geçirmek.
g. -mek 48a/4
- gel- : Gelmek.
g.-ince 10a/2, 62a/5, 9b/11
g.-ip 38a/3
g.-meye 15b/6, 60b/1
g.-meyüp 54b/4
g.-dükden 59a/6
g. -endür 51b/2
g.-mez 49b/8
g.-mişdür 10a/4
g.-üp 50a/11, 54a/8, 58b/8
g.-ür 36a/6, 50a/3, 52b/10, 53b/1
g.-ürdi 49a/8
[= 19]
- gene : Yine.
g. 9a/2
- gerçi : <Far. Gerçi, her ne kadar.
g. 44b/5

gerek : Gerek, ihtiyaç.

g. 38b/8, 6a/1

g. + dir 12a/5

g. + dür 16b/9, 17a/10, 17a/2, 17b/10, 26b/5, 27b/6, 32a/3, 32b/3, 38b/10, 40b/3, 41b/6, 45a/1, 47b/9, 48a/5, 49b/11, 56a/1, 57b/4, 5a/1, 5b/9, 6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/8, 7b/7, 8a/9

[= 28]

getir- : Getirmek.

g.-ir 45b/8

getür- : Bkz. getir-.

g.-di 39b/10

g.-diler 31b/5

g.-se 16b/1

g.-seler 33b/2

g.-üp 1a/4, 44a/11, 50a/4, 59a/9, 61b/7

g.-ür 10b/1, 12b/3, 12b/9, 15a/6, 20a/9, 26a/9, 29a/1, 29a/9, 34b/2, 36a/11, 42b/11, 48b/9, 56a/8

[= 22]

gevde : Gövde.

g. + sinde 23b/5, 56a/7

g. + sinden 54a/7

g. + sini 55b/4

[= 3]

gevşe(t)d- : Gevşetmek.

g.-ir 18a/6

gevşek : Gevşek, sıkı olmayan.

g. 53b/5

g. ider 28a/5, 30b/5, 41b/3

g. idüp 31b/10

[= 5]

gey- : Giymek.

g.-e 56a/4

g.-erler 56a/9, 56b/4

g.-mek 55b/3, 55b/8, 56a/5, 56a/7, 56b/9, 57a/4, 57a/8, 57a/9, 57b/2

g. + mekten 56b/5

g.-üp 56a/4, 56b/3

[= 15]

geyik : Geyik.

g. + leriñ 45a/3

g. + ün 15a/12

g. eti 15a/11

[= 3]

geyil- : Giyilmek.

g.-se 56a/9

geylān : Özel yer ismi.

g. velāyetinde 53b/8

gez- : Gezmek.

g.-erler 19a/8

g.-meyüp 19a/7

[= 2]

gibi : Gibi.

g. 16b/10, 17a/7, 18b/2, 20a/4, 20b/2, 20b/5, 23b/10, 31a/2, 32a/2, 43b/11, 45a/5, 45a/7, 52b/7, 53b/6, 53b/7, 54b/8, 55a/4, 56a/7, 58b/8, 59a/1, 59a/8, 59b/11, 59b/8, 5b/5, 60b/8, 61b/1, 61b/5, 7a/7, 9b/12

g. + dür 17b/8, 19a/6, 19a/8, 21a/6, 25b/6, 29a/2, 29b/2, 30a/9, 31a/11, 57a/7

[= 39]

gic : Bkz. gec.

g. 10b/4, 16a/11, 18b/11, 19a/1, 22a/4, 27a/1, 27a/6, 35a/4, 35b/8

[= 9]

gice : Gece.

g. 43a/9, 58a/2, 58a/6

[= 3]

giciş- : Gicimek, gircimek, kaşınmak.

g.-mek 54a/4

giç : Bkz. gec.

g. 14a/2, 17b/4, 23a/5, 32b/2, 33b/8, 34a/3, 34a/7, 35b/1, 36a/4, 38a/10, 40b/2

[= 11]

gi(t)d- : Bkz. git-.

g.-er 12b/12

g.-üp 42b/1

[= 2]

gider- : Gidermek, ortadan kaldırmak.

g.-e 19b/2

g.-mezler 51a/3

g.-üp 46a/7

g.-ür 12a/1, 29b/10, 36a/3, 45b/4, 46b/10, 47a/8, 47b/2, 52a/11, 52b/2

g. + ir 45b/11

[= 13]

git- : Gitmek.

g.-meye 60b/3

gizle- : Gizlemek, saklamak.

g.-mişdir 58b/7

gizlen- : Gizlenmek, saklanmak.

g.-ür 17a/8

göbe(k)g : Bkz. göbek.

g. + inde 45a/3

g. + ine 47a/9

[= 2]

göbek : Göbek.

g. büyümesini 28a/1

gögercin : Güvercin.

g. 10a/1, 12b/5, 16b/10, 17a/3

[= 4]

gög(ü)s : Bkz. göğüs.

g. + inde 23b/5

gögüs : Göğüs.

g. etini 15a/6

g. + de 35b/10

[= 2]

- gök : Gök renkli, mavi, yeşil.
g. 47a/7, 48b/6
[= 2]
- göl : Göl.
g. + larde 17b/10
- göm- : Gömmek.
g.-erler 43b/5
- gömlük : Gömlük.
g. 55b/3, 55b/8, 56a/1, 56a/4, 56a/4, 56a/5, 56a/9
[= 7]
- göñül : Bkz. göñül.
g. + i 53b/10
g. + in 34a/10, 47b/10
[= 3]
- gönül : Gönül, yürek.
g. + de 50b/8
g. dönmesini 34b/4, 45b/7
[= 3]
- gör- : Görmek.
g.-dügi 17a/7
g.-dükde 17a/4
g.-düm 24a/5
g.-medük 51a/5
g.-meye 50a/8
g.-se 50a/2
g.-üp 40a/5
g.-ürim 39a/9
[= 8]
- görin- : Görünmek.
g.-e 16b/2, 49a/3
[= 2]
- görül- : Görülmek.
g.-memişdür 49a/5

götür- : Götürmek.

g.-eler 59a/5

g.-en 42a/10, 49a/2, 51a/4, 51b/10, 51b/7, 52b/5

g.-mek 42b/9, 45b/1, 51b/2

g.-mez 8b/7

g.-se 50a/7, 50a/9

g.-seler 47b/4

g.-ürler 50b/1, 51a/7

[= 16]

göz : Göz.

g. 46b/11

g. + e 12a/1, 36b/1, 45b/10, 46a/7

g. + inden 54a/8, 54a/8

g. + ine 16b/2, 49a/3, 54a/8

g. + inüñ 54a/9

g. + leri 11b/11, 50a/2

g. + lerin 54a/6

g. + lerini 54a/10

g. + üñ 45b/10, 45b/9, 50b/7

g. + üñnür.ını 45b/9

g. + üñzulmet.ini 45b/10

[= 20]

güşiş : <Far. Çalışma, çabalama.

g. + i bī-dirig 62a/10

güc : Güç, zor.

g. 62b/2

gül : <Far. Gül.

g. 41a/11, 41b/6

g. + e 41a/6

g. + i 41a/4, 41a/8, 41a/8, 57b/11

g. şuyı 41a/10, 45b/4

g. şuyına 41b/6

g. şuyıyla 26b/7

[= 10]

gün : Gün,yirmi dört saatlik zaman dilimi.

g. 37a/1, 41b/11, 57b/8, 58a/6

g. + de 17b/2, 64a/2, 6b/10

g. + i 6a/5

g. + lerde 44b/10

g. + lerinde 36b/10, 36b/9, 56a/1, 6a/3

[= 13]

güneş : Güneş.

g. + de 9a/1

g. + e 52a/2

[= 2]

günlük : Bkz. günlük.

g. 59a/4

günlük : Günlük ağacı ve bundan elde edilen zamk.

g. + den 48a/2

güzel : Güzel.

g. 12b/4, 15a/5, 17b/7, 18b/10, 29b/2, 29b/3, 31a/1, 37a/8, 37b/3, 44a/8, 45b/8,
47b/2

g. + sen 42a/2

[= 13]

habbe : < Ar. Taneler.

h. 25a/5

habbetü'l-ḥadrā : < Ar. Sakız ağacı yemişi, sakız ağacı tohumu çekirdeği, çitlenbik.

h. 59a/2

habbe³-i sevdā : < Ar. Çörekotu.

h. 47a/4

habbü'l-^cazīz : < Ar. Akdeniz bölgesinde ve Afrika'da yetişen bir ağacın dut kurusu şeklinde ve büyüklüğünde olan tatlı ve yağlı yemişi, buttum.

h. 35b/4

habbü'^ş-şanavber : < Ar. Çam fıstığı ağacı çekirdeği, tohumu.

h. 60b/4

habbü'^z-zelem : < Ar. Belesan tohumu, defne yemişi.

- h. 60b/7
- ḥābes : < Ar. Pis, kötü.
- h. 43b/6
- ḥabs : < Ar. Hapis, alıkoyma, tutma.
- h. idüp 26b/2
- ḥabūb : < Ar. Hubub, buğday, arpa gibi taneli bitki, tahıl.
- h. + uḥ 9b/3
- ḥacer : < Ar. Taş.
- h. 55a/7
- ḥācet : < Ar. İhtiyaç, gereklilik.
- h. + de 20a/6, 59a/7, 61b/10
- [=3]
- ḥācī : < Ar. Hacı, hacca giden anlamında özel isim.
- h. 56b/11
- ḥādīs : < Ar. Çıkan, oluşun.
- h. 34b/3
- h. olur 5a/10, 6a/3
- [=3]
- ḥādīs : Ar. Peygamber efendimizin kutsal sözü.
- h. + i ṣaḥīḥinde 29b/3
- h. + i ṣerīf 62b/7
- [=2]
- ḥafaḳan : < Ar. Hafakan, kalp sıkışması.
- h. + a 24b/10
- h. + ı 49b/2
- [=2]
- ḥafaḳan : Bkz. ḥafaḳan.
- h. + a 43a/2, 45b/4
- h. + ı 50b/9, 52a/10
- [=4]
- ḥāfīf : < Ar. Hafif, ağır olmayan.
- h. 44b/9, 53b/4
- h. + dür 16b/12

- [= 3]
hafta : < Far. Hafta.
h. 59b/3, 61a/2
- [= 2]
ḥaḳīḳat : < Ar. Gerçek, doğru, bir şeyin aslı.
h. 44b/4
- ḥāl : < Ar. Durum, oluş, suret.
h. 44b/4
h. + de 38a/3, 4b/4
h. + e 10a/4
h. + inde 2a/10, 3a/3
- [= 6]
ḥalāş : < Ar. Kurtulma.
h. 47a/5
h. ola 48b/3
- [= 2]
ḥaleb : < Ar. Halep şehri.
h. + de 34a/11
- ḥālī : < Ar. Boş, açık yer.
h. 4b/4, 5a/5, 9a/1
- [= 3]
ḥalīfe : < Ar. Halife, birinin yerine geçen kimse.
h. + nün 26a/4
- ḥalīm : < Ar. Tabiatı yavaş olan, yumuşak huylu, Allah'ın isimlerinden biri.
h. 1a/2
- ḥālīş : < Ar. Katkısız, saf.
h. 59a/5, 60b/9
- [= 2]
ḥalk : < Ar. Halk, insanlar.
h. 12b/10, 13a/2, 19a/3, 41a/5, 53a/6
h. + muḡ 56b/2
h. + uḡ 16b/2, 49a/3
h. + ı cihān 62b/5

- [=9]
- ḥalk : < Ar. Yaratma, yaratılma.
ḥ. idüp 41a/5
- ḥām : < Far. Pişmemiş, çiğ, ham.
ḥ. 58a/5
ḥ. + ımı 35a/1
ḥ. + ımuḡ 29a/1
- [=3]
- ḥamām : < Ar. Hamam.
ḥ. 8b/2
ḥ. + da 22b/6
ḥ. + dan 42a/9, 8b/3
- [=4]
- ḥamd : < Ar. Allah'a olan şükran duygularını bildirme.
ḥ. 1a/2
- ḥamīr : < Ar. Hamur.
ḥ. 10a/5, 50b/5
ḥ. + üḡ 50b/5
- [=3]
- ḥammām : Bkz. ḥamām.
ḥ. + dan 58a/8
- ḥamse : < Ar. Beş.
ḥ. + ʾi 43b/8
- ḥān : < Far. Hükümdar, hakan.
ḥ. 63b/11
- ḥanzal : < Ar. Ebucehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyvesi çok acı bir bitki.
ḥ. + ı 19a/10
- ḥār-ı raṭīb : < Ar. Sıcak-nemli.
ḥ. + dur 16a/10
ḥ. + dür 13a/5, 16b/3, 17b/4, 21a/4, 22a/8, 23b/1, 23b/8, 24b/9, 29a/6, 33b/5, 38b/6
- [=12]
- ḥār-ı yābis : < Ar. Sıcak-kuru.

h. + dūr 12b/3, 15a/11, 15b/7, 16a/7, 16b/11, 17a/9, 22b/12, 29a/4, 30b/11, 30b/6, 31a/8, 33a/9, 34a/11, 34a/2, 35b/5, 37a/3, 37b/5, 38a/10, 38a/8, 38b/9, 39a/11, 39b/4, 40b/1, 40b/3, 40b/7, 40b/9, 41b/4, 42a/11, 42a/7, 42b/10, 42b/2, 43a/1, 43a/6, 43a/9, 43b/10, 43b/4, 45a/1, 45b/10, 45b/6, 46a/4, 46a/6, 46a/9, 46b/3, 46b/6, 47a/6, 47b/1, 48a/1, 48a/8, 49b/3, 51a/10, 55b/10, 55b/3, 57a/10, 57a/7

[= 52]

hārāret : < Ar. Sıcaklık, susuzluk, hatalıkta ateş, yanma.

h. 16a/2, 16b/7, 17a/1, 18a/3, 19a/10, 22b/8, 27b/3, 30b/4, 34a/6, 38a/1, 44b/11, 55b/7, 61b/10, 7b/11, 8a/4, 8a/9

h. + de 10b/12, 55b/11

h. + den 36a/2, 54a/7

h. + dūr 21a/5

h. + e 18a/4, 18b/9, 31b/2, 36b/9, 38a/3, 38b/4, 40b/5, 56a/5, 56a/6, 56b/8

h. + i 10b/10, 17a/1, 26b/9, 28b/5, 29a/6, 45b/5, 54a/10, 8a/2

h. + ile 54a/2

h. + in 36a/3

h. + ine 25a/11

h. + ini 14a/8, 30b/3, 32b/6, 56a/2

h. + le 47b/6

h. + lerini 29b/11

h. + üç 36a/9

h. virüp 38b/5

[= 49]

haraža : Kesim hayvanlarının ödünde oluşan taş.

h. 54b/10

harcī : < Ar. Saf olmayan.

h. etmek 10a/10

hardal : < Ar. Hardal otu, sofrada iştah açmak için kullanılan macunumsu madde.

h. 57b/11

h. + ı 7a/4

[= 2]

hareket : < Ar. Hareket.

h. 5a/9

- h. + i 20a/5, 58b/10
h. eylemek 6a/2
h. idüp 18a/10, 20a/3, 50a/11, 5b/12
h. itmegi 5b/11
[=9]
- hareketlen- : < Ar. T.e. Hareketlenmek.
h. -mekdür 5a/3
- hāric : < Ar. Dış, dışarı, dışta.
h. + den 52b/4
- hāric : < Ar. Dış, dışarı.
h. 5a/7, 8b/6
h. + de 9a/7
h. + den 56a/9
[=4]
- hārīr : < Ar. İpek.
h. 56a/5, 56a/7, 56b/1
h. + den 56b/7, 61a/11
h. + i 56b/5
[=6]
- hārrī : < Ar. Hararetli, ateşli.
h. ye 32a/8
- hāş : < Ar. Saf, arı.
h. etmek 10a/9
- hāşıl : < Ar. Olan, çıkan.
h. ola 63a/10
h.olan 11a/9, 15a/8, 20b/8, 26b/8, 28a/10, 29b/8, 30b/7, 31a/7, 32a/4, 33a/1, 36a/2,
39a/4, 39a/5, 3b/1, 41a/10, 42b/3, 43a/2, 47b/7, 53a/9, 54a/7, 54b/10, 55b/6, 59a/3, 9a/12
h. olduğu 54b/7
h. olduğın 44b/6
h. oldukça 62b/9
h. olmağa 56a/7
h. olmuş 39a/6
h. olup 14a/11, 44a/10, 44a/9

- h. olur 21a/2, 22a/7, 23a/3, 44b/2, 44b/4, 45a/3, 54a/2, 54a/9, 54b/1, 54b/8, 56b/6
[=43]
- hāṣṣa : < Ar. Özellik, nitelik, özellekle, ayrıca.
h. 15b/5, 15b/9, 16a/12, 16a/4, 18a/8, 19b/5, 20b/4, 36b/8, 48b/4, 48b/11, 49a/6,
49b/8, 50a/8, 50b/4, 50b/4, 51a/2, 51b/6, 51b/6, 51b/8, 51b/9, 52a/5, 52b/1, 52b/5, 54b/11,
55a/7, 56b/6, 57a/2
h. + sı 50b/3
h. + sından 49b/5
h. + sındandır 50a/8, 54b/11
[=31]
- hāṣṣeten : < Ar. Özellekle, ayrıca.
h. 39a/6
- haste : < Far. Hasta, sayrı.
h. 18a/11
- hasteli(k)g : Bkz. hastelik.
h. + i 2a/4
- hastelik : < Far. T. Hastalık, sayrılık.
h. 2a/9
h. + den 14b/6, 56b/10
[=3]
- haṣḥāṣ : < Ar. Haṣḥāṣ, kapsüllerinden afyon, tohumlarından da yağı çıkarılan bir
bitki.
h. 30a/7
- haṣīn : < Ar. Sert, kaba.
h. olup 55b/6
- hāṣīye : < Ar. Kenar, bir kitabın sayfaları kenarına veya altına yazılan yazı, bir
eserin metnini şerh ve izah eden kitap.
h. + sinden 63b/7
- haṭ : < Ar. Hat, yazı.
h. 63b/3
- haṭā : < Ar. Kuzey Çin.
h. tağlarında 45a/2
- hatan : < Ar. Kuzey Çin.

- h. tağlarında 45a/2
- hātem : < Ar. Yüzük, mühürlü yüzük.
h. 49a/1, 51a/5, 51b/2, 51b/4
h. + i 51a/3
[=4]
- hātim : Bkz. hātem.
h. 49a/5, 49b/6
h. + i 49b/7
[=3]
- hātime : < Ar. Sonuç, son, nihayet.
h. 61b/11, 63b/4
[=2]
- hattā : < Ar. Hatta, dahi, hem de, üstelik.
h. 20a/10, 24b/5, 52b/6, 53b/5, 55a/9
[=5]
- hātūn : < Ar. Kadın.
h. 22a/10, 22a/9
h. + lar 37a/5, 45a/10, 47b/4, 50b/1, 56a/9
h. + lara 33b/1
h. + laruñ 36b/1, 37b/9
[=10]
- havā : < Far. Hava.
h. 16a/4, 44b/1, 44b/2
h. + da 15b/12
h. + nuñ 29b/8
h. + sı 56b/2
[=6]
- havāss : < Ar. Duyular, hasseler.
h. 43b/8
- havāss-ı hamse : < Ar. Beş duyu görme, işitme, tatma, koklama, dokunma.
h. + ʔi 43b/8
- havlī : < Ar. Bir yaşındaki koyun, toklu.
h. 13a/7

ḥavlīcān : < Far. Zencefigillerden, uzak doğuda yetişen bir bitki.

ḥ. 61a/9

ḥavlıncān : Bkz. ḥavlīcān.

ḥ. 60a/1, 60b/6

[= 2]

ḥāvuc : < Far. Havuç.

ḥ. 40b/4

ḥ. tohumı 60a/2

[= 2]

ḥayrılı : < Ar. Hayırlı, iyi, faydalı.

ḥ. + dur 14b/12

ḥayr : < Ar. İyilik, fayda.

ḥ. 62b/10

ḥ. + ü'l-keḷām 62b/2

ḥ. + ü'n-nās 62b/7

ḥ. + ü'l-umūr-ı evsaṭ 5b/6

[= 4]

ḥayrāt : < Ar. İyilikler, hayırlı işler.

ḥ. + dur 1b/10

ḥayvān : < Ar. Hayvan.

ḥ. 23a/6, 45a/5, 49b/8, 50a/1, 50a/10, 50a/9, 53b/10, 54b/4

ḥ. + ı 54a/1

ḥ. + uḡ 14a/5, 21a/6

ḥ. + ı nāṭıḳdur 50a/10

[= 12]

ḥayvānāt : < Ar. Hayvanlar.

ḥ. + uḡ 15a/10

ḥayvānī : < Ar. Hayvanla ilgili, hayvana ait.

ḥ. 53a/11

ḥ. + den 53a/9

ḥ. + dūr 53a/9

ḥ. + si 53b/7

ḥ. + sidūr 53b/4

[=5]

ḥayy : < Ar. Canlı, diri anlamında Alah'ın adlarından biri.

ḥ. 1a/2

ḥayz : < Ar. Hayz, adet kanaması.

ḥ.dan 47b/4

ḥ. + ı 47a/8, 47a/9

ḥ. + ım 37b/9

ḥ. + ıkanını 33b/2

[=5]

ḥazm : < Ar. Sindirme, sindirim, midedeki yiyecekleri eritme.

ḥ. + a 40b/7

ḥ. + ı 33a/6

[=2]

ḥazret : < Ar. Saygı gösterme amacıyla büyüklere verilen ünvan.

ḥ. + i 21b/2

ḥ. + ine 1a/3, 42a/1

ḥ. + ini 24a/5

ḥ. + lerinden 13b/6

ḥ. + lerine 13b/10

ḥ. + lerinüñ 1a/8, 38a/1, 41a/6

ḥ. + i ādem 9b/7

ḥ. + i ʿalī 25a/5

ḥ. + i ʿāyişe 13a/10, 23b/12, 24a/3

ḥ. + i cābir 62b/6

ḥ. + i enes 42a/3, 43a/3

ḥ. + i idrīs 62a/3

ḥ. + i peygamber 11b/4, 11b/5, 12a/5, 13a/11, 13a/8, 13b/3, 21b/1, 21b/12, 25a/2, 29a/10, 29a/7, 36b/11, 37b/11, 41a/1, 41a/1, 41b/6, 42a/5, 42b/6, 43a/3, 47a/2

ḥ. + i radyallahu ʿanhudan 13b/2

ḥ. + i resül 11a/1, 11a/11, 12a/8, 22a/11, 22a/8, 24a/10, 24a/8, 24b/11, 24b/3, 51b/3

ḥ. + i resüllillah 40a/2

ḥ. + i selmān 24a/11, 24b/1

ḥ. + i sulṭān murād 3a/11

- h. + i sūleymān 35a/8
h. + i yūsuf 10a/2, 10a/3
[=56]
- hazf : < Ar. Aradan çıkarma, silme, kaldırma, düşürme.
h. idüp 50a/4
- hazık : < Ar. Usta, işinin ehli.
h. + dan 63a/8
- hazım : Bkz. hāzm.
h. ola 8b/10
- hāzm : Bkz. hāzm.
h. itdürüp 27a/5, 43b/9
h. itdürür 37b/6, 40b/1
h. olmağa 46a/5
h. olmayup 35b/8
h. olup 19a/1, 22a/4, 27a/1, 34a/3, 35b/1, 36a/4
h. olur 10a/9, 10b/4, 14a/1, 14a/10, 14a/2, 15a/5, 15a/7, 16a/11, 17b/4, 18a/3, 18b/11, 23a/5, 32b/2, 33b/8, 34a/7, 35a/4, 36a/10, 40b/2, 40b/3
h. olurur 27a/6
h. olmaz 35a/3
[=33]
- hazret-i idrīs : Hz. İdris.
h. 9b/10
- hediye : < Ar. Armağan.
h. 31b/4
- heke : < Ar. Kaşıntı.
h. 10a/12
- hekīm : < Ar. Tabip, doktor, alim, bilgin.
h. 11a/4, 48b/11, 52b/4, 5b/1, 5b/4
h. arışo 48b/4, 49b/8
h. dīşkorbedes 54b/1
[=8]
- helāk : < Ar. helak, ölme.
h. ider 26b/7, 48b/1

- h. olduğunu 44a/3
[= 3]
- helvā : < Ar. Helva.
h. 60b/8
h. + sı 59b/10
[= 2]
- hemān : < Far. Hemen, derhal.
h. 54a/11, 54a/6, 55a/7, 59a/8
[= 4]
- hendübā : < Ar. Hindiba; papatyagillerden, kumsal yerlerde kendiliğinden yetişen,
mavi ve beyaz çiçekler açan, bazı türleri sebze olarak tüketilen bir bitki.
h. + nuş 36b/2
- hendüstān cevzi : < Ar. Hindistan cevizi.
h. + nüş 60b/6
- her : < Far. Her, hep, bütün.
h. 18a/6, 1b/1, 21a/5, 21b/11, 21b/4, 22b/9, 27a/2, 30a/9, 30b/10, 32a/4, 36b/6,
38b/4, 41a/6, 47a/5, 48a/10, 48b/10, 51b/8, 52b/10, 53b/3, 55a/2, 55a/2, 55a/3, 55a/4,
55a/9, 55b/4, 57b/8, 58a/2, 59a/9, 60a/8, 60a/9, 60b/1, 60b/11, 61a/10, 61a/4, 61a/9,
62a/9, 62b/1, 62b/3, 62b/5, 63a/4, 63a/8, 6a/12, 6b/2, 7a/1, 7b/1, 7b/3, 9b/11
[= 47]
- heybetlü : < Ar. T. Heybetli, gösterişli.
h. 49a/3
- heyza : < Ar. Kolera, şiddetli kusma.
h. illetini 31b/11
- hıfz : < Ar. Saklama, ezberleme.
h. + ı 46a/6, 48a/3, 62b/2, 62b/3
h. + ım 37a/9
h. eylemekdür 56b/5
h. ide 59a/7
h. ideler 60a/5
h. ider 55a/11
h. idüp 50b/1
h. olur 2a/8

- [= 11]
hıl̄t̄ : < Ar. Karışım, besinlerin midede sindirildikten sonra dönüştükleri kan, balgam, safra ve sevda kara safra maddelerinden her biri.
h̄. + ı 18a/6, 21b/11, 27a/2, 28b/2, 31b/2, 33a/10
h̄. idüp 56a/10
[= 7]
hınz̄ir̄ : < Ar. Domuz.
h̄. + a 19a/6
h̄. başı 19a/5
[= 2]
hı̄şm̄ : < Ar. Düşman.
h̄. + ma 51a/10, 51a/8, 51b/7
[= 3]
hı̄şm̄ : < Far. Kızgınlık, sinirlilik.
h̄. + ı 43a/5, 43a/6
[= 2]
hıyār̄ : < Ar. Hıyar, salatalık.
h̄. 32b/1, 32b/5
h̄. + ı 32b/4
[= 3]
hicrān̄ : < Ar. Ayrılık, acı, keder.
h̄. + uḡa 63b/6
hidāyet: < Ar. Hak yoluna, doğru yola yönelme.
h̄. 1a/11
h̄. şem̄inüḡ 1b/1
[= 2]
hiddet : < Ar. Hiddet, keskinlik, şiddet.
h̄. + i 35b/10
h̄. + in 27b/9
[= 2]
hıffet : < Ar. Hafiflik.
h̄. 38a/3
hıkāyet : < Ar. Anlatma.

- h. 56b/1
h. iderler 45a/3, 51a/7
h. idüp 44a/6
h. idür 17b/1
[=5]
- hilāk : Bkz. helāk.
h. olur 54b/5
- h̄īle : < Ar. Hile, oyun, aldatma.
h. iderler 44b/8
- hind : < Ar. Hindistan.
h. 44a/7
h. + de 44a/1
h. + üñ 44b/1
h. deryāsında 43b/4
h. deryāsınuñ 43b/11, 44a/2, 44b/5
h. + velāyetinden 44a/7
[=8]
- hindī : < Ar. Hint, Hintli.
h. 28a/3, 47b/6, 57b/5
[=3]
- hindübā : Bkz. hendübā.
h. 36b/12
h. + ³ı 36/b13
[=2]
- hindüstān : < Ar. Far. Hindistan.
h. 47b/10
h. + a 49a/8
[=2]
- hindüstān cevzi : Bkz. hendüstān cevzi.
h. + n 47b/10
- hişşe : < Ar. Pay, nasip.
h. + si 9b/10
- hişşedār : < Ar. Far. Hissesi olan, pay sahibi.

- h. olalar 63a/5
- h̄iṭāb : < Ar. Hitap.
h̄. + ı müstetāb 1a/6
h̄. + ı rāyik̄de 3a/8
[= 2]
- h̄izmet : < Ar. Hizmet, iş görme, vazife.
h. eyledügi 49b/9
- hoş : < Far. Hoş, güzel, iyi.
h̄. 16a/4, 3b/10, 3b/8, 40b/10, 43b/2
[= 5]
- hubūbāt : < Ar. Tahıl.
h̄. + dan 11a/1
- h̄ulk̄ : < Ar. Huy, tabiat.
h̄. + a 10b/1
- hulle : < Ar. Cennet elbisesi.
h̄. + lerindendir 31b/9
- h̄ummā : < Ar. Sıtma, ateşli hastalık.
h̄. + ya 26a/7, 47a/11
h̄. + yı muḥriḳaya 32a/9
[= 3]
- h̄ūr : < Ar. Cennet kızları, huriler.
h̄. + ı ʿayndan 25b/11
- h̄urde : < Far. Hurda, kırıntı, ufak değersiz şeyler.
h̄. 18b/3, 59a/1
[= 2]
- hureyre : < Ar. Ebu Hureyre, en çok hadis rivayet eden sahabi.
h. 13b/2, 47a/1
[= 2]
- h̄ūrī : < Far. Cennet kızı, huri.
h̄. 25b/11
- h̄urmā : < Ar. Hurma.
h̄. + ı 22a/12
- h̄uṣūṣā : < Ar. Ayrıca, özellikle.

- h. 12b/5, 12b/6, 16b/12, 17a/11
[=4]
- huşuŝen : < Ar. Özel olarak, ayrıca.
h. 39a/3, 42a/8
[=2]
- huŝetül-şa^cleb : < Ar. ?
h. 60a/1, 61a/7
[=2]
- huzẓāk : < Ar. Ustalar, işinin ehli olanlar.
h. + ı eṭıbbā 62a/6
- hükemā : < Ar. Alimler, bilginler.
h. 18a/8, 1b/7, 53b/9, 58b/6, 62a/5, 7b/4
[=6]
- hük̄m : < Ar. Hüküm, emir.
h. + ini 7a/11
- hüsn : < Ar. Güzel, iyi, güzellik.
h. + i ḥātime 63b/4
h. + i ḥaṭ 63b/3
h. + i zeynetinden 41a/4
[=3]
- hüz̄n : < Ar. Hüzün, gam, keder, sıkıntı.
h. getirür 12b/3
- hüz̄in : Bkz. hüz̄n.
h. 39b/7
- ıhlāt : < Ar. Ahlat, insan vücudunda bulunan dört unsur kan, safra, salya, dalak.
ı. 5b/9, 22a/5
ı. + ı ġalīze³i 31a/4
[=2]
- ılıcaḳ : Ilık, ılıkça.
ı. 48b/2
- ımlıḳ : Tavuk, horoz.
ı. eti 15a/7
- ıncḳırma(k)ġ : Hıçkırmak.

1. + 1 43a/7
- ı̇rāk : < Ar. Dicle nehrinden aŖađı Basra'ya kadar Ŗat Suyu'nun iki tarafı.
 1. 29b/6
- ıŖın- : Isınmak.
 1.-up 9a/1
- ıŖır- : Isırmak.
 1.-duğı 23a/7
- ıŖırđan : Isırgan otu.
 1. toğumu 60a/2, 61a/8
 [= 2]
- ıŖlāđ : < Ar. İyileŖtirme, dūzeltme.
 1. ideler 12b/12, 21b/10, 9b/2
 1. iden 53a/5, 63b/1
 1. ider 13a/1, 28a/4, 29b/8, 36a/5, 46a/8, 53a/4
 1. idūp 11a/7
 1. olunmıŖ 61a/1
 [= 13]
- ıŖla(t)d- : Islatmak.
 1.-up 20a/7, 28a/6, 32a/11, 58a/6
 [= 4]
- ıŖı : Sıcaklık, sıcak.
 1. + dan 32b/4
- ıŖıcađ : Sıcak.
 1. 16b/9
 1. + dan 26b/8
 1. + dur 18b/7
 [= 3]
- ıŖpanađ : Ispanak.
 1. 38b/4, 38b/5, 4a/2
 [= 3]
- ıŖı : Sıcak, sıcaklık.
 1. 10a/6, 10a/7, 17b/6, 3b/11, 44b/10, 6a/7, 6b/6
 1. + dan 33a/1, 41a/11, 41b/1, 42b/3, 45b/3

1. + dur 57a/3
1. dutar 55b/4
1. otlaruŋ 43b/2
[= 15]
- īrās : < Ar. Verme, sebep olma, geitrme.
ī.ider 10a/8, 10b/2, 10b/6, 18a/6, 22a/2, 33b/1, 38a/7, 39b/7, 40a/2
[= 9]
- i^ctidāl : < Ar. Orta oluŋ, ortalama, ölçülülük.
i. 52b/11
i. + den 5a/7
i. + dür 16a/2, 5b/7
i. + e 18b/3, 34a/6, 38b/4, 39a/1, 47b/6
i. + i 12a/3
i. + ine 7a/10
[= 11]
- i^ctiķād : < Ar. İnanma, gönüldentasdik ederek inanma.
i. idüp 51a/4
- i^ctiyād : < Ar. Adet edinme, alıŋma.
i. 7a/11, 7b/5
[= 2]
- īlāc : < Ar. İlaç, çare, tedbir.
ī. eyledügi 45a/10
ī. + ı 48b/2
[= 2]
- īlel : < Ar. İlletler, hastalıklar.
ī. + i bāride īi 57b/1
- īlim : Bkz. īilm.
ī. + dür 2a/3
- īillet : < Ar. Hastalık.
ī. + den 51b/10
ī. + i 3a/3
ī. + ini 31b/11
ī. + ler 47b/11

°i. + lere 36a/1, 39b/3

°i. + leri 39a/5, 52a/10

[=8]

°ilm : < Ar. İlim, bilgi.

°i. 1b/6,

°i. + dür 62b/11

°i. + i 1a/6

°i. + inden 63a/3

°i. + ini 49a/8

°i. + i ebdān 1b/6

°i. + i edyān 1b/6

°i. + i şerīfden 62b/8

°i. + i tıbb 2a/3, 62b/11

°i. + i tıbba 63a/3

°i. + i tıbbdan 63a/1

°i. + i tıbbı 2a/5, 63a/1, 63a/4, 63a/6

°i. + ü't-tıbba 62a/11

°i. + ü't-tıbbu 2a/1

[=18]

°iṣyān : < Ar. İsyān, itaatsizlik, ayaklanma.

°i. + ını 63b/2

°izzet : < Ar. Değer, kıymet, kuvvet.

°i. + inden 41a/4

°i. + iyle 41a/6

[=2]

i- : İmek ek fiili.

i.-di 10a/3, 11b/2, 11b/3, 11b/9, 12a/9, 13b/12, 15b/11, 15b/4, 15b/9, 16a/5, 16a/6, 16b/1, 18a/10, 19b/1, 19b/4, 20b/1, 20b/6, 22a/10, 22b/1, 22b/3, 22b/3, 22b/7, 24b/1, 25a/8, 26b/6, 29a/9, 29b/10, 35a/10, 36b/12, 39b/11, 40a/1, 41a/7, 42b/8, 43a/8, 45a/6, 45a/9, 46b/8, 47b/4, 49a/7, 49a/9, 49b/1, 49b/5, 49b/10, 49b/7, 50a/7, 50a/9, 50b/7, 51a/2, 52b/7, 52b/8, 56a/11, 58b/8, 5b/3, 62a/11, 62b/1, 6b/5, 6b/6, 9b/12

i.-düm 64a/2

i.-ken 16b/9, 17b/9, 61b/4

i.-miş 56b/4, 56b/4

i.-se 38b/11, 4b/3

[=65]

ibn : < Ar. Oğul.

i. + i ʿabbās 13b/6, 31b/3

i. + i ʿaffān 26a/2

i. + i aḥmedūn 54b/6

i. + i mesʿūd 21a/9

[=5]

ibṭāl : < Ar. Boş, boşa çıkarma, bozma.

i. ider 7a/11

i. idüp 53a/5, 55a/10

[=3]

iç : İç.

i. + e 60a/7, 61a/2

i. + i 23b/8, 31a/3, 60b/7

i. + inde 13a/2, 14a/5, 17a/8, 18b/1, 19a/11, 19a/3, 19b/11, 20a/7, 25b/11, 25b/5, 25b/5, 26b/6, 31a/7, 32a/1, 32a/11, 32a/2, 34a/2, 35b/2, 39a/2, 39b/11, 39b/5, 43a/7, 44a/10, 44a/4, 47a/7, 48a/4, 50b/1, 50b/5, 52a/1, 53a/6, 54b/8, 55b/9, 57b/6, 58a/1, 58a/6, 59b/1, 60a/5, 61b/3, 6b/9, 7a/8, 8a/1, 8b/3

i. + inden 39b/4

i. + ine 18a/9, 26b/5, 38b/2, 41a/11, 45a/11, 48b/4, 53a/2, 57b/8, 58a/7, 58b/7, 59a/1, 59a/7, 59b/9, 60a/3, 60a/4, 61b/4, 61b/6

i. + ini 26b/7, 31a/5

i. + iniṅ 47b/9

i. + inün 29a/5, 29b/11

[=70]

iç- : İçmek.

i.-dükden 59b/7

i.-e 53a/2, 8a/6

i.-eler 28a/7, 47a/10, 48a/1, 8b/4

i.-en 30b/8

i.-mege 7b/8

- i.-mege 7b/10
i.-mek 36a/2, 8a/11, 8a/9, 8b/1, 8b/3, 8b/5
i.-mekde 8b/2
i.-se 32a/5
i.-seler 32b/1, 33a/1, 35a/7, 43a/2, 50b/6, 52a/10
[=24]
- içer- : İçirmek.
i.-seler 30b/9
- içeri : İçeri.
i. 56b/3
- içre : İç.
i. + si 34a/1
- içün : İçin.
i. 13b/6, 1b/10, 2a/6, 47a/5, 47a/5, 4b/2, 54a/11, 5a/5, 8a/3
i. + dür 50a/11, 51a/6, 52b/2, 54b/3, 56a/9, 7b/4
[=15]
- içür- : İçirmek.
i.-eler 48b/2, 48b/3
i.-seler 30a/5, 33a/4, 49b/4, 51a/1, 51a/2
i.-ür 38b/6
[=8]
- i(t)d- : Etmek yardımcı fiili.
i.-e 31a/6, 58a/10, 59a/7, 60b/3, 63a/1
i.-eler 13a/1, 21b/10, 55b/9, 59b/3, 60a/5, 60a/8, 60b/11, 62b/10, 9b/2
i.-emeye 61a/7
i.-en 20a/9, 2a/5, 44a/10, 44a/9, 4a/8, 53a/5, 56b/4, 58b/6, 60a/9, 60b/2, 61a/5,
63b/1
i.-er 10a/12, 10a/8, 10a/9, 10b/11, 10b/2, 10b/4, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 11a/9,
12a/11, 12a/2, 12a/4, 12b/6, 13a/1, 14a/11, 14b/1, 14b/3, 14b/4, 14b/5, 15a/1, 15a/5,
15b/2, 15b/3, 15b/5, 15b/8, 15b/9, 16b/8, 17b/2, 17b/9, 18a/6, 18b/11, 18b/8, 19a/2, 19a/2,
19b/5, 20a/10, 20b/4, 20b/5, 21b/8, 22a/11, 22a/2, 22b/4, 22b/6, 23a/4, 23a/8, 23b/4,
24a/8, 24b/9, 25a/10, 25b/3, 26a/9, 26b/3, 26b/7, 27a/10, 27a/10, 27a/5, 27a/7, 27a/9,
27b/5, 27b/9, 28a/2, 28a/4, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/9, 28b/3, 28b/6, 28b/6, 29b/9, 30a/1,

30a/11, 30a/6, 30a/8, 30b/10, 30b/3, 30b/5, 30b/7, 31a/4, 31b/11, 31b/4, 32a/6, 32b/7, 33a/10, 33a/2, 33a/5, 33a/6, 33a/7, 33b/1, 33b/10, 33b/5, 34a/1, 34b/5, 34b/9, 35a/6, 35a/7, 35b/1, 35b/10, 36a/11, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36b/2, 36b/5, 36b/7, 37a/10, 37a/4, 37a/7, 37a/7, 37a/8, 37a/9, 37b/7, 38a/11, 38a/7, 38a/7, 38a/8, 38a/9, 38a/9, 38b/1, 38b/11, 38b/9, 39a/11, 39a/4, 39a/4, 39a/6, 39b/3, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 40a/2, 40b/8, 41a/10, 41b/11, 41b/2, 41b/3, 41b/5, 41b/6, 42a/8, 42b/2, 42b/4, 42b/5, 43a/1, 43a/11, 43a/2, 43a/3, 43a/3, 43a/7, 43a/8, 43b/1, 43b/9, 44b/10, 44b/11, 45b/11, 45b/2, 45b/7, 45b/9, 45b/9, 46a/1, 46a/11, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 46a/8, 46b/1, 46b/2, 46b/4, 46b/5, 46b/7, 46b/9, 47a/7, 47b/3, 48a/4, 48a/5, 48b/1, 48b/11, 49a/9, 49b/2, 49b/5, 49b/7, 49b/9, 4b/3, 4b/3, 50b/10, 50b/6, 50b/7, 50b/9, 51a/2, 51b/5, 51b/6, 52a/9, 52b/1, 52b/1, 52b/5, 53a/1, 53a/10, 53a/4, 53a/7, 53a/8, 55a/1, 55a/11, 55a/6, 55b/8, 56a/11, 56a/2, 57a/11, 57a/6, 57a/8, 57a/8, 57a/9, 57b/1, 57b/10, 57b/2, 58a/11, 58a/4, 58a/5, 58b/8, 59b/6, 59b/9, 5b/1, 60a/11, 6a/10, 7a/11, 8a/12, ħı :

i.-erem 63a/10

i.-erler 12b/11, 19b/11, 29a/8, 38b/3, 39b/9, 44a/4, 44b/8, 45a/3, 51a/8

i.-erlerse 61a/2

i.-erse 58b/10

i.-üp 10b/11, 10b/8, 11a/7, 11b/5, 12a/11, 12b/1, 12b/7, 13a/1, 14a/7, 14b/2, 14b/3, 14b/8, 15a/1, 16a/4, 16a/9, 17a/8, 17b/7, 18a/10, 18b/10, 19b/4, 20a/3, 20a/6, 21b/7, 22a/11, 22b/4, 23a/5, 23a/7, 24a/1, 24b/10, 26b/11, 26b/2, 26b/2, 26b/9, 27a/1, 28a/4, 28b/5, 30a/1, 30a/2, 30a/2, 30a/6, 30b/2, 30b/8, 31a/2, 31a/4, 31a/7, 31b/11, 32a/9, 32b/6, 33a/11, 33a/4, 33a/5, 34a/1, 35b/6, 36/b13, 36a/10, 37a/8, 37b/10, 37b/3, 37b/7, 38a/11, 39a/10, 39b/3, 39b/7, 3a/7, 3a/8, 40a/1, 40a/8, 40b/1, 40b/4, 41a/10, 41a/5, 41a/7, 42a/10, 42a/2, 42b/2, 43a/11, 43a/2, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 44a/2, 44a/4, 44a/6, 45a/8, 45b/10, 45b/11, 45b/5, 45b/8, 46a/10, 46a/2, 46a/5, 46a/6, 46a/9, 46b/10, 46b/5, 46b/7, 46b/8, 47a/1, 47a/6, 47b/2, 47b/3, 47b/5, 47b/5, 47b/7, 48a/3, 48b/3, 48b/9, 49a/2, 49b/1, 49b/10, 49b/4, 4a/9, 50a/11, 50a/4, 50a/7, 50b/1, 50b/5, 50b/6, 51a/4, 51a/7, 51b/2, 52a/10, 52a/10, 52a/4, 53a/4, 53a/5, 54a/1, 55a/10, 55a/6, 55a/8, 56a/10, 56b/7, 57a/4, 57b/3, 57b/5, 57b/5, 57b/7, 58a/5, 58b/7, 59b/5, 60b/8, 61a/1, 61b/6, 62a/2, 62a/6, 62a/7, 62b/10, 62b/4, 62b/5, 62b/9, 63a/1, 63b/1, 63b/2, 63b/8, 64a/2, 6a/1, 7b/9, 8a/6, 8a/8

i.-ür 17b/1

[=425]

idin- : Edinmek.

- i.-en 57b/2
- idrār : < Ar. İdrar, sidik.
i. ider 12b/6, 37b/7
i. idüp 12b/7, 32a/9
[=4]
- idrīs : Hz. İdris.
i. 62a/3, 9b/11, 9b/12
[=3]
- ifnā : < Ar. Yok etme, tüketme.
i. ider 51b/5
- ifsād : < Ar. Bozma.
i. 5b/10
i. ider 10a/8, 12a/4, 28b/3
[=4]
- iġnā : < Ar. Zengin etme, muhtaç bırakmama.
i. ider 51b/6
- igde : İġde.
i. 32b/10, 32b/11
[=2]
- iĥdās : < Ar. Meydana getirme, oluşturma.
i. ider 28a/2, 31b/11, 38b/9, 39b/6
[=4]
- iĥsān : < Ar. Bağışlama, iyilik etme.
i. it 63b/4
- iĥtiyāc : < Ar. İhtiyaç, muhtaçlık, gereklilik.
i. + dan 63a/3
- iĥfā : < Ar. Gizleme, saklama.
i. idüp 58b/7
- iĥrāc : < Ar. Çıkarma, dışarı atma.
i. ider 12a/10, 32a/6, 48a/4
i. idüp 3a/7, 44a/4, 55a/6
[=6]
- iĥtilāf : < Ar. Ayrılık, farklılık.

- i. 34b/6, 49b/2
i. + dur 54a/3
[=3]
- iḥtişār : < Ar. Kısaltma, sadeleştirme.
i. 62b/4
- iḥtiyār : < Ar. Seçme, seçilme.
i. eyledüğüm 62a/3,
i. eyledükleri 3a/1, 62a/6
i. idüp 62b/4
[=4]
- iḥvān : < Ar. Sadık, samimi dostlar.
i. 62a/11
- ihdā : < Ar. Hediye etme, hediye verme.
i. eylediler 42a/1
- ihtimām : < Ar. Gayretle çalışma, özenle iş görme.
i. + ı 62a/8
- iḳdām : < Ar. Gayret ve sebatla devamlı çalışma.
i. eylemegi 62a/9
- iḳrār : < Ar. Tasdik, kabul, dil ile söyleme.
i. idüp 40a/8, 63a/1
i. eylemişdür 40a/9
[=3]
- iki : İki sayısı.
i. 1b/8, 25b/10, 27b/2, 2a/6, 32a/5, 50a/2, 53a/10, 53a/2, 57b/11, 57b/4, 57b/5,
58b/1, 59b/7, 60a/1, 60b/9, 8a/7
i. + nci 51b/8, 54b/5, 5a/6, 7b/7
i. + si 4b/6, 6b/10
i. + sini 1b/11
i. + şer 24b/2, 24b/3
[=24]
- ikindi : İkinci vakti.
i. + den 6a/6
- ilāhī : < Ar. Allah'ım, ey Allah.

- i. 63a/10
ilan : Bkz. yılan.
i. 54b/10, 53b/11
i. + uç 53b/8
[=3]
- ile : İle.
i. 10b/7, 10b/7, 11a/7, 11b/1, 11b/9, 12a/9, 14a/5, 15b/1, 17b/6, 18a/11, 18b/6, 1a/11, 1a/4, 1a/6, 1b/12, 1b/2, 21b/9, 22a/10, 22a/12, 22b/2, 22b/3, 22b/5, 24a/11, 24a/9, 24b/2, 24b/8, 2a/3, 30b/8, 32a/3, 32a/6, 32b/3, 33a/3, 33b/3, 34a/4, 34a/6, 35b/3, 38b/10, 38b/11, 39b/11, 39b/9, 43a/9, 45a/1, 45b/1, 45b/2, 45b/4, 46b/10, 46b/11, 46b/4, 46b/8, 47a/10, 47b/9, 48a/1, 48a/1, 48a/10, 48a/4, 48a/5, 48a/9, 49b/1, 4b/2, 51a/6, 51b/4, 51b/9, 55b/10, 56a/10, 56b/1, 58a/1, 58a/2, 58a/3, 58b/11, 60a/3, 60a/7, 60b/10, 61a/1, 61b/4, 61b/8, 61b/9, 62b/10, 62b/10, 63b/1, 63b/1, 63b/4, 6b/11, 6b/12, 6b/3, 6b/5, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/7, 8a/9, 9a/6, 9a/7
[=92]
- illā : < Ar. İlle, mutlaka.
i. 1b/12, 21b/3, 25a/4, 2a/1, 37a/1, 41b/10, 47a/5
[=7]
- iltizām : < Ar. Lüzumlu sayma, gerekli görme.
i. eyledim 62a/9
- ilzām : < Ar. Susturma.
i. olmaya 51b/8
- imām : < Ar. İmam.
i. 11b/5
- imdi : Şimdi.
i. 4b/3
- imkān : < Ar. İmkan, olanak.
i. 44a/8
i. olmaz 1b/11, 62b/1
[=3]
- imrāz : < Ar. Emraz, hastalıklar.
i. + ı balgāmı 14b/2

- in- : İnmek.
i.-dükden 60b/10
- ince : İnce, kalın olmayan.
i. 55b/4
- incīr : < Far. İncir
i. 23b/1, 23b/4, 28b/7, 7a/5
i. + den 28b/8
[= 5]
- inci(t)d- : İncitmek.
i.-ür 22a/4
- incü : İnci.
i. 50b/7
i. + ye 50b/8
i. + yi 50b/9
[= 3]
- indür- : İndirmek.
i.-eler 58a/8
i.-mez 21b/2
i.-üp 57b/6, 59a/6, 60a/4, 61b/8
[= 6]
- inkār : < Ar. Reddetme, tanımama.
i. ide 63a/1
- insān : < Ar. İnsan, adam.
i. 1b/11, 44a/8
i. + a 13a/3, 16a/1, 20b/9, 23a/11, 23a/9, 32b/8, 36a/7, 3a/2, 3b/11, 3b/2, 3b/4,
3b/6, 3b/9, 40b/11, 41a/7, 43b/3, 48a/7, 4a/4, 4b/1, 53a/1, 53a/3, 55b/2, 7b/9
i. + da 2a/7, 55a/8
i. + ı 1a/5
i. + uŋ 10b/12, 13a/4, 2a/4
[= 31]
- intifāc : < Ar. Faydalanma, yararlanma.
i. + a 63a/1
- intisāb : < Ar. Bir yere bağlanma, bir yere mensub olma.

- i. + ı 62a/11
- ipek : İpek.
i. + den 56a/6
- iri : Büyük, iri.
i. 29b/6
- irke(k)g : Bkz. irkek.
i. + i 20a/1, 20a/3, 20a/4, 20b/4
i. + ine 50a/11
i. + ini 20a/5
[=6]
- irkek : Erkek.
i. 40b/6
- irken : Er, erken.
i. + ce 6a/5
- işābet : < Ar. Rast gelme, erişme, tutma, yerini bulma.
i.itmeye 49a/2, 50a/1, 52b/8
i. eylemegünden 55a/10
i.eylemez 52b/6
[=5]
- ise : İse.
i. 22b/12, 54b/5, 58a/10, 58b/1, 60a/10, 8a/12
[=6]
- ishāl : < Ar. İshal, mülayim dışarıya çıkma.
i. ider 27a/8, 28a/6, 28a/7, 46a/8, 46b/1
i. + dür 23b/3
i. + i 28a/8, 33a/2, 33a/4, 33b/4
[=10]
- iskenderiyye : İskenderiye, Mısır'ın en büyük limanı ve en büyük ikinci şehri.
i. + de 29b/5
- istānbul : İstanbul.
i. + da 63b/11
- iste- : İstemek.
i.-mese 56a/3

- i.-r 53b/11
[=2]
- isten- : İstenmek.
i.-se 52b/10
- isti^cdād : < Ar. Kabiliyet, meyil.
i. + ı 26a/8, 26b/4
[=2]
- isti^cmāl : < Ar. Kullanma.
i. 46b/1, 48a/5
i. + i 16b/4, 3a/2
i. eylemek 27b/6, 41a/8, 45b/2
i. eyleseler 46b/9
i. iden 60a/9, 61a/5
i. iderler 12b/11
i. idüp 52a/4, 61a/1
i. itmege 60b/1, 62b/5
i. itmeyeler 38a/6
i. olanları 4b/12
i. olına 61b/10
i. olur 9a/12
i. olunan 4b/4
i. olduğu 4b/8
i. olmak 17b/9
i. olınup 4b/9
[=23]
- istihrāc : < Ar. Çıkarma, çıkarılma.
i. idüp 62a/7
- istinbāt : < Ar. Dolayısıyla anlama.
i. idüp 62a/7
- istinķā : < Ar. Tertemiz olmayı istemek.
i. idüp 62a/6
- istinsāh : < Ar. Nüshasını çıkarma, kopye etme.
i. eyledükde 63b/3

- istinşāk : < Ar. Şiddetli koklama, koklatma.
i. eyleseler 46b/8
- istiskā : < Ar. Siroz hastalığı.
i. + ʔy1 46a/1, 46b/10
i. + ya 32b/1
[=3]
- istişmām : < Ar. Koklama.
i. eyleseler 47a/8
- işkenbe : < Far. İşkembe.
i. 14a/4
- iştāh : < Ar. İstek, yemek yeme isteği.
i. + 1 5b/8
- iştihā : < Ar. İştah, istek.
i. + ʔy1 6a/9
i. getürür 29a/1
[=2]
- işbu : Uşbu, söz konusu, bu.
i. 62a/4
- it- : Etmek yardımcı fiili.
i. 63b/2, 63b/4, 63b/6, 63b/9
i.-mede 53b/3
i.-mege 1b/11, 54a/5, 59b/8, 62a/8, 60b/1, 62b/5, 63a/8, 63a/9, 63b/5, 7a/8, 8a/1
i.-megi 5b/12
i.-mek 11a/10, 18a/11, 22b/10, 6a/10, 6a/11, 6a/9, 8a/3
i.-mekle 63a/10
i.-meye 49a/2, 50a/1, 52b/8
i.-meyeler 38a/6, 61b/11
i.-meyüp 63b/7, 8a/10
i.-mez 58b/3
i.-seler 47a/9, 56a/10
i.-selerdi 40b/6
[=33]
- itdür- : Ettirmek

- i.-üp 27a/5, 43b/9
i.-ür 37b/6, 40b/2
[=4]
- ittifāk : < Ar. Birleşme, uyuşma.
i. idüp 55a/8
- izāle : < Ar. Giderme, yok etme.
i. idüp 51b/2
- ķābız : < Ar. Kabzeden, alan, tutan.
ķ. + dur 10b/10
- ķābil : < Ar. Olabilir, olan, mümkün.
ķ. + dūr 52b/11, 53b/6
[=2]
- ķādir : < Ar. Kudret sahibi, güçlü, gücü yetmek.
ķ. 49a/10
ķ.olmayup 20b/6
ķ.olmaz 16a/7, 17a/5, 54a/5, 54b/5
[=6]
- ķāķum : < Ar. Sansara benzer, siyah kuyruklu, derisi çok makbul bir hayvan; bu hayvanın postundan yapılan kürk.
ķ. 56b/8
ķ. ķürki 56b/9
[=2]
- ķātil : < Ar. Katleden, öldüren.
k. + dūr 48b/1
- ķab : Kap.
k. 18a/9, 59a/7
[=2]
- ķaba(k)ġ : Bkz. kabak.
ķ. + ı 39a/8, 39a/9
[=2]
- ķabāk : Kabak.
ķ. 11b/1, 11b/9, 39a/1, 39a/10, 39b/11
[=5]

ķabu(ķ)ĝ : Kabuk.

ķ. + ı 12a/9, 23b/6, 23b/8, 29a/3, 33b/11, 35b/7, 47b/9, 53b/7, 60b/4, 60b/6

ķ. + ın 35b/3

ķ. + ına 29a/4

ķ. + ından 58b/11

ķ. + ını 12a/5, 29b/9, 30a/10

ķ. + ınıı 30b/11

[= 16]

ķabż : < Ar. Kabız, tutma.

ķ. + a 46b/1

ķ. + dur 35a/1, 45b/6

ķ. + ı 28b/10, 34b/8, 36b/7

ķ. ider 10b/5, 12a/2, 26b/3, 27a/7, 39b/5

[= 11]

ķabżī : < Ar. Kabızla ilgili, kabza ait.

ķ. + dūr 23b/8

ķaç- : Kaçmak.

ķ.-ar 54b/4

ķ.-maĝa 54b/4

ķ.-up 52a/5

[= 3]

ķaçan : Hangi.

ķ. 32a/1, 51b/11, 59a/9, 5b/2

[= 4]

ķadar : Kadar edatı.

ķ. 10a/1, 10a/2, 10a/3, 10a/3, 12a/10, 20a/8, 54a/1, 55b/5, 58b/8, 59a/2, 60a/10, 60a/11, 60b/2, 61a/1, 8b/10

[= 15]

ķadīfe : < Ar. Kadife.

ķ. 56a/11

ķaftān : < Far. Kaftan, ũste giyilen, uzun, sũslũ ve astarsız elbise, hilat.

ķ. 55b/9, 56a/10

ķ. + larżnuı 56b/3

[= 3]

kal- : Kalmak.

ķ.-a 43b/6

ķ.-alar 59b/7

ķ.-znca 57b/6, 58a/1

ķ.-mayup 59b/6, 5a/4, 61a/6, 62b/8

ķ.-mžž 20a/11, 61a/4

ķ.-mžždur 14b/7

ķ.-ur 54a/11, 54b/2

[= 13]

kalb : < Ar. Kalp.

ķ. 13b/6

ķ. + de 41b/9

ķ. + e 30b/9, 41a/9, 42b/10, 44b/10, 45b/8, 48b/8, 49b/1, 50b/7, 51b/2, 56a/8

ķ. + i 30a/2, 40b/9, 46a/1, 46a/10, 50b/9

ķ. + ine 31a/3

ķ. + ini 11b/10, 25a/9

[= 20]

ķalem : < Ar. Kalem.

ķ. + i 63b/1

ķalīle : < Ar. Az, ēok olmayan.

ķ. 23a/11

ķalkķ- : Kalkmak.

ķ.-an 56b/10

ķ.-duğž 20b/2

[= 2]

ķalkķan balıđı : Gōzleri vūcudunun sol tarafında bulunan ve sađ tarafı ile denizin tabanında yatan yassı bir balık tūri.

ķ. + ı 18b/4

ķan : Kan.

ķ. 18a/11, 18a/7, 34a/8, 51b/8, 52a/11

ķ. + a 18a/8

ķ. + dan 11a/9

- ķ. + ı 14a/7, 30a/2, 38b/1, 39b/1, 44b/10, 45a/5, 52a/7
ķ. + ın 27b/9
ķ. + ını 11b/3, 15b/8, 33b/2, 46b/8
ķ. + larını 57a/4
ķ. + uç 35b/10
[= 21]
- ķankı : Hangi.
ķ. 18a/6, 21b/11, 27a/2, 28b/1, 31b/2, 48b/10, 51b/8, 54a/2
[= 8]
- ķapa- : Kapamak.
ķ.-yup 60a/5
- ķapa(k)ę : Kapak.
ķ. + ında 46b/11
- ķar : Kar.
ķ. 9a/6
- ķara : Kara, siyah.
ķ. 12b/10, 12b/6, 28b/9, 47b/9
ķ. + sında 23b/11
ķ. erek otı 57b/4
ķ. behaķa 31a/5
[= 7]
- ķaraķura : Karabasan.
ķ. 5b/10
- ķaranfil : < Ar. Karanfil.
ķ. 45b/6
- ķariř- : Karışmak.
ķ.-miş 61b/4
- ķariřdur- : Karıştırmak.
ķ.-alar 61b/8
ķ.-up 16b/1, 22b/5, 34a/4, 35b/3, 45a/7, 45a/9, 46b/4, 55b/10, 58a/2, 60b/10,
61b/2, 61b/5, 61b/9
[= 14]
- ķarib : < Ar. Yakın.

- ķ. 39a/1
ķ. + dūr 12a/3, 16a/3, 18b/3, 18b/9, 22a/3, 34a/6, 35b/9, 38b/4, 40b/5, 47b/6,
52b/9, 56a/6, 56b/8
[= 13]
- ķarīn : < Ar. Bkz. ķarīb.
ķ. 1b/6
- ķarib : Bkz. ķarīb.
ķ. + dūr 16b/8
- ķarın : Karın.
ķ. + ı 44a/4
ķ. + ma 8b/1
ķ. + mda 38b/8
[= 3]
- ķarpuz : < Far. Karpuz.
ķ. 32a/10, 32a/11, 32a/7
[= 3]
- ķarşu : Karşı.
ķ. 9a/5
- ķaş : Kaş.
ķ. + ı 50a/7
- ķat : Kat.
ķ. 53b/6, 53b/6
[= 2]
- ķaţ^c : < Ar. Kesme, bitirme.
ķ. eyler 28b/4
ķ. ider 23a/8, 25a/10, 28a/9, 30b/3, 32b/7, 33b/5, 38b/1, 40b/8
ķ. idüp 26b/2, 27a/1, 30a/1, 31a/4, 32b/6, 33a/4, 33b/11, 37b/10, 39b/3, 40b/1,
46a/10, 47a/6
[= 21]
- ķaţre : < Ar. Damla.
ķ. 37a/2
ķ. + lerinden 37a/2
[= 2]

- kat- : Katmak, karıştırmak.
k.-alar 57b/8, 61b/6
k.-up 44b/8, 50b/9, 58a/8, 59a/6, 60a/5, 60b/10, 61b/5
[=9]
- katı : Çok, çok fazla.
k. 61b/10
- katil : Bkz. katl.
k. + den 51a/4
- katl : < Ar. Öldürme.
k. idüp 46b/7
k. olınan 26a/3
k. olunup 51a/5
- kav : Hav, kumaştaki ince tüy, kadife.
k. 52a/3
- kavā : ?
k. + ya 15a/3
k. + ı muhtelifesi 29a/3
[=2]
- kavā^cid : < Ar. Kurallar, kaideler.
k. + üñ 4b/1
- kavī : < Ar. Sağlam, güçlü.
k. eylemekde 59b/4
k. ider 33a/10
k. idüp 47b/5, 59b/5
k. olanlara 10b/4
[=3]
- kavl : < Ar. Söz, lakırdı.
k. 54a/3, 54b/5, 54b/6, 54b/7, 54b/9
k. + idür 54b/6
k. + in 44a/6
[=7]
- kavrul- : Kavrulmak.
k.-mış 33b/2

ķavu(k)ġ : Bkz. ķavuk.

ķ. + a 50b/10

ķavuk : Mesane, idrar kesesi.

ķ. + da 12b/7, 23a/2, 32a/3, 37b/8, 47a/10

[=5]

ķavun : Kavun.

ķ. 31a/11, 31b/8, 32a/1, 32a/7, 7a/7

ķ. + a 31b/8

ķ. + ı 29a/2, 30a/9, 31b/10, 31b/4

ķ. + ma 29a/8

ķ. + mı 30a/6

ķ. + muŋ 29b/11, 29b/2, 29b/4, 30a/3

ķ. + uŋ 31b/1, 32a/5

ķ. + uŋkk.i 32a/5

ķ. + unı 29b/7

[=20]

ķavur- : Kavurmak.

ķ.-up 47a/7

ķay^c : < Ar. Kusma.

ķ. 32a/6

ķayās : Bkz. ķıyās.

ķ. 57a/1

ķaya balıġı : Kaya balıġı, birçok cinsi ve tr bulunan Gobioidei familyasından bir balık.

ķ. 18b/2

ķayısı : Kayısı.

ķ. 26b/9

ķayma(k)ġ : Bkz. ķaymak.

ķ. + ı 22b/6

ķaymak : Kaymak.

ķ. 22a/10, 22a/12, 22a/7, 22b/1, 22b/2, 22b/4

[=6]

ķayna- : Kaynamak.

ķ.-duğı 43b/11

ķ.-duğından 60a/3

ķ.-rken 60a/3

ķ.-yup 43b/11

[=4]

ķayna(t)d- : Kaynatmak.

ķ.-a 61b/3

ķ.-alar 57b/6

ķ.-up 32b/11, 35a/6, 36a/1, 43a/7, 58a/1, 58a/7, 59a/5, 59b/11, 9a/11, 9b/2

[=12]

ķaz : Kaz.

ķ. 17b/8

ķıl : Kıl, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.

ķ. 58a/10, 58a/8, 58a/9, 58b/1

ķ. + ı 46b/11

ķ. + ını 58a/4

ķ. + ları 57b/9, 58b/2

ķ. + larını 57b/10

[=9]

ķıl- : Kılmak, yapmak, etmek.

ķ.-dı 1a/11, 1a/7

ķ.-mak 2a/2

ķ.-ur 1b/12, 17b/8, 30a/2

[=6]

ķılāde : < Ar. Gerdanlık.

ķ. 49a/1

ķılıç : Kılıç.

ķ. zaħmetine 41b/5

ķır- : Kırmak.

ķ.-ar 48b/5

ķ.-maķ 53b/6

[=2]

ķırāt : Bkz. ķırāt.

- ķ. 60a/4
ķ. + ı 48b/1
[=2]
ķırķ : Kırk sayısı.
ķ. 59b/10, 61b/2
[=2]
ķırmızı : < Ar. Kırmızı
ķ. 27b/2
ķırˆat : < Ar. Kırat, beş arpa ağırlığında olan, miskalin yirmi dörtte biri kadar bir ağırlık ölçüsü.
ķ. + ı 62b/10
ķıřa : < Ar. Çanak, tabak, kasa.
ķ. 39b/10
ķısım : Bkz. ķısım.
ķ. + dur 53a/6
ķısm : < Ar. Kısım, bölüm, parça.
ķ. + ı 53a/6, 53a/7, 53a/9
ķ. + ınuŋ 50a/9
[=4]
ķıř : Kış.
ķ. 36b/10, 6a/3
[=2]
ķıvām : < Ar. Kıvam, bir sıvının koyuluk derecesi.
ķ. + a 58b/8, 59a/5, 59a/6, 59a/9, 61b/7
[=5]
ķıyāmet : < Ar. Kıyamet.
ķ. + e 42a/7
ķıyās : < Ar. Kıyas, karşılaştırma.
ķ. 18b/6, 24b/8
ķ. + a 7b/1
ķ. + un 7a/11
ķ. olunur 7a/10
[=5]

- ķız : Kız.
ķ. 21a/7
- ķızdır- : Kızdırmak.
ķ.-maz 56a/7
ķ.-ur 40b/9
[=2]
- ķızdur- : Bkz. ķızdır-.
ķ.-up 11a/5, 57a/10, 57b/1
ķ.-ur 46b/3
[=4]
- ķızıl : Kızıl, al.
ķ. 12b/9, 48b/6, 57b/11, 60a/11
[=4]
- ķızılıķ : Kızılıķ, ergen, kısa boylu sarı ķiķekli, meyvesi kırmızı bir aęaķ t¼r¼.
ķ. 28a/8
- ķızıl ģardal : Hint hardalı olarak da bilinen kırmızı hardal.
ķ. 57b/11
- ķo- : Bkz. ķoy-.
ķ.-maķ 52b/5
ķ.-şalar 50b/5
ķ.-sa 49a/11
ķ.-salar 15b/11, 18a/10, 19b/7, 30a/11, 45a/11, 52a/3, 52b/2, 52b/8, 53a/2
ķ.-yup 31b/6yer.e, 41b/1
[=14]
- ķoca : Yaşlı, ihtiyar.
ķ. 56b/10
ķ. + lara 14b/1, 41b/4, 57a/5
[=4]
- ķocacuk : Bkz. ķoca.
ķ. + lara 20a/11
- ķoķ : Koķ.
ķ.etinden 14b/11
- ķoķu : Bkz. ķoķu.

ķ. + sı 42b/1, 42b/10, 42b/3

ķ. + sını 43b/8

ķ. + sını 31a/1

[= 5]

ķoķulı : Bkz. ķoķulı.

ķ. 3b/10, 3b/8

[= 2]

ķoķ- : Kokmak.

ķ.-ardı 45a/7

ķ.-ardı 45a/5

[= 2]

ķoķla- : Koklamak.

ķ.-dılar 31b/5

ķ.-mak 41a/7

ķ.-maķ 32b/4, 41b/2, 41b/4, 41b/5, 41b/6, 41b/8, 42a/8, 43a/11, 44b/11, 45b/1

ķ.-salar 42a/9, 42b/11

[= 14]

ķoķu : Koku.

ķ. + n 42a/3

ķ. + sı 12b/8, 43a/1, 43a/9, 44b/10, 54b/4

ķ. + sını 37b/6, 38a/10, 47b/1

ķ. + sını 37a/8, 37b/3, 41a/6, 41a/7, 45b/2

ķ. + ³yı 45b/8

[= 15]

ķoķu(t)d- : Kokutmak.

ķ.-up 40a/2

ķoķula- : Koklamak.

ķ.-maķ 41a/8, 45a/1

ķ.-sını 41a/8

[= 3]

ķoķulı : Kokulu.

ķ. 40b/10, 43b/2, 44a/8

[= 3]

- koğun- : Koku sürünmek.
k.-mak 29b/7
- kol : Kol.
k. + larını 13b/1
- kolon : <Fr. Kolon, kalın bağırsağın gödenden önceki bölümü.
k. 39a/3
- kon- : Konmak.
k.-maz 52a/6
- konul- : Konulmak.
k.-duğı 9a/1
- kopar- : Koparmak.
k.-up 35a/2, 46b/11
[= 2]
- korğulı : Korkulu.
k. 50a/8
- koruğ : Koruk, olgunlaşmamış üzüm.
k. şuyıla 17a/2
- koy- : Koymak, bırakmak.
k.-alar 55b/10, 59a/3, 60a/3
k.-up 18a/9, 20b/3, 38b/2, 52a/1, 53a/2, 58b/7, 59a/2, 59a/4, 59a/7
[= 12]
- koylan- : Koyulaşmak.
k.-mağa 59b/11
- koyul- : Koyulmak, dökülmek.
k.-ınca 59b/11
- koyun : Koyun.
k. 13a/12, 13a/12
k. + a 13a/7
k. + uñ 14a/9
k. eti 13a/4, 14a/7
k. südidür 21b/6
[= 7]
- kudemā³ : < Ar. Eskiler, ileri gelenler.

- ķ. + i ħŭkemā 1b/7
ķ. + i muħaddiṣīn 2a/12
[=2]
- ķudret : < Ar. Kuvvet, gŭç.
ķ. 59b/10
- ķudret ħelvāsı : < Ar. Beyaz çiçekli, 20 metre kadar yŭkselebilen, Kuzeybatı ve Batı Anadolu'da yaygın bir aēaē; tŭrlŭ bitkilerden, ŧz sularının kurutulmasıyla elde edilen ve hekimlikte kullanılan macun.
ķ. 59b/10
- ķudŭz : < Ar. Kuduz.
ķ. 39b/2
- ķula(k)ē : Kulak.
ķ. 26b/5, 26b/6
ķ. + ma 19b/1
[=3]
- ķulınc : Kulunē, vŭcudun farklı yerlerinde, ŧzellikle sırtın ŧst kısmında aērılara sebep olan bir kas hastalıēı.
ķ. 28a/1
- ķulŭb : < Ar. Kalpler, gŧnŭller.
ķ. + ŧ mŭŧrikinde 1a/10
- ķulunc : Bkz. ķulınc.
ķ. + ı 39a/4
- ķumāŧ : < Ar. Kumaŧ.
ķ. + laruē 56a/6
- ķuranfil : Bkz. ķaranfil
ķ. 49b/1, 61a/10
[=2]
- ķur(t)d : Kurt.
ķ. + ı 26b/6
- ķureyŧi: < Ar. Kureyŧli.
ķ. + den 24a/7
- ķurı : Kuru.
ķ. 23a/4, 32b/7

[=2]

ķurı yemiş : Kuruyemiş .

ķ. + lerüñ 32b/7

ķurřun : Kurşun.

ķ. 48a/9

ķuru : Kuru.

ķ. + sı 26b/11, 28a/6, 35a/1, 35a/4

[=4]

ķuř- : Kusmak.

ķ.-mağı 27a/5, 28a/10, 33a/2, 47b/3

[=4]

ķuřdur- : Kusturmak.

ķ.-up 48b/2

ķuřür : < Ar. 1.Eksiklik, ayıp, suç. 2. Köşkler.

ķ. + ın 63a/11

ķ. + ı cinān 63b/2

[=2]

ķuř : Kuş.

ķ. 36a/5, 7a/3

ķ. + ı 9b/12

ķ. + lar 15b/12

ķ. + lardan 17a/3, 17a/6

ķ. + ları 17a/7

ķ. + laruñ 16a/8

[=8]

ķuřat- : Kuşatmak, sarmak.

ķ.-maķ 56b/7

ķuř üzümi : Kuş üzümi.

ķ. + i 36a/5

ķuřnī : < Ar. Pamuktan yapılmış.

ķ. 56a/11, 56b/1

[=2]

ķuvvet : < Ar. Kuvvet, güç.

- ķ. 40b/5
ķ. + de 1b/12
ķ. + i 53b/3, 57a/10
ķ. + in 52a/9
ķ. + ini 20b/4, 30b/2, 41b/1, 4a/9, 58b/4
ķ. + lerini 30a/1
ķ. + lerün 36b/5
ķ. + i cimā^ciyye^p 38a/9
ķ.getürür 20a/8, 34b/2
ķ. idüp 46a/5
ķ. viren 4a/10
ķ. virüp 18b/8, 26a/5, 28b/4, 30b/9, 31a/1, 34a/7, 40b/1, 43a/6, 44b/10, 46a/2, 46a/4, 47b/8, 48a/4, 48b/8, 49b/2, 50b/7, 56a/8, 58a/10, 59b/4, 60a/10
ķ. virür 12b/5, 13a/2, 14a/3, 14a/8, 14a/9, 14b/6, 15a/11, 15a/2, 15a/3, 15a/8, 16a/11, 16a/4, 16a/9, 16b/11, 16b/3, 17a/11, 17b/7, 18b/10, 21b/7, 25b/1, 26a/10, 27a/4, 28a/9, 31a/3, 34b/4, 35b/4, 35b/7, 38b/6, 39b/1, 40b/2, 40b/4, 40b/7, 41a/9, 42b/10, 43b/10, 43b/7, 45a/8, 45b/3, 45b/5, 45b/7, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/8, 46b/6, 47b/1, 47b/6, 51b/2, 56a/8, 56b/8, 60a/11, 61a/4
k. + i cimā^ca.sını 27b/4
k. + i cimā^ciyesini 58b/5, 59b/5
ķ. + i cimā^ciyyesini 37a/4
ķ. + i cimā^ciyyeⁱ 36a/11, 38a/6
ķ. + i cimā^ciyyeye 8b/7
ķ. + i cimā^ciyye^p 38a/9
[=97]
ķuyu : Kuyu.
ķ. 9a/9
ķuzı : Kuzu.
ķ. eti 14b/1
kāfūr : < Ar. Kafur otu ve bundan elde edilen koku.
k. 45a/1
kār : < Far. Kazanç, iş.
k. eylemez 51a/1

- kāse : < Far. Kase, çanak.
k. 53a/1
- ka^ḥbül-aḥbār : İsrail oğullarının ünlü alimlerinden Ka^ḥbul-Ahbār.
k. 9b/6
- ka^ḥr : < Ar. Dip, derinlik.
k. +1 deryāda 44a/2
- kebāb : < Ar. Ateşte alazlanarak veya kavrulularak pişirilen her türlü nesne.
k. +1 18b/7
k. idüp 14b/3
[=2]
- kebābe : < Ar. Kebabe, baharattan karabiberi andıran, tane kuyruklu biber.
k. 60a/1
- keci : Keçi.
k. + si 15b/2, 54a/4
k. + sinden 53b/9
k. + sini 15b/5
k. + sinüñ 53b/10, 54b/6
k. südi 21b/5
k. südini 59b/9
[=8]
- keçi : Keçi.
k. etinden 14b/11
k. eti 14b/4, 34b/6, 34b/9, 35a/9
[=5]
- keçi boynuzu : Keçi boynuzu.
k. 34b/6
k. + nuñ 34b/9
k. ağacından 35a/9
[=2]
- keder : < Ar. Keder, gam, bulanıklık.
k. + i 47b/7
- keklik : Keklik.
k. 16a/9

- k. ödini 16a/12
k. eti 16a/3
k. yumurdası 60b/11
[=4]
- kelām : < Ar. Kelam, söz.
k. + uñ 62b/3
- kelb : < Ar. Kelp, köpek.
k. 20a/4, 39b/2
k. + inüñ 19a/8
[=3]
- keler : Yılanbesi, bir çeşit kertenkele.
k. + e 19b/9
- kem : < Far. Az, eksik, kötü, fena.
k. + ini 4b/8
k. ider 33a/6, 45b/2
k. + dür 35a/3
[=3]
- kemāl : < Ar. Olgunlaşmış, olgunluk.
k. + iyle 23b/9
k. + i kereminden 63b/1
[=2]
- kemān : < Far. Yay.
k. + ı 49a/10
- kemmiyet : < Ar. Sayı, nicelik.
k. + i 23a/11
- kenār : < Far. Kıyı, kenar, çevre.
k. + ina 44b/3
k. + mda 44a/11, 44b/5
k. + mdan 44a/1
[=4]
- kendi : Kendi.
k. 41a/4, 4b/2
k. + ye 7b/3

[=3]

kendü : Kendi.

k. 20a/11, 49b/9, 50a/7, 8b/8

k. + lere 45a/10

k. + leri 20b/7

k. + nün 51a/9

k. + ye 17a/6, 54b/4

[=9]

kere : < Ar. Kez, defa.

k. 17b/2, 40a/3

[=2]

kerem : < Ar. Cömertlik, lütuf.

k. + i 63b/1

k. + inden 63b/1

[=2]

kerevîz : < Ar. Kereviz.

k. 37a/3, 37b/2

k. + den 37b/5

k. + dür 38a/8

k. + ün 37b/4

[=5]

kerîm : < Ar. Ulu, büyük.

k. + inde 20b/10

k.ü'ş-şā'n 63b/4

k. 63b/4

[=2]

keşîr : < Ar. Çok, bol, çoklukla.

k. 3a/2, 48a/5

k. + dür 15a/1, 23a/1, 23a/11

[=5]

keşîrân : < Ar. Geven dikeninden çıkarılan zamk.

k. + dur 48a/6

keşret : < Ar. Çokluk, bolluk.

- k. 16b/4
- kes- : Kesmek, bitirmek.
k.-er 11b/4, 12a/2, 26b/2, 26b/9, 28a/10, 28a/6, 33b/2, 37b/6, 41b/1, 41b/10, 46b/8, 49b/1, 52a/11, 52a/2, 52a/8, 6a/9
k.-mek 7b/7
k. mez 41b/10
[= 18]
- kesel : < Ar. Tembellik, uyuşukluk.
k. 5a/9
- kestāne : Rum. Kestane.
k. 35a/10
- kesül- : Kesilmek.
k.-dügi 23b/10
- keten : Keten.
k. 38b/1, 55b/10, 55b/10, 55b/11
k. bizinden 55b/9, 56a/1, 56a/3
[= 7]
- keten tohumı : < Ar. Boyu 30 ile 100 cm arasında olan bir yıllık bir bitki.
k. + ı 38b/1
- keyfiyyet : < Ar. Nitelik, özellik.
k. + ini 50b/5
- kışın : Kış, kış mevsimi.
k. 56a/3
- ki : Ki bağlacı.
k. 11a/7, 11b/1, 11b/5, 11b/6, 12b/12, 13a/11, 13b/12, 13b/3, 13b/7, 15a/3, 16a/12, 16a/6, 17b/1, 17b/5, 18a/8, 19a/3, 19b/8, 1b/5, 21b/9, 22a/11, 22a/8, 22b/10, 22b/8, 23b/9, 24a/1, 24a/10, 24a/4, 24a/8, 24b/10, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 25a/2, 25a/6, 25a/9, 25b/5, 25b/7, 25b/8, 26a/1, 26a/11, 26a/3, 29a/9, 2a/11, 2a/3, 2a/7, 2a/9, 31b/1, 32a/5, 34b/9, 35a/3, 35a/8, 37a/1, 37a/10, 37a/11, 37b/11, 37b/2, 38b/1, 38b/3, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 39a/9, 39b/9, 40a/10, 40a/11, 40a/7, 40a/7, 41a/6, 41b/11, 42a/2, 42a/3, 42b/6, 43a/10, 43a/3, 43a/7, 43b/4, 44a/1, 44a/6, 44a/7, 44a/7, 44b/1, 44b/11, 44b/4, 44b/6, 44b/7, 45a/3, 45a/6, 46b/1, 47a/2, 47b/3, 48a/9, 48b/2, 48b/4, 49a/9, 49b/9, 4b/1, 4b/11, 50a/11, 50a/2, 50a/9, 50b/4, 51a/3, 51a/4, 51a/6, 51b/9, 52b/3, 52b/6, 52b/9, 53a/1, 53b/10, 53b/9, 54a/1,

54a/10, 54a/3, 54a/4, 55a/1, 55b/8, 56a/3, 56a/9, 56b/11, 56b/2, 56b/7, 58b/10, 59a/11, 59b/9, 5a/1, 5b/5, 60a/6, 60b/3, 61a/7, 62a/1, 62b/11, 62b/11, 63a/10, 63a/2, 63a/4, 63a/5, 63b/3, 6a/12, 7b/10, 7b/5, 8a/5, 8b/12, 8b/12, 8b/4, 8b/5, 8b/8, 9a/2, 9a/7, 9b/7

[= 150]

kibir : < Ar. Büyüklük taslama.

k. 12a/1

kici : Keçi.

k. + sinüñ 54b/8

kim : Ki bağlacı.

k. 11a/2, 12a/6, 12a/8, 13b/4şallallahu  aleyhi ve sellem, 17a/2, 1a/10, 1a/3, 1b/1, 1b/7, 20a/9, 21b/2, 25a/4, 26a/4, 32a/5, 33a/8, 38b/11, 39b/11, 40a/10, 40a/11, 41a/1, 41a/4, 41a/6, 41b/9, 42b/6, 43a/4, 43a/5, 43b/5, 44a/9, 44b/5, 45a/4, 46a/3, 47a/4, 48b/11, 48b/3, 48b/7, 49b/10, 49b/11, 51a/8, 51b/11, 51b/3, 51b/3, 52b/4, 54b/3, 55a/4, 55a/7, 55a/8, 55b/5, 56b/4, 57b/4, 57b/9, 58a/4, 58b/1, 58b/6, 58b/8, 59a/1, 59a/10, 59a/2, 59a/9, 59b/5, 59b/6, 5a/3, 60a/11, 60a/6, 60a/8, 60a/8, 60b/3, 60b/8, 61a/11, 62a/2, 62b/1, 62b/6, 63a/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 7b/4, 8b/10

[= 77]

kim : Kim soru zamiri.

k. + üñsin 26a/3

kimesne : Bkz. kimse.

k. 11b/9, 12a/9, 16a/12, 25a/8, 39b/11, 45a/6, 49a/2, 49a/7, 50a/6, 50b/11, 56a/2, 62b/11

k. + nün 12a/10, 18a/9, 39b/10

[= 15]

kimnün : < Ar. Kimyon.

k. 38b/10, 46b/6

k. + ı 46b/10, 46b/7, 46b/9

[= 5]

kimse : Kimse belgisiz zamiri.

k. 37b/2, 42b/8, 50a/8

k. + nün 49a/5

k. + ye 48b/1, 63a/4

[= 6]

- kirās : < Yun. Kiraz.
k. 28a/10
- kiric : Kireç.
k. 44b/8
- kişi : Kişi.
k. 48b/3, 49b/6, 7b/1
k. + lere 56b/10
[=4]
- kitāb : < Ar. Kitap.
k. 20b/10, 3a/7, 62a/1, 63a/11
k. + a 63a/9, 63b/5
k. + da 62a/2, 62a/8
k. + dan 63b/3
k. + ı 62a/7, 62a/11
k. + ında 51a/2
k. + larında 19b/9
k. + larından 3a/7
k. + uş 62b/4, 63a/5, 63b/6, 63b/9
k. + ı fāyıkde 3a/7
k. + ı kerīm̄inde 20b/10
k. + ı müsteṭāba 62a/1
k. + ı suṭūr-ı pür-zuhūrından 63a/11
[=18]
- kök : Kök.
k. + i 37b/7
k. + idür 38b/3
k. + inde 32a/5
k. + üni 43b/5
[=4]
- kömür : Kömür.
k. 58a/7, 59a/4, 59b/10
[=3]
- köpük : Köpük.

- k. 44b/2
k. + i 60b/9
[= 1]
kör : Kör.
k. 50a/3
köşeli : Köşeli.
k. 48a/10
küçük : Küçük.
k. 19b/8, 33a/3, 61a/1
k. + den 22b/10
[= 4]
küfr : < Ar. Küfür.
k. + e 1a/11
kül : Kül, toz.
k. + iyle 52a/8
kürek : İki kürek kemiği arasında kalan sırt bölgesinden döş hizasına kadar uzanan kaslardan yapılan pastırmalık et parçası.
k. 13b/11
k. + e 13b/11
[= 2]
kürk : Kürk.
k. + i 56b/9, 57a/6
k. + lerden 57a/3
[= 3]
kütüb : < Ar. Kitaplar.
k. 57a/1, 62a/5
k. + i meşhürede 62a/5
k. + i tıbbuñ 57a/1
[= 2]
lā : Arap alfabesinde harf.
l. + ʿy1 50a/4
lāden : < Far. Laden otu.
l. 44b/8, 58a/7

- l. + i 58a/5
[=3]
- lākin : < Ar. Ama, fakat.
l. 10b/2, 12a/11, 13a/5, 14a/2, 15a/6, 16a/11, 16b/4, 21a/5, 28b/6, 28b/8, 38a/5,
46b/2, 50a/6, 50b/4, 52b/10, 57a/10, 5b/12, 62a/7, 7a/10, 9a/9
[=20]
- lāyık : < Ar. Yaraşır, yakışık.
l. 27b/5
l. + dur 63a/4
l. olan 17b/4, 5b/4, 6a/12, 8a/5
[=6]
- lāzım : < Ar. Gerekli, lazım, ihtiyaç.
l. + dur 56a/3, 60a/6, 63a/5
[=3]
- la^ıl : < Ar. Kırmızı renkli ve değerli bir süs taşı.
l. 50a/3
l. + den 50a/7
l. + i 50a/9, 50b/1
l. + üñ 50a/5, 50a/8
l. + i bediḥşānī 50a/5
[=7]
- lafz : < Ar. Söz, laf.
l. + ı 24b/1
- laḥine : < Yun. Lahana.
l. 38b/9
- laḥm : < Ar. Et.
l. + dur 13a/10
l. + ı düccāc 14b/10
[=2]
- laḫva : < Ar. Yüz felci.
l. 47b/2
- laḫīf : < Ar. Temiz, hoş, güzel.
l. 42a/3, 44b/2, 45a/4, 4b/5, 4b/7, 61b/7

1. + dūr 10a/10, 10b/1, 14a/3, 14a/6, 14b/6, 15a/7, 16a/3, 21b/10, 21b/7, 23a/1, 23b/11, 24b/8, 24b/9, 42b/9, 43b/6

1. ider 22b/6, 43b/9

1. idüp 46b/5

1. olur 55b/5

[=25]

laṭīfe : < Ar. Güldürecek ilginç ve güzel söz veya hikaye.

1. 45a/5

laṭīf : Bkz. laṭīf.

1. + dūr 35b/6, 37b/5, 48a/2, 9a/8

1. + i 43b/6

[=5]

leffān : < Ar. Ekşi nar, lüffan.

1. 25a/10

leke : Leke, iz.

1. + leri 42b/1

levn : < Ar. Renk.

1. 52b/10

1. + den 53b/3

1. + i 17b/7, 19a/5, 50a/5, 50a/6, 50b/2

[=7]

leyle : < Ar. Gece.

1. + ʔi esrāda 25b/8, 40a/4

1. + ʔi zifāfda 22a/9

[=3]

leymūn : < Ar. Limon.

1. 30b/10

1. + uḡ 31a/10, 31a/5, 31a/9

1. içi 31a/3

[=5]

lezzet : < Ar. Lezzet, tat, zevk.

1. 46a/3, 4a/10, 60b/2

1. + de 9b/1

1. + dūr 1b/10
1. + ini 18b/8, 58b/6
[=7]
- līnet : < Ar. Yumuşaklık, ishal.
1. + i 28b/5
1. virür 39b/5
[=2]
- libās : < Ar. Elbise, giyecek.
1. 55b/6
1. + a 4a/6, 55b/1
[=3]
- lodos : < Yun. Lodos.
1. 16a/5
- luṭf : < Ar. İyilik, güzellik, hoşluk.
1., 63a/11
1. idüp 62b/9
1. + ı celīl [=2]
- luġat : < Ar. Kelime.
1. + dūr 48a/1
- lüḥūm : < Ar. Etler.
1. + muṅ 15a/10, 16a/1
1. + uṅ 13a/3, 13b/10
[=4]
- mādde : < Ar. Madde.
m. + leri 30b/7
- māde : Bkz. ma^cde.
m. + si 4b/2
- mādem : < Ar. Madem, mademki.
m. + ki 21b/6
- mālik : < Ar. Sahip, iye.
m. 37a/10, 39a/7
m.olup 63b/5
[=3]

- mānī^c : < Ar. Mani, engel.
m. olup 56a/7
- māsāriḳā : < Ar. Ciğer ile mide ortasında olan ince damarlar.
m. 6a/2
- mā^ḡ : < Ar. Su.
m. + i zemzem 25b/6
- mā^ḡi : < Ar. Mavi.
m. 42b/3
- mā^ḡil : < Ar. Meyilli, hevesli, düşkün, benzer.
m. + dür 50b/3, 50b/8
m. olup 36b/10
m. olur 53b/5
m. olursa 26b/1
[=5]
- mā^ḡıyyet : < Ar. Sululuk, sıvılık.
m. + de 21a/1
m. + i 21a/4
[=2]
- māyil : Bkz. mā^ḡil.
m. + dür 18a/5, 31b/2
[=2]
- ma^ccūn : < Ar. Macun, karışım.
m. 45b/1
m. + a 50b/9
m. + dan 60b/11
m. ideler 60b/11
m. idüp 43b/9, 45b/11, 46b/10, 47b/5, 48b/9
[=9]
- ma^cdanos : < Far. Maydanoz.
m. 4a/2
- ma^cde : < Ar. Mide.
m. 32a/1, 32a/2, 39a/2, 5a/5, 7a/8, 8a/1

m. + de 10a/10, 18a/6, 19a/1, 21b/11, 21b/6, 22a/4, 23b/2, 27a/1, 28b/1, 32a/6, 32b/2, 34a/7, 35b/1, 35b/8, 46b/3, 5a/3, 5b/10

m. + den 38a/10

m. + li 34a/5

m. + nünj 25a/11, 29b/11, 32b/6, 36a/3, 36a/9, 36b/4, 39b/2, 48a/4, 52b/4

m. + si 10b/4, 18a/2, 8a/9

m. + sine 23a/5

m. + ʿi 10a/7, 22a/4, 26a/6, 26b/2, 28a/5, 28b/2, 30b/4, 31b/10, 33a/9, 40b/9, 41b/3, 46a/7

m. + ye 12b/11, 25b/1, 26a/10, 27a/4, 28a/9, 28b/4, 31a/1, 33a/5, 34a/4, 34b/4, 35a/3, 38a/9, 39a/3, 39b/1, 40b/1, 43a/6, 43b/7, 45b/3, 45b/6, 46a/2, 46a/4, 47b/1, 47b/8, 48a/3, 5a/8, 5b/9, 6b/9

m. + yi 5b/10

m. aḡrısını 39b/6, 52b/5

[= 80]

ma^ʿden : < Ar. Maden.

m. + inde 53b/1

ma^ʿdenevāz : Bkz. ma^ʿdanos.

m. 37b/4

ma^ʿdenī : < Ar. Madenden yapılmış.

m. 53a/11, 53a/7

m. + dür 53a/11, 53a/7

[= 4]

ma^ʿḡūle : < Ar. Çeşit, tür.

m. 55a/9

ma^ʿlūm : < Ar. Bilinen, meşhur, belli.

m. olmayınca 4b/8

m. olur 20a/2, 2a/4

[= 3]

ma^ʿrūf : < Ar. Bilinen, meşhur, belli.

m. olan 53a/6

m. + dur 19a/4, 50a/5

[= 3]

- mafāşıl : < Ar. Eklemler.
m. 57a/7
m. + ı 16b/5, 19b/2, 19b/5
[=4]
- mağrib : < Ar. Batı, Afrika'nın Mısır ötesindeki kuzey kısmı.
m. diyârında 35b/5
m. + de 56b/2
[=2]
- mağhall : < Ar. Yer.
m. + de 44b/4, 51b/11
m. + inde 27b/6, 46a/3, 51a/8
[=5]
- mağmiye : < Ar. Büyük şehir.
m. + ı istānbul 63b/11
- mağmūde : < Ar. Mahmude, bingöz otu, sakmunya.
m. 59a/6
- mağrūm : < Ar. Nasipsiz, mahrum.
m. kalmayup 62b/8
- mağrūr : < Ar. İçi hararetli olan, ateşli.
m. + ü'l-mizāc 37b/10, 39a/1, 57b/1
[=3]
- mağlūkāt : < Ar. Canlılar, yaratılanlar.
m. + da 1a/4
- mağşūş : < Ar. Has, özel.
m. + dur 55a/2
- mağām : < Ar. Makam, durulan yer.
m. + ını 63b/2
- mağbūl : < Ar. Kabul olunmuş, beğenilen.
m. 3a/4, 44a/5,
m. + e 62a/6
m. olan 44b/8
[=4]
- mağşad : Bkz. mağsūd.

- m. + ı akşāya 1b/2
- maḵsūd : < Ar. Maksat, istek.
m. 5b/7
- marāž : : < Ar. Hastalık.
m. 11a/5, 3a/3, 40a/10, 40a/10, 40a/2, 5a/10
m. + a 43a/6
m. + dan 47a/5
m. + ı 12a/10
m. + ına 47b/3
m. + ları 14b/9
m. + lardan 28a/1
m. + ları 11a/9, 41a/10
m. + larını 57a/6
m. + ı biḥūş 43a/5
[= 16]
- marr : < Ar. Geçen, adı geçmiş olan.
m. + ını 62a/6
- marul : < Yun. Marul.
m. 36b/2, 36a/8, 4a/2
m. + ı 36a/11
[= 4]
- maşṭakī : < Ar. Sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine.
m. 48a/1, 48a/2
m. + nūḡ 48a/5
[= 3]
- maṭlūb : < Ar. Talep edilen, istenen.
m. 5b/7, 62b/3
[= 2]
- mayāşıl : < Ar. Mayasıl, basur.
m. zaḥmeti 27a/9
- maẓmūn : < Ar. Anlam, kavram.
m. + ı 62b/2
m. + ında 5b/7

[= 2]

me^clūfe : < Ar. Alışılmış, alışkanlık.

m. + si 7b/3

meclis : < Ar. Meclis, toplanacak yer.

m. + de 59b/8

medḥ : < Ar. Meth, övme.

m. idüp 42a/1

mefkūd : < Ar. Bilinmeyen.

m. olan 2a/10

meger : Meğer, halbuki, ancak.

m. 11a/7, 12b/12, 21b/9, 22b/10, 44b/11, 55b/8, 8b/4, 9a/7

[= 8]

mektūme : < Ar. Gizli, saklı.

m. + dendür 59a/10

melbūsāt : < Ar. Libaslar, elbiseler, giyecekler.

m. 63a/7

m. + a 3a/5

[= 2]

memnū^c : < Ar. Yasak.

m. + dur 8b/1

men^c : < Ar. Önleme, durdurma.

m. ider 34b/5, 47b/3

m. idüp 40b/4, 45a/8

[= 4]

meni : Bkz. menī.

m. + ni 13a/1

m. + ʔi 16a/3, 17a/11

m. + ye 8b/6

[= 4]

menī : < Ar. Dölsuyu, meni.

m. + ʔi 35b/6, 46a/5

[= 2]

mercān: < Ar. Mercan.

- m. 52a/6, 52b/3
m. + dur 50b/10
m. + 1 52a/6, 52a/9, 52b/1
m. küliyle 52a/8
m. + 1 süfûf 52a/11
[= 8]
- mercümek : < Far. Mercimek.
m. 11a/8, 11b/1, 11b/2, 11b/3, 11b/9, 12a/1
[= 6]
- mergüb : < Ar. Beğenilmiş, rağbet edilmiş.
m. + dur 62b/3
- mersin : < Yun. Mersin ağacı ve yemişi.
m. yağı 58a/6
- mertebe : < Ar. Derece, basamak.
m. 54a/4, 6a/7
[= 2]
- meşāme : < Ar. Gözenek.
m. + ne 48a/5
- meşāne : < Ar. Sidik kavuğu, mesane.
m. + de 54b/7, 57a/11
m. + ʾi 32a/10
[= 3]
- meşelā : < Ar. Misal olarak, söz gelişi.
m. 6b/11, 6b/3
[= 2]
- mesʿūd : < Ar. Mesut, mutlu anlamında özel isim.
m. 21a/9
- mesāmm : Bkz. meşāme.
m. 25b/2
- mesāʾil : < Ar. Meseleler.
m. + i ṭayyibe³ 62a/3
m. + i marr ını 62a/6
[= 2]

- mestekī : Bkz. maṣṭakī.
m. 48a/1
- meṣhūr : < Ar. Meṣhur, ünlü, bilinen.
m. 3a/4
m. olup 4b/11
[=2]
- meṣhūre : Bkz. meṣhūr.
m. + de 62a/5
m. + ʾi 62b/5
[=2]
- meṣmūmāt : < Ar. Kokular, koklanan şeyler.
m. 63a/7
- meṣrūbād : < Ar. İçecekler, meṣrubat.
m. 63a/7
- meṭālib : < Ar. Talep olunan şeyler.
m. 1b/7
- mevcūd : < Ar. Var olan, bulunan.
m. olan 2a/8, 62a/5
[=2]
- mevt : < Ar. Ölüm.
m. 55a/10
- mevzi^c : < Ar. Yer.
m. + e 54b/3
- meʾkūlāt : < Ar. Yiyecekler.
m. 63a/7
m. + a 36a/6, 3a/5, 3b/5
[=3]
- meymūn : ?
m. + dan 54b/11
- meyyit : < Ar. Ölmüş, ceset.
m. 18b/1
- mezbūr : < Ar. Adı geçen.
m. 63b/9

- mışır : < Ar. Mısır.
m. + da 29b/5, 49a/7
m. + dan 49a/8
[= 3]
- mi : Mi soru edatı.
m. + dūr 40a/6
- mīl : < Ar. Yollardaki mesafeyi belirlemek için dikilen nişan.
m. 52b/7
- miķdār : < Ar. Miktar, doz.
m. 11a/8, 16a/11, 17a/1, 20a/8, 28b/10, 28b/6, 30b/5, 32a/5, 33b/8, 36a/4, 36b/7,
45b/6, 50b/11, 50b/3, 58a/3, 60a/3, 61b/8, 8a/11, 9b/8
m. + da 5b/3
m. + ı 30a/5, 50b/6, 59a/8, 5a/6, 61a/2, 8a/6, 8a/8
[= 27]
- miķrās : < Ar. Makas, kesici alet.
m. 58b/11
- min : < Ar. Bundan sonra, bundan böyle.
m. 19b/7
- mine¹-^cacā³ib : < Ar. şaşılacak şey.
m. 19b/8
- minhāc : < Ar. Açık, geniş yol anlamında eser ismi.
m. 16a/12, 35a/3, 45a/6, 55b/5, 56b/6
[= 5]
- minhācül-behān : İyilerin yolu anlamında eser ismi.
m. 56b/11
- mirāk-ı bāṭın : < Ar. Safra kesesi.
m. + da 46a/9
- miřāl : < Ar. Örnek, misal.
m. + i 29b/1, 29b/2
- miřkāl : < Ar. Dirhemın dörtte biri değerinde bir ağırlık ölçüsü birimi.
m. 58a/1, 61b/5
m. + ini 15b/4, 61a/5
[= 4]

- misk : < Ar. Misk, hoş kokulu bir madde.
m. 44a/9, 45a/1, 45a/11, 45a/5, 45a/7, 58a/7, 60b/10, 61b/5
m. + den 45a/4
m. + i 45a/11, 45a/7, 45b/1, 60a/5
m. ezferi 57b/7
[= 14]
- mizāc : < Ar. Mizaç, bünye özelliği.
m. 14b/5, 17b/2, 23b/3, 37b/10, 39a/1, 57b/1
m. + a 36b/6, 60a/9
m. + ı 16b/6, 22b/8, 27b/3, 30b/4, 36b/6, 38a/5, 55b/7, 61b/10, 8a/4, 8a/7, 9a/6
m. + na 10b/12, 13a/4, 57a/2
m. + ndan 17a/1
m. + ları 33a/5
m. + larına 27b/8
m. + uñ 7a/9
[= 25]
- mizāclı : < Ar. T. Mizaçlı.
m. 14b/2
- mūm : < Far. Mum.
m. + ı 44b/8
- mu^ctād : < Ar. Alışılmış, adet olunmuş.
m. 7b/1
m. iden 60b/2
m. oldıysa 7b/6
m. oldukları 62b/5
m. olmayan 57a/3
m. olunmuş 22b/10
[= 6]
- mu^cteber : < Ar. İtibarlı, güvenilir.
m. olan 3a/6
- mu^cciz : < Ar. İcaz eden, kimsenin yapamayacağı yolda olan.
m. + i 1a/9
- mu^ctedil : < Ar. Orta halli, ne az ne çok.

m. + dūr 10a/9, 10b/12, 10b/2, 15a/2, 21a/3, 21a/5, 35b/1, 35b/9, 40b/4, 48b/6, 50a/3, 50b/8, 55b/11, 56a/5, 56a/6, 56b/8, 56b/9, 57a/1, 9b/5

[= 19]

muḥter : < Ar. İftar eden, oruç açan.

m. 8a/3

muḥaddiṣīn : < Ar. Hadis ile meşgul olanlar, hadisçiler.

m. 2a/12

muḥammed : < Ar. Peygamber efendimiz Hz. Muhammed.

m. 40a/7, 40a/7, 63b/11

[= 3]

muḥarrā : < Ar. Harlı, yüksek ısı, ateşi çok.

m. 59b/1

muḥrika : < Ar. Yakan, yakıcı.

m. + ya 32a/9

muḥtāc : < Ar. Muhtaç, ihtiyaç sahibi.

m. olmaya 63a/8

m. + uḡ 62b/9

[= 2]

muḥālif : < Ar. Uymayan, aykırılık gösteren, farklı.

m. + dūr 7b/1

muḥtaṣar : < Ar. Kısaltılmış, kısaltma.

m. + ı 62b/3

muḥtelif : < Ar. Çeşitli, çeşit çeşit, ayrı.

m. + e 62b/11

muḥtelife : Bkz. muḥtelif.

m. + nūḡ 62a/8

m. + si 29a/3

[= 2]

muḥteliṭ : < Ar. Karma, karışık.

m. olduğu 56b/1

muḥīn : < Ar. Yardımcı.

m. olup 40b/7

m. olur 45a/10, 45a/11, 46a/5, 47b/4

[=5]

muḳābele : < Ar. Karşılık verme, karşılama.

m. + sinde 52a/2

muḳābil : < Ar. Bir şeye karşı, karşılık.

m. ola 51a/10

m. olmak 51a/8

[=2]

muḳarrer : < Ar. Sağlam, anlatılmış, şüphesiz.

m. + dūr 56a/10

muḳavvī : < Ar. Kuvvetlendiren, güç veren, takviye eden.

m. + dūr 16b/11

muḳtezā : < Ar. Lazım gelmiş, gerek.

m. + sınca 62b/3

murād : < Ar. Maksat, meram, istek.

m. 56b/5, 63a/9

[=2]

muşarraḥ : < Ar. Açık, belirtilmiş.

m. + dur 29b/3

muşıl : < Ar. Musul.

m. 53b/1

muşliḥ : < Ar. Islah eden, iyileştiren, düzelten.

m. + i 38a/7, 48a/6, 50b/10

m. + idür 22a/6, 39a/5

[=5]

muḳābıḳ : < Ar. Uyan, uygun.

m. + dur 60a/9

muḳahhara : < Ar. Temiz, mübarek.

m. + sına 1a/9

muḳlakā : < Ar. İlla, mutlaka, yalnız, salt.

m. 18a/2, 21a/7, 23a/10, 4a/5, 53a/4, 55b/1, 57a/5, 6a/8, 9a/10

[=8]

mutavassıṭ : < Ar. Orta halli, ikisi arasında.

m. 4b/6

- mutazarrır : < Ar. Zarar gören, zarara uğramış.
m. 7b/2, 8a/12
- muttaşıl : < Ar. Ulaşan, bitişen.
m. olan 29a/4
- muvāfıķ : < Ar. Uygun, yerinde.
m. 60a/9
m. + dur 11a/1, 13a/5, 27b/8, 36b/6, 38b/5, 56b/10
[= 7]
- mübārek : < Ar. Bereketli, uğurlu, hayırlı.
m. 24b/6, 31b/5, 36b/5, 38a/1, 38a/2, 42a/1, 55a/3, 55a/7
[= 8]
- mübāşireť : < Ar. Bir işe başlama, girişme, mübaşeret.
m. ider 20a/10
m. olunup 63b/10
[= 2]
- mübtedī : < Ar. Acemi, bir şey öğrenmeye yeni başlayan.
m. + leredir 63a/6
- mübtelā : < Ar. Düşkün, tutkun.
m. olan 18a/8, 49b/6
m. olur 37a/6
[= 3]
- mücāmi^cat : < Ar. Cima etme.
m. + da 58b/5
m. itselerdi 40b/6
[= 2]
- müceffif : < Ar. Kurutucu.
m. + dür 10b/5
- mücerreb : < Ar. Denenmiş, tecrübe olunmuş.
m. + dür 13a/2
- müdāvimet : < Ar. Devam etme, bir işe aralıksız çalışma.
m. iderlerse 61a/2
m. itmek 22b/9, 6a/11, 6a/8, 6a/9
m. itmeyeler 61b/11

- m. olunmaya 6b/2
[= 7]
- müfrede : < Ar. Basit, tek, yalnız.
m. + nüj 62a/8
- müfteḥ : < Ar. Hazine.
m. + dür 36b/4
- mülāyim : < Ar. Yumuşak.
m. + dür 21a/3
m. ider 58a/11
m. idüp 57b/3
[= 3]
- müleyyin : < Ar. Yumuşatan, yumuşatıcı.
m. + dür 10b/10, 23b/8
[= 2]
- mülūk : < Ar. Padişahlar, hükümdarlar.
m. + ı^cacemde 51a/3
- mümkin : < Ar. Mümkün, olabilir.
m. olduğu 6a/7
- mümtāz : < Ar. İmtiyazlı, seçkin.
m. + dır 55a/3
m. eyleyüp 1a/5
[= 2]
- münāre : < Ar. Minare.
m. 52b/7
- münāsib : < Ar. Münasip, uygun.
m. olan 56a/1
- müncezbe : < Ar. Cezbolunan, çekilen.
m. 5b/9
- münhi : < Ar. Haberci, haber ulaştırıcı.
m. + leri 63b/7
- münḳatı^c : < Ar. Kesilen, kesilmiş.
m. ola 51b/9
- müntefi^c : < Ar. Yararlanmış, faydalanan.

- m. olalar 62b/8
m. olmağa 63a/4
[=2]
- müntehā : < Ar. Son, sona ermiş.
m. + nuḡ 40a/5
- mürekkeb : < Ar. Terkil edilmiş, birden fazla şeyin karışımı olan.
m. 4a/10, 4a/8
m. + dür 21a/1
[=3]
- mürtekiz : < Ar. Sağlam, yerinde duran.
m. olan 1a/10
- müseddid : < Ar. Tıkayan, tıkayıcı.
m. + dir 39b/7
- müslim : < Ar. Hadis alimlerinden İmam Müslim.
m. + de 42b/6
- müstağnī : < Ar. Lüzumlu olmayan, gerekli bulmayan.
m. ola 63a/3
- müstefād : < Ar. Kazanılmış, anlaşılmış.
m. olınan 1b/9
- müsteḥīl : < Ar. Bir şeye uyma, layık olma.
m. olur 31b/3
- müsteḥil : Bkz. müsteḥīl.
m. olur 26a/11
m. olup 36b/9
[=2]
- müsteṭāb : < Ar. Hoş, güzel bulunan.
m. 1a/6
m. + a 62a/1
[=2]
- müşābih : < Ar. Benzeyen, benzer.
m. 48b/7, 4a/3
m. + dür 19a/6, 52b/9
[=4]

müşāhede : < Ar. Bir şeyi gözle görme.

m. ideler 60a/8

m. olunur 61a/3

[=2]

müşğ : Bkz. misk.

m. + ile 16b/1

müşrik : < Ar. Allah'a ortak koşan.

m. + inde 1a/10

müşālī⁶a : < Ar. Okuma, tetkik.

m. itmege 63b/5

müte⁶allik : < Ar. İlgili, ait, dair.

m. 17b/11, 23a/10, 3b/11

m. olan 13a/3, 16a/1, 18a/1, 20b/9, 32b/9, 36a/7, 36a/8, 3b/2, 3b/4, 3b/5, 3b/7, 3b/9, 40b/11, 43b/3, 48a/7, 4a/12, 4a/4, 4a/6, 55b/1, 55b/2, 7b/8, 9b/4

m. olanlaruñ 3a/5

[=26]

müteheyyi : < Ar. Hazır, hazırlanmış.

m. 5a/5

mütemeyyizīn : < Ar. Seçilen, seçkin kişiler.

m. 2a/12, 3a/1

[=2]

mütevāliyeten : < Ar. Art arda, aralıksız, sürekli.

m. 59b/3

mütevellid : < Ar. Doğan, meydana gelmiş.

m. olur 22a/5, 40b/8

[=2]

mütevelliyāt : < Ar. Birinin yerine geçenler.

m. 1a/7

mü³min : < Ar. Mümin, iman etmiş.

m. + üç 29b/1

nāfi⁶ : < Ar. Faydalı, yararlı.

n. 3a/3, 48a/2, 4b/9, 4b/9, 55a/4

n. + dūr 11a/10, 14b/7, 16b/6, 18a/7, 22b/2, 22b/9, 23b/3, 24b/10, 25a/11, 29a/1, 30b/4, 31a/9, 32a/4, 32a/8, 32a/9, 32b/1, 32b/5, 33a/2, 33a/7, 33b/6, 34a/5, 34a/8, 34b/2, 35b/2, 36a/1, 37a/10, 37b/11, 38b/7, 39a/2, 39b/2, 39b/3, 40b/10, 41b/3, 41b/4, 42b/4, 43a/6, 43b/1, 43b/2, 45b/5, 47a/11, 47b/2, 47b/3, 48a/3, 48b/9, 57a/11, 57a/3, 57a/5, 57a/5, 57a/9, 9a/9

[= 55]

nāne : < Ar. Nane.

n. 39a/11

nār : < Far. Nar ağacı ve meyvesi.

n. 25a/8

n. + a 48b/7

n. + dan 25a/1, 25a/4

n. + larından 25a/5

n. şarābı 48a/1

[= 6]

nās : < Ar. İnsanlar, halk, herkes.

n. + a 62b/8

nāṭıķ : < Ar. Konuşan.

n. + dur 50a/10, 50a/10, 50a/10

[= 3]

nāzır : < Ar. Bakan, nazar eden.

n. olan 62a/2

naīm : Ebu Naīm.

n. 24b/10

namāz-boz : < Far. T. Bir tür bağırsak paraziti.

n. + z 38b/8

naşīb : < Ar. Nasip, kızımet.

n. kızıldz 1a/7

naṭaravuz : ?

n. 46b/4

nazar : < Ar. Bakma, göz atma.

n. eylemek 29a/9, 50b/8

n. iderler 29a/8

- n. idüp 41a/7
n. itmek 18a/11
n. itmekle 63a/10
[=6]
- ne : Ne soru zamiri.
n. 42a/2, 42a/3, 52b/10, 55a/9, 55b/4, 56b/6, 60a/10, 60b/1, 61a/4, 6a/12, 7a/1, 7b/1
[=12]
- nebāt : < Ar. Nebat, bitki.
n. şekerini 60b/8
n. şekeriyile 61b/2
[=2]
- nebāī : < Ar. Bitkisel, bitkiyle ilgili.
n. 53a/8
n. + dur 53a/8
[=2]
- nebevī : < Ar. Peygambere ait, peygamberle ilgili.
n. + de 35a/7
- nebī : < Ar. Peygamber.
n. 35a/8, 62a/3
[=2]
- neden : Neden.
n. 44b/6
- nef : < Ar. Fayda, yarar.
n. 62b/9
n. + i 46a/11, 56a/10, 59b/4
n. + inden 60a/8
n. + ini 55a/4
n. ider 10b/11, 10b/4, 10b/8, 20b/3, 36b/7
n. idüp 43b/7
[=12]
- nefes : < Ar. Nefes, soluk.
n. 15b/1

- n. almak 54a/11
[=2]
- neffāḥ : < Ar. Kokusu çok.
n. + dur 33b/10
- neffāḥ : Bkz. neffāḥ.
n. + dur 40b/2, 40b/4
[=2]
- nesne : Nesne, şey.
n. 2a/6, 41b/10, 62b/1, 6b/4, 6b/6, 6b/7
n. + dir 4b/1
n. + dūr 34b/1, 36b/5
n. + ler 6b/4, 6b/5, 6b/9
[=12]
- nev^c : < Ar. Çeşit, cins, tür, sınıf.
n. 1b/8
n. + i 44a/5, 53b/8
n. + inden 24b/7
n. + indendür 37b/4
n. + ine 1b/8, 1b/9
[=7]
- nezle : < Ar. Nezle, burun akması.
n. + ʾi 28b/6, 38a/8, 45a/8
[=3]
- nıfḥ : < Ar. Nefh, güzel kokunun yayılması.
n. + ı 24b/8
- nışf : < Ar. Yarı, yarım.
n. + ı 57b/6, 58a/1
[=2]
- nice : Nice.
n. 33b/4, 53a/3, 61a/3, 61a/3, 61a/6
[=5]
- niffāḥ : < Ar. Neffah, kokusu çok.
n. + dır 12a/4

- n. + dur 38b/10
[=2]
- niffāḥ : Bkz. niffāḥ.
n. + dır 12b/11
n. + dur 12b/8
[=2]
- nıkrisi : < Ar. Gut hastalığı, ayak şişmesi.
n. zaḥmetine 57a/5
- nisbet : < Ar. Nispet, oran.
n. 51a/6
n. + ile 18b/3
[=2]
- nisyān : < Ar. Unutma, unutkanlık.
n. getirür 26a/8
- nişasta : < Far. Nişasta.
n. 10b/6
- nişvedār : < Far. Neşeli, sevinçli.
n. 63a/4
- nitekim : Nitekim, gerçekten.
n. 51b/3, 5b/1
[=2]
- niyet : Bkz. niyyet.
n. + ine 40a/10
- niyyet : < Ar. Niyet, meram.
n. + ine 40a/11
- noḥud : < Far. Nohut.
n. 10a/3, 12b/3, 12b/4, 12b/8, 60a/6
n. + uḥ 12b/6
[=6]
- noḫşān : < Ar. Azalma, eksiklik.
n. götürmez 8b/7
- noḫṭa° : < Ar. Nokta.
n. + cezmini 63b/8

- nūr : < Ar. Aydınlık, parlaklık.
n. + ını 45b/11, 45b/9, 46a/7, 50b/7
[=4]
- nūrlan- : < Ar. T. Nurlandırmak.
n.-durur 25a/9
- nurunbā : Bkz. nurunbād.
n. 46a/9
- nurunbād : Zurunbad, yabancı zencefil.
n. + ı 46b/1
- nutq : < Ar. Konuşma, söz.
n. 1a/4
- nübüvvet : < Ar. Peygamberlik, nebilik.
n. + üne 40a/8
- o : O işaret zamiri.
o. + yla 7a/1
- oğlak : Oğlak.
o. eti 14b/5
- oğlancı(k)ğ : Bkz. oğlancık.
o. + uş 15b/10
- oğlancık : Oğlancık, küçük çocuk.
o. + larınış 52b/3
- oğlancuq : Bkz. oğlancık.
o. + lar 37a/5
o. + lara 33a/3
o. + larınış 19b/6, 27b/7
[=4]
- oğul otı : Oğul otu, melisa otu.
o. + ı 42b/11
o. + unı 43a/1
[=2]
- oq : Ok.
o. 15b/8
- ol : O.

o. 12a/10, 12a/10, 19a/11, 1a/2, 1a/8, 22a/10, 42a/6, 44a/4, 44a/8, 44b/3, 45a/3, 45a/4, 45a/6, 48b/3, 49a/9, 49a/9, 50a/8, 52b/7, 52b/8, 53a/2, 54a/1, 54a/11, 54a/7, 54a/8, 55b/5, 57b/7, 57b/8, 58a/2, 58b/9, 59b/2, 60b/11, 61b/4, 61b/6, 61b/7, 63b/10, 8a/10, 9b/10

o. + dur 15a/3, 22b/8, 23b/9, 2a/7, 2a/9, 44b/6, 51b/9, 54a/3, 58b/10, 59a/11, 59b/9, 60b/3, 61a/7, 6a/12, 8b/12, 8b/8, 9a/2

[= 54]

ol- : Olmak.

o.-a 10a/5, 10a/6, 12b/5, 15a/4, 15a/5, 15b/12, 19b/7, 22b/11, 23b/9, 39a/6, 44b/7, 48b/4, 51a/10, 51b/10, 51b/9, 58b/2, 59a/1, 5a/5, 60b/9, 61b/1, 63a/10, 63a/3, 8a/10, 8b/10, 8b/10, 8b/9, 9a/7

o.-acak 8a/2

o.-alar 62b/8, 63a/5

o.-an 11a/9, 12b/7, 13a/3, 13a/6, 13b/12, 14a/5, 14b/2, 14b/5, 14b/9, 15a/8, 15a/9, 15b/1, 16a/1, 16b/5, 16b/7, 17b/2, 17b/5, 18a/1, 18a/4, 18a/8, 19b/1, 19b/2, 19b/3, 1a/10, 1a/9, 20b/8, 20b/9, 23b/4, 26b/6, 26b/8, 28a/10, 29a/4, 29b/8, 2a/10, 2a/8, 30b/7, 31a/7, 31a/8, 32a/4, 32a/6, 32b/4, 32b/9, 33a/1, 33b/4, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 35b/10, 36a/2, 36a/7, 36a/8, 37a/9, 37b/8, 39a/4, 39a/5, 39b/3, 3a/10, 3a/6, 3b/1, 3b/2, 3b/3, 3b/4, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 40b/11, 40b/6, 41a/10, 41a/11, 41b/3, 42a/11, 42a/8, 42b/1, 42b/3, 43a/10, 43a/2, 43b/1, 43b/3, 44a/1, 44a/3, 44b/11, 44b/8, 45a/2, 45b/3, 45b/8, 46a/1, 46a/9, 46b/3, 46b/4, 46b/7, 47a/10, 47a/11, 47b/7, 48a/2, 48a/3, 48a/4, 48a/7, 49a/5, 49b/6, 4a/1, 4a/12, 4a/4, 4a/6, 50b/9, 51a/9, 52a/10, 53a/11, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 54a/7, 54b/10, 55a/9, 55b/1, 55b/11, 55b/2, 55b/6, 55b/7, 55b/9, 56a/1, 56a/11, 56a/6, 57a/11, 57a/5, 57a/6, 57b/1, 59a/3, 5b/5, 62a/2, 62a/5, 63a/11, 63b/5, 63b/7, 63b/7, 63b/8, 6a/12, 7b/8, 8a/1, 8a/4, 8a/5, 8b/6, 9a/12, 9b/1, 9b/4, 9b/4

o.-andur 10b/3, 16b/5, 18b/4, 29b/4, 44b/9, 48b/7, 53b/9, 56a/2

o.-anı 62b/3

o.-anlar 17a/2, 18a/3, 61b/10, 8a/7

o.-anlara 10b/4, 11a/6, 22b/9, 30b/4, 33a/7, 36b/7, 38a/5, 39a/2, 56b/9

o.-anlardan 3a/5

o.-anları 4b/12, 4b/7, 4b/9, 4b/9

o.-anların 27b/4, 3a/6

o.-aydı 11a/3

o.-dı 10a/1, 10a/2, 10a/3, 1b/7, 25b/10, 2a/11
o.-dım 25b/9
o.-dıysa 7b/6
o.-duğı 17b/1, 18a/2, 20a/2, 44b/1, 44b/3, 49a/11, 54a/2, 54b/8, 56b/1, 6a/7
o.-duğıçün 21b/10
o.-duğın 44b/6
o.-duğına 7a/8
o.-duğından 56b/6
o.-duğımı 44a/3
o.-dukça 62b/9
o.-dukları 20a/3, 38a/3, 62b/6
o.-maduğı 49a/10, 5b/5
o.-mağı 45a/11, 46a/5, 47b/4, 56a/3, 56a/7, 63a/4, 7b/10
o.-mağıla 1b/6, 3a/4, 54a/10, 56b/3, 63a/3
o.-mağ 4b/2, 51a/8, 56a/1, 6a/1, 6b/10, 6b/12, 6b/12, 7a/1, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5,
7a/5, 7a/6, 7a/7
o.-masımı 62b/4
o.-maya 10a/6, 21b/6, 22b/8, 51b/8, 58b/2, 5b/6, 63a/9
o.-mayan 57a/4, 58a/8, 62a/11
o.-mayınca 4b/9
o.-mayup 20b/6, 26b/1, 35b/8
o.-maz 16a/7, 17a/5, 1b/11, 20a/1, 2a/1, 35a/4, 42a/10, 54a/5, 54b/5, 55a/7, 58b/10,
62b/1
o.-mazsa 51a/9
o.-miş 23b/9, 32b/5, 39a/6
o.-mişdur 7b/4
o.-sa 32a/1, 49a/1, 49a/9, 5b/3
o.-sun 1a/10, 1a/3, 1b/1, 21b/4, 41b/9, 43a/5, 47a/4, 48b/10, 55a/9, 61a/5, 62a/2
o.-udur 7b/10
o.-up 11b/11, 12b/9, 14a/11, 16a/5, 17a/4, 18b/1, 19a/1, 19a/8, 22a/4, 27a/1, 28b/2,
34a/3, 35b/1, 36a/4, 36b/10, 36b/9, 38a/2, 3a/2, 40a/4, 40b/7, 44a/10, 44a/9, 44b/3, 44b/9,
48b/6, 4b/11, 50a/1, 51b/8, 52a/3, 52a/9, 53b/4, 53b/6, 55b/6, 56a/8, 56b/2, 58b/9, 59b/7,
5a/8, 5b/9, 63b/5, 7b/11, 8a/2, 8a/3, 8b/7, 8b/9

o.-ur 10a/10, 10b/4, 11b/11, 12b/10, 14a/1, 14a/1, 14a/10, 14a/2, 14a/5, 15a/5, 15a/7, 16a/11, 16a/5, 16a/6, 16b/10, 17a/3, 17b/4, 18a/3, 18b/11, 19a/5, 19a/6, 19a/9, 20a/2, 21a/3, 22a/5, 22a/7, 23a/3, 23a/6, 23b/6, 26a/11, 27a/2, 27b/2, 27b/3, 29b/6, 2a/3, 2a/5, 31b/3, 32a/2, 32b/3, 33b/8, 34a/11, 34a/7, 35a/4, 36a/10, 36b/11, 37a/6, 37b/4, 39a/1, 39b/8, 40a/10, 40a/11, 40b/2, 40b/3, 40b/6, 40b/9, 42b/3, 43a/9, 44b/2, 44b/4, 44b/7, 44b/7, 45a/10, 45a/11, 45a/3, 46a/5, 47b/4, 48a/11, 48b/6, 4b/5, 4b/5, 4b/6, 50a/11, 50a/3, 51a/11, 51a/5, 53b/10, 53b/2, 53b/2, 53b/5, 53b/5, 54a/10, 54a/2, 54a/5, 54a/9, 54b/1, 54b/11, 54b/5, 54b/6, 54b/9, 55b/5, 56b/6, 56b/9, 57b/3, 57b/9, 59a/10, 59a/9, 5a/10, 5b/10, 5b/4, 62b/2, 6a/3, 7b/3, 8a/4, 9a/9

o.-urdu 11a/4, 24b/4

o.-urlar 18b/2, 20a/3, 20b/7, 8a/12

o.-ursa 26a/11, 26b/1, 47b/11, 48b/10, 55a/9, 55b/4, 55b/6, 5a/8, 60b/1, 61a/5, 7b/1

o.-urur 27a/6

[=478]

olın- : Olunmak.

o.-a 61b/10, 62b/2

o.-an 17b/11, 1b/10, 1b/9, 26a/3, 61b/9, 7a/9

o.-up 4b/9, 4b/9, 6b/1

o.-ur 21a/10, 9b/1

[=13]

olun- : Olunmak.

o.-a 6b/8

o.-an 4b/4

o.-duğı 11b/10, 4b/8

o.-duğından 9a/11

o.-mağa 62a/10

o.-mağ 17b/10

o.-mağdur 5a/7

o.-maya 6b/2

o.-maz 46a/4, 4b/10

o.-mış 22b/10, 58a/5, 59a/4, 60a/4, 61a/1

o.-mışdur 23a/8, 4a/3

o.-up 51a/5, 63b/10

o.-ur 11b/1, 13a/11, 13b/3, 13b/7, 22a/8, 24a/10, 24b/3, 25a/6, 25b/7, 2a/9, 37b/11,
39a/7, 61a/3, 7a/10

[=34]

on : On sayısı.

o. 3b/7, 4a/6, 58a/5, 60a/1, 60a/2, 60b/4, 60b/4, 60b/7

o. + inci 32b/7

o. + unci 3b/5

[=10]

on altı : On altı.

o. + nci 57b/3

on bir : On bir.

o. + inci 36a/6, 3b/8

[=1]

on biş : On beş.

o. 57b/10, 60b/6, 61b/1

o. + inci 4a/5, 55b/1

[=5]

on dör(t)d : On dört.

o. + ünci 4a/3, 48a/6

[=1]

on iki : On iki.

o. 58b/10

o. + nci 3b/10, 40b/10

[=3]

on üç : On üç.

o. + inci 43b/2

o. + ünci 4a/1

[=2]

on yedi : On yedi.

o. 64a/2

o. + nci 4a/8, 58b/4

[=3]

orta : Orta.

- o. + sında 4b/6
°osmān bin °affān : Hz. Osman, dört büyük halifeden biri.
°o. 26a/4
- ot : Ot.
o. 37b/9, 45a/4
o. + dan 45a/5, 45a/6
o. + ı 42b/11, 47a/1, 57b/4, 59a/4
o. + ını 38a/2, 38a/7, 47a/7, 47a/9
o. + lar 17b/6, 3b/6, 44a/8, 4a/3
o. + lardan 40a/8
o. + ları 36a/7, 39a/11, 3b/11, 43b/2
o. + unı 43a/1, 43a/7
[=23]
- otur- : Oturmak.
o.-up 24a/11
- otuz : Otuz.
o. 58a/6
- ov- : Ovmak
o.-salar 22b/2, 52a/8
[=2]
- oyna- : Oynamak.
o.-duklarına 18a/11
- öd : Öd, safra, karaciğerin salgıladığı yeşil, sarı renkte acı sıvı.
ö. + i 54b/8
ö. + inden 54b/9
ö. + ini 16b/1
[=3]
- öksürü(k)g : Öksürük.
ö. + e 10b/11, 10b/8, 23b/3, 33a/1, 34a/8, 34b/2, 35a/7, 38b/7, 41b/3, 9a/8
ö. + i 33b/6, 36a/2
[=12]
- öl- : Ölmek.
ö.-miş 44a/3

- ö.-ürler 44a/2
 [=2]
- ʿömr : <Ar. Ömür, hayat.
 ʿö. + i 5b/3
 ʿö. + ini 5a/11
 [=2]
- öñ : Ön, önce.
 ö. 26b/4
 ö. + ine 18a/9
 ö. kollarını 13b/1
 [=3]
- ördek : Ördek.
 ö. 17b/3, 17b/8
 ö. eti 17b/4
 [=3]
- ört- : Örtmek.
 ö.-ecek 59a/2
- öt- : Ötmek.
 ö.-memiş 15a/4
- öyle : Öğle, öğle vakti.
 ö. + ye 6a/3
- özbek : Özbek.
 ö. velāyetinüñ 45a/2
- pādišāh : <Far. Padişah, hükümdar.
 p. + lara 49b/9
 p. + ı ʿazīmüŝ-şān 3a/10
 [=2]
- pād-zehr : <Far. Panzehir.
 p. 31a/2
- pāk : <Far. Temiz.
 p. 58a/1
 p. ider 33b/10, 42b/2, 46b/4
 [=4]

- pālūde : <Far. Süzülmüş, saf hale getirilmiş.
b. 61b/5
- pāre : <Far. Parça, cüz.
p. 12b/8, 12b/8, 25b/10
p. + si 48a/10
p. eyleseler 48a/10
[= 5]
- pārele- : <Far. T. Parçalamak.
p.-r 12b/8
p.-yüp 33b/9
[= 2]
- paça : Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı.
p. 14a/3
- pamuḳ : Pamuk.
p. 56a/6, 56b/1
p. + dan 55b/6
[= 3]
- pazı : Ispanakgillerden yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı,
yabani ıspanak.
p. 38b/6, 57b/10
p. + ʾi 38b/8
[= 3]
- pek : Pek, sağlam.
p. ider 38a/11
- penāʾir : <Far. Peynir.
p. 22b/11, 23a/4, 23a/6
p. + i 23a/2
[= 4]
- penbe : Pamuk.
p. 50b/1, 52a/3, 55b/10, 55b/3, 56a/10
p. + ʾi 52a/4
[= 6]
- penbeli : Pamuklu.

- p. 55b/8
pen̄ir : Bkz. penā̄ir.
p. şekerî 33a/6, 35a/5, 47b/9
[= 3]
- peydā : < Far. Meydanda, açıkta, açık.
p. ider 59b/8
p. olup 38a/1, 52a/3
p. olur 54a/5, 5b/10, 8a/4
[= 6]
- peygamber : < Far. Peygamber.
p. 11b/4, 11b/5, 12a/5, 13a/11, 13a/8, 13b/9, 21b/1, 24a/4, 25a/2, 25b/7, 29a/10,
29a/7, 31b/4, 36b/11, 37a/11, 37b/11, 39a/7, 39b/9, 41a/1, 41a/1, 41b/11, 41b/6, 42a/5,
42b/6, 43a/3, 47a/2
p. + lerinüñ 41a/5
[= 27]
- pıñar : Pınar.
p. + larında 54a/9
- p̄inir : Bkz. penā̄ir.
p. 7a/6
- p̄ir : < Far. Yaşlı.
p. 63b/1
p. + lere 57a/9
[= 2]
- p̄irūze : < Far. Firuze, turkuaz taşı, saydam olmayan mavi-yeşil renkte yarı değerli
bir taş.
p. 50b/11, 51a/3, 51a/5
p. + ʔi 50b/11, 51a/4
p. + ye 51a/6
[= 6]
- pilic : Piliç.
p. + den 16b/12
- pirinc : Piriñç.
p. 11a/3, 11a/4, 11a/6, 7a/3

- p. + den 11a/4
[= 5]
- piş- : Pişmek.
p.-miş 10b/3
- pişür- : Pişirmek.
p.-üp 12b/12
- pür-takşîr : <Far. Ar. Kusurlu, kabahatli.
p. 61b/11
- pür-zuhûr : <Far.Ar. Görünme, türeme.
p. + ından 63a/11
- râci : <Ar. Yalvaran, rica eden.
r. + yi luṭf-ı celîl
r. 1b/3
- râğîb : <Ar. İstekli, isteyen.
r. + lardur 63a/4
- rāvend : <Far. Kökleri ve sapları ilaç olarak kullanılan, karabuğdaygillerden bir bitki.
r. + i 32a/11
- rāyiḥa : <Ar. Koku.
r. + sı 29b/2, 42b/9, 45a/4
r. + sını 46a/10
[= 4]
- rāyiḳ : <Ar. Sade, saf.
r. + de 3a/8
- rāziyāne : <Far. Rezene.
r. toḥumı 28a/2
- raḍiya : <Ar. Raḍyallahu'nun kısaltılmışı.
r. 31b/3
r. 24a/11, 25b/4, 26a/2, 26a/4
[= 4]
[= 7]
- rağbet : <Ar. Rağbet, istek, istekle karşılama.
r. idüp 51a/7
- raḥat : <Ar. Rahat.

- r. ola 15b/11, 19b/7
r. oldukları 38a/3
[=3]
- raḥmet : < Ar. Acıma, esirgeme, koruma.
r. + e 63b/9
- raḫīk : < Ar. İnce, yufka yürekli.
r. 11b/10
- raṭīb : < Ar. Yaş, nemli.
r. + dür 18a/2
- ravza : < Ar. Bahçe, Hz. Muhammed'in kabri.
r. + i muṭahharasına 1a/9
- redd : < Ar. Red, geri döndürme.
r. eylesün 42b/8
- ref : < Ar. Kaldırma, hükümsüz bırakma.
r. idüp 63b/8
- refīk : < Ar. Arkadaş, yoldaş.
r. + inden 51a/9
- ren(k)g : < Far. Renk.
r. + i 44b/9, 53a/3
[=2]
- resūl : < Ar. Peygamber, yalvaç.
r. 11a/11, 12a/8, 24a/10, 24a/8, 24b/11, 24b/3, 40a/1, 51b/3
r. + i ekrem 1a/8
[=9]
- resūlillah : < Ar. Allah'ın resulü.
r. 13b/8, 39a/8, 40a/2
[=3]
- resūlillahi : Bkz. resūlillah.
r. 21a/10
- re'is : < Ar. Baş, başkan.
r. 64a/1, 64a/1
[=2]
- reyḫān : < Ar. Reyhan, fesleğen.

- r. 42b/8, 42b/9
[=2]
- rīḥ : < Ar. Yel, romatizma, ağrı.
r. + i 46b/7, 48a/4
r. + i bevāşıra 57a/8
[=3]
- ricā : < Ar. Ümit, umma.
r. iderem 63a/10
r. olınan 1b/10
[=2]
- ricāl : < Ar. Erkekler.
r. + üḡ 20b/4
- rivāyet : < Ar. Söylenti, hikaye edilen söz veya olay.
r. eylediği 62b/7
r. ider 24a/7, 31b/3, 37a/10, 41b/11, 43a/3, 49a/9, 49b/8
r. iderler 39b/9
r. idüp 11b/5, 22a/11, 23b/12, 47a/1
r. olunur 21a/9
r. olunur 11a/11, 13a/11, 13b/3, 13b/7, 22a/8, 24a/9, 24b/3,
25a/6, 25b/6, 37b/11, 39a/7
[=25]
- riyāḥ : < Ar. Romatizmalar, yellere, ağrılar.
r. + ı 46a/9
- rūḥ : < Ar. Can, nefes, ruh.
r. + a 55a/10, 56a/8
[=2]
- rūmiye : Rum ülkesi, Anadolu.
r. + den 51b/1
- rub^c : < Ar. Çeyrek, dörtte bir.
r. 61b/5
- ruṭūbet : < Ar. Rutubet, nem.
r. + den 42a/8
r. + e 52b/9

- r. + ine 29a/7
[= 3]
- rūmmānī : < Ar. Nar çiçeği renginde olan.
r. 48b/7
- rū²yet : < Ar. Görme, bakma.
r. + i didāruḥla 63b/6
- sa¹leb : < Ar. Salep otu.
s. 60a/1, 61a/7
[= 2]
- şaḳīl : Bkz. şaḳil.
s. 9b/1
- şaḳil : < Ar. Ağır.
s. + dūr 27a/6, 35b/7
[= 2]
- sāniye : < Ar. İkinci.
s. + dir 7b/5
- selāšīn : < Ar. Otuz.
s. 62a/4, 62a/4
[= 2]
- senā² : < Ar. Övme, övgü.
s. + i bī¹-aded 1a/2
- sevl : < Ar. İdrar kesesi. ?
s. + i mešāne 54b/7
- şıklet : < Ar. Ağırılık, yük.
s. virüp 34a/3, 5a/8
s. virür 32b/3, 47b/8
[= 4]
- şādık : < Ar. Doğru, sadık.
ş. 25b/4
- şāfī : < Ar. Duru, temiz, samimi.
ş. 9a/3
ş. kıllur 17b/7, 30a/2
[= 3]

- şāhib : < Ar. Sahip, malik.
ş. + i 38b/1
ş. + ü'l- minhāc 16a/12, 35a/3, 45a/6, 55b/5, 56b/6
ş. + i esrār 59a/10
[= 7]
- şāliḥ : < Ar. İyi, yararlı.
ş. 14b/12
- şabāḥ : < Ar. Sabah vakti.
ş. 60b/11
- şabbāḥ : Bkz. şabāḥ.
ş. 57b/8
- şabr : < Ar. Sabır.
ş. + a 20b/6, 59b/6, 61a/6
[= 3]
- şabyān : < Ar. Sıbyan, çocuklar.
ş. + uḡ 22b/2
- şac : Saç.
ş. 57b/10, 57b/3, 58a/4
ş. + a 58a/10
ş. + ı 57b/8, 58a/11, 58a/2, 58a/4
[= 8]
- şa(ç)c- : Saçmak.
ş.-up 42b/11
- şaç : Saç.
ş. + ı 4a/7
- şad hezār : < Far. Yüz bin.
ş. 1a/7
- şadr : < Ar. Göğüs, yürek.
ş. 63a/10
ş. + a 30a/7
[= 2]
- şafā : < Ar. Sefa, neşe, gönül şenliği.
ş. ide 60b/2

şafṛā : Bkz. Öd.

ş. + dan 28a/9, 39a/5, 41a/10

ş. + ı 14a/11

ş. + nuḡ 27b/8

ş. + ıy 28a/7, 30b/3, 41a/9

ş. + y 25a/10, 26a/11, 26b/1, 26b/11, 27a/1, 28b/4, 30a/1, 32b/7, 33b/11, 34a/1,
37b/10, 39b/3

[= 20]

şafṛāvīyyū'l-mizāc : < Ar. Cılız, esmer ve hırçın tabiatlı kimse.

ş. 17b/2, 23b/3

[= 2]

şağ : Sağ, canlı, sağ taraf.

ş. 18a/9, 24a/6

[= 2]

şağır : Sağır.

ş. 19a/11

şağırılığ : Sağırlık.

ş. + ın 19b/1

şaḡalet : ?

ş. + i 54b/9

şaḡḡat : < Ar. Sıhhat, sağlık.

ş. 2a/10, 2a/8

ş. + i 2a/4

ş. + de 3a/2

s. + i beden 1b/12

ş. + i vücūd 2a/1

[= 6]

şaḡīḡ : < Ar. Gerçek, doğru.

ş. + i 19a/4

ş. + inde 29b/3

[= 2]

şaḡḡ : < Ar. Ezmek, dövmek.

ş. olunmuş 58a/5

- şakal : Sakal.
ş. 57b/10, 57b/3
ş. + ı 4a/7, 57b/8, 58a/2, 58a/3, 58a/4
ş. + larına 24b/6
[= 8]
- şakın- : Sakınmak, korunmak.
ş.-mak 6a/8
- şakız : Sakız, kışın yaprak dökmeyen, siyah küçük üzüm şeklinde meyvesi olan ve sakız adı verilen reçine elde edilen bodur ağaç, sakız ağacı.
ş. 58b/7, 59a/8
ş. ağacı yemişi. i 59a/2
[= 3]
- şaknaşur : < Ar. Mısır'da bulunan kum kertenkelesi ve bu hayvanın derisine benzer, sargı olarak kullanılan bir çeşit tülbent.
ş. şuzını 61b/3
- şanf'am : < Ar. 'Sallallahu aleyhi ve sellem'in kısaltılmış şekli.
ş. 31b/4
- şalavāt : < Ar. Peygamber efendimize ve onun soyundan gelenlere okunan dua.
ş. + ı mütevelliyat 1a/7
- şalkım : Salkım.
ş. + ından 24b/5
ş. + ını 24a/6
[= 2]
- şamed : < Ar. Kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah.
ş. 1a/2
- şanāyīf : < Ar. Sanatlar, zanaatlar.
ş. + i vārīh-i bedayīf 1b/5
- şanf'at : < Ar. İlaç yapma formülü, terkip etme yöntemi.
ş. + ı 1b/5, 58b/10, 59a/11, 59b/9, 60b/3, 61a/7
[= 6]
- şanevber : < Ar. Çam fıstığı ağacı, çam fıstığı kozalağı.
ş. 60b/4
- şandal : < Ar. Sandal ağacı.

- ş. 45b/2
ş. şarābı 45b/5
[= 2]
- şar^ç : < Ar. Sara hastalığı.
ş. + ı 15b/5
ş. tūtan 15b/4
ş. zaḥmetinden 49b/11
ş. zaḥmetine 49b/6
[= 4]
- şara^ç : Bkz. şar^ç.
ş. + ı 49b/7, 52b/2
ş. tūtan 52b/2
ş. zaḥmetine 37a/5
[= 4]
- şarar(t)d- : Sarartmak.
ş.-ur 45b/1
- şarı : Sarı.
ş. 29a/3, 29a/4, 41b/5, 46b/9, 48b/6, 53b/2
ş. + ya 53b/5
ş. ḥarīrden 56b/7
[= 8]
- şarıca : Sarı, sarıya benzer.
ş. 44b/2
[= 1]
- şarmışaḳ : Bkz. şarmısaḳ.
ş. 40b/9
- şarmısaḳ : Sarımsak.
ş. 14a/4, 46a/10, 7a/4
[= 3]
- şaru : Sarı.
ş. 27b/3
ş. + sı 20b/3
ş. + sını 27b/3

- [= 3]
şavt : < Ar. Ses, seda.
ş. + ı 15a/5, 17b/7, 38b/5
ş. + ını 18b/10, 22b/6
[= 5]
şavu- : Soğumak.
ş.-duğı 16b/10
ş.-mış 9a/7
[= 2]
şavuk : Soğuk.
ş. 56b/2, 6a/4, 6b/7, 8b/9
ş. ma^cdeli ādem.e 34a/5
[= 5]
şavuklı(k)ğ : Soğukluk.
ş. + ı 8b/10
şayd : < Ar. Avlama, avlanma.
ş. olan 15a/9
ş.olınan 17b/11
ş. iderler 19b/11
ş. idüp 20a/5
[= 4]
şayyād : < Ar. Avcı.
ş. + lar 44a/3
şazan : Sazan balığı.
ş. balığı 18b/9
şida^c : Bkz. şudā^c.
ş. + ı 26b/9, 33a/11
[= 2]
şıgır : Sığır.
ş. + uş 54b/9
s. eti 14b/7
s. etinden 14b/11
ş. südi 21b/3, 61a/2

- ş. südidür 21a/8
ş. südinden 21b/4
ş. südinüñ 61b/3
[= 8]
- şık : Sık, sık sık.
ş. 35b/2, 35b/2, 47b/7, 47b/7
[= 4]
- şık- : Sıkmak.
ş.-mañuz 37a/1
ş.-up 38a/3
[= 2]
- şınıf : < Ar. Sınıf, tür, cins.
ş. 48b/6
ş. + dur 53a/10
ş. + ı 53a/11, 53a/11, 53a/11
[= 5]
- şofra : Sofra.
ş. 15b/6
- şoğan : Soğan.
ş. 40b/6, 46a/10, 53b/6, 60a/7, 7a/4
ş. + ı 17a/4, 40b/8, 42a/10, 59a/11
[= 9]
- şoğı- : Bkz. şavu-.
ş.-ya 9a/2
- şoğılcan : Solucan.
ş. 46b/7
- şoğu- : Bkz. şavu-.
ş.-ya 60a/6
- şoķ- : Sokmak.
ş.-an 42b/4, 51a/1
ş.-ana 40b/10
ş.-duğı 46a/11
ş.-mış 30a/4

[= 5]

şol : Sol taraf.

ş. 24a/6

şonra : Sonra.

ş. 10a/1, 17b/6, 21b/5, 21b/5, 25b/9, 27a/8, 35b/3, 42a/9, 47b/4, 49b/6, 58b/5, 59a/6, 59b/1, 59b/7, 5b/11, 60a/4, 60a/6, 60b/10, 61a/6, 61b/9, 6a/2, 6a/6, 8a/5, 8a/7, 8b/3, 8b/5, 9a/11

[= 27]

şovı- : Bkz. şavu-.

ş.-duğından 61b/9

şovu- : Bkz. şavu-.

ş.-duğından 60a/6

ş.-mış 9a/6

[= 2]

şovuk : Bkz. şavuk.

ş. + dan 31a/6, 37a/9, 39b/2, 43b/1

ş. + dur 30a/10

[= 5]

şovuklı(k)ğ : Bkz. şavuklığı.

ş. + ını 46a/7

şoy- : Soymak.

ş.-duğda 35b/3

ş.-up 30a/3, 47b/9

[= 3]

şoyıl- : Bkz. şoyul-.

ş.-ur 53b/7

şoyul- : Soyulmak.

ş.-mış 60b/6

şu : Su.

ş. 18a/4, 18a/9, 18b/1, 35b/2, 35b/2, 42b/11, 47b/7, 48b/2, 51b/11, 53a/2, 57b/5, 58a/1, 58a/2, 7b/10, 7b/8, 8a/11, 8b/1, 8b/2, 8b/3

ş. + da 18a/4

ş. + lar 9a/10, 9a/12

ş. + ları 9a/11, 9a/8, 9a/9, 9b/1
ş. + laruñ 9a/6
ş. + nuñ 8b/12
ş. + ³yı 8a/6, 8a/8
ş. + ya 49a/4, 49a/5, 53a/3, 54a/10, 54a/6, 54b/2, 57b/8, 57b/9
ş. + yı 10b/10, 12b/6, 24b/6, 31b/9, 41a/10, 45b/4
ş. + yıla 17a/2
ş. + yın 28a/7, 33a/1, 35a/6, 36a/1
ş. + yına 41b/6
ş. + yımı 26b/5, 37a/1, 57b/6
ş. + yıyla 11a/10, 26b/7
ş. + yuñ 57b/7, 8b/8
ş. kelbinüñ 19a/8
ş. tere sinüñ 61a/8
[= 59]

şüşām : Bkz. şūsen.

ş. 42b/2

şūsen : < Far. Susam.

ş. + üñ 42b/3

şudā^c : < Ar. Baş ağrısı.

ş. 22a/2

şultān : < Ar. Sultan, hükümdar, padişah.

ş. 63b/11

şun^c : < Ar. Etki, kudret.

ş. + inden 62b/1

şuşa- : Susamak.

ş.-sa 52a/1

şuşatd- : Susatmak.

ş.-up 10a/7

şusızlı(k)ğ : Bkz. şusuzlık.

ş. + ı 26b/2, 49b/1, 52a/2

[= 3]

şusuzlık : Bkz. şusuzlık.

- s. + ı 28a/6
- şusuzlık : Susuzluk.
s. 8a/3
- şuyra : Özel yer ismi.
ş. velāyetinde 19b/10
- sāc at : < Ar. Saat, vakit.
s. 59b/7, 61a/6, 8a/6, 8a/8
[=4]
- sādic : < Ar. Sade.
s. 32a/3
- sāir : Bkz. sāīr.
s. 63a/2, 11a/1, 13b/1, 51a/6
[=4]
- sākin : < Ar. Sakin, dindirilmiş.
s. ider 30a/11, 37a/7, 43a/8
s. olmak 6a/1
s. olmaz 58b/10
s. olur 59a/10
[=6]
- sāīr : < Ar. Diğer, başka.
s. 17a/6, 21a/8
s. + i 18b/6
[=3]
- sāyīr : Bkz. sāīr.
s. 18b/2
- saçy : < Ar. Çalışma, gayret, emek.
s. 62a/10
s. eyleyen 63b/4
[=2]
- şaḥak : Bkz. şaḥk.
s. idüp 49b/4, 57b/5, 57b/7
s. olman 61b/9
[=3]

- saḥḳ : Bkz. ṣaḥḳ.
s. 60b/8
s. idüp 30b/8, 46b/7, 47b/3, 49b/1, 50b/6, 52a/9, 60b/7, 61b/6
s. olunmuş 59a/3, 60a/4
[= 11]
- saḥrā : < Ar. Sahra, kır, ova, çöl.
s. + larda 15a/9
- saḥsar : Sansar.
s. kürki 57a/6
- seb^ḥa : < Ar. Yedi.
s. 62a/4, 62a/4
[= 2]
- sebeb : < Ar. Sebep, neden.
s. 7b/10
- sebili'l-icmāl : < Ar. Özet olarak, kısaltma olarak.
s. + i 4b/12
- seḥer : < Ar. Seher vakti, tan yeri ağarmadan önceki vakit.
s. + lerde 8a/12
- sehr : < Ar. Uykusuzluk, uyuyamama hastalığı.
s. + i 33a/11
- sekisan : Seksen.
s. 20a/11
- sekiz : Sekiz.
s. + inci 20b/7, 3b/1
[= 2]
- selmān : Özel isim.
s. 24a/11, 24b/1, 24b/2
[= 3]
- semā : < Ar. Sema, gökyüzü.
s. + ya 25b/8
- semerḳand : Semerkant.
s. diyārında 56b/8
- semir(t)d- : Semirtmek.

- s.-ir 10b/2
s.-üp 10a/6, 46a/10, 4a/9, 58b/4
s.-ür 11a/6, 12a/11, 16a/10, 22b/7, 23a/2, 33b/6, 56a/9
[= 12]
- semiz : Semiz, şişman.
s. 16a/5, 16b/5, 38a/2
s. et 38b/11, 40b/3
s. eyler 16b/3
s. olmağa 56a/3
s. ot 37b/9
s. otını 38a/1, 38a/7
[= 10]
- semm : < Ar. Zehir.
s. + i kätildür 48b/1
[= 1]
- semmiyet : < Ar. Zehirlilik.
s. + de 21a/1
- semmür : < Ar. Samur, samurun derisinden yapılan kürk.
s. 57a/3, 57a/4, 57a/7
s. + a 56b/11
s. + dan 57a/10
[= 5]
- semt : < Ar. Yer, semt, taraf.
s. + e 52b/8
- sen : Sen kişi zamiri.
s. 26a/3, 42a/2
s. + den 63a/10, 63b/3
s. + üñ 40a/8, 9b/9
[= 6]
- sencāb : < Far. Sincap.
s. 56b/11, 57a/3
[= 2]
- sene : Sene, yıl.

- s. 62a/4
serce : Serçe.
s. 17a/8
s. + lerüñ 61b/2
s. eti 17b/3
[= 3]
- serçe : Serçe.
s. + lerüñ 61b/4
s. + nüñ 61b/1
[= 2]
- serendīb : Serendip, özel yer ismi.
s. velāyetinde 48a/11
- setr : < Ar. Örtme, kapama, gizleme.
s. idüp 63b/1
- sev- : Sevmek.
s.-er 40a/1
s.-erdi 24a/9
s.-eridi 39a/8
s.-erler 11b/1, 13b/2, 22b/1, 36b/12
[= 7]
- sevāhil : < Ar. Sahiller.
s. + ünde 44a/2
s. + i baħr-ı rūmiye den 51b/1
[= 2]
- sevdā : < Ar. Sevda, dört ana öğeden kara safra maddesi.
s. 47a/4
s. + dan 43a/2, 47a/11
s. + ³yı 39b/7, 46a/11
s. + yı 14b/4, 14b/8, 15b/3, 15b/7, 17b/9, 33a/11, 45b/7
[= 12]
- sevdāyī : < Ar. Sevdayla ilgili.
s. 14b/4, 14b/8
[= 2]

- sevgüli : Sevgili, sevilen.
s. 13b/11
- seyl : Sel.
s. + ler 44a/10
- seyyid : < Ar. Efendi, baş, bey.
s. + i 13a/10
s. + idür 39b/1
[=2]
- sımāk : < Ar. Sumak ağacı ve tohumu.
s. 29a/2
- sırr : < Ar. Sır, Allah'ın akıl ermeyen hikmeti.
s. + ı ekber 58b/6
- sıtma : Sıtma, malarya, ateş ve titremeye neden olan hastalık.
s. tıtan 22a/1, 25b/1
[=2]
- şıyır- : Sıyırmak.
s.-up 24b/5
- sidretü'l-müntehā : < Ar. Arşın sağ yanında bir ağaç.
s. + nuş 40a/5
- sidü(k)g : Sidik, idrar.
s. + i 37a/6
- sigil : Siğil.
s. + lere 35a/1
s. + leri 29b/10, 29b/9, 35a/2
[=4]
- sikek : < Ar. Sikkeler.
s. 52a/5
- simit : Simit.
s. + den 10a/10
- sin : Arap alfabesinde harf.
s. 48a/1
- siñir : Sinir.
s. + lere 19a/2, 21b/8, 30a/7

- s. + leri 18a/5, 46b/3
s. + lerine 16b/7, 6a/10
[= 7]
- sirke : < Far. Sirke.
s. 13a/1, 14a/4, 20a/7, 39b/5, 43a/7, 46b/8, 50b/6, 7a/2
s. + de 32b/5
[= 9]
- sirkencebīn : < Far. Bal ve sirkeden yapılan bir tür müşhil.
s. 32a/3
- siyāh : < Ar. Siyah, kara.
s. 19a/5, 57b/9, 58a/11, 58a/5
s. + ı 44b/7
[= 5]
- siz : Siz kişi zamiri.
s. + üñ 21b/3, 41b/9, 43a/5, 47a/4
[= 4]
- şoq- : Sokmak.
s.-duğı 22b/3
- söyündür- : Söndürmek.
s.-ür 30b/3
- şu : Su.
s. + yuñ 9a/2
- suāl : Bkz. su³āl.
s. eyledi 25a/1
- sumāk : < Ar. Sumak.
s. 39b/5
- suṭūr : < Ar. Satırlar.
s. 63a/11
- su³āl : < Ar. Soru, sual.
s. iden 56b/4
s. itmege 63a/8, 63a/9
[= 3]
- süd : Süt.

s. 21a/1, 21b/10, 21b/6, 22a/2, 22a/3, 48b/3, 59b/11, 60a/3, 6b/11, 6b/12
s. + den 20b/8, 22a/3, 3b/1, 60a/7
s. + i 21a/6, 21b/3, 21b/5, 21b/8, 22a/6, 33a/3, 61a/2, 61b/7
s. + idür 21a/8, 21a/9, 21b/6
s. + inden 21b/5
s. + ini 36b/1, 59b/9
s. + inüñ 61b/3
s. + lerüñ 21a/4, 21a/8, 21b/5
s. + üñ 21a/7, 61b/4, 61b/6
[=35]

südde : <Ar. Vücutta görülen tutukluk, mide dolgunluğu.
s. 10a/8, 10b/2, 10b/6, 15a/6, 18a/6
s. + leri 31a/8, 33b/7, 34b/3, 36b/4, 37a/3, 41a/9, 43b/7, 46a/1
s. + lerin 47a/8
s. + lersini 42a/9
s. + si 11a/6
s. + ³i mäsāriḳā 6a/2
[=17]

süfuf : <Ar. Toz haline getirilmiş ilaçlar.
s. 52a/11

süglün : Sülün kuşu.
s. eti 16a/7

sühulet : <Ar. Kolaylık, yavaşlık.
s. 22b/3, 51b/9
[=2]

sükker : <Ar. Şeker.
s. 10b/7, 11a/7, 15a/12, 22b/4, 35b/3, 61a/1
[=6]

süleymān : Hz. Süleyman.
s. 35a/8

sülüsü'l-bevl : <Ar. İdrar tutamama.
s. 33a/7

sümmyet : ?

- s. + i 21a/3
sümyeke : < Ar. Balık.
s. + i şayda 19b/9
sür- : Sürmek.
s.-dükleri 58a/9
s.-er 35a/1
s.-seler 15b/9, 19b/3, 26b/8, 31a/5, 45a/8, 45a/9, 45b/4, 46a/3, 46b/5, 52a/7,
58a/10, 58a/9
s.-üp 59b/2
[= 15]
sürme : Göze çekilen sürme.
s. idüp 45b/10, 46a/6, 61b/1
[= 3]
sürür : < Ar. Mutluluk, sevinç.
s. getirür 29a/9
sürün- : Sürünmek.
s.-seler 22b/6
süsi : Ağaç kavununun büyüğü.
s. 29b/5
süst : < Far. Gevşek, tembel, güçsüz.
s. olup 17a/4
süz- : Süzmek.
s.-eler 57b/7, 60a/4
s.-üp 58a/1
[= 3]
süzil- : Süzölmek.
s.-üp 59b/2
şād : < Far. Mutlu, sevinçli.
ş. ideler 62b/10
şād-āb : < Far. Taze, sulu.
ş. 62b/1
şāhzāde : < Far. Şehzade, hükümdar oğlu.
ş. + lere 49b/10

- şām fısduğı : Şam fıstığı.
ş. 34b/1
- şān gülü : Şam gülü, fındık gülü, yağ gülü adları da verilen; gül yağı ve suyu elde etmek için Isparta ve Burdur yörelerinde yetiştirilen melez bir gül türü.
ş. 57b/11
- şā²n : < Ar. Şan, şöhret, ün.
ş. 63b/4
- şakākül : < Ar. Yabani havuç, karakök.
ş. 59b/11, 61a/7
[=2]
- şalgām : < Far. Şalgam.
ş. 40b/2
- şām fısdığı : < Ar. Antepfıstığı.
ş. + 1 60b/5
- şarāb : < Ar. Şurup.
ş. 30b/8
ş. + 1 41b/2, 45b/5, 48a/1
ş. + idārül 41b/2
ş. + 1 haşhāş 30a/7
[=6]
- şarkī : < Ar. Şark, doğu ülkelerine ait.
ş. 9a/5
- şart : < Ar. Şart, koşul.
ş. 5b/11
ş. + 1 5a/2, 5a/6
[=3]
- şebbūy : < Far. Şebboy.
ş. 43a/11, 43a/9
ş. + 1 43a/10
ş. yağıyla 45a/8
[=4]
- şecer : < Ar. Ağaç.
ş. + den 21b/4

- ş. + dūr 40a/7
[= 2]
- şedd : < Ar. Sıkma, sıkı bağlama.
ş. idüp 56b/7
- şedīd : < Ar. Şiddetli, sert, katı.
ş. 44b/1
- şeftāli : < Far. Şeftali.
ş. 26b/3
- şehir : Bkz. şehir.
ş. + de 49a/1, 52b/6, 52b/7
[= 3]
- şehir : < Ar. Şehir, büyük belde.
ş. 56b/2
ş. + ü'l-zülde 35b/5
[= 2]
- şehvet : < Ar. Şehvet, istek.
ş. + i 15a/1
ş. + inüñ 30b/2
ş. + i ta^cāmı 33a/10
ş. + i cimā^ciyyesi 50a/10
[= 4]
- şeker : < Far. Şeker.
ş. 21b/9, 22a/6, 59b/10, 61b/4
ş. + i 33a/6, 35a/5, 47b/9
ş. + ini 60b/8
ş. + iyle 61b/2
[= 9]
- şekil : < Ar. Şekil, biçim.
ş. + de 50b/2
- şem^c : < Ar. Mum.
ş. + inüñ 1b/1
- şems : < Ar. Güneş.
ş. + üñ 39a/6

- şemşek : Şimşek.
ş. 44b/3
- şerbet : < Ar. Şerbet, içilecek tatlı şey.
ş. 45b/2, 59b/5
ş. + i 47a/10, 59b/7, 8b/4, 8b/5
ş. idüp 43a/1
ş. + ler 25b/5
[= 8]
- şeref : < Ar. Şeref, üstünlük, yükseklik.
ş. + i nutk 1a/4
- şerh : < Ar. Açıklama, izah etme.
ş. eylemegi 62a/9
- şerîf : < Ar. Şerefli, kutsal.
ş. 62b/11, 62b/7
ş. + den 62b/8
ş. + e 48b/11
[= 4]
- şerîfe : Bkz. şerîf.
ş. 62b/10
ş. + i cevherî 49a/7
[= 2]
- şettâ : < Ar. Değişik, çeşitli, farklı.
ş. 63a/2
- şey : < Ar. Şey, nesne.
ş. + ʾi 55a/1
- şîşe : < Far. Şişe.
ş. 60a/5
- şifâ : < Ar. Şifa, iyi olma.
ş. olur 40a/11
ş. + dur 11a/4, 31b/9
ş. + ı-şadr 63a/10
[= 4]
- şimālî : < Ar. Kuzeyle ilgili, şimale ait.

- ş. 16a/5
şir̄in : < Far. Şirin, sevimli, tatlı.
- ş. 16b/2
şiş : Şiş, şişkinlik.
- ş. + e 48a/3
ş. + ini 47a/7
ş. + leri 37b/7
[= 3]
- şol : O, şu.
ş. 20a/8, 33a/8, 4b/1, 54a/1, 58b/8, 60a/11, 60b/2, 63a/6, 8b/10
[= 9]
- şöyle : Şöyle.
ş. 16a/6, 59a/1, 59b/6
[= 3]
- şu : Şu.
ş. + ға 53a/1
- şu^{le} : < Ar. Işık, alev.
ş. + si 1b/2
- şurben : < Ar. İçerek.
ş. 41a/8
- şübhe : < Ar. Şüphe, kuşku.
ş. 7a/8
- ṭā^cūn : < Ar. Veba, yumurcak denilen salgın hastalık.
ṭ. 49a/1, 49a/2, 50a/1
ṭ. + uṣ 55a/10
[= 3]
- ṭāīf : < Ar. Mekke yakınında bir şehir.
ṭ. + den 41b/11
- ṭākat : < Ar. Takat, güç, kuvvet.
ṭ. + i 61a/6
ṭ. + leri 59b/6
[= 2]
- ṭālib : < Ar. Talip, talep eden, istekli.

ṭ. 20b/2
ṭ. + dūr 63a/2
ṭ. olan 63b/5
ṭ. olmağa 7b/10
ṭ. olur 50a/11
ṭ. olurlar 20b/7
[=6]

ṭā'if : Bkz. ṭā'if.

ṭ. + den 31b/4

ṭā'ām : < Ar. Yemek, aṣ.

ṭ. 13a/8, 5a/2, 5b/5, 6b/1, 6b/7

ṭ. + a 29a/1, 5b/8, 6a/11

ṭ. + dan 26b/4, 27a/7, 27a/8, 5b/11, 6a/1, 6a/7, 8a/5

ṭ. + ı 27a/5, 29b/2, 33a/10, 33a/10, 37b/6, 40b/1, 43b/9, 46a/4, 5b/3, 6a/3, 6a/4,

8b/9

ṭ. + lar 25b/5

ṭ. + ları 46b/5

ṭ. + larınıṭ 13a/10

ṭ. + uṭ 5a/4, 5a/6

[=32]

ṭaban : Taban.

ṭ. + ı 59b/2

ṭabī'at : < Ar. Tabiat, yaratılış, mizaç.

ṭ. 4b/3, 7b/3, 8a/3

ṭ. + a 38b/4, 55a/2, 55a/3, 60a/9

ṭ. + da 10a/9, 7b/11

ṭ. + ı 10a/11, 10b/2, 10b/5, 10b/6, 10b/9, 11a/8, 12a/3, 12b/10, 12b/3, 13a/5, 15a/11, 15b/2, 15b/7, 16a/10, 16a/7, 16b/11, 16b/3, 16b/8, 17a/9, 17b/11, 17b/3, 17b/8, 18a/1, 18b/2, 18b/5, 18b/6, 18b/9, 19a/1, 19a/10, 19a/9, 21a/4, 21a/6, 21a/6, 22a/3, 22a/8, 22b/11, 22b/12, 22b/7, 23a/9, 23b/1, 23b/3, 24b/9, 25b/3, 26a/9, 26b/10, 26b/3, 26b/3, 27a/10, 27a/3, 27a/7, 28a/10, 28a/4, 28a/8, 28b/3, 28b/7, 28b/9, 29a/1, 29a/2, 30a/9, 30b/1, 30b/11, 30b/11, 30b/6, 31a/11, 31a/8, 31b/1, 32a/8, 32b/10, 32b/2, 33a/9, 33b/5, 34a/1, 34a/10, 34a/6, 35a/10, 35b/5, 35b/9, 36a/9, 36b/3, 36b/3, 36b/9, 37a/3, 37b/5,

37b/9, 38a/10, 38a/8, 38b/4, 38b/6, 38b/9, 39a/1, 39a/11, 39b/4, 40a/11, 40b/3, 40b/4, 40b/7, 40b/9, 41a/9, 41b/1, 41b/4, 42a/11, 42a/7, 42b/10, 42b/2, 43a/1, 43a/6, 43a/9, 43b/10, 43b/3, 43b/4, 45a/1, 45b/3, 45b/6, 45b/9, 46a/6, 46a/9, 46b/2, 46b/6, 47a/6, 47b/1, 47b/6, 48a/7, 48b/5, 50a/3, 50b/11, 50b/2, 50b/8, 51a/10, 51a/11, 51b/11, 52a/6, 52b/11, 52b/3, 52b/8, 55b/10, 55b/11, 55b/3, 56a/11, 56a/5, 56b/11, 56b/8, 56b/9, 57a/3, 57a/7, 57a/9

‡. + ma 16b/8, 22a/3, 28b/7, 34b/6, 36b/8

‡. + ında 49b/2

‡. + ları 13a/3, 15a/10, 20b/8, 31a/10, 32b/8, 3b/11, 3b/2, 3b/4, 3b/6, 3b/8, 40b/11, 48a/6, 4a/4, 55b/2, 56a/6, 56b/3, 9b/3, 9b/5

‡. + ta 57a/7

‡. + ı ı̇arāret 16a/2

‡. + ı saniyedir 7b/5

[= 181]

‡abīb : < Ar. Tabipler, doktorlar.

‡. + i ı̇azıqdan 63a/8

‡ağ : Dağ.

‡. + dan 44a/8

‡. + lar 44a/7

‡. + larda 15a/9, 45a/4

‡. + lardan 9a/5

‡. + larında 45a/2

‡. kecisi 15b/2, 54a/3

‡. kecisinden 53b/9

‡. kecisini 15b/5

‡. kecisiniñ 53b/10, 54b/5

‡. kicisiniñ 54b/8

‡. yemişlerinden 27b/5

[= 14]

‡akın- : Takınmak.

‡.-an 49a/3, 49b/7

‡.-sa 49b/6

- ṭ.-uṣ 51b/5
[=4]
- ṭala- : Isırmak, yaralamak.
ṭ.-yan 39b/2
- ṭalak : Dalak.
ṭ. + da 33b/7, 52a/10
ṭ. ağrısın 47b/2
ṭ. ağrısına 42b/5
[=4]
- ṭarāc : Bkz. dūrāc .
ṭ. etinden 16a/3
- ṭara- : Taramak.
ṭ.-ya 57b/9
- ṭaraf : < Ar. Taraf, yön.
ṭ. + ina 56b/3
ṭ. + larında 29b/6
[=2]
- ṭara(k)ğ : Tarak.
ṭ. + ı 57b/8
- ṭarḥūn : < Ar. Tuzla otu, hekimlikte kullanılan ıtırılı bir bitki.
ṭ. 38a/11, 38b/2
ṭ. kökidür 38b/3
[=3]
- ṭarḥūn : Bkz. ṭarḥūn.
ṭ. 38a/9
- ṭaṣ : Taş.
ṭ. 23a/3, 54b/7
ṭ. + dan 9a/3
ṭ. + dur 48a/9, 52b/9, 53b/4
ṭ. + ı 37b/8, 47a/10, 52a/4
ṭ. + lara 32a/4
ṭ. + larda 15a/9
ṭ. + lardan 48b/8

- . + ları 12b/7, 33b/9
[= 14]
- aşılı : Taşılı.
. 9a/3
- aşra : Dış, dışarı.
. 56b/4
. + da 54a/11, 54a/6, 54b/2, 56b/6
. + daki 14a/6
[= 6]
- atlı : Tatlı, acı olmayan.
. 6a/8, 6b/4, 8b/9
. kavun 7a/7
[= 4]
- atlu : Bkz. atlı.
. 18a/4, 26a/10, 26b/1, 9a/10
. + sı 27a/4
. + sıdur 26b/10
. elma 26a/4
. kavunun 31b/1
[= 8]
- atlulu(k)ę : Tatlılık.
. + ı 31b/9
- avışan : Tavşan.
. başını 15b/10
. eti 15b/7
. kanını 15b/8
[= 3]
- avuk : Tavuk.
. 10a/1
. eti 15a/2
[= 2]
- ayyibe² : < Ar. İyi, gzel.
. 62a/3

- tıb : Bkz. tıbb.
t. 47a/11
- tıbb : < Ar. Tıp, hekimlik.
t. 2a/3, 2a/5, 3a/6, 62b/11
t. + a 62a/11
t. + dan 63a/1
t. + ı 63a/1, 63a/4, 63a/6
t. + uñ 2a/1, 2a/2, 57a/1
t. ʿilminden 63a/3
t. kitāblarında 19b/9
t. + ı eşref 1b/5
t. + de 35a/7
[= 16]
- tırnak : Tırnak.
t. 50b/6
- toğ- : Doğmak.
t.-duğı 49b/10
- toğra- : Doğramak.
t.-yalar 59a/1
- toğur- : Doğurmak.
t.-mayan 45a/10
- toklı : Toklu, bir yaşındaki erkek koyun.
t. 13a/6
t. etidür 13a/6
[= 2]
- toğuz : Dokuz.
t. + incı 23a/8
t. + unci 3b/3
[= 2]
- toprak : Toprak.
t. + dan 9a/3
- topraklı : Topraklı.
t. 9a/4

- tur- : Durmak.
t.-mayup 39a/2
- turāc : Bkz. dūrāc.
t. 16a/2
- turb : <Far. Turp.
t. 38b/2
- turinc : Turunç.
t. + iṅ 30b/1
- turna : Turna balığı.
t. balığı 18b/11
- turp : Turp.
t. 40a/11
- turşı : <Far. Turşu, ekşi.
t. + yı 32b/6
- turunc : Bkz. turinc.
t. 30a/10, 30a/8
[=2]
- tut : Dut.
t. 28b/7, 28b/9
[=2]
- tut- : Tutmak.
t.-an 15b/4, 22a/1, 25b/2, 52b/2
tṭ.-sa 43a/8
t.-up 15b/5, 24a/6, 52a/2
[=8]
- tutul- : Bkz. t.-an 37a/6, 47a/9
[=2]
- tutul- : Tutulmak. tutul-.
t.-duğı 20a/1
t.-urlar 20a/5
[=2]
- tuz : Tuz.
t. 21b/9, 46b/10

- ṭ. + ı 10a/5
ṭ. + ını 61b/3
[=4]
ṭuzla- : Tuzlamak.
ṭ.-rlar 20a/6
ṭuzlı : Tuzlu.
ṭ. 18a/3, 22b/11, 6a/11, 6b/3
[=4]
tā : <Far. Kadar, dek.
t. 38b/11, 43b/5, 48b/3, 49b/11, 58b/1, 5a/3, 60a/6, 60a/8, 60b/8, 61a/11, 62b/6,
6b/7
[=12]
tābī^c : <Ar. Birine veya bir şeye bağlı kalan, ona uyan.
t. 21b/11
t. olup 28b/2
t. olur 27a/2
[=3]
tāc : <Ar. Taç, hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.
t. + larında 51a/7
tārīḥ : <Ar. Tarih.
t. + inde 49a/6
t. + ine 62a/4, 62a/4
t. + i mezbūr 63b/9
[=4]
tāze : <Far. Taze, yeni.
t. 10a/5, 12b/8, 18a/2, 23a/2, 35a/3, 36a/7, 36b/3, 3b/3, 3b/6, 3b/8, 40b/11, 56b/9,
57a/4, 7a/5, 7a/6
t. + si 26b/11, 34b/10
t. + sinüḥ 22b/12
t. bādem 33b/10
t. bilādıruḥ 58b/11
t. yemişlerüḥ 23a/9
[=21]

- ta^ʿbīr : < Ar. Tabir, ifade, anlatma.
t. olunmaz 46a/3
- ta^ʿcīl : < Ar. Çabuklaştırma, dünya.
b. + i 1b/4
- ta^ʿdīl : < Ar. Doğrultma, doğrulama, değişiklik.
t. ider 33a/5, 36a/3, 43a/1, 56a/2
t. olup 8a/2
t. olunup 6b/1
t. oluna 6b/8
t. olunmaktadır 5a/7
[= 8]
- ta^ʿdīl : Bkz. ta^ʿdīl.
t. idüp 36a/10
- ta^ʿzīm : < Ar. İkrâm etme.
t. eyleñüz 31b/8
- ta^ʿşīl : < Ar. Açıklama, uzun uzadıya anlatma.
t. olına 62b/2
- ta^ʿḫīḳ : < Ar. Doğru, gerçek.
t. 13b/5
- ta^ʿḫīḳen : < Ar. Gerçekten, hakikaten.
t. 39a/10, 41a/4, 41b/9, 47a/4, 51b/5, 7b/7
[= 6]
- ta^ʿḫīl : < Ar. Tahlil, çözümleme.
t. ider 30b/7, 31a/4, 46b/7, 47a/7, 57a/8
t. idüp 37b/7, 42b/2, 46a/9
[= 8]
- ta^ʿḫīr : < Ar. Kışkırtma, azdırma.
t. ider 11a/9, 14b/3, 15b/3, 15b/8, 17b/9, 20b/5, 27b/4, 28b/6, 34a/1, 37a/4, 38a/8,
38a/9, 39b/3, 57a/11, 59b/6
t. idüp 26b/11, 39b/7, 40a/1
[= 18]
- ta^ʿḫīr : < Ar. Yazma, yazılma.
t. olunmağa 62a/10

- taḥṣīl : < Ar. İlim öğrenme, ele geçirme, hasıl etme.
t.itmege 1b/11
t. kıllur 1b/12
[=2]
- tahkīkā : Bkz. tahkīken.
t. 31b/8
- taḥtīr : < Ar. Damıtma, inbikten çekme.
t. olunduğundan 9a/11
- taḥviyet : < Ar. Kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme.
t. ider 24b/8
t. idüp 30a/2
[=2]
- tam : Tam, eksiksiz.
t. 62a/8
- tamām : < Ar. Tam, bitirme, son.
t. 2a/1, 59b/1
t. eyledüm 64a/2
[=3]
- taṣnīf : < Ar. Sınıflama, eser ve kitap haline getirme.
t. eyledüm 62a/7
- te : Arap alfabesinde harf.
t. 48a/1
- tebāyi^c : < Ar. ?
t. + den 63a/5
t. + i 63a/6
[=2]
- tebdīl : < Ar. Değiştirme, değiştirilme.
t. idüp 50b/5
t. it 63b/9
[=2]
- tecfīf : < Ar. Kurutma, kurutulma.
t. itmege 8a/1
- tecribe : < Ar. Tecrübe, deneme.

- t. 50a/2, 6b/8
t. olunmuşdur 23a/8
- tedbīr : < Ar. Tedbir, çare, önlem.
t. 9a/7
- tedrīc : < Ar. Derece derece, basamak basamak ilerleme.
t. + le 10a/4, 7b/6
[=2]
- tefrīh : < Ar. Ferahlandırma, gönül açma.
t. ider 46a/11
t. idüp 46a/1
[=2]
- teḥīr : < Ar. Geciktirme, erteleme.
t. ider 8a/11
t. idüp 8a/8
t. itmeyüp 8a/10
- teḫāzā : < Ar. Başa kakma, sıkışarak söz söyleme.
t. ider 58b/8
t. + sı 59a/9
[=2]
- tekmīl : < Ar. Bitirme, tamamlama.
t. olunmağa 62a/10
- tekrār : < Ar. Tekrar, yine.
t. 43b/5
- tekṣīf : < Ar. Açma, açılma.
t. + i mesāmm 25b/2
- tel : Tel.
t. + i 53a/2
- telyīn : < Ar. Yumuşatma, kabızlıktan kurtarma.
t. ider 10a/11
- temevvūc : < Ar. Dalgalanma, dalgalı olma.
t. + inden 44b/2
- temregū : Bir çeşit deri hastalığı.
t. + yı 31a/6

- tendürüst : < Far. Sağlıklı yaşam.
t. 5a/11
t. eyler 10a/6
[=2]
- tenādd : < Ar. Dağılma, perişan olma, kıyamet.
t. 62b/9
- tere : < Far. Tere, marul maydanoz benzeri yeşil sebzeler.
t. 38a/8
t. + sinüñ 61a/8
[=2]
- terk : < Ar. Bırakma, vazgeçme.
t. eylemekde 7b/2
t. eylemekdür 5b/12
t. idüp 62b/5
t. itmeyüp 63b/7
t. olunmaz 4b/10
[=5]
- terķīķ : < Ar. İnceltme, ince döğme, yumuşatma.
t. itmek 8a/2
- tertīb : < Ar. Düzene koyma, hazırlama.
t. idüp 12a/11
- teşīr : Bkz. teşīr.
t. 4b/3, 4b/3
t. idüp 30a/5
- teskīn : < Ar. Sakin kılma, yatıştırma.
t. ider 27b/9
t. idüp 19b/4, 28b/5, 41a/9, 43a/11
[=5]
- tesvīd : < Ar. Müsvedde yapma, karalama yapma.
t. idüp 64a/2
- tevaķķuf : < Ar. Durma, bekleme.
t. idüp 8a/6

tevellüd : < Ar. Doğma, ortaya çıkma.

t. 14b/12

t. + ine 39b/8

t. ider 15a/1

t. + i balgam 36a/4

[=4]

te³cīl : < Ar. Geciktirme.

b. + i 1b/4

te³līf : < Ar. Kitap, eser yazma.

t. eyledükleri 62a/5

te³lif : Bkz. te³līf.

t. + ine 63b/9

te³şīr : < Ar. Tesir, etki.

t. + i 53a/1

t. + inden 39a/6, 44b/3

t. + ini 53a/5

t. idüp 53a/4, 54a/1

t. itmez 58b/3

t. itmege 59b/8

[=8]

tīz : < Far. 1.Tez, çabuk. 2.Keskin.

t. 10a/11, 10a/9, 14a/1, 14a/1, 14a/10, 15a/5, 15a/7, 18a/3, 36a/10, 37b/6, 39a/2, 40b/1, 40b/3, 42b/9, 43b/8, 46a/4, 4a/7, 57b/3, 57b/9, 58a/3, 9a/1, 9a/2, 9a/9

[=23]

tiryāk : < Ar. Panzehir, zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun.

t. + e 53a/5

t. + lar 55a/1

t. + ı ekberden 30a/5

[=3]

toḥum : < Ar. Tohum.

t. + ı 28a/2, 38b/2, 57b/4, 60a/2, 60a/2, 61a/8, 61a/8, 61a/9, 61a/9

t. + muḥ 36b/3

[=10]

- tuffāh : < Ar. Elma.
t. + dır
- tuḥfe : < Ar. Hediye, yeni çıkma.
t. + si
- turp : Bkz. turp.
t. + dan 40b/3
t. tohumı 61a/9
[= 2]
- tüccār : < Ar. Tacirler, satıcılar.
t. + dan 44a/6, 53b/7
[= 2]
- tükür- : Bkz. tükür- .
t.-en 34a/8
- tükür- : Tükürmek.
t.-megi 52a/11
t.-seler 46b/11
[= 2]
- türkī : Türkçe.
t. 3a/8
- tüylen- : Tüylenmek.
t.-meye 17a/6
- uç- : Uçmak.
u.-an 15b/12
u.-mağa 16a/6, 17a/5
[= 3]
- ʿūd : < Ar. Ağaç, öd ağacı.
ʿū 28a/3, 43b/3, 43b/8, 57b/5
ʿū. + uḡ 43b/6
[= 5]
- ʿūd-ı hindī : < Ar. Hint ağacı.
ʿū. + æ hindī 28a/3, 57b/5
[= 2]
- ufak : Ufak, küēük.

- u. ēžbanlar 34a/2
- ʿufūnet : < Ar. İltihap, pis koku.
ʿū. + e 26a/8, 26b/4
ʿū. + i 29b/8, 34b/8
[=4]
- uḥrevī : < Ar. Ahiretle ilgili.
u. 1b/9
- ʿuḳbe bin ʿāmīr : Ashab-ı kiramın fakihlerinden ve Kuran-ı Kerim'i ezberleyip yazanlardandır.
ʿā + den 25b/6
- ʿulūm : < Ar. İlimler, bilgiler.
ʿū. + a 63a/2
ʿū. ı şettā 63a/2
[=2]
- umūr : < Ar. İşler, hususlar, maddeler.
u. 5b/6, 7a/9
u. + uḣ 7b/8
[=3]
- un : Un.
u. + ı 33b/3
u. + ıḣ 23b/10
[=2]
- ʿunnāb : < Ar. Hünnap, kızıl iğde, üvez ağacı.
ʿū. 35b/9
ʿū. + ı 36a/1
[=2]
- unutsan : Unutkan.
u. 26a/9
- ur- : Vurmak.
u.-maya 49a/4
u.-salar 22b/4, 23a/7, 35a/1, 52a/5
[=5]
- ʿurūc : < Ar. Yükselme, yukarı çıkma.

- °u.-eyledüğüm^{din} 25b/8
- °usret : < Ar. Sıkıntı, güçlük.
- °u.-çeküp 7b/2
- utan- : Utanmak.
u.-up 42a/6
- uyan- : Uyanmak.
u.-up 20a/10, 8b/2
[= 2]
- uyku : Uyku.
u. + dan 20b/1, 8b/1
u. + sını 36a/10, 42b/11
[= 4]
- uyu- : Uyumak.
u.-rken 20a/9
u.-rlar 20a/8
u.-sa 37b/2
u.-yalar 59b/3
u.-yup 15b/11
[= 5]
- uyuşdur- : Uyuşturmak.
u.-up 8b/11
- uza(t)d- : Uzatmak.
u.-ur 57b/3
- uzun : Uzun.
u. 58a/11, 5b/3
u. ide 58a/10
u. iden 4a/7
u. ider 57b/10, 58a/4
u. idüp 58a/5
[= 7]
- üç : Üç.
ü. 12b/9, 30a/4, 40a/3, 48a/10, 48b/6, 49b/4, 4b/4, 51b/6, 53a/6, 54a/3, 55a/5, 55a/8, 57b/10, 5a/2, 60a/2, 60b/5, 61b/6

- ü. + inci 9b/3
 ü. + ünci 51b/9, 54b/7, 5b/11
 [=21]
 üst : Üst.
 ü. 58b/11
 ü. + inde 44b/2, 58a/2, 59b/10, 61b/7, 63b/8
 ü. + ine 30a/11, 38a/2, 47b/11, 52a/6, 52b/4, 59a/2, 59a/4, 60a/7, 61a/1
 ü. + inüñ 60b/6
 ü. + ünde 58a/7
 ü. + üne 41b/1, 42b/11
 ü. + ünüñ 29a/3, 33b/11
 [=20]
 üstād : <Far. Üstat, usta.
 ü. 63a/9
 ü. + ı fāīkden 63a/8
 [=2]
 üşüt- : Üşütmek.
 ü.-meye 8b/11
 üzere : Üzere.
 ü. 16a/2, 16b/7, 18a/3
 [=3]
 üzeri : Üzeri, üst taraf.
 ü. + mize 2a/11
 ü. + rüze 21b/4, 41b/9, 43a/5, 47a/4
 ü. + ne 1b/1, 29b/9, 37a/2, 59a/3, 9a/1
 ü. + nedür 19a/10
 ü. + nedür 1b/8, 22b/7
 [=13]
 üzüm : Bkz.üzüm.
 ü. + üñ 23b/9
 üzre : Üzere.
 ü. 22b/9, 27b/4, 30b/4, 36b/6, 38a/5, 53a/10, 55b/7, 56a/11, 56b/11, 61b/10, 62b/4,
 8a/10, 8a/4, 8a/7

- ü. + dür 23a/1, 52b/11
[= 16]
- üzüm : Üzüm.
ü. 24a/6, 24b/1, 7a/2
ü. + i 24a/9, 24b/7, 36a/5
ü. + üñ 23b/11, 23b/7, 24b/5, 24b/7
ü. + üñkara.sında 23b/1
ü. kabuğı 23b/6
[= 12]
- vācib : < Ar. Vacip, yapılması gerekli, farz derecesine yakın bulunan.
v. + dür 4b/7
v. oldı 2a/11
[= 2]
- vāķi^c : < Ar. Olan, geçen.
v. olan 63a/11
- vaca^c : < Ar. Ağrı, sızı.
v. + ını 19b/4, 19b/4, 23a/8, 37a/7, 42b/5, 43a/11, 43a/8
v. + ı ķalbi 50b/9
v. + ı mafāşıl 57a/7
v. + ı mafāşılı 16b/5, 19b/2
[= 11]
- vahdāniyet : < Ar. Birlik, Allah'ın bir oluşu.
v. + ine 40a/8
- vahşī : < Ar. Vahşi, yabani.
v. hayvānātuñ 15a/10
- vāķit : Bkz. vāķt.
v. 49a/11
- vāķiyye : < Ar. Okka, dört yüz dirhemlik tartı.
v. 59b/9
- vāķt : < Ar. Vakit, zaman.
v. 61a/5
v. + i hācetde 20a/6, 59a/7, 61b/10
[= 4]

var : Mevcut, var.

v. 39b/11, 46a/11, 49a/7, 58a/10, 58b/1

v. + dur 11a/8, 13b/6, 19a/3, 19b/8, 21b/3, 25a/5, 26a/8, 26b/4, 28b/10, 29a/3, 30a/10, 30b/11, 34b/6, 36b/8, 41b/10, 42a/3, 44a/7, 47a/5, 48a/11, 49b/3, 50b/4, 51b/6, 54a/3, 56b/2, 59b/4, 5a/2, 6b/9, 8b/2

v. + iken 5b/8

[=34]

var- : Varmak, yetişmek, uzamak.

v.-duğ 39b/10

v.-up 53b/11

v.-ur 49a/8

[=3]

vaşiyet : < Ar. Vasiyet.

v. idüp 49b/9

vaşak : Vaşak.

v. 57a/9, 57b/2

[=2]

važ^c : < Ar. Meydana getirme, koyma.

v. iden 2a/5

v.eylemişdür 2a/6

[=2]

ve : Ve bağlacı.

v. 10a/11, 10a/12, 10a/5, 10b/1, 10b/12, 11b/11, 11b/2, 11b/3, 11b/3, 12b/11, 12b/3, 12b/4, 12b/7, 12b/9, 13a/10, 13a/3, 13a/9, 13b/1, 13b/11, 14a/4, 14a/8, 14a/9, 14b/1, 14b/11, 14b/11, 15a/3, 15a/6, 15a/9, 15a/9, 16a/10, 17a/3, 17b/10, 17b/11, 19a/6, 1a/2, 1a/7, 1a/9, 1b/1, 1b/12, 1b/8, 20a/1, 20a/3, 20a/4, 21a/1, 21a/1, 21b/5, 21b/8, 22a/6, 22a/6, 22b/1, 23a/3, 23a/9, 23b/8, 23b/8, 24b/3, 26a/8, 27b/2, 27b/9, 28a/1, 28a/2, 28a/3, 29b/11, 29b/5, 29b/5, 2a/12, 2a/4, 30a/7, 31a/6, 31b/9, 32a/3, 32b/8, 33a/10, 33a/11, 33a/2, 33b/7, 34a/8, 34b/8, 35b/10, 35b/5, 35b/7, 36b/13, 36b/12, 36b/4, 37a/3, 37a/7, 37b/8, 37b/9, 38b/10, 39a/3, 39a/4, 39b/5, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 3a/11, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/8, 3b/10, 40a/11, 40b/6, 40b/9, 41a/11, 41a/4, 41a/5, 41a/8, 41a/9, 41b/10, 41b/2, 41b/9, 41b/9, 42a/3, 42b/10, 42b/3, 42b/6, 42b/9, 43b/2, 43b/7, 43b/7, 44a/11, 44a/2, 44b/10, 44b/8, 44b/8, 44b/8, 45a/2, 45a/2, 45a/5, 45b/1, 45b/2, 45b/4, 45b/7, 45b/7, 45b/9,

46a/1, 46a/10, 46a/3, 46a/7, 46b/10, 47a/10, 47a/6, 47b/1, 47b/2, 48a/2, 48a/3, 48a/7, 48b/6, 48b/6, 49a/2, 49a/3, 49a/4, 49b/7, 4a/10, 4a/2, 4a/2, 4a/2, 4a/7, 4a/7, 4a/9, 4b/8, 50a/1, 50a/10, 50b/10, 50b/9, 51a/4, 51a/7, 51a/8, 51b/1, 52a/9, 53a/11, 53b/1, 53b/2, 53b/5, 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55b/2, 55b/4, 56a/11, 56a/6, 56a/7, 56a/8, 56b/10, 57a/11, 57a/6, 57a/8, 57b/10, 57b/11, 57b/3, 57b/4, 57b/8, 58a/11, 58a/11, 58a/2, 58a/4, 58b/5, 59b/5, 5a/10, 5a/11, 5a/5, 5a/9, 5b/10, 5b/7, 5b/8, 60a/10, 60a/6, 60a/9, 60b/11, 60b/2, 62a/10, 62a/10, 62a/10, 62a/2, 62a/4, 62a/4, 62a/4, 62a/4, 62a/4, 62a/7, 62a/8, 62a/9, 63a/2, 63a/5, 63a/6, 63a/7, 63a/7, 63a/7, 63a/8, 63b/1, 64a/4, 64a/4, 64a/4, 6a/4, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 6b/12, 6b/4, 6b/6, 7a/1, 7a/1, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 8a/12, 8b/1, 8b/2, 8b/9, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/4, 9a/8, 9b/1, 9b/1, 9b/10, 9b/3, 9b/6, 9b/9

[=263]

vebā : <Ar. Veba, salgın hastalık.

v. + da 32a/7

vech : <Ar. Yüz, surat, vasıta.

v. + ile 54a/5

velākin : <Ar. Lakin, ama, fakat.

v. 39b/1

velāyet : <Ar. Vilayet, il, ülke.

v. + inde 19b/10, 48a/11, 50a/3, 53b/8

v. + inden 36a/6, 44a/7

v. + inüj 45a/2

v. + i ç̣inden 53b/1

[=8]

vesāir : <Ar. Ve başkaları, ve benzerleri.

v. 53b/11

vesvese : <Ar. Şüphe, kuruntu.

v. + ʔi 50b/10

veyā : <Ar. Veya, yahut.

v. 11a/7, 21b/9, 38b/2, 4b/5, 4b/6, 4b/7

[=6]

veyāhūd : <Ar. Veya, yahut.

v. 10b/7, 15a/4, 19b/3, 21b/9, 32b/11, 49a/1, 55b/9, 8b/3

[=8]

vezin : < Ar. Ölçü, ağırlık.

v. + de 44b/9, 48b/7, 9b/1

[= 3]

vir- : Vermek.

v.-di 41a/6

v.-diler 25b/10

v.-ecek 17a/7

v.-en 4a/10

v.-enleri 4b/10

v.-mez 48b/8, 8a/11

v.-seler 37a/6

v.-üp 12a/2, 18b/8, 26a/5, 28b/4, 30b/9, 31a/1, 31a/6, 34a/3, 34a/7, 38b/5, 40b/1, 43a/7, 44b/10, 46a/2, 46a/4, 47b/8, 48a/4, 48b/8, 49b/2, 50b/7, 56a/8, 58a/10, 59b/4, 5a/9, 60a/11

v.-ür 12b/5, 13a/2, 14a/3, 14a/9, 14a/9, 14b/6, 15a/12, 15a/2, 15a/3, 15a/8, 16a/11, 16a/4, 16a/9, 16b/10, 16b/12, 16b/4, 17a/11, 17b/3, 17b/7, 18b/10, 21b/8, 25b/1, 26a/10, 27a/4, 28a/9, 30a/3, 30a/7, 31a/3, 32b/3, 34b/4, 35b/4, 35b/7, 36b/1, 38b/7, 39b/1, 39b/5, 40b/2, 40b/4, 40b/5, 40b/8, 41a/9, 42b/1, 42b/10, 43b/10, 43b/7, 43b/8, 45a/8, 45b/3, 45b/5, 45b/7, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/8, 46b/6, 47b/1, 47b/6, 47b/8, 50b/10, 51b/3, 52a/9, 56a/8, 56b/8, 60a/11, 61a/4, 6b/11, 8b/4

v.-ürken 51b/7

[= 101]

viril- : Verilmek.

v.-üp 9b/9

vişne : < Yun. Vişne.

v. 28b/3

vuķūf : < Ar. Anlama, bilme, bilgi.

v. + dan 44a/11

vü : < Far. Ve bağlacı.

v. 41b/3

vücūd : < Ar. Vücut, beden.

v. 2a/1

v. + a 1a/3, 6b/10

- v. + ında 29b/7
v. + ından 22a/7
v. + ımı 59b/5
v. + ı insāna 13a/3, 16a/1, 17b/11, 20b/9, 23a/11, 23a/9, 32b/8, 36a/7, 3a/2, 3b/11,
3b/2, 3b/4, 3b/6, 3b/9, 40b/11, 43b/3, 48a/7, 4a/4, 53a/1, 53a/3, 55b/2, 9b/3
v. + da 55a/8
v. + uñ 2a/4
[= 30]
- yā : <Far. Ey, hey, ya bağlacı.
y. 24b/2, 39a/8, 40a/1, 40a/5, 40a/7, 40a/7, 4b/5, 9a/6
[= 8]
- yābis : <Ar. Kuru.
y. + dür 10b/6, 10b/9, 11a/8, 12a/3, 14b/8, 15b/2, 17a/9, 21a/2, 25b/4, 37a/3
[= 10]
- yād : <Far. Yād etmek, anmak.
y. idüp 62b/10
- yāhūd : <Far. Yahut, iyisi, veya.
y. 52a/3
- yākūt : <Ar. Yakut, kırmızı, beyaz, sarı ve mavi renklerde olan değerli bir süs
taşı.
y. 48b/5, 49a/10, 49a/3, 49a/9
y. + a 50a/5
y. + dan 49a/1, 49a/5
y. + ı 48b/9, 49a/11, 49b/1
y. + uñ 50a/6
y. + ı rümmānī 48b/7
[= 12]
- yalkūt : ?
y. 55a/4
- yā rabbi : <Ar. Ey Allah'ım.
y. 63b/2, 63b/5, 63b/6, 63b/9
[= 4]
- yāsemen : Bkz. yāsemin.

y. 41b/4, 41b/4

y. yağı 41b/4

[=3]

yāsemin : <Far. Yasemin, beyaz veya sarı renkli, bazen pembe çiçek açan bir ağaç ve bu ağaççığın güzel kokulu çiçeği.

y. + i 41b/5

ya^cnī : <Ar. Yani, demek, sözün kıyası.

y. 11a/3, 11b/9, 12a/8, 13a/9, 13b/5, 13b/9, 21b/1, 22a/1, 24a/3, 24b/2, 25a/4, 25a/7, 26a/3, 29b/1, 31b/7, 37b/2, 39a/10, 40a/3, 40a/6, 41a/1, 41b/8, 42a/2, 42a/5, 42b/8, 43a/5, 47a/4, 4a/2, 51b/4, 5b/2, 61a/8

[=30]

yağ : Yağ.

y. 33a/8, 39b/4, 58a/3, 58a/4

y. + dan 19a/11, 59a/3, 59b/2

y. + ı 19a/11, 33b/1, 41b/5, 58a/6, 59b/1, 59b/2

y. + ıla 17a/10, 17b/5, 48b/2

y. + ını 19b/2

y. + ınıñ 19a/9

y. + ıyla 12b/12, 38b/10, 38b/7, 45a/7, 45a/9

y. + ları 14a/10

[=24]

yağla- : Yağlamak.

y.-yalar 58a/3, 58b/1

y.-yup 17b/5

[=3]

yağlı : Yağlı.

y. 19a/9, 44b/7, 6b/3

[=3]

yağmur : Yağmur.

y. 9a/8

y. + lar 44a/11

[=2]

yağşuk : ?

- y. 51a/11
- yağ- : Yakmak.
y.-ar 52a/4, 57a/4
y.-up 20a/8, 39b/1, 52a/7
[= 5]
- yağı : Bazı hastalıkları tedavi etmek için, bir bez üzerine yayılıp vücudun bazı yerlerine konulan lapa veya özel yapılmış eczalı parça.
y. eyleseler 29b/10, 30b/6, 33b/3, 42b/5, 43a/10
y. idüp 22b/4
y. itseler 47a/9
[= 7]
- yakın : Yakın, benzer.
y. 13b/11, 54b/4, 6a/4, 8a/1
y. + dur 28b/8, 56a/5
[= 6]
- yalıñuz : Yalnız, tek başına.
y. 19a/7
- yalva : Bildircin.
y. + nuñ 16b/9
- yan : Yan, yan taraf.
y. + ına 15b/6, 19b/6, 49b/8
y. + ında 16b/1, 45b/1, 49a/10, 49a/9, 50a/7, 51a/9
y. + larında 50b/1
[= 10]
- yan- : Yanmak.
y.-miş 57b/11
y.-mişbersiyah 57b/11
[= 2]
- yap : Yavaş, yavaşça.
y. 59b/10, 59b/10
[= 2]
- yap yap : Yavaş yavaş.
y. 59b/10

[= 1]

yap- : Yapmak.

y.-salar 15b/6

y.-up 52b/7

[= 2]

yapra(k)ğ : Yaprak.

y. + ı 44a/9

y. + ını 26b/5

y. + ınıç 36b/3

[= 3]

yara : Yara.

y. 58b/2, 58b/2

y. + dan 58b/1

[= 3]

yarağan : Sarılık.

y. 18a/7

y. + a 18a/8

[= 2]

yaramaz : Yaramaz, yaramayan.

y. 14a/10, 22a/5, 34a/4

y.-dur 22a/2, 44b/7, 9a/10

[= 6]

yarım : Yarım.

y. 8a/5

yarpuz : Yarpuz, bir çeşit nane.

y. 39a/5, 46b/2

[= 2]

yaşşı : Yassı.

y. 19a/6

yaş : Yaş, taze, yıl.

y. 7a/2

y. + ında 13a/7, 20a/11

[= 3]

- yaşlu : Yaşlı.
y. 11b/11
- yat- : Yatmak, uyumak.
y.-mağ 41b/1
y.-up 59b/3
[=2]
- yavru :Bkz. yavru.
y. 17b/9
y. + sını 16b/12
[=2]
- yavru : Yavru.
y. + ları 17a/5
- yayka- : Yaykamak, yıkamak.
y.-r 32a/10
- yaz : Yaz mevsimi, yazın.
y. 36b/9, 56a/1, 6a/5
y. + ın 56a/4
[=4]
- yaz- : Yazmak.
y.-ar 35a/8, 42b/6, 51a/3
y.-duğı 53a/10
y.-mağdan 63b/7
y.-miş 38b/1, 59a/11
y.-mişlardur 19b/10
[=8]
- yazdır- : Yazdırmak.
y.-mağa 63b/4
- ye- : Yemek fiili.
y. 24b/3
y.-dügi 6b/7
y.-dükleri 24b/4
y.-me 40a/1
y.-megi 11b/1

y.-mek 10a/12, 10a/8, 11a/6, 11b/3, 12a/1, 12a/4, 12a/5, 15b/3, 15b/7, 16a/8, 16b/6, 16b/9, 17a/10, 17a/11, 17a/2, 21b/8, 27a/9, 27b/10, 27b/3, 29b/11, 30a/7, 30b/2, 31b/10, 32a/10, 32a/7, 34a/9, 36b/1, 38a/7, 38b/10, 38b/5, 38b/8, 38b/8, 39b/6, 47b/10, 53b/11, 55a/5, 5a/11, 6a/4

y.-mekden 22a/5, 23a/2

y.-mezüden 5a/3

y.-r 54a/1, 54a/4

y.-rler 22a/10, 24b/1

y.-rlerdi 24b/5, 36b/12

y.-rsiz 39a/9

y.-se 11b/9, 12a/9, 25a/8, 40a/10, 40a/11, 45a/5, 45a/6, 7a/1

y.-seler 20b/3, 22b/5, 27a/7, 27a/8, 32b/11, 34a/5, 35b/4, 37a/5, 39b/1, 40b/8, 43b/9, 45b/11, 46b/10, 47b/5, 48b/10, 49b/1

y.-selerdi 50b/9

y.-yecegi 5a/6

y.-yeler 11a/7, 17b/6, 6b/5

y.-yen 22a/6, 23b/5, 48b/9, 54b/10

y.-yiğ 36/b13

y.-yüñ 11b/2

y.-yüp 27b/6, 37b/2, 40b/6, 60a/7, 6a/5

[= 93]

yedi : Yedi sayısı.

y. + nci 17b/10

yedür- : Yedirmek.

y.-seler 15b/1, 15b/4, 19b/3, 20b/1, 20b/6, 48b/1, 51a/1

[= 7]

yel : Rüzgar, yel.

y. + i 16a/5

y. + leri 46b/3, 47a/6

[= 3]

yeme : Yeme işi.

y. + nüñ 5a/2

yeme(k)g : Bkz. yemek.

y. + e 4a/12, 6b/2

y. + i 5a/11, 6a/5

y. + ini 6a/6

[= 5]

yemek : Yemek.

y. 4a/12, 5a/1

y. + den 8a/7

y. + dür 14b/3

y. + ler 6b/3

y. + lere 6a/8

[= 6]

yemen : Yemen.

y. + de 51b/1

y. + diyârından 52b/9

[= 2]

yemiş : Yemiş, yiyecek, meyve.

y. 49b/4

y. + i 59a/2, 61a/8

y. + lerden 23b/1

y. + lerinden 27b/5

y. + lerün 23a/9, 32b/8, 3b/4

[= 8]

yen- : Yenmek.

y.-eler 6b/7

y.-mek 26b/4, 32b/3, 47b/9, 6a/6

y.-memek 6a/4

y.-meye 23b/10

y.-mez 19a/8

y.-se 6b/4, 6b/6

[= 10]

yenil- : Yenilmek.

y.-e 6b/4

y.-en 5a/4, 6b/1

- y.-se 6b/1
[=4]
- yer : Yer.
y. + de 19a/7, 20a/1, 20a/4, 53b/11, 58a/9, 9a/10
y. + den 43b/10, 9a/4
y. + e 18a/11, 18a/7, 18a/8, 22b/4, 23a/7, 43b/5
y. + eķanzaħmet.i 18a/11
y. + eķanzaħmet.ine 18a/7
y. + i 13b/11, 58b/2
y. + ine 27b/5, 49b/11, 50a/4, 52a/4, 52b/7
y. + lerden 9a/4
y. + lere 20a/7, 58a/9
y. + leri 13b/12, 43b/6
[=28]
- yeşb : < Ar. Yağmur taşı da denilen bir çeşit yeşil taş.
y. 52b/8
- yeşim : < Far. Bkz. yeşb.
y. 52b/3, 52b/5, 52b/5, 52b/7
y. + den 52b/10
y. + e 52b/9
[=6]
- yeşil : Yeşil.
y. 33b/11
- yet- : Yetmek.
y.-er 55a/7
- yetiş- : Yetişmek.
y.-üp 54b/4
- yevm : < Ar. Gün.
y. 62b/9
- yevm-i tenādd : < Ar. Kıyamet günü.
y. 62b/9
- yıl : Yıl, sene.
y. + dan 58b/1

yılan : Yılan.
y. 22b/3, 50a/2
y. + ı 54a/4
y. balığı 18b/6
[=4]

yıldırım : Yıldırım.
y. 49a/4, 52b/6, 52b/6
[=3]

yırtıcı : Yırtıcı.
y. 17a/7

yi- : Bkz. ye-.
y.-rdi 24a/7

yigirmi : Yirmi.
y. 50a/6, 59b/1, 59b/11, 60b/5
[=4]

yigit : Yiğit, delikanlı.
y. + lere 56b/9, 57a/4, 57a/8
y. + lerüñ 57a/2
[=4]

yil : Bkz. yel.
y. + lerede 9a/5

yin- : Yenmek.
y.-ürse 6a/12

yinil- : Bkz. yenil-.
y.-dügi 47b/8

yinül- : Bkz. yenil-.
y.-dügi 13b/5

yir : Bkz. yer.
y. + e 59b/2
y. + ine 46b/11
y. + lere 9a/5
[=3]

yoğur(t)d : Bkz. yoğurt.

- y. + a 22b/9
- yoğurt : Yoğurt.
y. 22b/7
- yoğsa : Yoksa.
y. 56b/5
- yok : Yok, var olmayan.
y. + dur 11a/5, 25a/4, 37a/1, 44a/6, 47a/5, 50b/4, 54b/7, 62b/11, 63a/2, 7a/9
[= 10]
- yol : Yol.
y. 1b/2
y. + ını 37a/7
[= 2]
- yūnus balığı : < Ar.T. Yunusbalığı.
y. + ı 19a/4
- yūsuf : Hz. Yusuf.
y. 10a/2, 10a/3
[= 2]
- yu- : Yumak, yıkamak.
y.-mağ 32a/3
y.-salar 42a/11
y.-yup 58a/3
[= 3]
- yum- : Yummak.
y.-sa 52a/2
- yumşak : Yumuşak.
y. 55b/4, 56a/2
y. + dur 52b/10
[= 3]
- yumurda : Yumurta.
y. + sı 10a/1, 10a/1, 60b/11, 7a/6, 9b/12
y. + sını 44a/5
y. kabuğı 53b/6
y. şarusı 20b/3

[= 8]

yumurdalan- : Yumurtalanmak.

y.-miş 15a/4

yuva : Yuva.

y. + sı 17a/8

[= 1]

yübüset : < Ar. Kuruluk, kuraklık.

y. + i 11a/8

yügrek : Yigrek, hafif.

y. 17a/3

yüksek : Yüksek.

y. 44a/7, 9a/4

[= 2]

yüre(k)g : Bkz. yürek.

y. + e 26a/5, 33b/3, 43b/7

y. + i 12a/2, 34b/10

y. + inde 54b/6

y. + ini 47b/11

[= 7]

yürek : Yürek, mide.

y. 47a/6

y. + de 46b/6

[= 2]

yüz : Yüz sayısı.

y. 57b/11, 60a/7, 60b/8, 60b/9, 61b/6

yüz : Yüz, surat.

y. + de 42a/11

y. + e 42b/1

y. + ini 56b/3

[= 8]

yüzük : Yüzük.

y. 49a/3, 50a/7, 51b/5

[= 3]

zāf : < Ar. Zayıflık, kuvvetsizlik.

ż. 16a/6, 5a/9, 60b/1

ż. virüp 12a/1

[=4]

zafer : < Ar. Zafer, üstün gelme.

ż. bulmaya 50a/1

zāf : < Ar. Zayıf, güçsüz, dayanıksız.

ż. 4b/10, 58a/9, 60a/10

ż. ider 36a/11, 38a/6

[=5]

zāf : Bkz. zāf.

ż. + dür 53b/3

zarar : < Ar. Zıyan, eksiklik, kayıp.

ż. 39b/2, 7a/8, 8b/2,

ż. + dır 46b/2

ż. + dur 22b/10

ż. + ı 18b/4

ż. + mı 10b/8, 15b/9, 19a/2, 22b/4, 23a/4, 23a/7, 28a/3, 30a/6, 30a/8, 30b/9, 31a/2,

33a/6, 35a/5, 38b/11, 46b/2, 48b/10, 49b/5, 52b/1, 53a/4, 55a/6

ż. ider 14b/5, 16b/7, 18b/11, 19a/2, 21b/8, 23b/4, 38a/9, 39a/3, 42b/4, 44b/11,

48a/5, 55b/8, 57a/9, 57b/2, 6a/10

ż. idüp 14b/2, 23a/5, 33a/5, 57a/4

ż. virecek 17a/7

ż. virenleri 4b/9

ż. virmez 48b/8, 8a/11

ż. virür 16b/10, 17b/3, 30a/7, 36b/1, 50b/10, 6b/11, 8b/4

[=56]

ziyā : < Ar. Işık, aydınlık.

ż. + sından 52a/3

ziyāfet : < Ar. Misafir kabul etme, ziyafet.

ż. + ine 39b/10

zāt : < Ar. Kendi, asıl, öz.

z. + mda 8b/8

- zekā : < Ar. Zeka, zihin keskinliği, çabuk anlama.
z. + sını 37a/8
z. + sından 17a/5
[=2]
- zeker : < Ar. Erkeklik organı.
z. + e 46a/3
z. + i 47b/5, 58b/8, 59a/9, 59b/4
z. + üñ 45a/9
[=6]
- zekī : < Ar. Zeka sahibi, çabuk anlayan.
z. 17a/3
- zekkā : Bkz. zekā.
z. + ʔy1 48a/3
- zelīl : < Ar. Hor, hakir, alçak.
z. 1b/3
- zıkr : < Ar. Anma, anılma.
z. idüp 36/b13
z. olınan 7a/9
z. olunduğı 11b/10
z. olunmuşdur 4a/3
[=4]
- zāhir : < Ar. Görünen, açık, meydanda.
z. olur 59a/9
z. olursa 47b/11
[=2]
- zāʿif : Bkz. zaʿif.
z. idüp 30b/2
- zamʾağ : < Ar. Zamk ağacı; ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiğı yapııştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtırak renkte madde.
z. 44b/8
- zaykūn-nefes : < Ar. Zikun-nefes, nefes darlığı.
z. 15b/1
- zulm : < Ar. Zulüm, eziyet, haksızlık.

- z. + e 26a/3
- zulmet : < Ar. Karanlık.
- z. + ini 45b/10
- zāīl : Bkz. zāīl.
- z. 15b/5, 15b/5
- [= 2]
- zāīl : < Ar. Sona eren, biten.
- z. olup 18b/1
- zāit : < Ar. Gereksiz, fazla.
- z. 49a/11
- zāfirān : < Ar. Safran.
- z. 19a/2, 60b/5, 61a/10
- z. + uç 53a/2
- z. + teli 53a/2
- [= 5]
- zağmet : < Ar. Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık.
- z. + i 18b/1, 27a/10
- z. + inden 49b/11, 57b/2
- z. + ine 18a/7, 37a/6, 41b/5, 49b/6, 57a/5
- z. + ini 63b/8, 63b/8
- [= 11]
- zamān : < Ar. Zaman, vakit.
- z. 11b/10, 13b/5, 17a/6, 17b/1, 18a/2, 20a/2, 20a/2, 24b/5, 44b/1, 44b/3, 45a/11, 47b/9, 49b/10, 4b/8, 53b/10, 54a/11, 54a/7, 54b/2, 58a/8, 62b/5, 63a/8, 63a/9, 63b/11, 6b/2, 8a/10, 9a/1, 9b/10, 9b/8
- z. + da 19a/7, 20a/3, 20a/5, 49a/10, 49a/11, 50b/1, 51a/3, 51a/8
- z. + dan 33b/4, 42a/6, 61a/3
- z. + ina 10a/3, 3a/1, 4b/11, 9b/11
- z. + inda 10a/2, 49b/9, 9b/12
- z. + indan 62a/4
- z. + ı şağhatde 3a/2
- [= 48]
- zanba(k)ę : Bkz. zanbağ.

- z. + inuñ 42b/1
zanbağ : < Ar. Zambak.
z. 42a/11, 42a/11
z. yağı 59b/1
[=3]
- zeberced : < Ar. Zümrütten daha açık yeşil olan ve zümrüt kadar değerli olmayan süs taşı.
z. 50b/2
- zeherli : Bkz. zehirli.
z. hayvān 23a/6
- zehir : Bkz. zehr.
z. 30b/7, 32a/1, 48b/9, 49b/3, 51a/1, 53a/10, 54a/1, 54b/10, 54b/5, 55a/3, 55a/8, 55a/9
z. + den 55a/5
z. + leri 52b/11, 53a/7, 53a/8, 53a/9
z. + leriñ 31a/2
z. + lerüñ 52b/1
[=19]
- zehirli : < Ar.T. Zehirli.
z. 15b/8, 49b/8, 50a/1, 53b/10, 53b/11, 54b/3, 55a/1
[=7]
- zehr : < Ar. Zehir, ağı.
z. 52b/11, 53a/3, 53a/4, 53a/6, 53b/9, 54a/2, 54a/9, 54b/1, 54b/8
z. + e 55a/2, 55a/4
z. + i 35b/1, 53b/3, 55a/6
z. + in 30b/9
z. + iñ 30a/6, 48b/10, 53b/9, 54b/11
z. + ini 48b/3, 51a/2, 55a/10
z. + üñ 49b/5, 53a/1, 53a/4, 53a/5, 53a/8, 53b/7
[=28]
- zemzem : < Ar. Kabe civarındaki meşhur kuyu.
z. 25b/6
- zencebīl : < Ar. Zencefil, şarap.

- z. 46a/6, 61a/10
[=2]
- zencebilü'l-³arż : < Ar. Havuç.
z. 40b/5
- zerbiḥūşi : < Far. Delilik, bayılma.
z. + ḥışmı 43a/5
- zerdāli : < Far. Zerdali, sarı erik.
z. + nūḡ 26b/10
- zerdevā : < Far. Ağaç sansarı.
z. + kürki 57a/6
- zerrīn : Bkz. zerrīn ḳadeḥ.
z. + i 41b/8
- zerrīn ḳadeḥ : < Far. Ar. Nergis çiçeği.
z. 41b/10, 41b/6, 42a/7, 42a/9
[=5]
- zeyd : Ebu Zeyd.
z. 24a/7
- zeynel ³ābidīn bin ḥalīl : 16.-17. Yüzyıl Osmanlı hekimlerinden, Şifau'l-Fuad Li-
Hazret-i Sultan Murad adlı eserin yazarı.
z. 1b/3
- zeynel-³ābidīn : Bkz. zeynel ³ābidīn bin ḥalīl.
z. 61b/11
- zeynet : < Ar. Zinet, süs, bezek.
z. + inden 41a/4
- zeyt : < Ar. Zeytinyağı.
z. 17b/5
z. yağıla 17b/5
[=2]
- zeytūn : < Ar. Zeytin.
z. 12b/12, 33a/8, 33a/8
z. + ı 33b/1
[=4]

z̄irā : < Ar. Çünkü, zira.

z. 10a/7, 11a/4, 16b/8, 16b/9, 21b/4, 25b/2, 26a/7, 27b/8, 29a/9, 37a/1, 38a/6, 40a/1, 42b/9, 4b/7, 51a/5, 51b/5, 54b/9, 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55a/7, 56a/4, 5b/6, 5b/9, 62b/1, 6a/1, 7a/11

[=27]

zift : < Ar. Zift, karasakız.

z. 43b/11

ziyāde : < Ar. Ziyade, çok, fazla.

z. 10a/7, 13b/1, 15a/8, 16a/5, 17a/10, 17a/11, 17a/4, 18a/5, 18b/7, 18b/7, 20b/3, 26a/10, 26a/11, 27a/10, 27a/10, 27b/7, 30a/1, 30a/5, 34b/2, 36b/10, 36b/2, 36b/5, 38a/6, 38b/11, 38b/6, 40b/2, 43a/2, 46a/5, 47b/5, 49a/8, 51a/6, 55b/8, 56a/3, 59a/3, 59b/4, 61a/4, 63a/6

z. + dūr 17a/1

z. eyledüğinden 58b/4

z. iden 58b/6

z. ider 14a/11, 14b/1, 14b/4, 17a/11, 18b/8, 30a/1, 36b/2, 36b/5, 39a/11, 39a/4, 44b/10, 45b/11, 45b/9, 46a/6, 46a/7, 50b/7, 52a/9

z. idüp 12b/1, 13a/1, 14a/7, 14b/8, 15a/1, 16a/4, 16a/9, 21b/7, 33a/11, 35b/6, 37a/8, 48a/3, 4a/9

z. olmağıla 54a/10

z. olur 23b/6, 43a/9

z. olursa 5a/8

[=74]

zübde : < Ar. Bir şeyin en seçkin parçası, öz.

z. + sini 3a/6

züberce(t)d : Bkz.zeberced.

z. + e 50b/4

z. + i 50b/5

[=2]

zübercet : Bkz.zeberced.

z. + den 50b/6

zükām : < Ar. Nezle.

z. + ı 31a/7, 47a/8

[=2]

züll : < Ar. Alçalma, zillet.

z. + de 35b/5

zümerred : Bkz. zümürred.

z. 49b/11, 49b/2, 49b/7

z. + de 50b/4

z. + den 49b/6

z. + e 50b/2

z. + i 50a/2

z. + üñ 49b/5

[=8]

zümürred : Bkz. zümürred.

z. + i 49b/4

zümürred : < Ar. Zümür, yeşil renkli değerli bir süs taşı.

z. 53b/1

z. + üñ 50b/3

[=2]

KAYNAKÇA

- Adıvar**, A. Adnan (1991), *Osmanlı Türklerinde İlim*, Remzi Yayınları, İstanbul.
- Banarlı**, Nihad Sami (1998), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Banguoğlu**, Tahsin (1995), *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Bayat**, Ali Haydar (2003), *Tıp Tarihi*, Sade Matbaa, İzmir.
- Bayat**, Ali Haydar (1999), *Osmanlı Devletinde Hekimbaşılık Kurumu ve Hekimbaşılar*, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, s.62.
- Bayat**, Ali Haydar (2010), *Tıp Tarihi*, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul, s.59.
- Baytop**, Turhan (2007), *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDK Yayınları Ankara.
- Bilgegil**, M. Kaya (1984), *Türkçe Dil Bilgisi*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Canpolat**, Mustafa (1973), *XIV. Yüzyılda Yazılmış Değerli Bir Tıp Eseri, Edviye-i Müfrede*, Türkoloji Dergisi, c.V, S.1, s.21-47.
- Deny**, Jean (1941), *Türk Dili Grameri Osmanlı Lehçesi*, Çev. Ali Ulvi Elöve, İstanbul.
- Develi**, Hayati (2001), *XVIII. Yüzyıl İstanbul Hayatına Dair Risale-i Garibe*, İstanbul.
- Develi**, Hayati (2008), *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu-I*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Develi**, Hayati, (1995), *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Dil Uyumları*, TDK Yayınları, Ankara.
- Devellioğlu**, Ferit (2005), *Osmanlıca-Türkçe Lugat*, Aydın Yayınları, Ankara.
- Dilçin**, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Doğan**, Şaban (2009), “16.-17. Yüzyıl Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, **Müjgan Cumbur Armağanı**, TKAE Yayınları, Ankara.

Doğan, Şaban (2009), *Terceme-i Akıabadiñ Sabuncuoğlu Şerefeddin Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.

Duman, Musa (1985), *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, TDK Yayınları, Ankara.

Ediskun, Haydar (1988), *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Elbir, Zekiye Gül (2000), *Gayetü'l-Beyan fi Tedbir-i Bedeni'l-İnsan Metin-İnceleme-Dizin*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.

Eraslan, Kemal (1984), *Türkçe Dil Bilgisi*, Dergah Yayınları, İstanbul.

Erdemir Demirhan, Ayşegül (1991), *Hekim Zeynel Abidin Halil'in Şifâü'l-Fuâd Adlı Eserinin Türk Tıp Tarihindeki Yeri ve Bazı Orijinal Sonuçlar*, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.71, s.165.

Ergin, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basın/Yayın/Tanıtım, İstanbul.

Ertaş, Mehmet Yaşar, Kağan Eğnim (2011), *Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Hastalıklar*, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı: 10, s. 83-108.

Fazhoğlu, İhsan, (2003), *Osmanlı Döneminde Bilim Alanındaki Türkçe Telif ve Tercüme Eserlerin Türkçe Oluş Nedenleri ve Bu Eserlerin Dil Bilincinin Oluşmasındaki Yeri ve Önemi*, **Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları**, sayı: 3, s. 151-184.

Güleç, İsmail, (2001). *Gelibolulu Musluhıddın Süruri, Hayatı, Kişiliği, Eserleri ve Bahrü'l-Maarif İsimli Eseri*, Osmanlı Araştırmaları: The Journal of Ottoman Studies XXI, s.211-236.

Gülensoy, Tuncer, (2005), *Türkçe El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Kartallıoğlu, Yavuz, (2011), *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni 16, 17 ve 18. Yüzyıllar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2005), “*Türkiye Türkçesi*” *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, c.I*, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995), *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, TDK Yayınları, Ankara.

Köktekin, Kazım (2008), *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum.

Kurt, Yılmaz (1999), *Osmanlıca Dersleri I*, Akçağ Yayınevi, Ankara.

Küçüker, Paki (2010), *Mücerrebname*, Kültür Ajans Yayınları, Ankara.

Küçüker, Paki (1994), *Yadigar-ı İbn-i Şerif, Giriş-Metin-Dizin*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.

Murad, Sibel (2009), *Lügāt-ı Müşkilāt-ı Eczā, Derviş Siyāhī Laredevī Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, s.11.

Önler, Zafer (1988), “14-15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitaplarındaki Bitki Adları Üzerine”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.52, s.53-63.

Önler, Zafer (1990), *Celalüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifa I Giriş-Metin*, TDK Yayınları, Ankara.

Önler, Zafer (1998), “14.-15. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Söz Varlığı”, *Kebikeç*, Ankara.

Önler, Zafer (2000), *Revnağ-ı Bustan*, TDK Yayınları, Ankara.

Özer, Osman (1995), *Ahmedi, Tervihü'l-Ervah, Giriş-Metin-Dizin*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.

Özçelik, Sadettin (2001), *Kitabü'l-Mühimmat*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Özkan, Mustafa (2009), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul.

Sarı, Mevlüt (1982), *El-Mevarid*, Arapça-Türkçe Lügat, Bahar Yayınları, İstanbul.

Steingass, Francis Joseph (1992), *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Asian Educational Services.

Şahin, Hatice (2007), *Müntehib Dil Özellikleri- Metin- Dizin- Tıpkı Basım*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.

Şehsuvaroğlu Bedii, Ayşegül E. Demirhan, Gönül C. Güreşsever (1984), *Türk Tıp Tarihi*, IAŞ Kitapçılık-Yayıncılık, Bursa, s. 95.

TDK (1988), *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları Ankara.

Timurtaş, F. Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl*, Ankara.

Tulum, Mertol (2011), *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Uludağ, Osman Şevki (1991), *Beş Buçuk Asırlık Türk Tababeti*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 184.

<http://www.yazmalar.gov.tr>